

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΜΘ' | ΤΕΥΧ. Α' | ΑΘΗΝΑΙ, Ι. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14, Τ. 140-ΤΗΛ. 718-308 | 1/15 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1972 | ΑΡΙΘ. 21-22

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ Α.Θ.Π. ΤΟΝ ΟΙΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΝ Κ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΝ ΕΠΙ ΤΗ ΣΥΓΚΛΗΣΕΙ ΤΗΣ ΙΕΡΑΡΧΙΑΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Παναγιώτατε και Θειότατε Ἀρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης και Οἰκουμενικῆ Πατριάρχα, τῆς ἡμῶν μετριότητος ἀγαπητὲ ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἀδελφὲ και συλλειτουργγὲ κύριε Δ η μ ῆ τ ρ ι ε, τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι ὑπερήδιστα προσαγορευόμεν.

Γνωστὸν ἴσως Ὑμῖν ἐστὶν ἤδη, ὅτι μεσοῦντος τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου ἐ.ε. συνέρχεται εἰς τακτικὴν συνέλευσιν ἡ Ἀγία και Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Τὰ ἀπασχολήσοντα αὐτὴν θέματα, πολλὰ ὄντα και δυσεπίλυτα, τοῦ ἄνωθεν χρήζουσι φωτισμοῦ, οὗ χωρὶς οὐδὲν οὐδέποτε ἀνύομεν, εἰ και ἀγαθὰ μὲν φρονοῦμεν, πάσῃ δὲ δυνάμει ταῦτα μεταδιώκομεν.

Ὅθεν, δεόν εἶναι ἐκρίναμεν, ὅπως τῇ Ὑμετέρᾳ εὐλαβῶς ἀποταθέντες Πρωθιεραρχία παρακαλέσωμεν Αὐτήν, ἵνα Αὐτὴ τε ὑπὲρ τοῦ ἔργου τῆς Ἀγίας και Ἱερᾶς Συνόδου τῆς

Ἱεραρχίας ἱκετεύῃ τὸν εὐήκοον εἰς τὰς Ὑμετέρας θεοπειθεῖς εὐχὰς Κύριον και Σωτῆρα ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν και τοῖς Αὐτῆς ἐν Χριστῷ ἀδελφοῖς και τέκνοις παρεγγυήσεται τὸ αὐτὸ ποιεῖν.

Δῶη Κύριος διὰ τῶν ὁσίων Ὑμῶν εὐχῶν πλούσιον μὲν τὸν τοῦ Παναγίου Πνεύματος φωτισμὸν ἡμῖν ἐν τῷ προκειμένῳ ἔργῳ, εἰρήνην δὲ και εὐστάθειαν και ἀσφάλειαν πάσαις ταῖς ἀδελφαῖς ἀγίαις Τοπικαῖς Ἐκκλησίαις πρὸς δόξαν μὲν τοῦ Τρισαγίου Ὁνόματος τοῦ ἐν Τριάδι Ἐνὸς Θεοῦ ἡμῶν, αὔξησιν δὲ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως και σωτηρίαν τοῦ κόσμου.

Ἐπὶ δὲ τούτοις, κατασπαζόμενοι Ὑμᾶς μετὰ πολλῆς τῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης διατελοῦμεν τῆς Ὑμετέρας θειοτάτης Παναγιότητος ἐλάχιστος ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς και ὅλως πρόθυμος,

† Ὁ Ἀθηνῶν Ἱερώνομος, Πρόεδρος

ΔΙΟΡΘΟΔΟΞΑ, ΔΙΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

ΙΑ'.

ΤΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

1. Δυσεπίλυτα προβλήματα ανακύπτουν διά τήν περαιτέρω ζωὴν καὶ δρᾶσιν τῆς Μητροδὸς τῶν Ἐκκλησιῶν, ἥτοι τοῦ σεπτοῦ τῶν Ἱεροσολύμων Πατριαρχείου. Αἱ σημεριναὶ ἰδίαι περιστάσεις, αἱ ἀναταραχαί, οἱ πόλεμοι ἐν τῇ περιοχῇ του, ἔφερον καὶ τὸ Πατριαρχεῖον εἰς λίαν ἐπικίνδυνον καὶ τὰ μάλιστα ἀκροσφαλῇ θέσιν. Ἡ Αὐτοῦ Θειοτάτη Μακαριότης, ὁ Πατριάρχης τῆς Ἀγίας Πόλεως Ἱερουσαλὴμ καὶ πάσης Παλαιστίνης, Συρίας, Ἀραβίας, Πέραν τοῦ Ἰορδάνου, Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας καὶ Ἀγίας Σιών κ. Βενέδικτος ἀνεδείχθη πράγματι εἰς τῶν δεξιωτέρων οἰακοστρόφων Ἠγητόρων τῆς Θεοβαδίστου Γῆς τῆς Παλαιστίνης.

2. Τὸ Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν χορηγηθέντων αὐτῷ ὑπὸ τοῦ κατακτητοῦ Ὁμάρ (638) προνομίων, κατέχει ἰδιάζουσιν θέσιν ἐν τοῖς Ἀγίοις Τόποις. Ἀφ' ἐνὸς μὲν εἶναι φύλαξ καὶ προστάτης τῶν Ἀγίων Τόπων, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐπιτελεῖ τὰ καθαρῶς πνευματικά του ἔργα ἐν τῇ διαποιμάνσει τῶν πιστῶν Ὁρθοδόξων τῆς περιοχῆς του, οἱ ὅποιοι κατὰ συντριπτικὴν πλειοψηφίαν εἶναι Ἀραβόφωνοι. Ὑπολογίζεται, ὅτι τὴν «Ἀγιοταφικὴν Ἀδελφότητα» καὶ τὸ Πλήρωμα τοῦ Πατριαρχείου ἀποτελοῦσιν περὶ τὰς 80 χιλιάδες χριστιανοί.

3. Ἡ διοργάνωσις καὶ ἡ διοίκησις τοῦ Πατριαρχείου σήμερον ἐπιτελεῖται καὶ κατευθύνεται ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς του Συνόδου. Ταύτην δὲ ἀποτελοῦν: Ἡ Α.Θ. Μακαριότης ὁ Πατριάρχης κ. Βενέδικτος, ὁ Μητρο-

πολίτης Ναζαρέτ κ. Ἰσίδωρος, οἱ ὀκτὼ τιτουλάριοι Ἀρχιεπίσκοποι, ἥτοι 1. ὁ Ἀρχιεπ. Πέλλης κ. Κλαύδιος, 2. ὁ Ἀρχιεπ. Νεαπόλεως κ. Ἀρτέμιος, 3. ὁ Ἀρχιεπ. Γάζης κ. Στέφανος, 4. ὁ Ἀρχιεπ. Τιβεριάδος κ. Ἀνατόλιος, 5. ὁ Ἀρχιεπ. Γεράδων κ. Σίμων, 6. ὁ Ἀρχιεπ. Ἰορδάνου κ. Βασίλειος, 7. ὁ Ἀρχιεπ. Σεβαστείας κ. Γερμανός, 8. ὁ Ἀρχιεπ. Λύδδης κ. Ὑμέναιος, ὡς καὶ οἱ Ἀρχιμανδρίται 1. ὁ Γέρων Καμαράσης κ. Ἀρκάδιος, 2. κ. Θεοδόσιος, 3. κ. Κορνήλιος καὶ 4. κ. Παλλάδιος. Ἄλλ' ὑπάρχουν καὶ ἔξω Συνοδικοὶ Ἀρχιερεῖς, ἥτοι: 1. Ὁ Ἀρχιεπ. Θαβωρίου κ. Βησσαρίων, 2. ὁ Ἀρχιεπ. Μαδάβων κ. Βαρθολομαῖος, 3. ὁ Ἀρχιεπ. Ἐλευθερουπόλεως κ. Χρύσανθος, 4. ὁ Ἀρχιεπ. Ἱεραπόλεως κ. Διόδωρος, 5. ὁ Ἀρχιεπ. Διοκαισαρείας κ. Ἰάκωβος, 6. ὁ Ἀρχιεπ. Κυριακουπόλεως κ. Κωνσταντῖνος, Πατριαρχικὸς δὲ Ἐπίτροπος εἶναι ὁ Ἀρχιεπ. Γάζης, ὁ καὶ μέλος τῆς Ἱ. Συνόδου, κ. Στέφανος, καθὰ ἀνωτέρω ἐσημειώσαμεν. Ἀρχιγραμματεὺς δὲ τῆς Ἱ. Συνόδου εἶναι ὁ Ἀρχιεπ. Ἰορδάνου κ. Βασίλειος, ὁ καὶ μέλος τῆς Ἱ. Πατριαρχικῆς Συνόδου. Γέρων Δραγουμάνος τέλος εἶναι ὁ Ἀρχιμανδρίτης κ. Ἀθανάσιος. Τὴν δὲ «Ἀγιοταφικὴν Ἀδελφότητα» ἀποτελοῦν ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης, ὡς Ἀρχηγὸς αὐτῆς, πάντες οἱ ἀνήκοντες εἰς τὸ Πατριαρχεῖον ἱερατικοί, ἥτοι ὁ Μητροπολίτης, οἱ Ἀρχιεπίσκοποι, οἱ Ἀρχιμανδρίται, οἱ Ἱερομόναχοι, οἱ Διάκονοι καὶ οἱ Μοναχοὶ καὶ οἱ Δόκιμοι. Εἰς

τούτους δέον νά προστεθῇ ἡ 'Ιερά 'Αρχιεπισκοπή τοῦ Θεοβαδίστου Ὁρους Σινᾶ, ἡ ὁποία ὑπάγεται ὑπὸ τὴν πνευματικὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Πατριαρχείου 'Ιεροσολύμων.

4. Δὲν εἶναι πρόθεσις ἡμῶν νά λεπτολογήσωμεν οὔτε ἐπὶ τοῦ κανονικοῦ τρόπου ἐκλογῆς τοῦ Πατριάρχου, οὔτε περὶ τοῦ καθόλου ὀργανωτικοῦ καὶ διοικητικοῦ συστήματος Αὐτοῦ. 'Εκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐνδιαφέρει κατ' ἐξοχὴν τὸ Πλήρωμα τῆς ἐν 'Ελλάδι 'Αγίας τοῦ Χριστοῦ 'Εκκλησίας, εἶναι νά γνωρίσῃ τὰς δυσχερείας, ὑφ' ἃς τελεῖ σήμερον τὸ Σεπτὸν τῆς 'Αγίας Πόλεως Πατριαρχεῖον, διὰ νά συναγάγῃ διδακτικὰ συμπεράσματα καὶ νά δύναται νά παρακολουθήσῃ τὴν ὅλην ἐξέλιξιν τῶν γεγονότων τούτων.

5. 'Εν πρώτοις, τὸ Πατριαρχεῖον 'Ιεροσολύμων, φρονοῦμεν, ὅτι πρέπει νά διατηρήσῃ τὰ ὅσα καθ' ὅλην τὴν ἱστορικὴν του διαδρομὴν, ἄχρι τῆς σήμερον ἀπέκτησε δικαιώματα. Ταῦτα ὑπεγραμμίσθησαν ἰδιαιτέρως, ἀφ' ὅτου ὁ ἐνδοξος καὶ θαυμαστός Πατριάρχης Σωφρόνιος (634/8), ὁ μέγας ὑμνογράφος τῆς 'Εκκλησίας ἡμῶν, ἐδέχθη τὰ ἱστορικὰ «προνόμια» τῶν 'Αγίων Τόπων, τὰ ὁποῖα οἱ διάδοχοί του Πατριάρχαι διεφύλαξαν ἐπὶ αἰῶνας. 'Εντεῦθεν, δίκαιον τὸ αἶτημα τῆς 'Ιστορίας, ὅπως διαφυλαχθῇ ἡ μακράων παράδοσις τῶν 'Αγίων Τόπων, κατὰ τὰ μέχρι τοῦδε κελεύσματα τῆς μεγάλης ταύτης κληρονομίας.

6. 'Αλλά... αἱ δημιουργηθεῖσαι ἀπὸ τοῦ 1967 συνθήκαι θέτουσι νέα προβλήματα, τὰ ὁποῖα καλεῖται τὸ εὐσεβὲς Πλήρωμα τῆς 'Αγίας ἡμῶν 'Εκκλησίας νά λάβῃ σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν. 'Εν πρώτοις, αἱ 60 ἕως 80 χιλιάδες χριστιανοὶ Ὁρθόδοξοι Ἀραβες, οἱ κατὰ τὸ πλεῖστον ἐν σκηναῖς ὡς πρόσφυγες ζῶντες ἐν τῇ περιοχῇ τῆς 'Ιεριχοῦς, μετετοπίσθησαν εἰς τὴν πέραν τοῦ 'Ιορδάνου περιοχὴν. 'Ελά-

χιστοι δὲ ἐκ τούτων ἀπέμειναν ἐντεῦθεν τοῦ 'Ιορδάνου. Προστάτης τῶν προσφύγων Ὁρθόδοξων εἶχεν ἀναδειχθῇ ὁ ἐν Ἀμὰν διαμένων 'Αρχιεπίσκοπος 'Ιεραπόλεως κ. Διόδωρος, ὁ καὶ Πατριαρχικὸς 'Επίτροπος διὰ τὴν πέραν τοῦ 'Ιορδάνου περιοχὴν, ἡ ὁποία ὅμως οὐδεμίαν δύναται νά ἔχῃ ἐπικοινωνίαν πρὸς τὴν ἐν 'Ιερουσαλὴμ ἑδραν τοῦ Πατριαρχείου. Οὕτω τὸ Ὁρθόδοξον Πλήρωμα τῆς Σιωνίτιδος 'Εκκλησίας, ἀναγκασθὲν εἰς φυγὴν, Κύριος οἶδε, κατὰ ποῖον τρόπον καὶ πότε θὰ ἔλθῃ εἰς ἄμεσον ἐπαφὴν πρὸς τὴν 'Αγίαν Πόλιν καὶ τὴν ἐντεῦθεν τοῦ 'Ιορδάνου περιοχὴν. Πάντως, αἱ εὐχαὶ ἡμῶν ἀναπέμπονται πρὸς τὸν εἰρηνοποιὸν Κύριον ἀπὸ μέσης καρδίας, ὅπως ἐπιταχύνη τὴν πάντα νοῦν ὑπερέχουσαν ποθητὴν εἰρήνην, ἐπ' ἀγαθῷ πάντων τῶν κατοικούντων ἐν τῇ περιοχῇ λαῶν, καὶ μετ' αὐτῶν καὶ τῶν Ὁρθόδοξων ἀδελφῶν μας.

7. Ὁ Σεπτὸς Πατριάρχης 'Ιεροσολύμων κ. Βενέδικτος, ὦριμος πλέον καὶ μεστὸς πείρας καὶ γνώσεως, περιβάλλεται, Χάριτι Θεῆς, ὑπὸ τῶν ἱκανῶν ἀνδρῶν τῆς 'Αγιοταφικῆς Ἀδελφότητος, οἱ ὁποῖοι μετ' Αὐτοῦ ἀγωνίζονται ὑπὲρ τῆς περαιτέρω διασφαλίσεως τῶν προαιωνίων προνομίων τῶν 'Αγίων Τόπων. Διότι ἐργάζονται εἰς ἓνα χῶρον, ὁ ὁποῖος μέλλει νά διαδραματίσῃ μέγα καὶ σπουδαῖον πρόσωπον ἐντὸς τῶν ποικίλων ρευμάτων τῆς διεθνοῦς πολιτικῆς καὶ τῶν νέων ἀναγεννητικῶν προσπαθειῶν τῶν ποικίλων λαῶν, ἰδίᾳ δὲ τῶν Ἀσιατῶν καὶ τῶν Ἀφρικανῶν. Παρὰ ταῦτα, καὶ τὸ Σεπτὸν τοῦτο Πατριαρχεῖον ἔχει ἀδήριτον ἀνάγκην πολλαπλῆς πνευματικῆς καὶ ὕλικῆς ἐνισχύσεως, καὶ ἰδίᾳ πληρώσεως τῶν κενῶν του, καὶ δι' ἄλλων ἀκόμῃ προσώπων, ἀξίων τῆς ἱεραῆς τῶν ἀποστολῆς.

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ο ΕΟΡΤΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΕΣΕΩΣ ΤΗΣ ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΟΥ ΕΙΚΟΝΟΣ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΟΧΑΡΗΣ ΤΗΝΟΥ

Τὸ 1973 συμπληρώνονται 150 χρόνια ἀπὸ τῆς εὐρέσεως τῆς ἱερᾶς εἰκόνης τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου εἰς τὴν νῆσον Τήνον. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐσκέφθη καὶ ἀπεφάσισεν, ὅπως ἐορτασθῇ ἐπαξίως τὸ σημαντικὸν αὐτὸ γεγονός, διὰ τοὺς ἐξῆς λόγους:

α) Διότι ἡ εὕρεσις αὐτὴ συνέπεσε χρονικῶς κατὰ τὴν κρισιμωτέραν σχεδὸν φάσιν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως καὶ ἦτο φυσικὸν νὰ θερμάνῃ καὶ ἐμπνεύσῃ τὸ ἀγωνιζόμενον Γένος καὶ νὰ τονώσῃ τοὺς μεγάλους του πολεμάρχους, οἱ ὅποιοι ἦλθον τότε νὰ προσκυνήσουν εἰς Τήνον τὴν ἄρτι εὐρεθεῖσαν εἰκόνα (Κανάρης, Μιαούλης, Κολοκοτρώνης).

β) Ὁ ἀνεγερθεὶς εἰς Τήνον περικαλλὲς Ναὸς τῆς Εὐαγγελιστρίας ἀπετέλεσεν ἔκτοτε τὸ κατ'ἐξοχὴν πανελλήνιον Προσκύνημα, ὅπου συρρέουν κατ' ἔτος κατὰ τὸν Αὐγούστον, ἀλλὰ καὶ εἰς πᾶσαν ἐποχὴν τοῦ ἔτους, αἱ μυριάδες τῶν Χριστιανῶν, Ἑλλήνων καὶ μὴ, διὰ νὰ προσκυνήσουν τὴν Ἀγίαν εἰκόνα καὶ νὰ ἀνάψουν τὴν λαμπάδα των.

γ) Ὁ Ναὸς τῆς Τήνου ἀνεδείχθη τόπος θαυμάτων. Πλήθη πολλὰ ἀνιάτων καὶ ἀναπήρων ἔχουν εὖρει ἐκεῖ τὴν θαυματουργικὴν ἱάσιν, ὅπως μαρτυρεῖ τὸ Ἀρχεῖον τοῦ Ἱεροῦ Ἰδρύματος τῆς Τήνου καὶ ὅπως φανερώνει τὸ πλῆθος τῶν ταμάτων, ἀφιερωμάτων καὶ κανδηλῶν, τὰ ὅποια εἶναι ἀνηρτημένα εἰς τὸ καθολικὸν τοῦ πανσέπτου Ναοῦ.

δ) Ἡ ἱερότης τῆς Τήνου ἀνεγνωρίσθη διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν μὲ τὸν βομβαρδισμόν τῆς «Ἑλλης» κατὰ τὸν Αὐγούστον τοῦ 1940. Ἡ ἀνάνδρος αὐτὴ προσβολὴ ἐπεκύρωσεν, ἀρνητικῶς ἔστω, τὴν πανελλήνιον σημασίαν τοῦ Θεομητορικοῦ Προσκυνηματος. Συνέδεσεν ἀκόμη περισσότερον τὴν Τήνον μὲ τὴν Ἑλλάδα, τὴν Παναγίαν μὲ τὸ Ἔθνος.

Διὰ τοὺς λόγους αὐτούς, εἶναι πρέπον νὰ στραφοῦν οἱ ὀφθαλμοὶ ὅλων τῶν Ἑλλή-

νων κατὰ τὸ ἔτος αὐτὸ εἰς τὴν νῆσον αὐτὴν τοῦ Αἰγαίου, εἰς τὴν ὁποίαν ἠὐδόκησεν ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος νὰ ἐμφανισθῇ εἰς μίαν μοναχὴν τῆς μονῆς Κεχροβουνίου, τὴν ὁσίαν Πελαγίαν, καὶ νὰ τῆς ἀποκαλύψῃ ἐν ὁράματι τὸν τόπον, ὅπου εὕρίσκετο ἡ εἰκὼν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς.

Κατὰ ταῦτα, τέσσαρες θὰ εἶναι οἱ κύριοι στόχοι τοῦ ἐν λόγῳ ἐορτασμοῦ κατὰ τὸ 1973:

α) 30 Ἰανουαρίου: Ἐπέτειος τῆς εὐρέσεως τῆς Θαυματουργοῦ Εἰκόνης.

β) 25 Μαρτίου: Ἐορτὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου καὶ τῆς ἐθνικῆς Παλιγγενεσίας.

γ) 23 Ἰουλίου: Ἐπέτειος τῆς δι' ὁράματος ἐμφανίσεως τῆς Μεγαλόχαρης εἰς τὴν μοναχὴν Πελαγίαν.

δ) 15 Αὐγούστου: Πανήγυρις τῆς Κοιμήσεως τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου.

Κατὰ τὰς ὡς ἄνω ἐορτάς θὰ τελεσθοῦν λιτανεῖαι, λειτουργίαι καὶ μνημόσυνα, θὰ γίνωνται ὁμιλίαι καὶ ραδιοτηλεοπτικαὶ ἐκπομπαί, θὰ κυκλοφορήσῃ εἰδικὸν γραμματόσημον καὶ εἰδικὸν μετάλλιον, θὰ ἐκδοθῇ εἰκονογραφημένον Ἡμερολόγιον τῆς Μεγαλόχαρης καὶ εἴ τι ἄλλο.

Εἰδικῶς ἐν Τήνῳ θὰ τελεσθοῦν τὰ ἐγκαίνια τοῦ Πνευματικοῦ Κέντρου τοῦ Πανελληνίου Ἱεροῦ Ἰδρύματος Εὐαγγελιστρίας (30 Ἰανουαρίου), καθὼς καὶ τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῆς Ἀγίας Πελαγίας ἐν Μονῇ Κεχροβουνίου (23 Ἰουλίου).

Ἐπιτροπὴ, προεδρευομένη ἀπὸ τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμον καὶ περιλαμβανούσα Μητροπολίτας, καθηγητὰς καὶ ἄλλους, θὰ μεριμνήσῃ διὰ τὸν συντονισμόν τῶν ὡς ἄνω ἐκδηλώσεων.

Ὅπως εἶπεν ἤδη ὁ Μακαριώτατος ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ἐν λόγῳ γεγονότος, «ἡ Τήνος μὲ τὸν μεγάλον θησαυρόν της κάτι σημαντικὸν ἔχει νὰ εἴπῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα».

Η ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΜΟΣΧΑΣ Κ. ΠΟΙΜΕΝΟΣ ΕΙΣ ΑΘΗΝΑΣ

(18/10/1972—22/10/1972)

Τὴν 18ην τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου ἐ.ε. ἀφίκετο εἰς Ἀθήνας διὰ πενθήμερον ἐπίσημον ἐπίσκεψιν ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας κ. Π ο ι μ ῆ ν μετὰ τῆς τιμίας αὐτοῦ ἀκολουθίας, ἥτοι· τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Λένινγκραντ καὶ Νόβκοροντ κ. Νικοδήμου, Προέδρου τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐπὶ τῶν ζητημάτων τῆς Χριστιανικῆς ἐνότητος καὶ τῶν διεκκλησιαστικῶν σχέσεων, τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Τούλας καὶ Μπέλεφ κ. Ἰουβενάλιου, Προέδρου τοῦ Τμήματος Ἐξωτερικῶν Ἐκκλησιαστικῶν σχέσεων τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας, τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Χερσῶνος καὶ Ὀδησσοῦ κ. Σεργίου, τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Μολδαβίας καὶ Κισινιῶφ κ. Ἰωάνθαν, τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Βολοκολάμσκ κ. Πιτιρείμ, Προέδρου τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐκδόσεων Τμήματος τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας, τοῦ πανοσιολ. ἀρχιμ. κ. Κυρίλλου Γκουντιάεφ, τῶν πρωθιερέων κ.κ. Δημητρίου Νετσβετάεφ καὶ Ἀνατολίου Νοβίκωφ, τοῦ ἱερέως κ. Πέτρου Μπουμπουρούς, τοῦ ἀρχidiaκόνου κ. Ἀνατολίου Σαποβάλ, τοῦ ἱεροδιακόνου κ. Ἀντωνίου Κουζνετσώφ, τῶν κ.κ. Ἀλεξίου Ἀλεξίεβιτς Βλαδιμήρωφ καὶ Βορίς Σεργίεβιτς Κοντίνκιν, μελῶν τοῦ Τμήματος Ἐξωτερικῶν Ἐκκλησιαστικῶν σχέσεων τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας, τοῦ κ. Γρηγορίου Νικολάεβιτς Σκομπέν, γραμματέως τῆς ἀντιπροσωπείας τῆς Ρωσικῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας εἰς τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν, καὶ τοῦ ἱατροῦ Ὁλεγ Θεοδώροβιτς Ὁσκολκώφ.

Περὶ τὴν 13.45 ὥραν, εἰς τὸ ἀεροδρόμιον τοῦ Ἑλληνικοῦ προσεγγιώθη τὸ εἰδικὸν ἀεροπλάνον τῆς Ρωσικῆς ἀεροπορίας, εἰς δὲ τὸν ἐξωτερικὸν χῶρον ὑποδοχῆς τῶν ἐπισήμων ἀνέμενον ἤδη τὸν ὑψηλὸν ἐπισκέπτην καὶ τοὺς συνοδοὺς του, ὁ Μακαριώτατος Πρόεδρος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἰ ε ρ ῶ ν υ μ ο ς, οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολίται μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας κ. Γεώργιος, Ἰωαννίνων κ. Σεραφεῖμ, Σερβίας καὶ Κοζάνης κ. Διονύσιος, Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας κ. Δαμασκηνός, Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης κ. Στυλιανός, Διδυμοτείχου καὶ Ὁρεσιᾶδος κ. Κωνσταντῖνος, ὡσαύτως οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολίται μέλη τῆς Μ.Σ.Ε. ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων Τοιφυλίας καὶ Ὀλυμπίας κ. Στέφανος, Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδας κ. Νικόδημος, ὁ ὁποῖος ὁμοῦ μετὰ τοῦ Σεβασμ. Μητροπολίτου Καρυστίας καὶ Σκύρου Σεραφεῖμ, εἶχον ὀρίσθῃ ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ὡς ἐπίσημοι ξεναγοὶ τοῦ φιλοξενουμένου Πατριάρχου, καὶ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κίτρους κ. Βαρνάβας. Ὡσαύτως, παρευρίσκοντο εἰς τὸ ἀεροδρόμιον ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἱερᾶς

Συνόδου Θεοφ. Ἐπίσκοπος Δέρβης κ. Κοσμάς, οἱ Θεοφιλέστατοι Βοηθοὶ Ἐπίσκοποι τοῦ Μακαριώτατου Ἀρχιεπισκόπου κ. Ἱερωνύμου, Βρεσθένης κ. Δημήτριος, Εὐρίπου κ. Βασίλειος, Ἀχελώου κ. Εὐθύμιος, ὁ Γενικὸς Διευθυντὴς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας Πανοσ. Ἀρχιμανδρίτης-Καθηγητῆς κ. Ἀναστάσιος Γιαννουλάτος, οἱ Πανοσ. Ἀρχιμανδρίται Γραμματεῖς τῶν Μ.Σ. Ἐπιτροπῶν, οἱ Διευθυνταὶ καὶ Προϊστάμενοι τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ὁργανισμῶν καὶ ἄλλοι κληρικοί καὶ λαϊκοί.

Τὴν Ἑθνικὴν Κυβέρνησιν ἐξεπροσώπησεν ὁ Ὑφυπουργὸς Ἐξωτερικῶν κ. Ἀλέξανδρος Χατζηπέτρος, παρίσταντο δὲ ὡσαύτως ὁ Διευθυντὴς τῆς Διευθύνσεως Ἐκκλησιῶν τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν πρέσβυς κ. Εὐστάθιος Καλαμίδας, ἄλλοι παράγοντες τοῦ αὐτοῦ Ὑπουργείου, ὁ Γενικὸς Διευθυντὴς Ὁρησκευμάτων τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας κ. Κωνσταντῖνος Κούρκουλας καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι. Πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ Μακαριώτατου Πατριάρχου παρευρίσκετο εἰς τὸν ἀερολιμένα τοῦ Ἑλληνικοῦ ὁ εἰς Ἀθήνας πρέσβυς τῆς Ρωσίας κ. Κλήμενοις Λεβίτσκιν, ὁ Γενικὸς Πρόξενος καὶ ἄλλα μέλη τῆς ἐν Ἀθῆναις Ρωσικῆς Πρεσβείας.

Ἀμα τῇ ἐκ τοῦ ἀεροσκάφους καθόδῳ του, ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας κ. Π ο ι μ ῆ ν ἀντήλλαξε τὸν ἀσπασμὸν τῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης μετὰ τοῦ Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Ἀρχιεπισκόπου κ. Ἰ ε ρ ῶ ν υ μ ο υ καὶ ἐχαίρετισε τὸν ἐκπρόσωπον τῆς Ἑθνικῆς Κυβερνήσεως Ὑφυπουργὸν κ. Ἀλέξανδρον Χατζηπέτρον καὶ τὸν Ρῶσον πρέσβυν κ. Λεβίτσκιν. Ἀκολούθως, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Ἰ ε ρ ῶ ν υ μ ο ς παρουσίασεν εἰς τὸν ἀρχηγὸν τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας καὶ τοὺς συνοδοὺς του πάντας τοὺς πρὸς τιμὴν του ἀναμένοντας Σεβασμιώτατους Μητροπολίτας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τοὺς λοιποὺς κληρικοὺς καὶ λαϊκοὺς. Ἐν συνεχείᾳ, πάντες οἱ ἐπίσημοι ἐπεβιβάσθησαν τῶν αὐτοκινήτων καὶ σχηματισθείσης πομπῆς, τῆς ὁποίας προηγούντο τιμητικῶς αὐτοκίνητα τῆς Αστυνομίας Πόλεων, ἀφίκοντο εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ναὸν τῶν Ἀθηνῶν, ἐνθα ἀνέμενον ὁ ἱερός κλῆρος καὶ εὐσεβὴς λαὸς μετ' ἐπιχαρᾶς τὸν Πρωτοσύγκελλον τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Πανοσ. Ἀρχιμ. κ. Σωτήριον Τράμπαν.

Ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης κ. Π ο ι μ ῆ ν ἐχοροστάτησε κατὰ τὴν ψαλεῖσαν Δοξολογίαν καὶ ἠψόλησεν τὸν λαὸν κατὰ τὴν ὥραν τῆς Ἀπολύσεως. Ἀκολούθως, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἰ ε ρ ῶ ν υ μ ο ς ἱστάμενος πρὸ τῆς Ὡραίας Πύλης τοῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ καὶ ἐν μέσῳ τῶν Σεβα-

σμιωτάτων Μητροπολιτῶν, μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, προσεφώνησε τὸν Προκαθήμενον τῆς Ὁρθοδόξου Ρωσικῆς Ἐκκλησίας ὡς ἑξῆς:

Ἀγιώτατε Πατριάρχα Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας καὶ ἡμῖν λίαν ἀγαπητὲ ἀδελφέ, κύριε Ποιμὴν,

Οἱ περὶ ἐμὲ ἱερώτατοι καὶ σεβασμιώτατοι Μητροπολίται τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὁ ἱερός κλήρος τῆς ἁγίας Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἀθηνῶν, ὁ ἀγιόλεκτος Λαὸς αὐτῆς καὶ ἡ ἡμετέρα ταπεινότης, με καρδίαν παλλομένην ἐκ συγκινήσεως, με ἀσπράττοντας ἐκ χαρᾶς τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ με γλῶσσαν ἀδημονοῦσαν, μήπως καὶ δὲν ἐκφράσῃ τὰ διακατέχοντα ἐπὶ τῇ ἐπισκέψει Ὑμῶν αἰσθήματα ἡμῶν, συνήλομεν ὑπὸ τοὺς σελτὸν θόλους τοῦ κατοικητηρίου τούτου τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, ἵνα ἀπενθύνωμεν πρὸς τὸν Οὐράνιον μὲν Πατέρα αἰνῶν καὶ δοξολογίαν ἐπὶ τῇ Ὑμετέρα ἀφίξει, τὸ «ὡς εὖ παρέστητε» δὲ πρὸς τὴν Ὑμετέραν τιμίαν καὶ σεβασμίαν Ἀγιότητα, τοὺς περὶ Ὑμᾶς πεπνυμένους σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας καὶ τοὺς λοιποὺς εὐλαβεστάτους κληρικοὺς καὶ λαϊκοὺς, τοὺς συναποτελοῦντας τὴν ἐκλεκτὴν Ὑμῶν ἀκολουθίαν.

Ἡ Ἑλλὰς εἶναι Χώρα μικρὰ μὲν εἰς ἔκτασιν, δυναμένη ὅμως παρὰ ταῦτα νὰ περιλάβῃ τὴν μεγάλην παράδοσιν εὐαγγελίου ἀγάπης πρὸς πάντας, ἰδίως δὲ πρὸς τοὺς κατὰ πνεῦμα ἀδελφούς καὶ τὴν ἀνεν ὄρων καὶ ὁρίων ἀφοσίωσιν πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, μεταξὺ τῶν ἡγετῶν τῆς ὁποίας ἐξέχουσιν θέσιν κατέχει ἡ Ὑμετέρα σεβασμία Ἀγιότης.

Χαίρομεν δὲ ἰδιαίτερος, διότι μεταξὺ ἡμῶν ἔχομεν σήμερον τὸν Προκαθήμενον μιᾶς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, μετὰ τοῦ Λαοῦ τῆς ὁποίας στενότεραι σχέσεις συνδέσαν ἀπὸ μακροῦ τὸν ἡμέτερον Λαόν.

Ἡ κοινὴ Ὁρθόδοξος πίστις καὶ ἡ μεταξὺ τῶν δύο Λαῶν ἀγάπη ἀπεδείχθη δεσμὸς ἄρρηκτος, στερεώτερος καὶ τῆς στενοτέρας ἐξ αἵματος συγγενείας καὶ οἰασθήποτε ἄλλης διακρίσεως, διατηρεῖται δὲ οὗτος καὶ θὰ διατηρῆται εἰς τοὺς αἰῶνας, ἐφ' ὅσον ὁμολογοῦμεν ὁμοφρόνως καὶ ὁμοφώνως Χριστὸν τὸν ἀληθινὸν Θεὸν ἡμῶν, κατὰ τὰ θεῖα τῶν ἁγίων Πατέρων ἡμῶν θεσπίσματα.

Εἰς τὸ σεπτὸν πρόσωπόν Σας καὶ τὰ ἱερὰ πρόσωπα τῶν ἐκλεκτῶν συνοδῶν Σας, κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, ἀποβλέπομεν ὡς πρὸς σύμπαντα τὸν λίαν ἡμῖν ἀγαπητὸν Ὁρθόδοξον Ρωσικὸν κλήρον καὶ Λαόν, παρόντα δι' Ὑμῶν καὶ δεχόμενον τὸν ἀσπασμὸν ἀγάπης ἡμῶν καὶ ὁλοκλήρου τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ἀσπάζομενοι δὲ Ὑμᾶς ἀναφωνοῦμεν: «Ὁ Χριστὸς ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν καὶ ἦν καὶ ἔστι καὶ ἔσται εἰς αἰῶνας αἰώνων».

Ἀγιώτατε Δέσποτα, Σὰς εὐχαριστοῦμεν θερμῶς, διότι ἡ ἐπίσκεψίς Σας ἀναξωπυρεῖ ἐντὸς ἡμῶν τὴν ἀμετάπτωτον καὶ ἀναλλοίωτον πρὸς Ὑμᾶς καὶ τὸν Λαόν Ὑμῶν ἀγάπην.

Κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐδῶ παραμονῆς Σας, ἵσως δὲν θὰ ἀντικρύσῃτε τι τὸ ἰδιαίτερος δι' Ὑμᾶς σπουδαῖον. Θὰ αἰσθανθῇτε ὅμως ἀσφαλῶς βαθεῖαν ἱκανο-

ποίησιν καὶ θὰ μακαρίζετε τοὺς ἀνθρώπους τῶν παλαιότερων γενεῶν, διότι θὰ διαπιστώσῃτε ὅτι ὁ σπὸρος τῶν ἔχει ῥίψει βαθείας ῥίζας εἰς τὰς καρδίας τοῦ Λαοῦ καὶ ἔχει καρποφορήσει εἰς τὴν ζωὴν του.

Ἀπενθύνων λοιπὸν καὶ πάλιν πρὸς Ὑμᾶς καὶ τοὺς ἐκλεκτοὺς συνοδοὺς Σας τὸ «ὡς εὖ παρέστητε», εὐχομαι ἀπὸ βάθους καρδίας, ὅπως ἡ ἐπίσκεψις αὕτη ἀνοίξῃ νέαν χρυσὴν σελίδα εἰς τὴν μακραίωνα ἱστορίαν ἀγάπης καὶ ἀδελφοσύνης μεταξὺ ἀμφοτέρων τῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν καὶ τῶν Λαῶν των.

Εἰς τὴν προσφώνησιν ταύτην τοῦ Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης κ. Π. ο. ι. μ. ἡ ν. ἀπήντησεν ὡς ἑξῆς:

Μακαριώτατε, ἀγαπητὲ ἐν Κυρίῳ Δέσποτα καὶ ἀδελφέ, Τίμιοι ἀρχιεπίσκοποι, ποιμένες καὶ τέκνα τῆς ἁγίας Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας,

Ἐγὼ καὶ οἱ συνοδοί μου εἴμεθα εὐγνώμονες πρὸς τὸν Κύριον, ὁ ὅποιος μᾶς ἠξίωσε νὰ ἐπισκεφθῶμεν τὴν Χώραν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἥτις ἡγιάσθη διὰ τοῦ ἐμπνευσμένου κηρύγματος τοῦ ἁγίου ἀποστόλου τῶν Ἑθνῶν Παύλου περὶ τοῦ ἀγνώστου Θεοῦ, τὸν ὅποιον καὶ ἡμεῖς καὶ σεῖς ἐν ἐνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ ὁμολογοῦμεν καὶ δοξάζομεν.

Καὶ ἂν κάποτε ὁ οὐρανοβάμων ἀπόστολος Παῦλος, κινούμενος ἀπὸ αἶσθημα τῆς μηδέποτε ἐκπιπούσης φλογερᾶς ἀγάπης, ἀπηνθύνῃ πρὸς τοὺς ἀρχαίους ἀθηναίους μετὰ τὸ κήρυγμα περὶ τοῦ Ἐσταυρωμένου Χριστοῦ, ἐπιθυμῶν νὰ κάμῃ αὐτοὺς τὸ ἐκλεκτὸν σκεῦος, ἀπὸ τοῦ ὁποίου χάριτι Θεοῦ ἀργότερα ἐξεπήγασαν ποταμοὶ θεογνωσίας, οἱ ὅποιοι ἀνατρέποντες μετὰ τὸ ὀρμητικὸν τῶν ῥεῦμα τὸ σκότος τῆς πλάνης τῶν εἰδώλων καὶ ταυτοχρόνως ποτίζοντες τὰς διψῶσας ψυχὰς μετὰ τὰ ῥέοντα εἰς ζωὴν αἰώνιον ὕδατα τῆς εὐσεβείας, μετὰ τὰ αὐτὰ αἰσθήματα ἀγάπης ὄντες ἡμεῖς πεπληρωμένοι καὶ ἀκολουθοῦντες τὴν, ἤδη καταστάσαν παραδοσιακὴν, ἁγίαν ἀποστολικὴν συνήθειαν τῶν ἀμοιβαίων ἐπισκέψεων τῶν προκαθημένων τῶν Ἐκκλησιῶν, ἡλθομεν ἐνταῦθα, ἵνα εἰς προσευχὴν κοινὴν μετὰ Ὑμᾶς πρὸς τὸν μέγαν ἀρχιεπίσκοπον Χριστὸν δώσωμεν μαρτυρίαν περὶ τῆς ἡμετέρας ἐπιθυμίας νὰ στερεώσωμεν τοὺς ἀδελφικὸν δεσμούς, οἱ ὅποιοι ἐνώνουν τὰς Τοπικὰς Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀγάπης.

Μᾶς δίδει μεγάλην χαρὰν ἡ συναίσθησις, ὅτι μεταξὺ τῶν δύο ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν ὑπάρχουν στεναὶ σχέσεις, τῶν ὁποίων αἱ ἀρχαὶ ἀνάγονται εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου, δεσμοί, οἱ ὅποιοι κατὰ τὸ διάστημα πολλῶν ἐν συνεχείᾳ αἰώνων ἐστερέωσαν τὴν ἀμοιβαίαν ἀγάπην τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ τοῦ Ρωσικοῦ λαοῦ, ἀγάπην, διὰ τὴν ὁποίαν ἐκλήθημεν ἡμεῖς ὅλοι ὑπὸ τοῦ θεοῦ Ἰδρυτοῦ τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας.

Αἱ ἅγιοι Τοπικαὶ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι Ἑλλάδος καὶ Ρωσίας φυλάττουν ἄσυλον τὸν κοινὸν θησαυρὸν τῆς πίστεως, ὡς αὕτη παρεδόθη ὑπὸ τοῦ ἰδίου

Ἡ Α. Μ. ὁ Πατριάρχης Μόσχας καὶ Πάσης Ῥωσίας κ. Ποιμὴν ἐπὶ τοῦ ἀρχιερατικοῦ θρόνου τοῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τὴν ψαλεῖσαν ἐπὶ τῇ ἀφίξει τοῦ Δοξολογίαν.

τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν καὶ ὡς ἐκηρύχθη ὑπὸ τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ πνευματικὴ αὐτὴ ἐνότης πείθει ἡμᾶς τοὺς προκαθημένους των, ὅτι πρέπει νὰ θεομάνωμεν τὴν ἀμοιβαίαν συνεργασίαν τῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν, ὥστε νὰ ἐπεκταθῇ καὶ εἰς τὴν μαρτυρίαν ἡμῶν καὶ διακονίαν πρὸς τὸν κόσμον, ὥστε ἡ Κιβωτὸς τῆς σωτηρίας, ἡ ἁγία Ὁρθοδοξία, νὰ ἐκχύσῃ μὲ ὅλην τὴν δυνατὴν τῆς εὐσπλαγχνίας τὰς θεόθεν ἀποκεκαλυμμένας ἀληθείας καὶ νὰ ἀνοίξῃ τοὺς ἀνεκτιμήτους θησαυροὺς τῆς χιλιετοῦς πνευματικῆς τῆς πείρας εἰς τὸν διηρημένον Χριστιανισμόν, ὥστε νὰ ἐκπληρωθῇ ἡ κλήσις τοῦ Χριστοῦ, «ἵνα πάντες ἐν ὧσιν» (Ἰω. 17, 21).

Διὰ τοῦτο, τὴν παρούσαν ἐπίσκεψίν μου τὴν θεωρῶ ὡς εὐκαιρίαν κοινῆς μετὰ τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος καὶ τῆς σεπτιῆς Ἱεραρχίας τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μαρτυρίας τῆς ἡμετέρας εἰλικρινοῦς ἀφοσιώσεως εἰς τὴν θείαν ἀλήθειαν, περὶ τῆς ἐνότητος τῆς θεομαινόμενης μὲ τὸ αἶσθημα τῆς ἀδελφότητος καὶ τῆς ποιοτικῆς νὰ ὑπηρετήσωμεν ἀλλήλους καὶ τοὺς ἄλλους συμφώνως πρὸς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν διδασκαλίαν, τοὺς κανόνας καὶ τὰ ἔθη τῆς μιᾶς, ἁγίας, Καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία εἶναι τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ.

Ἀφιχθεὶς εἰς τὴν πολυαγαπητὴν πατρίδα Σας, ἔχω τὸ εὐχάριστον καθήκον νὰ χαιρετίσω ἀδελφικῶς ἐξ ὀνόματος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς ἁγίας Ρωσικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας καὶ ἐμοῦ προσωπικῶς τὴν Ὑμετέραν ἀγιωσύνην, τοὺς περιστοιχίζοντας Ὑμᾶς Ἱεράρχας, πρεσβυτέρους καὶ τὰ τέκνα τῆς Ἐκκλησίας, καὶ νὰ ἐκφράσω πρὸς Ὑμᾶς καὶ τὴν εἰλικρινῇ μου εὐγνωμοσύνην διὰ τὴν τόσον ἐγκάρδιον ὑποδοχὴν, ἡ ὁποία ἐθέρισε τὰς καρδίας μας, ἀλλὰ καὶ νὰ δώσωμεν μαρτυρίαν τῆς θερμῆς πρὸς πάντας Ὑμᾶς ἀγάπης ἐν Κυρίῳ.

Πιστεύω καὶ ἐλπίζω, ὅτι ἡ χαρὰ τῆς ἐπικοινωνίας αὐτῆς μετ' Ὑμῶν, ὑπερπληροῦσα τὸν νοῦν ἡμῶν καὶ τὴν καρδίαν, θὰ θεομάνῃ ἐπὶ ἔτη πολλὰ τὰς ψυχὰς μας καὶ θὰ στερεοῖ τοὺς ἀδελφικοὺς μεταξὺ ἡμῶν δεσμοὺς πρὸς δόξαν τοῦ παντίμου ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐμπέδωσιν τῆς θεοπαραγγέλου ἐνότητος τῶν δύο Ἐκκλησιῶν ἡμῶν.

Ἐν συνεχείᾳ καὶ ὑπὸ τοὺς χαρμοσύνους ἤχους τῶν κωδῶνων τοῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ οἱ Προκαθήμενοι τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν τῆς Ρωσίας καὶ τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῶν λοιπῶν ἐπισκεπτῶν καὶ ἐπισήμων κατηχθύνθησαν εἰς τὸ Μέγαρον τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, ἔνθα ἐδόθη δεξίωσις. Περὶ τὴν 16ην ὥραν ὁ Μ. Πατριάρχης καὶ ἡ ἀκολουθία του μετὰ τοῦ Μ. Ἀρχιεπισκόπου κ. Ἰερώνυμου καὶ τῶν λοιπῶν συνοδῶν ἀνεχώρησαν διὰ τὸ ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Πεντέλης Διορθόδοξον Κέντρον Ἀθηνῶν, ἔνθα καὶ κατέλυσαν. Κατὰ τὴν ἀφίξιν εἰς τὴν εἴσοδον τῆς Ἱ. Μονῆς Πεντέλης τὸν Μ. Πατριάρχην καὶ τὴν ἀκολουθίαν του ὑπεδέχθη ὁ Παν. Καθηγούμενος αὐτῆς Ἀρχιμ. κ. Θεόκλητος Φεφές μετὰ τῶν μελῶν τῆς ἀδελφότητος.

Τὴν ἐπομένην, 19ην τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου καὶ περὶ ὥραν 10ην πρωϊνὴν, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλη-

σίας τῆς Ἑλλάδος ὑπεδέχθη τὸν Μ. Πατριάρχην εἰς τὸ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἰακίου 1 Ἐκκλησιαστικὸν Κτίριον. Κατὰ τὴν εἴσοδον εἰς τὴν Ἱ. Μονὴν Ἀγίων Ἀσωμάτων Πετράκη ἀνέμενον τὸν Μακαριώτατον οἱ Σεβ. Μητροπολίται Αἰγιαλείας κ. Γεώργιος καὶ Ἰωαννίνων κ. Σεραφεῖμ καὶ ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Ἐπίσκοπος Δέρβης κ. Κοσμάς. Πρὸ τοῦ Καθολικοῦ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς—τοῦ καὶ Συνοδικοῦ Παρεκκλησίου—ἀνέμενον ὁ Θεοφιλέστατος Καθηγούμενος Ἐπίσκοπος Εὐρίπου κ. Βασίλειος, Γραμματεῖς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, οἱ ἀδελφοὶ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς καὶ ἄλλοι κληρικοὶ καὶ λαϊκοί. Μετὰ τὴν ψαλεῖσαν εἰς τὸ Παρεκκλήσιον σύντομον Δέησιν, ὁ Β. Ἐπίσκοπος Εὐρίπου κ. Βασίλειος προσεφώνησε τὸν Ρῶσον Πατριάρχην, ἐνημέρωσε δὲ πάντας τοὺς παρισταμένους ξένους καὶ ἡμετέρους περὶ τῆς ἱστορίας τῆς Μονῆς, τῶν ἰδρυτῶν αὐτῆς τόσον περὶ τῶν παλαιῶν, ὅσον καὶ περὶ τῶν κατὰ τὴν τελευταίαν διετίαν γενομένων ἀγιογραφιῶν, εἰς ἃς εἰκονίζονται καὶ πολλοὶ Σλαῦβοι ἄγιοι καὶ μάρτυρες. Ἀπαντῶν ὁ Μ. Πατριάρχης ἠὺχαρίστησε τὸν Καθηγούμενον διὰ τὴν ὑποδοχὴν καὶ τὴν ἀγάπην του, ἐξέφρασε δὲ τὴν χαρὰν του διὰ τὴν ἀπὸ κοινοῦ ἀπεικόνισιν τῶν Σλαύων καὶ Ἑλλήνων ἁγίων, διότι, ὡς εἶπεν, αὐτὴ ἡ ἐνότης τῶν ἁγίων ὑπομιμνήσκει τὴν ἀνάγκην τῆς ἐνότητος καὶ δι' ἡμᾶς τοὺς συγχρόνους, εἶναι δὲ πράγματι αὐτὴ ἡ ἐνότης μία εὐλογία τοῦ Θεοῦ. Ὁ Καθηγούμενος προσέφερεν εἰς τοὺς φιλοξενουμένους ἐν ἄρτι ἐκδοθὲν τεῦχος περὶ τῆς ἱστορίας τῆς Ἱ. Μονῆς Ἀσωμάτων Πετράκη.

Ἐν συνεχείᾳ, ὁ Μ. Πατριάρχης ἀνῆλθε τὰς κλίμακας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ὑπεδέχθη δὲ τὴν Μακαριότητά του ὁ Μ. Πρόεδρος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἰερώνυμος εἰς τὸ Γραφεῖον Προέδρου. Οἱ ἐν συνεδρίᾳ εὐρισκόμενοι Σεβ. Ἀρχιερεῖς εἰσῆλθον εἰς τὴν καταλλήλως διερρυθμισμένην αἴθουσαν τελετῶν, ἔνθα ἀνέμενοι πολλοὶ ἐκ τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν, οἱ Βοηθοὶ Ἐπίσκοποι καὶ ὁ Παν. Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, πάντες οἱ ἐν τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ καὶ τῇ Ἀποστολικῇ Διακονίᾳ ὑπηρετοῦντες Κληρικοί, οἱ Δικικηταί, οἱ Γενικοὶ Διευθυνταὶ καὶ οἱ Διευθυνταὶ Τμημάτων τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ὁργανισμῶν καὶ ἄλλοι. Ἡ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Ἀντωνίου Μπελοῦση χορωδία τοῦ Πανελληνίου Συλλόγου Ἱεροψαλτῶν ἀπέδωκεν ἐν ἀρχῇ ἐκκλησιαστικὸς ὕμνος. Ἀκολουθῶς, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Ἰερώνυμος προσεφώνησε τὸν Προκαθήμενον τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας Μ. Πατριάρχην κ. Ποιμένα ὡς ἑξῆς:

Ἀγιώτατε Πατριάρχα Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας, ἀγαπητὲ ἡμῖν ἐν Χριστῷ ἀδελφε κ. Ποιμήν,

Εἶμαι βαθύτατα συγκεκνημένος, διότι ὁ φιλόθροπος ἡμῶν Σωτὴρ μὲ ἡξίωσεν, ὅπως περιστοιχόμενος ὑπὸ ἐκλεκτῶν ἐν Κυρίῳ συνεργῶν, τῶν Σεβασμιωτάτων Συνοδικῶν Συνέδρων, καὶ ἄλλων ἀδελφῶν ἐν τῷ Ἀμπελώνι τοῦ Χριστοῦ, ὑποδεχθῶ σήμερον ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ ἀδύτῳ τῆς ἁγίας ἐν Ἑλλάδι τοῦ Χριστοῦ

Οι Προκαθήμενοι τῶν Ἐκκλησιῶν Ρωσίας καὶ Ἑλλάδος Πατριάρχης κ. Ποιμὴν καὶ Ἀρχιεπίσκοπος κ. Ἱερώνυμος ἐν μέσῳ Σεβασμιωτάτων Ἀρχιερέων, ἄλλων κληρικῶν καὶ λαϊκῶν ἔξωθι τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Ἀθηνῶν.

Ἐκκλησίας τὴν Ὑμετέραν σεβασμίαν ἡμῖν Ἀγιότητα, σὺν αὐτῇ δὲ καὶ τοὺς ἐπιλέκτους αὐτῆς συνεργοὺς, τοὺς πανιερωτάτους Μητροπολίτας καὶ Ἀρχιεπισκόπους καὶ λοιποὺς εὐλαβεστάτους κληρικοὺς καὶ λαϊκοὺς, ἐν οἷς βλέπομεν καὶ ἀσπαζόμεθα ἅπαν τὸ ἱερὸν πλήρωμα τῆς ἀγίας κατὰ Ρωσίαν Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Εἰς τοιαύτας ἐν Κυρίῳ συνάξεις ἀναφερόμενος ὁ Προφητάναξ ἔλεγεν: «Ἴδου δὴ τί καλὸν ἢ τί τερπνόν, ἀλλ' ἢ τὸ κατοικεῖν ἀδελφούς ἐπὶ τὸ αὐτό». Καὶ ἀπεικονίζων ὄχι μόνον τὴν χαρὰν καὶ εὐδοκίαν τοῦ ἐν οὐρανοῖς Πατρὸς ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν πρὸς τοὺς ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐν τῷ ὀνόματί Του συνηγμένους καταπεμπομένην χάριν, προσέθεσεν, ὅτι αὕτη κατέρχεται τόσον πλουσίως, ὥς τὸ «μῦρον ἐπὶ κεφαλῆς τὸ καταβαῖνον ἐπὶ πώγωνα, τὸν πώγωνα τοῦ Ἀδρῶν, τὸ καταβαῖνον ἐπὶ τὴν ὤαν τοῦ ἐνδύματος αὐτοῦ», καὶ ὥς δροσὸς Ἀερμῶν ἢ καταβαίνουσα ἐπὶ τὸ ὄρος Σιών.

Ἀγιώτατε,

Διὰ τῆς Χάριτος ταύτης τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν,

ὑπερπηδῶντες μυρία ὅσα ἐμπόδια, συναντώμεθα ἐν τῷ ἀκαταλύτῳ συνδέσμῳ τῆς ἀγάπης ἐν Χριστῷ, τὴν ὁποίαν κατὰ τὸν ἐν ἁγίοις Πατέρα ἡμῶν Μάξιμον τὸν Ὁμολογητὴν «ἐν μόνοις δὲ τοῖς τοῦ Χριστοῦ μαθηταῖς ταύτην ζητήσας εὐρήσεις, ἐπειδὴ μόνοι αὐτοὶ εἶχον τὴν ἀληθινὴν Ἀγάπην τῆς ἀγάπης διδάσκαλον» (περὶ ἀγάπης Δ, ρ'.).

Χάρις δὲ εἰς αὐτὴν τὴν ἐν Κυρίῳ ἀγάπην ἐπαναλαμβάνεται σήμερον τὸ ὑπὸ τοῦ ἱστορικοῦ Εὐσεβίου λεγόμενον: «Ἴδου τὸ πᾶσιν εὐκαταῖον καὶ ποθούμενον θέαμα. Ἐπισκόπων ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνελεύσεις, λαῶν εἰς λαοὺς φιλοφρονήσεις, τῶν Χριστοῦ σώματος μελῶν εἰς μίαν συνιόντων ἁρμονίαν ἐνώσις· μία θεῖον Πνεύματος ἢ διὰ πάντων τῶν μελῶν χωροῦσα δύναμις· καὶ ψυχὴ πάντων μία, καὶ προθυμία πίστεως ἢ αὐτῇ, καὶ εἰς ἐξ ἀπάντων θεολογίας ὕμνος».

Ἡ ἐνότης αὕτη καὶ ἁρμονία προσλαμβάνει σήμερον ὅλως ἰδιαίτεραν σημασίαν, καθότι ὁ σύγχρονος κόσμος μεταβάλλεται ῥαγδαίως καὶ ἀποτόμως, ἐντονώτερον καὶ μεθοδικώτερον ἢ ποτὲ ἐνεργεῖται τὸ μυστή-

ριον τῆς ἀνομίας καὶ οἱ υἱοὶ τῆς ἀπειθείας ἐπαίρονται κατὰ τοῦ Θεοῦ σφόδρα. Ἡ δὲ ἁγία κατὰ Ἀνατολὰς Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, ἵσταμένη πρὸ τῶν προβλημάτων τούτων καὶ θέλουσα ὡς ἡ καλὴ ζύμη νὰ ζυμώσῃ καὶ ἀναπλάσῃ τὸν φθειρόμενον κόσμον καὶ μεταστοιχειώσῃ αὐτὸν εἰς τὴν ἀφθαρσίαν καὶ δόξαν τοῦ Χριστοῦ, μελετᾷ καὶ προσεύχεται, ἵνα διὰ τοῦ φωτισμοῦ τοῦ Παναγίου Πνεύματος ἐπιχειρῇ μὲν τὴν πρὸς τὸν κόσμον ἔξοδον, ὀυθμίζῃ δὲ τὰς βαθμίδας τῆς θείας κλίμακος τῆς πρὸς Θεὸν ἀναβάσεως κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε ὁ τῆς συγχρόνου ἐποχῆς ἄνθρωπος νὰ μὴ ἀρνηταὶ νὰ ἀνέλθῃ ταύτας.

Ἡ ἐθνικὴ τῆς κατὰ Ἀνατολὰς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας εἶναι ἰδιαίτερος κατὰ τὰς ἡμέρας μας τεραστία, διότι ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν, ὡς διατηρήσασα τὴν παρακαταθήκην ἀνόθευτον, ἔχει χρέος νὰ ζυμώσῃ ὅλον τὸ φάσμα τοῦ κόσμου, ἵνα ἄρτος γένηται καθαρὸς καὶ προτεθῇ τῷ Πρώτῳ καὶ μεγάλῳ καὶ αἰωνίῳ ἡμῶν Ἀρχιερεῖ, τῷ ἀπαράβατον ἔχοντι τὴν ἱερωσύνην Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἵνα διὰ τοῦ ἁγίου Τοῦ Πνεύματος μεταβάλῃ αὐτὸν εἰς Σῶμα Χριστοῦ. Καὶ ἡ μεγάλη καὶ ἱερωτάτη ἐν τῷ κόσμῳ ἀποστολὴ αὕτη Ἀγάπης καὶ Χάριτος, ἡ τὰ μέγιστα εὐάρεστος τῷ Θεῷ, ἐνεργουμένη μετὰ τὴν ὁλόφυχον καὶ ὁλοπρόθυμον συμβολὴν πασῶν ὁμοῦ τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ὑπὸ τὴν σεπτὴν αἰγίδα καὶ προεδρίαν τοῦ πανσέπτου Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, θὰ ἀχθῇ εἰς αἴσιον καὶ λίαν καρποφόρον πέρας.

Ἐγγύησιν εἰς τοῦτο ἀποτελεῖ ἡ σεπτὴ Ὑμετέρα Ἀγιότης, ἥτις μετὰ τοσοῦτον ζήλου μετέχει διὰ τῶν ἐαυτῆς ἐπιλέκτων ἐκπροσώπων ἀπασῶν τῶν πρὸς τοῦτο ὁποδῆποτε καταβαλλομένων προσπάθειων, αἱ ὁποῖαι, Θεοῦ εὐδοκοῦντος, θὰ ὁλοκληρωθοῦν συντελῶς καὶ συμφώνως πρὸς τὰς πατρικὰς παραδόσεις.

Χαίρομεν μεγάλως, ἀξιωθέντες τῆς τιμῆς καὶ εὐλογίας νὰ ἔχωμεν τὴν Ὑμετέραν σεπτὴν Ἀγιότητα ἐν μέσῳ ἡμῶν, περιστοιχουμένην ὑπὸ φαεινῶν ἀστέρων τῆς κατὰ Ρωσίαν ἀδελφῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀοράτως δορυφορουμένην ὑπὸ τῶν ἐν τῇ Ρωσικῇ γῇ διαλαμνάντων Ρώσων καὶ Ἑλλήνων ἁγίων Μιχαήλ, Ἀλεξίου, Ἐρμονόγους, Ἀντωνίου τοῦ Ἐσφιγμενίτου, Θεοδοσίου, Μαξίμου τοῦ Γραικοῦ, Σεργίου, Νείλου Σύρσκι καὶ Σεραφεῖμ Σάρωφ, καὶ ὅλης τῆς ἀτελευτήτου ἐκείνης σειρᾶς τῶν ἐνδόξων καὶ μεγάλων τέκνων τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας.

Εὐχόμεθα ὁλοφύχως καὶ παρακαλοῦμεν θερμότερα, ὅπως αἱ τοιοῦτον εἶδους ἐπικοινωνίαι πυκνωθῶσιν, ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον, εἰς δόξαν Θεοῦ καὶ εὐστάθειαν τῶν ἁγίων Αὐτοῦ Ἐκκλησιῶν.

Ὑποσχόμεθα δὲ ὅτι, ἀνταποκρινόμενοι εἰς τὴν μυχαϊτάτην ἡμῶν ἐπιθυμίαν καὶ τὴν Ὑμετέραν ἀδελφικὴν πρόσκλησιν, δὲν θὰ βραδύνωμεν νὰ ἐπισκεφθῶμεν τὴν Ὑμετέραν Σεβασμίαν Ἀγιότητα εἰς τὴν ἱερὰν αὐτῆς καθέδραν, ἵνα καὶ ὑπὸ τὴν ιδιότητα τοῦ Προκαθημένου τῆς καθ' Ἑλλάδα Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας προσκυνήσωμεν καὶ αἰθῶν τὰ τίμια λείψανα τῶν ἁγίων Ἀλεξίου καὶ Σεργίου καὶ σχῶμεν καὶ πάλιν τὴν χαρὰν τῆς τοιαύτης μεθ' Ὑμῶν ἁγίας ἀναστροφῆς.

Τέλος, ἐπιτρέψατέ μοι, ἀγιώτατε Δέσποτα, νὰ

ἀναγγείλω Ὑμῖν, ὅτι ἡ περὶ ἐμὲ ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος ἀπεφάσισεν, ὅπως ὡς ἐλάχιστον δεῖγμα τῆς μεγάλης τιμῆς, μεθ' ἧς περιβάλλει τὸ σεπτὸν Ὑμῶν πρόσωπον καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ρωσίας, καὶ εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἐν τῇ Ἀποστολικῇ ταύτῃ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου Ὑμετέρας ἐπισκέψεως ἀπονείμῃ Ὑμῖν τὸν μεγαλόσταυρον τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου Παύλου, τὸν ὁποῖον παρακαλῶ νὰ μοι ἐπιτρέψῃτε, ὅπως παραδώσω Ὑμῖν ἐξ ὀνόματός της.

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ὁ Μ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Ἰερώνυμος περιέβαλε τὸν Ρώσον Πατριάρχην μετὰ τὴν ταινίαν καὶ τὸν μεγαλόσταυρον τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου Παύλου, ἐνῷ οἱ παριστάμενοι ἐχειροκρότησαν τὴν μεστὴν τιμῆς, ἀγάπης καὶ ἐνότητος ἐκδήλωσιν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὴν ἀδελφὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Ρωσίας καὶ τὸν Προκαθημένον αὐτῆς. Ὁ Μ. Πατριάρχης κ. Ποιμὴν ἀνελθὼν εἰς τὸ βῆμα καὶ λαβὼν τὸν λόγον ἀντεφώνησεν ὡς ἑξῆς:

Μακαριώτατε καὶ ἀδελφε ἐν Χριστῷ Ἀρχιεπίσκοπε κ. Ἰερώνυμε,

Μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου,

Ἀνταποκρινόμενοι πρὸς τὴν φωνὴν τῆς ὑμετέρας ἀγάπης, ἥτις πληροῖ τὴν καρδίαν μας, καὶ ἀποδεχόμενοι τὴν πρόσκλησιν τῆς Α.Μ. τοῦ Ἀρχιεπισκόπου κ. Ἰερώνυμου, ἡμεῖς ἐφθάσαμεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ἵνα ἐκ μέρους τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ρωσικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, τῆς Ἱεραρχίας της, τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ, ἐγκαρδίως σὰς χαιρετίσωμεν καὶ ἐκφράσωμεν τὰ αἰσθήματα τῆς Χριστιανικῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης καὶ ἀδελφοσύνης, πρὸς δόξαν τοῦ Τρισηποστάτου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος μας Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ὁ Κύριος κατὰ τὸ ἀνέκφραστον Αὐτοῦ ἔλεος καὶ τὴν ἀνεξάντλητον Αὐτοῦ ἀγαθότητα ἡξίωσεν ἐμὲ καὶ τοὺς συνοδοῦς μου νὰ πατήσωμεν εἰς τὴν γῆν τῆς ἐνδόξου Ἑλλάδος, ἡ ὁποία εἶναι ἡ μαρτυρία τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου Παύλου, καὶ νὰ δεχθῶμεν τὴν ἀδελφικὴν χαρὰν καὶ τὴν ἐν προσευχῇ κοινωνίαν μετὰ τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος καὶ μετὰ ὅλον τὸ πλήρωμα τῆς Ἀγίας Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας.

Ἦτο θέλημα τοῦ Κυρίου, μετὰ τῶν ἡμετέρων Ἐκκλησιῶν πάντοτε νὰ ὑπάρχουν φιλικαὶ σχέσεις, ἡγιασμένα διὰ τῆς ὁμολογίας τῆς μίας Πίστεως καὶ στερεωμένα διὰ τῶν δεσμῶν τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης.

Ἡμεῖς ἰδιαίτεραν χαρὰν αἰσθανόμεθα, ὅτι ἡ Ρωσικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία εἰς τὸ παρελθὸν ἐλαβεν ἐνεργὸν μέρος εἰς τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ αὐτοκεφάλου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ πάντοτε ἡξίωσε τὴν ἐδραίωσιν μετὰ τῶν ἡμῶν τῶν δεσμῶν τῆς φιλίας καὶ τῆς συνεργασίας.

Ἀπὸ τότε μέχρι σήμερον ἡ Ἐκκλησία μας, μετὰ τὴν ἀμετάπτωτον ἀγάπην πρὸς τὴν ἀγαπητὴν ἀδελφὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, εὐλικρινῶς καὶ διακαῶς χαιρεταὶ εἰς τὴν χαρὰν της καὶ θλίβεται μετὰ τὰς θλίψεις της.

Μὲ τὴν καλὴν συνεργασίαν, ἡ ὁποία ἐδημιουργήθη μετὰ τῶν Ἐκκλησιῶν μας εἰς τινὰς τομεῖς διὰ τῆς

ἐξαιρετικῆς δραστηριότητος, θεωροῦμεν ὠφέλιμον διὰ τὴν πρόοδον τῆς ἐν Χριστῷ διακονίας, νὰ ἀναπτύξωμεν αὐτὴν ἐν Κυρίῳ.

Ὁ θερισμὸς πολὺς, οἱ ἐργάται ὀλίγοι, λέγει ὁ Κύριος. Πράγματι, πολλὰ εἶναι τὰ προβλήματα ποὺ προβάλλουν ἐνώπιον τῆς Ὁρθοδόξιας εἰς τὴν δύσκολον ἐποχὴν μας, τὰ ὁποῖα μᾶς προκαλοῦν καὶ ἀπαιτοῦν νὰ δώσωμεν ἀπάντησιν. Ἀπὸ ἄλλοτε πολὺ καλὰ γνωρίζομεν, ὅτι ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἦτο πάντοτε ἐνθερμὸς συζητητὴς ἀγάπης πρὸς τὸν ἄνθρωπον καὶ ἐνεργὸς παράγων τῆς εἰρήνης ἐπάνω εἰς τὴν ἁμαρτωλὸν γῆν, καὶ τώρα ὅχι μὲ ὀλιγώτερον ζῆλον ἐκπληροῦμεν αὐτὸ τὸ χρέος μας.

Καὶ τώρα εἴμεθα πλήρεις πεποιθήσεων νὰ ὑπηρετήσωμεν κατὰ τὸ δυνατόν αὐτὸν τὸν ἱερὸν σκοπὸν τόσο ἐν τῇ μορφῇ τοῦ διαλόγου, ὅσον καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ μορφῇ, ἐπιδιώκοντες ὅσον τὸ δυνατόν τὴν προσέγγισιν μεταξὺ τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν διαφόρων Ὁμολογιῶν. Καὶ ἐδῶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου θὰ ἀναφέρωμεν τὰς Ἀρχαίας Ἐκκλησίας, τῶν ὁποίων αἱ ὁμολογίαι πίστεως καὶ ἡ βάσις τῆς Χριστιανικῆς ζωῆς εἶναι τόσο πλησίον εἰς ἡμᾶς τοὺς Ὁρθοδόξους, διὰ νὰ μὴ εἴπωμεν καὶ τι περισσύτερον.

Μετὰ ταῦτα ὑπογραμμίζομεν τὴν ἡμετέραν Ὁρθόδοξον μαρτυρίαν καὶ ὑπηρεσίαν εἰς τὸ ἔργον τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ἄλλων Οἰκουμενικῶν Ὁργανισμῶν. Αἱ δύο Ἀγίαι καὶ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι μας πολὺ καλὰ γνωρίζουν τὴν μεγάλην εὐθύνην ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων διὰ τὴν ἀξίαν ἐκπλήρωσιν ὑπ' αὐτῶν τῆς ἱερᾶς ἀποστολῆς των.

Εἴμεθα πεπεισμένοι, ὅτι εἰς λύσιν τῶν συγχρόνων προβλημάτων, τὰ ὁποῖα τίθενται σήμερον ἐνώπιον τῆς Ὁρθοδόξου Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, ἐκλήθησαν νὰ συμμετάσχουν ὅλαι αἱ τοπικαὶ Ἐκκλησίαι, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἰσότητος καὶ τῆς ἀπὸ κοινοῦ εὐθύνης.

Πρὸς τοῦτο, κατὰ τὴν γνώμην μας, δὲν πρέπει νὰ γίνεταί λόγος περὶ τῆς κηδεμονίας μιᾶς ἢ μερικῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν. Μεταξὺ αὐτῶν δύναται νὰ ὑπάρχῃ μόνον ἡ προτεραιότης, καὶ μάλιστα προτεραιότης τῆς αὐταπαρνήσεως καὶ τῆς αὐτοθυσίας, ἐκπλήρωσις τοῦ χρέους τῆς διακονίας, διὰ τὸ καλὸν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, διὰ τὸ καλὸν τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ φορέως τῆς εἰκόνης τοῦ Θεοῦ.

Ἡ συμφωνία μεταξὺ τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἐν τῷ πνεύματι τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ εἶναι τὸ μόνον, τὸ ὁποῖον ἀποτελεσματικὰ θὰ στερεώσῃ τὴν ἀρχὴν τῆς Ὁρθοδόξου καθολικότητος, ἡ ὁποία θεωρεῖται ὡς ἡ βάσις τῆς Ἐκκλησιαστικῆς μας ζωῆς.

Μακαριώτατε, ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί,

Ἡμεῖς προσδίδομεν μεγάλην σημασίαν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ στερέωσιν τῶν φιλικῶν σχέσεων καὶ τὴν συνεργασίαν μεταξὺ τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Ρωσικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, τῆς συνεχοῦς διὰ τῆς προσευχῆς σεπτῆς λειτουργικῆς ζωῆς καὶ τῆς ἐπικοινωνίας μεταξὺ τῶν ἐκπροσώπων τῆς. Εἴμεθα πλήρεις ἐλπίδος, ὅτι ἡ σημερινὴ ἐπίσκεψις θὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὴν περαι-

τέρω σύσφιγξιν τῶν ἀδελφικῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν μας, τὴν πατροπαράδοτον φιλίαν μεταξὺ τῶν Λαῶν τῶν δύο Χωρῶν μας.

Ἐγὼ καὶ οἱ συνοδοὶ μου ἐγκαρδίως Σᾶς εὐχαριστοῦμεν, Μακαριώτατε, Σᾶς καὶ τὰ μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, διὰ τὰ θερμὰ λόγια, τὰ λεχθέντα πρὸς ἡμᾶς, διὰ τὴν θερμὴν ἀγάπην καὶ φιλοξενίαν ποὺ ἐγένετο πρὸς ἡμᾶς εἰς τὴν Χώραν σας καὶ διὰ τὸ παράσημον τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, τὸ ὁποῖον μᾶς ἀπενείματε.

Μαζὶ μὲ αὐτὰ Σᾶς λέγομεν καλῶς νὰ ἔλθῃτε εἰς τὸ περιβάλλον τῆς Ἀγίας Ἐκκλησίας τῆς Χώρας μας.

Εἴμεθα βέβαιοι, ὅταν Σεῖς, Μακαριώτατε, καὶ ἡ συνοδεία σας θὰ ἔλθῃτε εἰς ἡμᾶς, ἰδίως ὀφθαλμοῖς θὰ βεβαιωθῇτε διὰ τὴν ἀγάπην τῶν τέκνων τῆς Ἐκκλησίας μας πρὸς τὴν Ἀγίαν Ἑλλαδικὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸν βαθὴν σεβασμὸν τοῦ Λαοῦ μας πρὸς τὸν ἔνδοξον Ἑλληνικὸν Λαόν. Θὰ ἴδῃτε τὰ ἴδια αἰσθήματα, τὰ ὁποῖα ἡμεῖς διαρκῶς ἔχομεν διὰ σᾶς καὶ διατηροῦμεν εἰς τὰς καρδίας μας.

Εἴθε νὰ εἶναι εὐλογημένη ἡ ἀδελφικὴ ἀγάπη καὶ ἡ συνεργασία μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν μας, εἴθε νὰ στερεώνεται ἡ φιλία μεταξὺ τῶν Λαῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως, εἴθε νὰ στείλῃ ὁ Κύριος τὴν εὐλογίαν Του καὶ τὸ ἀνέκφραστον ἔλεος εἰς ὅλα τὰ τέκνα τῆς Ἀγίας Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἀπαντῶν ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Ἰερώνυμος εἶπεν:

Μακαριώτατε,

Σᾶς εὐχαριστοῦμεν θερμότατα διὰ τὰ τόσο ἐγκάρδια λόγια, τὰ ὁποῖα ἀπηυθύνετε πρὸς ἡμᾶς ὅλους καὶ δι' ἡμῶν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος.

Θὰ ἤθελα ὅμως νὰ μοῦ ἐπιτρέψῃτε νὰ κοσμήσω τὸ στήθος τῶν συνοδευόντων Ὑμᾶς Ἀγίων ἀδελφῶν διὰ παρασήμων ἐπίσης τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, εἰς τρόπον ὥστε, ὅπως ἡ Ὑμετέρα Ἀγιότης λαμβάνει τὸ φῶς ἀπὸ τὸν ἥλιον καὶ λάμπει μεταξὺ τῶν τέκνων τῆς ἐν Ρωσίᾳ Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, τοιοντοτρόπως καὶ ἐκεῖνοι νὰ ἀντανακλοῦν τὸ ἴδιον φῶς ἀπὸ τὴν Ὑμετέραν Ἀγιότητα καὶ τρόπον τινὰ ὡς εἰς ἐνιαῖος ἀστερισμὸς νὰ ἐμφανισθοῦν ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν Ἀδελφὴν Ἐκκλησίαν.

Θὰ εἶναι ἡ Χάρις τῆς ἀγάπης τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ἡ ὁποία θὰ περικοσμή τὰ στήθη των καὶ ἡ ὁποία θὰ ὑπενθυμίξῃ τὴν ἰδικὴν μας ἀγάπην πρὸς ὅλους Ὑμᾶς καὶ ὅλα τὰ τέκνα τῆς καθ' Ὑμᾶς Ἐκκλησίας. Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Λένινγκρανδ ἔχει ἤδη τιμηθῇ πρὸ πολλοῦ διὰ τοῦ παρασήμου, τοῦ χρυσοῦ Παρασήμου τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, δι' αὐτὸ θὰ παρακαλέσω τώρα τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Τούλας κ. Ἰουβενάλιον, Πρόεδρον τοῦ Τμήματος Ἐξωτερικῶν Ἐκκλησιαστικῶν Σχέσεων τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας, νὰ ἔλθῃ νὰ παραλάβῃ τὸ ἀπονεμόμενον εἰς αὐτόν, ἀποφάσει τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, Παράσημον.

Ἀκολουθῶς, ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος ἀπένειμε τὸν Χρυσοῦν Σταυρὸν εἰς τὸν Σ. Μητροπολίτην Χερσῶνος καὶ Ὁδησοῦ κ. Σέργιον, ὡς καὶ τοὺς Σεβ. Ἀρχιεπισκόπους Μολδαβίας καὶ Κισινιῶφ κ. Ἰωνάθαν καὶ Βολοκολάμσκ κ. Πιτιρείμ. Εἰς τοὺς λοιποὺς φιλοξενουμένους κληρικοὺς καὶ λαϊκοὺς, συνοδοὺς τῆς Α.Μ. τοῦ Πατριάρχου τῆς Ρωσίας, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Ἰερώnymος ἀπένειμε, κατ' ἀπόφασιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τὸν ἀργυροῦν Σταυρὸν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. Οὕτω, καὶ ἐν μέσῳ ἀτμοσφαίρας χαρᾶς καὶ ἐγκαρδιότητος, ὁ ὑψηλὸς ἐπισκέπτης, οἱ συνοδοὶ του καὶ πάντες οἱ προσκεκλημένοι εἰς τὴν ὠραίαν αὐτὴν ἐκδήλωσιν ἐξῆλθον τῆς αἰθούσης τελετῶν καὶ μετέσχον εἰς τὴν ἐπακολουθήσασαν δεξίωσιν, δοθείσης ἅμα τῆς εὐκαιρίας διὰ νὰ γίνουν πολλαὶ συζητήσεις μεταξὺ τῶν Ρώσων καὶ Ἑλλήνων, Κληρικῶν καὶ λαϊκῶν.

Τὴν μεσημβρίαν τῆς αὐτῆς ἡμέρας, 19ης Ὀκτωβρίου, καὶ μετὰ τὴν γενομένην ἐπίσκεψιν εἰς τὸν ἀρχαιολογικὸν χώρον τῆς Ἱ. Μονῆς Καισαριανῆς, ὁ Ρῶσος Πατριάρχης ἐπεσκέφθη τὴν ἐν Χαλανδρίῳ Ριζάρειον Ἐκκλησιαστικὴν Σχολὴν καὶ παρεκάθησεν εἰς παρατεθὲν πρὸς τιμὴν του ἐπίσημον γεῦμα. Κατὰ τὴν γε-

νομένην ἐντὸς τοῦ Παρεκκλησίου τῆς Σχολῆς ὑποδοχὴν, ὁ Σχολάρχης αὐτῆς π. Κωνσταντῖνος Φούσκας προσεφώνησε τὸν Ρῶσον Πατριάρχην ὡς ἀκολουθῶς:

Μακαριώτατε,

Αἰσθήματα χαρᾶς καὶ βαθυτάτης συγκινήσεως διακατέχουν τὴν ψυχὴν μας, ὅχι μόνον διότι ἡ ἐπίσκεψις Ὑμῶν καὶ τῆς ἱερᾶς Ὑμῶν συνοδείας εἶναι ἰδιαιτέρα δι' ἡμᾶς τιμὴ, ἀλλὰ καὶ διότι διὰ τῆς ἐπισκέψεως ταύτης συνειδητοποιοῦμεν τὴν παρουσίαν καὶ ζωτικότητα τῆς ἀδελφῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας. Ἡ συγκίνησίς μας γίνεται ἀκόμη μεγαλυτέρα, διότι μεταξὺ τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας ὑφίστανται ἀπὸ αἰῶνων δεσμοὶ πνευματικοί, οἱ ὁποῖοι προώθησαν τὸ πνεῦμα ἀδελφοσύνης καὶ συνεργασίας μεταξὺ τῶν πιστῶν τῶν δύο Ἐκκλησιῶν καὶ ἔδωκαν τὴν δυνατότητα μιᾶς ζωντανῆς παρουσίας τοῦ χριστιανικοῦ πνεύματος εἰς τοὺς ἀγνοοῦντας τὸν ἀληθινὸν Θεὸν ἀνθρώπους. Τὸ γεγονός δὲ ὅτι οἱ ἀοίδιμοι ἰδρυταὶ τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Σχολῆς Μάνθος καὶ Γεώργιος Ριζάραι, ζήσαντες ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν εἰς Νίξαν Ρωσίας ἐτρά-

Ὁ Μ. Πατριάρχης κ. Ποιμὴν καὶ ἡ ἀκολουθία του, καθὼς καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἰερώnymος ἐν μέσῳ τῶν καθηγητῶν καὶ τῶν μαθητῶν τῆς Ἐκκλ. Ριζαρείου Σχολῆς.

φησαν πνευματικῶς ὑπὸ τῆς Ρωσικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, μεταβάλλει τὴν συγκίνησίν μας εἰς καύχησιν ἐν Κυρίῳ.

Ὁθεν, Μακαριώτατε, ὡς Σχολάρχης τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησίᾳ, Σχολῆς καὶ τῆς παρ' αὐτῇ λειτουργούσης Ἀνωτέρας Ἱερατικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν, θεωρῶ ἐμμαντὸν εὐτυχῇ εὐχόμενος εὐλαβῶς ἐκ μέρους τοῦ Διδακτικοῦ Προσωπικοῦ καὶ τῶν Ἱεροσπουδαστῶν τὸ καλῶς ἡλθατε. Οἱ 260 Ἱεροσπουδασταὶ τῶν Σχολῶν, ὑπὸ τὴν πεπνυμένην καθοδήγησιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τὴν στοργικὴν παρακολούθησιν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἰερωσύμου, τὴν ἀνύστακτον φροντίδα τοῦ Προέδρου τῆς Μ.Σ.Ε./Ε.Π. Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ἑάνθης κ. Ἀντωνίου καὶ τὰς ἀόκνους προσπάθειας τῶν ἐκτελεστῶν τῆς Διαθήκης Ριζάρη, ἐτοιμάζονται διὰ τὸ μέγα τῆς Ἱερωσύνης ἀξίωμα καὶ τὴν διάθεσιν ὅλων τῶν δυνάμεων τῶν εἰς ἐξυπηρέτησιν τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ.

Διὰ ταῦτα, Μακαριώτατε, σὺν τῇ ἐκφράσει τῶν αἰσθημάτων βαθύτατου σεβασμοῦ καὶ νικητικῆς ἀφοσίωσης ἡμῶν, παρακαλοῦμεν τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα, ὅπως ἀγαθυνθῇ καὶ εἴπῃ εἰς τοὺς Ἱεροσπουδαστάς ὅ,τι Αὐτὴ κρίνῃ σκόπιμον πρὸς οἰκοδομὴν τῆς χρείας.

Ἀπαντῶν εἰς τὴν προσφώνησιν ταύτην ὁ Μ. Πατριάρχης εἶπε τὰ ἑξῆς:

Μακαριώτατε,

Ἀγαπητοὶ Ἀδελφοὶ καὶ συλλειτουργοί,

Σὰς εὐχαριστῶ διὰ τὴν εὐκαιρίαν, τὴν ὁποίαν μοῦ ἐχάρισεν ἡ ἀγάπη σας νὰ ἐπισκεφθῶ αὐτὴν τὴν Πνευματικὴν Ἀκαδημίαν καὶ τὸ Σεμινάριον.

Εὐχαριστῶ πολὺ τὴν ὑμετέραν Αἰδεσιμολογίαν διὰ τὰ ὅσα εἶπεν· πράγματι, τὸ πνεῦμα τῆς Ρωσικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας αὐτὸ ζῇ ἐδῶ, μὴ πὺν τὸ Πνεῦμα τῆς Ἑλλαδικῆς αὐτῆς Σχολῆς, τοῦ Σεμιναρίου, εὔρε τὸν πρῶτον δρόμον εἰς τὴν Ρωσικὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν.

Αὐτὴ ἡ ὁδὸς διαρκῶς (ἀκολουθεῖται) καὶ ἐξαπλοῦται, ὥστε ἡ κίνησις τῆς θεολογικῆς σκέψεως νὰ εὐρίσκειται ἀδιαφιλονικίως ἐκατέρωθεν. Αὐτὸ βεβαιώνει καὶ τὸ γεγονὸς, ὅτι ἐδῶ εἰς τὸν χώρον αὐτὸν ἐσπούδαζον καὶ Ποιμένες τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας. Εἶμαι πολὺ εὐτυχὴς νὰ σὰς μεταδώσω τὴν εὐλογίαν ἐκ μέρους τῆς Ρωσικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐκ μέρους τῶν Ἀγίων τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἰδιαιτέρως ἐκ μέρους τῶν ὑπευθύνων τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀκαδημίας, τῶν διδασκόντων, τῶν φοιτητῶν καὶ τῶν σπουδαστῶν αὐτῆς.

Ἡ Χάρις τοῦ Παναγίου Πνεύματος εἴθε νὰ σὰς χαρίσῃ περισσοτέρας δυνάμεις, ἵνα ἀναδείξητε ἀξίους ἐργάτας καὶ Ποιμένας τῆς Ἐκκλησίας.

Εἰς τὸ παρατεθὲν ἐν συνεχείᾳ γεῦμα παρεκάθησαν, ὁ Μακ. Πατριάρχης Μόσχας καὶ ἡ 15μελὴς ἀκολουθία του, ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος, οἱ Σεβ. Μητροπολίται

Ἀττικῆς κ. Νικोधήμος καὶ Καρυστίας κ. Σεραφεῖμ, οἱ Θεοφ. Ἐπίσκοποι Δέρβης Κοσμάς, Βρεσθένης Δημήτριος καὶ Ἀχελῷου Εὐθύμιος, ὁ Γεν. Δ/ντῆς Ἀπ. Διακονίας Καθηγ. Ἀρχιμ. κ. Ἀν. Γιαννουλάτος, ὁ Γεν. Δ/ντῆς Ἐκκλ. Παιδείας Ἀρχιμ. κ. Μάξ. Ψιλόπουλος, Γραμματεῖς Ἱ. Συνόδου, ὁ Ὑφυπουργὸς Ἐξωτερικῶν στρατηγὸς Χατζηπέτρος, ὁ Γεν. Δ/ντῆς Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν πρέσβυς κ. Καλαμίδας, ὁ Γεν. Δ/ντῆς Ὁρησκευμάτων κ. Κούρκουλας, ὁ Δ/ντῆς τῶν περιοδικῶν «Ἐκκλησία»-«Θεολογία» Καθηγητῆς κ. Κ. Μπόνης, ὁ Ἀ' Γραμματεὺς τῆς Ρωσικῆς Πρεσβείας, ὁ Πρόεδρος καὶ τὰ Μέλη τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἰδρύματος, ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐνώσεως Ἀποφοίτων Ριζαρείου, οἱ Καθηγηταὶ καὶ τὸ προσωπικὸν τῆς Σχολῆς. Προσφωνῶν τὸν Μ. Πατριάρχην ὁ Πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου τῆς Σχολῆς κ. Σουρᾶς εἶπε, μεταξὺ ἄλλων, τὰ ἑξῆς:

Πιστεύομεν, ὅτι πέραν τῶν οἰκονομικῶν μέσων, τὰ ὁποῖα διὰ τῆς ἀόκνου ἐργασίας τῶν ἐκέρδισαν οἱ Ἰδρυταὶ τῆς Σχολῆς ἡμῶν εἰς τὰς Ρωσικὰς Χώρας, βαθύτατην ἐπέστησαν τὴν ἐπίδρασιν ἐκ τοῦ ἐπικρατοῦντος εἰς τὰς Χώρας ταύτας ὀρθοδόξου Χριστιανικοῦ πνεύματος, ἀναπτυχθέντος μετὰ τὴν ἔντονον καλλιέργειαν τῶν Βυζαντινῶν σπουδῶν καὶ τῆς Βυζαντινῆς ἐκκλησιαστικῆς τέχνης.

Ἰδρυθῇ ἡ Ριζαρείος Ἐκκλησιαστικὴ Σχολή, Μακαριώτατε Πατριάρχα, τὸ ἔτος 1844, τὴν δευτέραν μόλις δεκαετηρίδα μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Χώρας ἡμῶν ἐκ τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ, εἶναι δὲ ἐν τῶν ἀρχαιοτέρων πνευματικῶν Ἰδρυμάτων τῆς Ἑλλάδος καὶ ἡ πρώτη Ἰδρυθεῖσα εἰς τὴν Χώραν μας Ἐκκλησιαστικὴ Σχολή. Ἐκτοτε λειτουργεῖ συνεχῶς, ἐκτὸς μικρῶν διακοπῶν λόγῳ τῶν ἐμπολέμων καταστάσεων κατὰ τοὺς δύο παγκοσμίους πολέμους, καὶ ἤδη ὁ Προκαθήμενος τῆς ἀγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος εἶναι ἐκ τῶν διαπρεπεστάτων μαθητῶν τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς· πρὸς αὐτὸν δὲ ἐκφράζομεν ἐγνωμόνους εὐχαριστίας, διότι λαμπρύνει διὰ τῆς παρουσίας του τὴν σημερινὴν συνεστίασιν.

Ἡ Σχολή ἡμῶν ἔχει ὡς ἀποκλειστικὸν σκοπὸν τὴν μόρφωσιν τῶν μελλόντων νὰ εἰσέλθουν εἰς τὰς τάξεις τοῦ Ὁρθοδόξου Ἱεροῦ Κλήρου.

Ὁ σκοπὸς οὗτος εἶναι ταυτόσημος καὶ πρὸς τὴν ἔντονον ἐπιταγὴν τοῦ Ἰδρυτοῦ τῆς Σχολῆς μας, ὅτι ὡς ἐν τῇ διαθήκῃ του ὁρίζοντος, ὅπως «ἀποκλειστικῶς ἐν τῇ Σχολῇ ταύτῃ διδάσκονται ὅσοι σκοπεύουσι νὰ ἐνδυσθῶν Ἱερωσύνης ἔνδυμα».

Πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ὑψηλοῦ καὶ ἱεροῦ τούτου σκοποῦ τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τῆς Σχολῆς ἡμῶν καταβάλλει πᾶσαν μέριμναν καὶ πᾶσαν δυνατὴν προσπάθειαν.

Ἐλαχίστην ἐκδήλωσιν, Μακαριώτατε Πατριάρχα, τῆς πρὸς Ὑμᾶς μεγάλης τιμῆς τοῦ τε Διοικητικοῦ Συμβουλίου, τοῦ ἁγίου Σχολάρχου καὶ τῶν κ.κ. Καθηγητῶν τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς, ἀποτελεῖ ὁ πανηγυρικὸς τόμος, τὸν ὁποῖον, ὡς καὶ σχετικὸν ἀναμνηστικὸν μετάλλιον, ἔχω τὴν τιμὴν ἐξ ὀνόμα-

τος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου νὰ ἐπιδώσω πρὸς Ὑμᾶς καὶ τὰ μέλη τῆς σεβασμίας Ὑμῶν ἀκολουθίας. Ὁ τόμος οὗτος ἐξεδόθη ἐν ἔτει 1969 ἐπὶ τῇ συμπληρώσει 125 ἐτῶν ἀπὸ τῆς ιδρύσεως τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς, δρᾶνται δὲ τῆς ἐνκαιρίας νὰ διαβεβαιώσω Ὑμᾶς ὅτι οὐδέποτε οἱ Διοικοῦντες τὴν Σχολὴν ταύτην θὰ λησμονήσουν τὴν μεγάλην Σας Χώραν, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ Ἰδρυταὶ τῆς Ριζαρείου Σχολῆς διὰ τῆς τιμίας των ἐργασίας ἐπλούτισαν, τὸν δὲ πλούτον αὐτῶν διέθεσαν ὑπὲρ τοῦ πνευματικοῦ τούτου λίκνου τῆς ἱερᾶς παιδείας, ὅπερ ἐπὶ 130 καὶ πλέον ἔτη ἀγλαοὺς ἀπέδωσε καρποὺς εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν, προϋφίσταται δὲ νὰ καταστή, τὸ πιστεύομεν ἀκραδάντως, τὸ μοναδικὸν φωτῶριον καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Ὁρθοδόξου Ἑλληνικοῦ Κλήρου.

Ἐπιτρέπατέ μου, τέλος, νὰ εὐχηθῶ, ὅπως ἡ ὀλιγοήμερος παραμονὴ Ὑμῶν εἰς τὴν Χώραν τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ πνεύματος καὶ τῆς Βυζαντινῆς παραδόσεως ἀποτελέσῃ δι' Ὑμᾶς καὶ τὴν σεβασμίαν ἀκολουθίαν Ὑμῶν πηγὴν πνευματικῆς ἐξάρσεως καὶ εὐχαρίστων ἀναμνήσεων.

Ἐκφράζω ἐπίσης θερμότητας εὐχαριστίας πρὸς τὸν Ἐξοχώτατον ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑφυπουργὸν κ. Χατζηπέτρον, τοὺς Σεβασμιωτάτους Συνοδικοὺς Μητροπολίτας, τὸν Ἐξοχώτατον ἐπιτετραμμένον τῆς ἐν Ἀθήναις Σοβιετικῆς Πρεσβείας, τὸν κ. Γενικὸν Διευθυντὴν Θρησκευμάτων, τὸν Πρόεδρον κ. Καλαμέλην, τοὺς Ἀκολουθοὺς ἐπὶ τῶν μορφωτικῶν ὑποθέσεων καὶ Τύπου τῆς ἐν Ἀθήναις Σοβιετικῆς Πρεσβείας, ὡς καὶ πάντας, οἵτινες εὐηρεστήθησαν νὰ τιμήσουν τὴν Σχολὴν ἡμῶν κατὰ τὸ ἐπίσημον τοῦτο πρόγευμα.

Τὴν 20ὴν τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου, ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἐδεξιώθη εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς Πρυτανείας—Κεντρικὸν Κτίριον—τὸν Μακαριώτατον Πατριάρχην Μόσχας κ. Π ο ι μ έ ν α καὶ τοὺς συνοδοὺς του. Παρέστησαν ὁ Μ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἰ ε ρ ώ ν υ μ ο ς, Σεβασμ. Μητροπολίται, μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τῆς Μ.Σ.Ε. ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων, ὁ Πρύτανης κ. Κ. Ἀλεξόπουλος, μέλη τῆς Συγκλήτου, ὁ Κοσμήτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς καὶ οἱ Καθηγηταὶ αὐτῆς. Προσφωνῶν τὸν Προκαθήμενον τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας ὁ Κοσμήτωρ κ. Ἀθανάσιος Χ α σ τ ο ὑ π η ς εἶπε:

Μακαριώτατε Πατριάρχα Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας,

Ἐν ἀγαλλιάσει πολλῇ καὶ συγκινήσει βαθεῖα, ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Ἀθηνῆσιν Ἐθνικοῦ καὶ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου δεξιόθιται σήμερον τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα, θεωροῦσα ὡς εὐλογίαν Θεοῦ τὸ ὅτι Αὕτη εὐηρεστήθη νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν ἐν Ἑλλάδι ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν ἐν ἡμέραις μάλιστα, καθ' ἃς ἡ ἐπίλοιπος τῶν προβλημάτων, τῶν ἀπασχολούντων τὸν Χριστιανισμὸν γενικώτερον καὶ τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν εἰδικώτερον, ἀπαιτεῖ συνεχῇ τὴν συνεργασίαν τῶν ἐπισήμων ταύτης ἐκπροσώπων.

Ἡ ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν παρουσία τῆς Ὑμετέρας

Μακαριότητος καὶ τῆς σεπτῆς τῆς συνοδείας ἐμποιεῖ ἰδιαίτεραν τιμὴν εἰς τὸ ἀνώτατον πνευματικὸν Καθίδρυμα τοῦτο, ὅπερ βαθέως συναισθάνεται τὴν ἀξίαν τοῦ διορθοδόξου δεσμοῦ ἀδελφικῆς ἀγάπης καὶ ἐπιμελῶς ἐπιδιώκει τὴν θεάρεστον σύσφιγξιν τοῦ δεσμοῦ τούτου.

Πάντες δ' ἡμεῖς νῦν ἐνθέως ἀγαλλόμεθα, βιοῦντες τὸ ἄφατον ψυχικὸν γεγονός τῆς θρησκευτικῆς ἡμῶν συμπορεύσεως, τὸ γεγονός ὅτι κατὰ θεῖαν ἐπίνευσιν Ἕλληνες καὶ ῥώσοι συνανήκομεν εἰς τὴν μίαν, ἀγίαν, καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν. Διὸ καὶ ἀναμνησκόμεθα ἡμερῶν ἀναγεννήσεως καὶ μυσταγωγίας, ἡμερῶν πνευματικῆς ἐξορμήσεως καὶ ἱεραποστολικῆς δραστηριότητος τῆς φιλοχρίστου βασιλίδος τῶν πόλεων, ἐξ ἧς κατὰ τὸ 2ον ἡμῖς τῆς 10ης ἐκ/δος προήλθεν ἡ εὐρυτέρα ἐκχριστιάνισις τῶν ῥώσων, πρωτοβουλία τῆς βασιλομήτορος των "Ὁλγας καὶ τοῦ νεωτέρου τῆς ἐγγόνου Βλαδιμήρου." Ἐκτοτε, ἡ ῥωσικὴ Ἐκκλησία συνεπορεύθη μετὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ὡς θυγάτηρ μετὰ τῆς μητρὸς τῆς, συμφώνως πρὸς τὰ ὀρθόδοξα θεσπίσματα, καὶ ἰδίᾳ τὸν ΚΗ' κανόνα τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Ἡ τότε δηλ. νεοσύστατος ῥωσικὴ Ἐκκλησία ἐξηротήθη κανονικῶς ἐκ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ ἔπειτα ἐπὶ μακρὸν ἐποδηγῆθη ὑπ' αὐτοῦ. Τὸν ἐξόχως στενὸν δεσμόν τῶν δύο Ἐκκλησιῶν ἐκτιμᾷ τις δεόντως, λαμβάνων ὑπ' ὄψιν ὅτι μέχρι τῶν ἀρχῶν τῆς 13ης ἐκ/δος οἱ μητροπολίται τῆς ῥωσικῆς Ἐκκλησίας ἦσαν σχεδὸν πάντες Ἕλληνες, ἐκλεγόμενοι καὶ χειροτονούμενοι ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Ὁλόκληρος ὁ θρησκευτικὸς βίος τῆς ὀρθοδόξου Ρωσίας ἀνεπτύχθη τῇ βοήθειᾳ τῶν βυζαντινῶν. Ὁ μοναχικὸς βίος, ἐπὶ παραδείγματος, διωργανώθη κατὰ τὴν 11ην ἐκ/δα ὑπὸ τῶν ἐλλήνων μοναχῶν Ἀντωνίου καὶ Θεοδοσίου. Ἀλλὰ καὶ τὰ θρησκευτικὰ ἀναγνώσματα τῶν ῥώσων ἐπὶ σειρὰν ἐκ/δων ὑπῆρξαν κυρίως μεταφράσεις ἐλληνικῶν θρησκευτικῶν ἔργων, ὡς καταφαίνεται ἐκ καταγραφῆς βιβλίων ὑπὸ τοῦ ἐπιφανοῦς μητροπολίτου Μόσχας Μακαρίου κατὰ τὴν 16ην ἐκ/δα. Τὸ ἐπίπονον ἔργον τῶν μεταφράσεων ἀνελάμβανον βυζαντινοὶ ἱεραπόστολοι. Εἰρήσθω δ' ἐν παρόδῳ, ὅτι μετὰ τὴν θεῖαν λειτουργίαν μετεγλωττίσθη ὁ Νομοκάνων, δι' οὗ ὁ ῥωσικὸς Λαὸς οὐ μόνον ἐγνώρισε νέον τρόπον ζωῆς, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ μακρὸν ἔκρινε τὰς ὑποθέσεις των. Δογματικά, ἐποικοδομητικά, ἀγιολογικά καὶ λειτουργικά κείμενα μετεφράζοντο ἀδιακόπως πρὸς θεολογικὴν κατάρτισιν τοῦ ὀρθοδόξου ῥωσικοῦ κλήρου. Ἀνάλογόν τι συνέβαινε καὶ ἐν τῷ πεδίῳ τῆς θρησκευτικῆς τέχνης. Οὕτω ἡ θρησκευτικὴ ῥωσικὴ ζωγραφικὴ μέχρι τῆς 17ης ἐκ/δος ἐξαρτᾶται μεγάλως ἐκ τῆς βυζαντινῆς.

Ἄξιον δ' ὡσαύτως μνεῖται, ὅτι ἐν δυσχερεῖ περιστάσει τῆς ῥωσικῆς ἐκκλησιαστικῆς πορείας ἡ μήτηρ Ἐκκλησία, καίτοι ἐχειμῶζετο δεινῶς ἐν τῷ ὑπὸ τῶν τούρκων κατακτηθέντι Βυζαντίῳ, ἀπέστειλεν εἰς Ρωσίαν ἐν τῶν διαπρεπεστέρων τῆς τέκνων, Μάξιμον τὸν Γραικόν. Τὸ ἀνορθωτικὸν καὶ ἀνακαινιστικὸν ἔργον τοῦ ἐπιφανοῦς ἀνδρὸς τούτου ὑπῆρξε τόσον εὐεργετικόν, βαθὺ καὶ ἀποτελεσματικόν, ὥστε ἡ σπουδαιο-

τέρα σύνοδος τῆς ῥωσικῆς Ἐκκλησίας, συνελθοῦσα τῷ 1551, ἐστήριξεν ἐαυτὴν καὶ τὰς ἀποφάσεις της εἰς τὸ πολυσχιδὲς ἔργον τοῦ ἐντεῦθεν ἐπονομασθέντος «φωτιστοῦ τῶν ῥώσων».

Ἀναμνηστὸν ὡσαύτως καὶ τινος ἄλλου σπουδαίου γεγονότος, ὅπερ συνέδεσε στενότερον τὴν ἑλληνικὴν πρὸς τὴν ῥωσικὴν θεολογίαν. Δύο δηλ. Ἕλληνες λόγιοι, οἱ ἀδελφοὶ Ἰωαννίκιος καὶ Σωφρόνιος Λειχοῦδαι ἐκ Ληξουρίου Κεφαλληνίας, ἀφιχθέντες εἰς Μόσχαν τῷ 1682, συνέβαλον τὰ μάλιστα εἰς τὴν ἐν ἔτει 1686 ἰδρυθεῖσαν αὐτοῦ Ἀκαδημίαν. Οἱ ἀδελφοὶ Λειχοῦδαι συνέταξαν τὸ πρόγραμμα τῆς Σχολῆς καὶ ἐδίδαξαν κατὰ καιροὺς διάφορα μαθήματα, γενόμενοι παντοιοτρόπως στυλοβάται τῆς θεολογικῆς ζωῆς τοῦ τόπου.

Ἀλλὰ καὶ ἡ ῥωσικὴ Ἐκκλησία δὲν ὑστέρησεν εἰς ἔργα ἀγάπης πρὸς τὴν μητέρα Ἐκκλησίαν, ἰδίᾳ ὅταν αὕτη συνέπασχε μετὰ τῶν φορικῶς δοκιμαζομένων καὶ ἀπηνῶς διωκομένων τέκνων της. Οἱ εὐσεβεῖς ῥώσοι, ἐν τῇ Ἱστορίᾳ χαρακτηρισθέντες ὡς ἀγία Ρωσία, παντοιοτρόπως ἐβοήθησαν τοὺς ἀναξιοπαθόντας ἐν Χριστῷ ἀδελφούς των. Καὶ δὲν προέκειτο μόνον περὶ ἀντιπαροχῆς ὑλικῶν ἀγαθῶν. Πολλὰ ἦσαν καὶ τὰ πνευματικὰ ἀγαθὰ, τὰ ἐκ τῆς ῥωσικῆς Ἐκκλησίας προελθόντα. Θεολογικὰ καὶ ἐποικοδομητικὰ ἔργα ῥώσων σοφῶν τῆς 18ης καὶ τῆς 19ης ἐκ/δος, ὡς τοῦ Μόσχας Πλάτωνος, τοῦ Τσερνικόβου Φιλαρέτου καὶ τοῦ Ἰωάννου τῆς Κροστάνδης, ἐξελληνίσθησαν καὶ συνέβαλον εἰς στήριξιν τῆς εὐσεβείας τοῦ μεγάλως δοκιμασθέντος ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

Ταῦτα, Μακαριώτατε, λαμβανόμενα ἐκ τῆς ἀγωνιώδους πορείας τῶν ὀρθοδόξων ἡμῶν Ἐκκλησιῶν, ἀρκοῦν εἰς ἀνάδειξιν τῆς ἐκ τῆς θείας προελεύσεως των καὶ ἐνότητός των προϊούσης συνεργασίας, ἥτις ἀεὶ μᾶλλον ἀποβαίνουσα συνεργία μετὰ τοῦ Θεοῦ θὰ ἐκδέχεται δαφιλεῖς τὰς δωρεὰς τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Διὰ τῆς τοιαύτης συνεργασίας καθιστώσα ἡ Ὁρθοδοξία τὴν παρουσίαν της αἰσθητὴν, δύναται νὰ ἀντιμετωπίζῃ ἐπιτυχῶς τὰ ἐκάστοτε ἐν τῷ χριστιανικῷ κόσμῳ καὶ τῇ καθόλου ἀνθρωπότητι ἐγειρόμενα προβλήματα. Διορθόδοξοι διασκέψεις καὶ διάλογος μετὰ τῶν ὡμαιοκαθολικῶν καὶ τῶν διαμαρτυρουμένων δύνανται νὰ τελεσφορήσουν, ἐὰν ἡ Ὁρθοδοξία ἐμφανίζεται ἡνωμένη ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου καὶ καλῶς προητοιμασμένη ἐν πνεύματι πρωτοχριστιανικῆς ἀπλότητος καὶ ταπεινοφροσύνης, ἐπιδιώξεως ἀγαθῶν ἔργων καὶ διακηρύξεως τῶν ἀρχῶν τῆς ὀρθοδόξου οἰκουμένης. Στεροῦς ἐχόμενοι τῆς ἱερᾶς παραδόσεως καὶ ὑπερμυημένοι τῆς διὰ τῆς συνειδήσεως τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας μαρτυρουμένης ἀληθείας δύνανται οἱ ἐκκλησιαστικοὶ πνευματικοὶ ταγοὶ καὶ ἀρχαίους θεσμοὺς νὰ ἀναμορφώσουν καὶ εἰς ἐπιτακτικὰς ἀνάγκας τῆς ἀγωνιώσης καὶ τεχνοκρατουμένης ἀνθρωπότητος νὰ ἀνταποκριθῶν, ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ πρὸς δόξαν τοῦ ἐν Τριᾷδι Θεοῦ.

Πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην θὰ συνεχίσῃ καὶ ἡ καθ' ἡμᾶς Θεολογικὴ Σχολὴ προσφέρονσα τὰς ὑπηρεσίας της εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, εὐλαβῶς ἐξαιτουμένη

ὑπὲρ εὐδοξίσεως τοῦ ἔργου της καὶ τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος τὰς εὐλογίας.

Εἰς τὴν προσφώνησιν ταύτην τοῦ κ. Κοσμήτορος δ. Μ. Πατριάρχης ἀπήντησεν ὡς ἑξῆς:

Ἀξιότιμε Κύριε Κοσμήτορ,

Ἀξιότιμοι Κύριοι Καθηγηταί,

Ἀγαπητοί μου Φίλοι,

Ἐγκαρδίως εὐχαριστῶ ὑμᾶς διὰ τὴν ἐξαιρετικῶς θερμὴν καὶ φιλικὴν ὑποδοχὴν καὶ τὴν ὥραιστατήν προσφώνησιν, ἣ ὅποια δίδει λαμπρὰν μαρτυρίαν, ὅτι εὐρισκόμεθα εἰς τὸ κέντρον τῆς αἰωνίας Ἐπιστήμης καὶ ἐν μέσῳ πεφωτισμένων ἀνδρῶν τῆς Ἐπιστήμης καὶ τῆς θεολογικῆς σκέψεως.

Ἰδιαιτέρως εὐχαρίστησιν προκαλεῖ εἰς ἐμὲ τὸ γεγονὸς ὅτι μεταφέρω εἰς ὑμᾶς τὸν ἀδελφικὸν χαιρετισμὸν ἐξ ὀνόματος τῶν Καθηγητῶν καὶ τῶν λοιπῶν ἐπιστημόνων τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν τῆς Ρωσικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Αἰσθάνομαι βαθεῖαν ἱκανοποίησιν καὶ πλήρη χαρὰν πάντοτε, ὅταν ὁ Θεὸς μὲ ὁδηγῇ ἐν μέσῳ τῶν Καθηγητῶν καὶ τῶν Σπουδαστῶν τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν, τῶν αὐριανῶν Κληρικῶν, αὐτῶν τῶν ταπεινῶν ἐργατῶν τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας, οἱ ὅποιοι κατὰ τὴν διάκρισιν τῆς ζωῆς των καθημερινῶς πραγματοποιοῦν τὴν μεγάλην παρὰ τοῦ Κυρίου ἀποστολήν. Πάντοτε ἀποκομίζω ἀπὸ τὴν τοιαύτην ἐπικοινωνίαν κατὰ, ἐμπλουτίζων τὴν πνευματικὴν μου πείραν, μὲ διευρύνει τῶν πνευματικῶν μου γνώσεων.

Δι' ἐμὲ καὶ τοὺς συνοδοὺς μου εἶναι ὅλως ἰδιαίτερος εὐχάριστος νὰ εὐρισκόμεθα σήμερον εἰς αὐτὸ τὸ ἔνδοξον φνῶριον τῆς Θεολογικῆς Ἐπιστήμης, ὡς εἶναι οὗ Πανεπιστήμιον τῶν Ἀθηνῶν. Γνωρίζομεν πόσον πλουσία εἰς θεολογικὴν κίνησιν εἶναι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος.

Ἰδιαιτέρως ἐκτιμῶ τὴν δυνατότητα συνεργασίας τῶν Θεολόγων καὶ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν ἡμῶν διὰ τὴν ἀπὸ κοινοῦ ἐξέτασιν τῶν θεολογικῶν ἐκείνων προβλημάτων, τὰ ὅποια συνεχῶς ἐμφανίζονται εἰς τὴν πράξιν τῆς καθημερινῆς ζωῆς τῶν κατὰ τὸν ὀρθόδοξον Ἐκκλησιῶν, εἰς τὰς σχέσεις μας ἐναντι τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως καὶ τοῦ κόσμου.

Ἡ ἐποχὴ, εἰς τὴν ὁποίαν προώρυσεν ὁ Θεὸς νὰ ζήσωμεν, ἔχει μεγαλυτέρας ἀξιώσεις ἐκ τῆς Θεολογικῆς Ἐπιστήμης παρὰ κατὰ τὰς δεκαετηρίδας τοῦ παρελθόντος. Καὶ τὸ καθήκον τῆς ἀνταποκρίσεως εἰς τὴν πρόσκλησιν αὐτὴν δὲν δύναται νὰ ἀποφύγῃ οὐδεμία ἐκ τῶν ἡμετέρων Ἐκκλησιῶν.

Πράγματι, περισσότερον σήμερον ἢ εἰς τὸ παρελθὸν ἀπαιτεῖται ἐκ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν Χριστιανῶν νὰ ἔχουν ἀκριβῆ τοποθέτησιν ἐπὶ πολλῶν βασικῶν προβλημάτων τῆς χριστιανικῆς μαρτυρίας καὶ διακονίας.

Πολλὰ θεολογικὰ προβλήματα, παραδοσιακῶς εὐρισκόμενα εἰς τὴν σφαῖραν τῆς προσοχῆς μας, σήμερον εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ Οἰκουμενισμοῦ ὑποχρεώνουν, ὅπως

ἴδωμεν τὸν ἐαυτὸν μας ἄλλως, λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν συνθήκας, αἱ ὁποῖαι εἰς τὸ παρελθὸν ἦσαν ἀγνωστοὶ ἢ καὶ δὲν ὑπῆρχον. Ἐπὶ παραδείγματι, προκειμένον περὶ τῆς Ὁρθοδόξου διδασκαλίας καὶ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐπιστήμης, ὅσον ἀφορᾷ τὸν ἄνθρωπον, ἢ προβλήματά τινα τῆς λειτουργικῆς θεολογίας καὶ πατρολογίας, εἶναι τόσον βασικά σήμερον διὰ τὴν καλλιέργειαν εἰς τοὺς ἐτεροδόξους Χριστιανοὺς τῆς κατανοήσεως τῶν πνευματικῶν ἀξιών τῆς Ὁρθοδοξίας.

Χωρὶς νὰ ὑπεισέλθω εἰς τὴν περιοχὴν, ἣτις μετὰ ἰδιαίτερας προσοχῆς ἐξετάζεται ἐκ μέρους ὄλων τῶν Ὁρθοδόξων, ἥτοι τὸ θέμα τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου, ὅμως ἢ οὐχὶ μετ' ἀπολύτου σοβαρότητος ἀντιμετώπισις τοῦ θέματος ὀδηγεῖ συχνὰ εἰς θλιβερὰς καταστάσεις, εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὰς σχέσεις μεταξὺ τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ τοιαῦτα παραδείγματα θὰ ὑπάρχουν πολλά.

Ἐγκαρδίως χαιρετῶ ὅλους ὑμᾶς τοὺς ἀξιοτίμους Κυρίους Καθηγητάς, τοὺς ἄνδρας τῆς Ἐπιστήμης καὶ τῆς Θεολογικῆς σκέψεως, ἐπικαλούμενος ἐφ' ὑμᾶς τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ, ἵνα ὁ κόπος ὑμῶν ἀποφέρῃ πολλοὺς καρποὺς καὶ ἵνα ἡ ἐπιστημονικὴ ὑμῶν καὶ παιδαγωγικὴ δραστηριότης βοηθήσῃ τὴν Ἀγίαν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ τὸ πλήρωμα τῆς Ὁρθοδοξίας, ἵνα πραγματοποιήσῃ τὴν σωτήριον ἀποστολήν της, ὥστε ἡ διαπαιδαγωγουμένη ἐφ' ὑμῶν νεολαία ἐπιτυχῶς νὰ ἀφομοιώσῃ τὰ θεολογικὰ μαθήματα καὶ νὰ ἀναπτύσσῃται ἐντὸς τῶν ἰδεῶν τοῦ καλοῦ καὶ τῆς δικαιοσύνης.

Διὰ μίαν ἀκόμη φοράν ἐγκαρδίως καὶ ἐξ ὅλης ψυχῆς εὐχαριστῶ τὸν σοφὸν κ. Πρύτανιν τοῦ Πανεπιστημίου τούτου καὶ τὸν κ. Κοσμήτορα τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς διὰ τὴν πλουσίαν φιλοξενίαν καὶ τὴν θερμὴν πρὸς ἡμᾶς ὑποδοχὴν. Ἐχω βαθεῖαν τὴν πεποίθησιν, ὅτι αὐτὴ ἡ συνάντησίς μας θὰ ὑπηρετήσῃ καὶ εἰς τὴν ἐξαιρετικὴν ἐνδυνάμωσιν τῶν φιλικῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν πνευματικῶν Σχολῶν τῶν δύο ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν.

Περὶ τὴν θγν ἀπογευματινὴν ὥραν τῆς 20ῆς Ὀκτωβρίου, ὁ Μ. Πατριάρχης μετὰ τῆς ἀκολουθίας τοῦ ἐπεσκέφθη τὸ Νοσηλευτικὸν Ἰδρυμα Κληρικῶν Ἑλλάδος, κατὰ δὲ τὴν εἰς τοῦτο ἄφιξίν του ὁ Αἰδεσ. Διοικητικὸς Διευθυντὴς αὐτοῦ π. Ἐλευθέριος Πετριτσόπουλος προσεφώνησε τὸν ὑψηλὸν ἐπισκέπτην ὡς ἀκολούθως:

Μακαριώτατε Πατριάρχα Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας κ. Ποιμὴν,

Βαθυσεβάστως ὑποκλινόμενοι ἐνώπιον τῆς σεπτῆς Ὑμῶν κορυφῆς καὶ ἐν εὐλαβείᾳ κατασπασόμενοι τὴν τιμίαν Αὐτῆς δεξιάν, ὑποδεχόμεθα ἐν ἀγαλλιάσει καρδίας, τό τε Διοικητικὸν καὶ Ἐπιστημονικὸν καὶ τὸ λοιπὸν προσωπικὸν τοῦ Καθιδρύματος τούτου, Σὲ καὶ τὴν θεοτίμητον συνοδείαν Σου εἰς «τὸ τοῦ ἐλέους τοῦτο κατάστημα καὶ τὸ τῆς ἀγάπης Πανδοχεῖον», καὶ περὶ τοῦ ὁποίου καὶ πρὸς ἐνημέρωσιν Ὑμῶν ἐπιτρέπατέ μοι, ἵνα ἀναφέρω τὰ κάτωθι:

Τὸ Νοσηλευτικὸν Ἰδρυμα Κληρικῶν Ἑλλάδος, ἔστησεν ἡ δεξιὰ τοῦ Ὑψίστου διὰ τοῦ Μακαριωτάτου

Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν κ. Ἱερωσύμου, εἰς διακομίαν τῶν «ὑπὸ πνευμάτων ἀσθενείας κατεχομένων ἀδελφῶν ἡμῶν», Κληρικῶν τε καὶ λαϊκῶν.

Μετὰ συγκινήσεως τὸ ἱερατεῖον οὐχὶ μόνον τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, ἀλλὰ καὶ ὁλοκλήρῳ τῆς Ἑλλάδος ἤκουσεν ἀπὸ τὰ χεῖλη τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν, κατὰ τὴν ἐπίσημον στιγμὴν τῆς ἐκφωνήσεως ἐπ' Αὐτοῦ τοῦ ἐνθρονιστηρίου λόγου του, ὅτι μετὰ τῶν ἐπιδιώξεων του θὰ ἦτο καὶ ἡ ἰδρυσις Νοσοκομείου Κληρικῶν, ὑπὲρ τοῦ ὁποίου θὰ διέθετεν, ἐκτὸς τῶν προσπαθειῶν του, καὶ μέρος τῶν προσωπικῶν του δικαιωμάτων καὶ διὰ τοῦ ὁποίου θὰ ἐκαλύπτετο μία πλέον ἢ ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη διὰ τοὺς Κληρικούς, οἱ ὁποῖοι ἠναγκάζοντο νὰ συσσωρεύονται κυριολεκτικῶς εἰς θαλάμους μεγάλων Νοσοκομείων 8, 10, ἐνίοτε καὶ 30 κλινῶν.

Διὰ κόπον λοιπὸν οὐ σμικροῦ καὶ διὰ θυσιῶν μεγάλων ἡ ἰδρυσις καὶ λειτουργία τοῦ Νοσοκομείου εἶδε τὸ φῶς τῆς ὑλοποιήσεως καὶ ἤρchiσεν ἀπὸ τριμήνου νὰ ἐπιχέῃ («ἐλαιον καὶ οἶνον») ἐπὶ τὰ ἄλγη τῶν εἰς θεραπείαν προσερχομένων ἀδελφῶν ἡμῶν.

Προσπάθεια κατεβλήθη ἔντονος, ὥστε ὁ ἐξοπλισμὸς τοῦ Νοσοκομείου ἡμῶν νὰ γίνῃ διὰ συγχρόνων, τελευταίων τύπου, μηχανημάτων, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον καὶ ἐπετεύχθη. Τὸ ἀκτινολογικόν, λόγον χάριν, μηχανήμα εἶναι τὸ πρῶτον εἰσαχθὲν ἐν Ἑλλάδι ἀπὸ ἀόψεως τελειότητος καὶ ἐκσυγχρονισμοῦ.

Ἡ φροντὶς προσέτι τοῦ Μακαριωτάτου ἐστράφη καὶ πρὸς τὸ ἐμψυχὸν ὕλικόν τοῦ Νοσοκομείου, τὸ ὁποῖον ἀπρητίσθη ἐκ διακεκριμένων πολιτῶν τῆς Ἀθηναϊκῆς κοινωρίας, κατεχόντων ἐξεχούσας θέσεις ἐν αὐτῇ. Οὕτω, τὸ μὲν Διοικητικὸν Συμβούλιον ἀπαρτίζεται ἐκ Καθηγητῶν Πανεπιστημίου καὶ ἀνωτάτων ὑπαλλήλων τῆς δημοσιονομικῆς ἱεραρχίας, τὸ ἱατρικὸν προσωπικὸν ἀπρητίσαν ἱατροί, ὀφθηγῆται Πανεπιστημίου καὶ διδάκτορες, συνδράζοντες τὸ ἐπιστημονικὸν κύρος μετὰ τῆς χριστιανικῆς αὐταπαρηγήσεως καὶ ἀκολουθοῦντες τοῖς ἰχνεσιν τοῦ Ἱατροῦ τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων Χριστοῦ καὶ προσβλέποντες πρὸς τοὺς ἀσθενεῖς ὡς «πρὸς τοὺς ἐλαχίστους ἀδελφούς τοῦ Κυρίου», οἵτινες πλέον τοῦ σώματος ἔχουν καὶ ψυχὴν, πρὸς ἣν κυρίως οἱ ἱατροὶ μας ἀπευθύνονται, ἐφ' ὅσον καὶ κατὰ τὰ πορίσματα τῆς συγκρότου Ἐπιστήμης, ἡ καλὴ ἢ μὴ κατάστασις τοῦ ψυχικοῦ παράγοντος εἶναι ἐκ τῶν κυρίων συντελεστῶν τῆς θεραπείας τῶν διαφορῶν νόσων.

Καὶ αἱ ἀδελφαὶ τοῦ Ν.Ι.Κ.Ε., ἀπόφοιτοι τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς Διακονιστῶν Ἀδελφῶν Νοσοκόμων ἢ «ΟΛΥΜΠΙΑΣ», ἐξόχως συμβάλλουν εἰς τὴν εὐρυθμον λειτουργίαν τοῦ Ἰδρύματος. Πρόκειται περὶ Σχολῆς θυγατρὸς τοῦ Νοσοκομείου ἡμῶν. Εἰς τὴν Σχολὴν φοιτοῦν πενήτηκοντα πέντε (55) νεάνιδες ἀπόφοιτοι Γυμνασίου, με ἐιδικὰς συστάσεις ἐκ τῶν Μητροπολιτῶν τῆς περιφερείας τῆς καταγωγῆς των, ἐπὶ τρία (3) ἔτη. Ἐφέτος ἀποφοιτοῦν 16 μαθήτριά, αἱ ὁποῖαι καὶ ἀνέλαβον τὰ καθήκοντά των ὡς δπεύθυνοι ἀδελφαὶ τοῦ Νοσοκομείου.

Εἰδικὴ μέριμνα ἐλήφθη, ὥστε νὰ παρέχωνται εἰς αὐτάς καὶ εἰδικαὶ γνώσεις διὰ τὴν ἰδιάζουσαν συμπε-

ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΔΙΑ ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΗΣ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ *

Ποῖα τὰ Ὁρθόδοξα desiderata ἐν τῷ θέματι τοῦτ' τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου ἡμῶν;

Ταῦτα συγκεκριμενοποιοῦνται εἰς τὰ ἐξῆς κατὰ σειράν σημεῖα:

1. Εἰς τὸν χώρον τῆς Θεολογίας, τὸ πρῶτον καὶ κύριον ἀναμενόμενον στοιχεῖον εἶναι ἡ διαμόρφωσις ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ «Συνοδικῆς συνειδήσεως», ἰδίᾳ κατόπιν τῆς μακρᾶς «ἀποξενώσεως» τῶν ἡμετέρων Ἐκκλησιῶν ἐκ τῆς συνοδικῆς «ἐμπειρίας» τῶν πρώτων αἰώνων τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Τὸ τονιζόμενον τοῦτο σημεῖον τῆς «Συνοδικῆς συνειδήσεως» ἐν τῇ Ὁρθοδοξίᾳ ἐμπλέκει, ὡς εἰκός, καὶ τὸ εὐρύτερον ἐκκλησιολογικὸν θέμα, ἔχει δὲ ὡς ἄμεσον βῆθρον τὴν μὴ ἐπαρκῶς ἀναπτυχθεῖσαν ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Θεολογίᾳ

* Περίληψις ἀνακοινώσεως, τῆς ὁποίας δημοσιεύεται ἐν ταῦθα τὸ β' μέρος.

οιφοράν, ἣν θὰ πρέπει νὰ ἐπιδεικνύουσιν πρὸς τοὺς Κληρικούς.

Αἱ θέσεις τῶν ἀνδρῶν Νοσοκόμων ἐλήφθη πρόνοια καὶ ἐκαλύφθησαν ὑπὸ μαθητῶν τῆς Νυκτερινῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς.

Καὶ τὸ λοιπὸν, τέλος, προσωπικόν, συνεπὲς καὶ τοῦτο πρὸς τὴν χριστιανικὴν ιδιότητά του, ἀποτελεῖ ἐγγύησιν, ὅτι θὰ προσφέρῃ, εἰς οἰανδήποτε θέσιν καὶ ἐὰν ἔχῃ τοποθετηθῇ, τὰς ὑπηρεσίας του πρὸς τοὺς προσερχομένους διὰ θεραπείαν ἀσθενεῖς.

Κατὰ τὸ διαρρεῦσαν τρίμηνον ἐνοσηλεύθησαν 98 Κληρικοί, 46 λαῖκοι καὶ 562 διήλθον ἐκ τῶν ἐξωτερικῶν ἰατρείων.

Ἡ καύχησίς μας ἐν Κυρίῳ εἶναι, ὅτι ἅπαντες οἱ νοσηλευθέντες δυσκολεύονται νὰ ἐξεύρουν φράσεις διὰ νὰ ἐκδηλώσουν τὰ συναισθήματα τῆς χαρᾶς, τοῦ ἐνθουσιασμοῦ καὶ τῆς συγκινήσεώς των καὶ πρὸς τὸν Μακαριώτατον καὶ πρὸς πάντας τοὺς καθ' οἰονδήποτε τρόπον συμβάλλοντας εἰς τὴν καλὴν λειτουργίαν τοῦ Ἱδρύματος τούτου.

Μακαριώτατε Δέσποτα,

Δεήθητε τοῦ Κυρίου, ἵνα καὶ τὸ νέον τοῦτο Ἱδρυμα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀποβῇ ὄντως Πανδοχείον ἀγάπης διὰ τοὺς ἀσθενεῖς.

Ἀπονεύματε τὴν εὐλογίαν Ὑμῶν εἰς τοὺς ἐργαζομένους ἐν τῷ Ἱδρύματι τούτῳ.

Πνευματολογία, ἐκ τοῦ ἐξελεγμένου συνδυασμοῦ τῶν ὁποίων θὰ προέλθῃ μία ὀλιγότερον κανονικο-ὁργανωτικὴ καὶ ἀσφαλῶς περισσότερον πνευματοκεντρικὴ Ἐκκλησιολογία, τῆς ὁποίας καὶ ἔχει ἀνάγκην ἡ Ὁρθοδοξία.

2. Τὸ πρῶτον τοῦτο σημεῖον συνεπάγεται ἀμέσως ἐν δευτέρῳ, εὐθέως ποιμαντικὸν καὶ ἡθικο-πρακτικόν, ὅπερ καὶ ἐντοπίζεται εἰς τὴν συγκεκριμένην εὐθύνην τῆς Ἐκκλησίας νὰ προπαρασκευάσῃ καταλλήλως τὰ πνεύματα πρὸς μίαν τοιαύτην καθολικὴν καὶ συνολικὴν «Συνοδικὴν συνείδησιν». Ἡ ἐν τῷ χώρῳ τῶν Συνόδων, Οἰκουμενικῶν καὶ Τοπικῶν, τοῦ ἀπωτέρου καὶ τοῦ περισσότερον ἐγγὺς παρελθόντος ἐμπειρία τῆς Ὁρθοδοξίας θὰ πρέπει νὰ ἀποβῇ καθοδηγητικὴ διὰ τὰς Ἐκκλησίας ἡμῶν ἐν προκειμένῳ. Ἀλλὰ καὶ νέοι τρόποι προετοιμασίας τῶν πνευμάτων πρέπει νὰ ἀναζητηθοῦν καὶ ἐφαρμοσθοῦν, ἵνα μὴ αἰ Διοικοῦσαι Ἐκκλησίαι φοραθῶσι προτρέχουσαι τῶν

Τῇ Ἀγίᾳ καὶ Ἱερᾷ Συνόδῳ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῷ Μακαριωτάτῳ Προέδρῳ Αὐτῆς, δεήθητε, ἵνα ὁ Κύριος παρέχῃ τὴν θείαν σκέπην καὶ εὐλογίαν, ἐν οἷς ἐργάζονται ἀγαθοῖς πρὸς δόξαν τῆς ἀδαιρέτου καὶ ὁμοουσίου Τριᾶδος.

Ἀκολούθως, μία μαθήτρια τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς Νοσοκόμων ἡ «Ὀλυμπιάς» προσεφώνησε τὸν Μ. Πατριάρχην, ἐκφράσασα τὴν χαρὰν τῶν συμμαθητῶν τῆς διὰ τὴν παρουσίαν τῶσαν πνευματικῶν πατέρων τῆς Ρωσικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μεταξὺ των, προσέφερε δὲ εἰς τὸν Μακαριώτατον ἐν συμβολικῶν δῶρον, ἔργον τῶν χειρῶν τῶν μαθητῶν τῆς Σχολῆς. Ἀπαντῶν ὁ Μ. Πατριάρχης εἰς τὰς πρόφρονας ταύτας ἐκδηλώσεις τοῦ προσωπικοῦ τοῦ Νοσοκομείου τῆς Ἐκκλησίας ἡὐχαρίστησε μετὰ θερμῶν λόγων καὶ ὑπέμνησε τὴν ἀνάγκην τῆς υγείας τοῦ σώματος τῶν ἱερέων, οἱ ὅποιοι δαπανῶνται εἰς τὸ ἔργον τῆς ποιμαντικῆς διακονίας. «Ὅποιος κοπιᾷ διὰ τοὺς ἀδελφούς του, θὰ ἀξιώθῃ μεγάλου μισθοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, εἶπεν ὁ Μακαριώτατος. Καὶ ἰδοὺ ἐν καλὸν ἔργον, τὸ Νοσηλευτικὸν Ἰδρυμά σας, τὸ ὁποῖον ἐξυπηρετεῖ εἰς τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος τῆς υγείας τοῦ κλήρου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Εἶθε ὁ Κύριος νὰ ἐνδυναμώσῃ ἔλους σας εἰς τὴν ὑπέροχον ὑπηρεσίαν σας ὑπὲρ τῆς Ἀγίας Ἐκκλησίας Του. Ὁ Κύριος νὰ σᾶς εὐλογῇ καὶ νὰ εἶναι εὐλογημένα τὰ ἔργα σας».

(Συνεχίζεται) Ἀρχιμ. ΑΝΘΙΜΟΣ Δ. ΡΟΥΣΣΑΣ

ποιμνίων των, τὰ δὲ ποίμνια μὴ δυνάμενα νὰ συμβαδίσωσι πρὸς ὅσα αἱ Ἐκκλησίαι θὰ ἀπετόλμων. Ἡ Ὁρθόδοξος Παράδοσις ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἔχει πολὺν καὶ σοβαρὸν λόγον. Αὕτη ἀπαιτεῖ σήμερον ἀπόλυτον τὸν συντονισμόν τῶν συνοδικῶν «παλμῶν» ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μεταξὺ ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως καὶ Πληρώματος. Θὰ προσέξωμεν δεόντως τὸ σημεῖον τοῦτο;

3. Ἀναμένεται ἐκ τῆς Συνόδου νὰ ἀποδειχθῇ αὕτη ἐπαρκῶς, ἀλλὰ καὶ μεμετρημένως τολμηρὰ. Τολμηρὰ ὅμως ὅχι ἐν τῇ ἐκλογῇ τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ ἐξεζητημένου θέματος συγχρόνου ἐπικαιρότητος, ἀλλὰ τολμηρὰ ἐν τούτῳ κυρίως: Ἐκ τῶν ἐπὶ τάπητος πολλῶν θεμάτων νὰ ἐπιλέξῃ ἐκεῖνα, ἅτινα εἶναι περισσότερως φλέγοντα διὰ τὴν σύγχρονον Ὁρθοδοξίαν καὶ τῶν ὁποίων ἡ ἐπίλυσις καὶ τὴν Ὁρθοδοξίαν θὰ ὠφελήσῃ καὶ θὰ φέρῃ εἰς αὐτὴν τὴν ὁμαλότητα, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐκασταχοῦ ποίμνια τῆς Ὁρθοδοξίας θὰ ἀνακουφίσῃ. Ἐὰν θέματα, ὡς τὸ τῆς Διασποράς, ἢ τῆς Αὐτοκεφαλίας, ἢ τοῦ Ἐκκληίου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου κ.ἄ., χρήζουσιν μιᾶς ἀμέσου ἀντιμετωπίσεως καὶ λύσεως, πρέπει ἡ Σύνοδος νὰ φανῇ τολμηρὰ εἰς ταῦτα.

4. Τοῦτο σημαίνει, ὅτι ὑπάρχει ἐν θέμα ὕπερ ἐπιθυμοῦν αἱ Ἐκκλησίαι νὰ τὸ ἴδωσιν ἀποσαφηνιζόμενον, τὸ ἑξῆς: Ἐκ τῶν εὐρέων θεμάτων τοῦ Καταλόγου τῆς Ρόδου ποῖα εἶναι τὰ ἀμεσώτερον ἐνδιαφέροντα, ποῖα ἄλλα πρέπει νὰ προστεθοῦν, ποῖα πρέπει νὰ ἐκπέσουν, ποῖας διατυπώσεως πρέπει νὰ τύχωσι ταῦτα ἐν τῷ Καταλόγῳ, ὅσον καὶ ἐν ταῖς προταθησομέναις λύσεσι; Ὑπάρχει ἀνάγκη θεολογικῆς διαπραγματεύσεως θεμάτων πίστεως καὶ δόγματος ἐν τῇ Ὁρθοδοξίᾳ ἢ ἀντιθέτως μόνον τὰ κανονικο-λειτουργικὰ ἐνδιαφέροντα τὴν Ἐκκλησίαν; Τοῦτο σήμερον συζητεῖται εὐρύτατα. Ἡ Ὁρθόδοξος Παράδοσις ἔχει καθορίσει μίαν πρᾶξιν ἐπὶ τοῦ προκειμένου καὶ ἡ Ὁρθόδοξος αὕτη Παράδοσις ἀπαιτεῖ τὸν σεβασμὸν τῶν παραδεδωμένων. Ἀλλὰ μέχρι ποίου σημείου δυνάμεθα οἱ μὲν νὰ θεωρῶμεν τὴν Παράδοσιν ὡς παράγοντα ἀνασταλτικὸν ἐν τῇ ἐρεύνῃ τῶν φλεγόντων ζητημάτων, οἱ δὲ ὡς δύναμιν προωθητικὴν τῆς Ὁρθοδοξίας; Ποῖον ἐκ τῶν δύο ἰσχύει;

5. Ὅτι ἰδιαίτερος ἀναμένει ἡ Ὁρθοδοξία ἐκ τῆς Συνόδου εἶναι νὰ ἀποφύγῃ αὕτη τὰς θεαματικὰς ἐκδηλώσεις ἐν τῇ λειτουργίᾳ τοῦ θεσμοῦ τῆς Συνόδου. Ἡ Σύνοδος πρωτίστως εἶναι μία πραγματικότης πνευματικῇ, μία παρουσία τοῦ Παρακλήτου. Καὶ ὡς τοιαύτη εἶναι καὶ πρέπει νὰ μείνῃ σεμνή, ταπεινή, ἐξυπηρετικὴ τοῦ ἀτόμου καὶ ὅχι τῶν «ἀτόμων», τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὅχι τῶν «Ἐκκλησιῶν». Ἦδη ὁ συνοδικὸς «θόρυβος» ἀπὸ τὰς Συνελεύσεις, Διασκέψεις, Συνεδριάσεις, Συναντήσεις, Ἐπαφὰς κ.λπ. κ.λπ. ἐν τῷ εὐρυτέρῳ χώρῳ τῆς Δύσεως, ἀπὸ τοῦ Π.Σ.Ε. καὶ τῆς Βατικανῆς Συνόδου μέχρι καὶ τῆς «Συνόδου τῶν Νέων» ποὺ ἐπιχειρεῖται εἰς τὸ Ταιζέ, καὶ ἀλλαχοῦ, ἔχει δημιουργήσει ἐθισμόν καὶ κορεσμόν ἐν τῷ συγχρόνῳ χριστιανῷ. Ἡ Ὁρθόδοξος Παράδοσις συνιστᾷ ἀσφα-

λῶς εἰς τὰς Ἐκκλησίας μας νὰ μείνουν σεμναὶ καὶ ταπειναὶ ἐν τῷ θέματι τῆς Συνόδου, διὰ νὰ ἀκροασθοῦν τί τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον λέγει εἰς αὐτάς, ὡς ποτε εἰς τὰς ἑπτὰ Ἐκκλησίας τῆς Ἀποκαλύψεως.

6. Ἐν ἑτερον ἀναμενόμενον στοιχεῖον εἶναι νὰ ἀποφευχθοῦν ἐπιμελῶς καὶ ὀριστικῶς αἱ κατ' ἀνθρώπον «συμπεφωνημέναι λύσεις», τὰ ἐκκλησιαστικὰ *compromis*, τὰ ὁποῖα καταβιβάζουν τὴν Σύνοδον εἰς τὰ χαμηλὰ ὅρια ἐνὸς ἀνθρωποκρατουμένου Συνεδρίου καὶ ἐκδιώκουν ὀριστικῶς τὸν Παρακλήτον. Οὗτος δὲν «πνεῖ» εἰς «συνοδικὰ κατασκευάσματα» ἀνθρωπίνης ἐμπνεύσεως καὶ κατευθύνσεως καὶ κοσμικῶν ἐπιδιώξεων καὶ πρωτοβουλιῶν. Ἡ θὰ ἔχωμεν «Ὁρθόδοξον Σύνοδον», ἢ θὰ καταλήξωμεν εἰς ἀπλὴν συνέλευσιν «ὀρθοδόξων ἐκκλησιαστικῶν ἀνδρῶν». Ἀλλὰ νὰ μὴ λησμονῶμεν, ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Παράδοσις θὰ εἶναι σκληρὰ δι' ἡμᾶς, ἐὰν προτιμηθῇ τὸ δεῦτερον σχῆμα.

7. Ὅτι ἰδιαζόντως ἀναμένεται, εἶναι ἀκόμη καὶ αἱ ῥιζικαὶ καὶ ὀριστικαὶ λύσεις καὶ οὐχὶ αἱ ἐκκρεμότητες. Ἡ θὰ ὑπηρετήσῃ ἡ Σύνοδος τὴν ἀλήθειαν καὶ θὰ εἶναι ὁλοκληρωτικὴ καὶ σαφής, ἢ θὰ καταδικάσωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς εἰς «ἡμίμετρα», τῶν ὁποίων ὅμως ἀπρόβλεπτοι θὰ εἶναι, ἃς εἴμεθα βέβαιοι, αἱ ἐπιπτώσεις.

8. Τελικῶς ὅ,τι ἀπαιτεῖ καὶ ὅ,τι ἀναμένει ἡ Ὁρθοδοξία ἐκ τῆς Συνόδου εἶναι ὁ σεβασμὸς τῶν παραδεδωμένων ἐντὸς ἐνὸς πνεύματος λελογισμένης ἀναγεννήσεως καὶ ἀνανεώσεως τῆς Ἐκκλησίας. Ὅτι ζῶμεν σήμερον τὴν πραγματικότητα τῆς Συνόδου, ἵνα βιώσωμεν ἐν συνεχείᾳ τὴν ἀλήθειαν, τὴν εὐρύτητα, τὴν ὀρθοπραξίαν καὶ τὴν ὀρθοδοξίαν, τοῦτο εἶναι περιττόν καὶ νὰ λεχθῇ. Ἄλλως, δὲν θὰ ὑπῆρχε λόγος νὰ συγκληθῇ ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος αὕτη. Ὅτι δὲ ἀκόμη ζῶμεν τὴν πραγματικότητα τῆς Συνόδου, διὰ νὰ ἴδωμεν αὐριοῖν μίαν περισσότερον συγκεκριμένην Ὁρθοδοξίαν ἐν μέσῳ ἐνὸς κόσμου διαλυομένου ἐν τῇ ἐκκοσμικεύσει, μίαν Ὁρθοδοξίαν ἀπαντῶσαν εἰς τὰ σύγχρονα προβλήματα τοῦ Ὁρθοδόξου ἀτόμου καὶ εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς συγχρόνου ὀρθοδόξου ζωῆς, καὶ τοῦτο εἶναι ἐκτὸς πάσης ἀμφιβολίας.

Ἀλλὰ διὰ νὰ ἐπιτευχθῇ μία τοιαύτη ἀποδοτικὴ ἀτμόσφαιρα διὰ τὴν Σύνοδον, ἀπαιτεῖται ὁ πολὺς ἐκεῖνος καὶ δεδοκιμασμένος συγχροσμὸς τῆς ὀρθοδόξου τόλμης μετὰ τῆς καρποφόρου Παραδοσιοκρατίας. Καὶ εἰς τοῦτο ἀκριβῶς καλοῦνται σήμερον αἱ ἡμέτεραι Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι.

Πρόσχωμεν!

† Ὁ Μύρων ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

ΕΘΝΟΜΑΡΤΥΡΕΣ ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ ΤΩΝ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ ΧΡΟΝΩΝ*

Ἀνεξαρτήτως τούτων, τὸ γεγονός τῆς βιαίας ἀπομακρύνσεώς του ἐκ τῆς ἐπαρχίας του δημιουργεῖ εἰς αὐτὸν βαθυτάτην πικρίαν· ἐν τούτοις ὁμως κατα- νικῶν ταύτην γράφει ἐκ Θεσσαλονίκης πρὸς τὸν λαὸν ταύτης: «Θὰ βαδίσωμεν ὅπου ἂν ὁ δάκτυλος τῆς θείας Προνοίας μᾶς ὁδηγήσῃ. Ἡμεῖς εἴμεθα οἱ σπείροντες καὶ εἰς ἡμᾶς ἔλαχεν ὁ κλῆρος νὰ καθα- ρίσωμεν τὸ ἔδαφος τῶν ἀκανθῶν καὶ νὰ υποφέρωμεν τοὺς κόπους τῆς σπορᾶς καὶ διὰ τῶν δακρύων μας νὰ ποτίσωμεν τὰ σπέρματα...».

Ἀναχωρήσας δ' ἐξ αὐτῆς ἔφθασεν εἰς Κων/λιν καὶ μεταβάς παρὰ τῷ Πατριάρχῃ υπέβαλε τὰ σεβά- σματά του, ἵνα τὴν ἐπομένην ἀναχωρήσῃ διὰ τὸν τόπον τῆς ἐξορίας του, ἔστω καὶ ἂν οὗτος ἦτο ἡ ἰδιαίτερα αὐτοῦ πατρίς. Ἐν αὐτῇ δ' εὐρισκόμενος ἐξεδήλωσε δραστηριότητα εἰς ἔργα κοινωνικῆς εὐποιίας. Οὕτως, ἐπροίκισε τὴν κωμόπολιν μὲ ἐκκλη- σιαστικά σχολεῖα, νεκροταφεῖον, γυμναστήρια, ὀρ- φανοτροφεῖα, ἄσυλα ἀπόρων, φιλόπτωχον ἀδελφό- τητα κ.λπ. μὴ παραλείπων καὶ τὴν ἀπ' ἐκκλησίας κηρυκτικὴν του ἀποστολήν.

Ἐνταῦθα παρέμεινε μέχρι τοῦ 1908, ὅτε, μετὰ τὴν κήρυξιν τοῦ νέου Τουρκικοῦ Συντάγματος, διὰ τοῦ ὁποίου ἐδίδετο γενικὴ ἄμνηστία, ἐπέστρεψε καὶ αὖθις εἰς τὴν Δράμαν, γενόμενος ἐνθουσιωδῶς δε- κτὸς ὑπὸ τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ τὴν 17ην Αὐγούστου 1908, τὸ ὁποῖον ὁμως ἐν τοσούτῳ δὲν ἐχάρη ἐπὶ πολὺ τὴν ἐπάνοδον τοῦ ποιμενάρχου του, διότι ἀξιώσει τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, ἐπὶ τῇ κατηγορίᾳ ὅτι ὑποθάλλ- πει ἑλληνικὰ ἀνταρτικά σώματα, ἀπεμακρύνθη καὶ αὖθις τῆς ἐπαρχίας του, ἐξορισθεὶς ἐκ δευτέρου εἰς τὴν ἰδιαίτεράν αὐτοῦ πατρίδα, τὴν Τριγλίαν, εἰς ἣν παρέμεινε μέχρι τῆς 11ης Μαρτίου 1910, ὅτε ἡ Ἱερά Σύνοδος τῶν Πατριαρχείων συνελθοῦσα εἰς συνε- δρίαν ἐξέλεξε, καὶ τῇ πανηγυρικῶς ἐκδηλωθείσῃ, τῶν Σμυρναίων, ἐπιθυμία, τὸν Χρυσόστομον Μη- τροπολίτην Σμύρνης εἰς διαδοχὴν τοῦ ἐν ἀγιότητι βίου καὶ ἀσκητικότητι διακρινομένου Βασιλείου Ἀστερίου (1884-1910).

Καὶ ἐπὶ τῇ οὕτως ἐγενομένη προαγωγῇ αὐτοῦ, ἀποστέλλει πρὸς τὸν λαὸν τῆς νέας του ἐπαρχίας τηλεγράφημα, ἐν ᾧ σὺν τοῖς ἄλλοις ἐπέλεγε. «Περι- πτυσσόμενοι πάγκαλον μαρτυρικὴν Σμυρναίων Ἐκ- κλησίαν, φαεινὸν ἀστέρα Ἀποκαλύψεως εὐαγγελι- ζόμεθα πᾶσαν ὑμῖν χαρὰν πέμποντες ἀρχιερατικὴν εὐλογίαν ἐθνοπρεπεῖ κλήρῳ, εὐσεβεῖ λαῷ...».

Τὴν 10ην Μαΐου 1910 ἔφθασεν ὁ Χρυσόστομος εἰς Σμύρνην, ἵνα ἀναλάβῃ τὰ νέα αὐτοῦ καθήκοντα,

γενόμενος πανηγυρικῶς δεκτὸς ὑπὸ τῶν Σμυρναίων· εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀγίας Φωτεινῆς ἐκφωνεῖ τὸν ὑπέ- ροχον, ἀπὸ πάσης πλευρᾶς, ἐνθρονιστήριον αὐτοῦ λόγον, ὁ ὁποῖος ἀπετέλεσε τὸ κάτοπτρον τῆς μετὰ ταῦτα ἐκκλησιαστικῆς, κοινωνικῆς καὶ ἐθνικῆς αὐτοῦ δράσεως, διότι ἰδρύει καὶ ἐνταῦθα ἐκκλησίας, σχολεῖα, ἄσυλα, συσσίτια· ἀνεγείρει τὸ μέγαρον τῆς «Εὐσεβείας» καὶ νέον Μητροπολιτικὸν Οἶκον· προ- γραμματίζει τὴν ἐξύψωσιν τοῦ ὑπ' αὐτὸν ἱεροῦ κλήρου· ἐκδίδει τὸ περιοδικὸν «Ὁ Ἱερὸς Πολύκαρ- πος», ἐγκαινιάζει τοὺς Πανιώνιους ἀγῶνας· ἀνοικο- δομεῖ τὴν Εὐαγγελικὴν Σχολήν, μεταρρυθμίζει τὸ Ὁμήρειον Παρθεναγωγεῖον κ.λπ.

Καὶ ἂν ἡ ἀπαρρίθμησις τῶν κοινωνικῶν, τοῦ Χρυσοστόμου, ἐπιτευγμάτων· συγκινή τοὺς μελε- τητὰς τοῦ ἔργου αὐτοῦ εἰς τὸν τομέα τοῦτον, ὁμως ἡ ἐθνικὴ τούτου δράσις προτίθεται ἐνώπιον τῶν αἰώ- νων, ὡς παράδειγμα ἄξιον μιμήσεως καὶ θαυμασμοῦ, διότι στηλιτεύει, ὅπου δεῖ, εὐκαίρως, ἀκαίρως τὰς εἰς βάρος τοῦ ἀλυτρώτου Ἑλληνισμοῦ βαρβαρότη- τας, ἐχθρῶν τούτου, καὶ ἐπιτυγχάνει πολλάκις τὴν ἐκ μέρους τούτων ἀναστολήν τῶν ἐξοντωτικῶν μέ- τρων κατ' αὐτοῦ.

Ἐξ ἀντιθέτου ὁμως, αἱ ὑπέροχοι καὶ ἐμψυχωτι- καὶ τοιαῦται τοῦ Ἀρχιερέως τούτου ἐνέργειαι καὶ πράξεις ἐγκαινιάζουν καὶ πάλιν τὸ κατ' αὐτοῦ μῖ- σος τῶν Τούρκων, τὸ ὁποῖον καὶ ἐπαυξάνεται, ὅταν, κατὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον, καθ' ὃν ἀρ- χίζει συστηματικὴ ἐξόντωσις κατὰ τοῦ Ἑλληνι- σμοῦ τῆς Μ. Ἀσίας, διαμαρτύρεται ἐντονώτατα ἐναντίον αὐτῆς τῆς γενοκτονίας μὲ ἀποτέλεσμα, ὥστε ὁ αἰμοβόρος διοικητὴς τῆς Σμύρνης Ῥαχμήβακη τὸν ἀπελαύνει ἐξ αὐτῆς ὡς «ἐπικίνδυνον διὰ τὴν δη- μοσίαν τάξιν» καὶ «ἐχθρὸν τῶν ἐθνικῶν συμφερόν- των» εἰς Κων/λιν, παρὰ τὸ γεγονός ὅτι τὰ Πατριαρ- χεῖα ἐξέφραζον τὸν θαυμασμόν καὶ εὐγνωμοσύνην τῶν πρὸς τὸν Χρυσόστομον διὰ τὴν τοιαύτην τούτου ἐπωφελεῖ ἐθνικὴν δρᾶσιν· τούτου ἕνεκεν, τὴν μὲν διοίκησιν τῆς Μητροπόλεως ταύτης ἀνέλαβεν ὁ παρ' αὐτῷ Βοηθὸς Ἐπίσκοπος Ξανθοπόλεως Ἀμ- βρόσιος Πλειανθίτης, ὁ μετὰ ταῦτα Ἐθνομάρτυς καὶ οὗτος γενόμενος Μητροπολίτης Μοσχονησίων, τὴν δὲ δραστηριότητα αὐτοῦ τὴν ἐθνικὴν, οὐ μόνον δὲν τὴν ἀνέστειλεν ἡ ὑπεροχία του, ἀλλ' ἀντιθέτως ἐξ αὐτῆς εἰργάζετο ὑπὲρ τῆς πραγματώσεως τῶν προ- αίωνων τοῦ Γένους ἡμῶν πόθων.

Μετὰ τὴν, κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1918, ἀνακωχήν, ὁ Χρυσόστομος ἐπιστρέφει καὶ αὖθις ἐκ τῆς ἐξορίας του εἰς τὴν Σμύρνην, ἡ ὑποδοχὴ τοῦ ὁποῖου ἐκ μέ- ρους τοῦ λαοῦ τοῦ ἦτο ἀσύλληπτος εἰς ἐνθουσια-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 498 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 17-18 τεύχους.

σμόν, θεωρηθεῖσα, καὶ ὀρθῶς, ὡς ἡμέρα ἐθνικῆς ἀγαλλιάσεως· μεταγενεστέρως, πρῶτος ὁ Χρυσόστομος πληροφορεῖται, ὅτι ἡ Ἰωνία καταλαμβάνεται ὑπὸ τῶν Ἑλληνικῶν στρατευμάτων, εἰς ἣν ἀποδίδεται, ἔπειτα ἀπὸ δουλείαν τόσων αἰώνων, ἡ ἐλευθερία. Καλεῖ ἐπειγόντως τὰ κοινοτικά συμβούλια τῆς Σμύρνης, ὡς καὶ τοὺς προύχοντας ταύτης, εἰς τοὺς ὁποίους μεταδίδει τὸ μέγα τοῦτο μήνυμα τὴν 4ην μ.μ. τῆς 1ης Μαΐου 1919· τὴν ἐπομένην ἡμέραν γονυπετῆς καὶ κλαίων ὑποδέχεται εἰς τὴν προκυμαίαν αὐτῆς τὰς σημαίας τῶν ἀποβιβαζομένων Ἑλληνικῶν στρατιωτικῶν συνταγμάτων· ἡ ἡμέρα αὕτη ἦτο ὁμολογουμένως ἡ εὐτυχεστέρα τῆς πολυπαθοῦς ζωῆς τοῦ Χρυσοστόμου. Ἀτυχῶς, τὰ αἱματηρὰ γεγονότα τῆς 3ης Μαΐου ἐξ ἀφορμῆς τῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων ἀντιδράσεως, ἐπεσκίασαν πῶς τὴν εὐχάριστον ἀτμόσφαιραν ἐκ τῆς ἐλευθερίας τῆς Σμύρνης. Ὅμως ἀνεξίκακος ὢν ὁ Ἀρχιερεὺς οὗτος ἐπεσκέπτετο ἐν ταῖς φυλακαῖς τοὺς κρατούμενους Τούρκους.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, κατὰ τὸ διάστημα τῆς Ἑλληνικῆς κατοχῆς (1919-1922) ὁ Χρυσόστομος, ὁ ἡγέτης πάσης ἐθνικῆς δράσεως, διήλθεν ἡμέρας χαρᾶς καὶ πικριδῶν· τὸ ὄνειρον τῆς διηνεκοῦς ἐλευθερίας ἤρχισε νὰ ἀμαυροῦται, διότι ἀπὸ τῆς ἀνοιξέως τοῦ 1922 ἐφάνη, ὅτι ἡ τροπὴ διὰ τὸν Ἑλληνισμόν αὐτῆς θὰ εἶναι λίαν δυσμενής, ἐπισφραγισθεῖσα, παρ' ὅλας τὰς διαμαρτυρίας τοῦ ὑφ' ἱστορήσιν Ἱεράρχου εἰς ἐκκλησιαστικὰς καὶ πολιτικὰς τῆς Εὐρώπης προσωπικότητας, καὶ κορυφωθείσα διὰ τῆς τελείας καταστροφῆς τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Μ. Ἀσίας, ἐχούσης ὡς τραγικὸν ὁρόσημον τὴν 13ην Αὐγούστου 1922.

Ὁ φλογερὸς καὶ ἐνθουσιώδης οὗτος Ἱεράρχης, ὅστις ἔζησεν ὀλόκληρον τὴν ζωὴν του ἐμπνεόμενος καὶ θερμαινόμενος ἀπὸ τὸ ὄνειρον τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς μεγάλης Ἑλλάδος, παρὰ τὴν ῥαγδαίαν, τῶν θλιβερῶν τούτων γεγονότων, ἔκφασιν, πιστεύει ἀκόμη, ὅτι ἴσως ν' ἀποτραπῇ ἡ τελεία καταστροφή. Ὅμως αἱ ἐλπίδες του αὐταὶ ἀτυχῶς δὲν ἐπιδοκιμάζονται ἐκ τῆς ἐξελιξέως τοῦ δράματος τοῦ Ἑλληνισμοῦ· οἱ Τούρκοι εἰσέρχονται εἰς τὴν Σμύρνην τὴν 27ην Αὐγούστου· ὁ Μητροπολίτης καταβεβλημένος ἐκ τῆς ψυχικῆς, πρὸ παντός, ἀγωνίας προσέρχεται εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν τῆς Ἀγίας Φωτεινῆς, διὰ νὰ προσευχηθῇ καὶ παρηγορήσῃ τὰ κατακλύζοντα τοῦτον ἀγωνιωδῶς πλήθη, τὰ ὁποῖα εὐρίσκονται αὐτόθι, ἵνα ζητήσουν τὴν ἐξ ὕψους βοήθειαν. «Θαρρεῖτε, ὡς ἐμπρέπει εἰς καλοὺς χριστιανούς», ἀκούεται, διὰ τελευταίαν φοράν, ἡ φωνὴ του ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ Βήματος τοῦ ναοῦ τούτου· «ἡ θεία Πρόνοια δοκιμάζει τὴν πίστιν μας καὶ τὸ θάρρος μας καὶ τὴν ὑπομονὴν μας κατὰ τὴν ὥραν αὐτὴν»· καὶ ἐξελθὼν τούτου μεταβαίνει εἰς τὴν πόλιν, ἵνα ἐξασφαλίσῃ τρόφιμα διὰ τοὺς εἰς τὴν Μητρόπολιν του καταφυγόντας Χριστιανοὺς, οἱ ὁποῖοι ἐν τοσοῦτῳ τὸν προτρέπουν, ὅπως καὶ ὁ καθολικὸς Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Σμύρνης, ἵνα ἀναχωρήσῃ ἐξ αὐτῆς. Ὅμως εἰς τόνον ὑπερλάμπρου πνευματικοῦ ἀρχηγοῦ ἀπαντᾷ: «Παράδοσις τοῦ ἱεροῦ κλήρου» τῆς κατ' Ἀνατολὰς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας,

«ἀλλὰ καὶ καθῆκον τοῦ καλοῦ ποιμένος εἶναι νὰ παραμείνῃ εἰς τὸ ποίμνιόν του», οἱ δὲ Ἱεράρχαι «δὲν ὀφείλουν νὰ κάμνουν διάκρισιν, ἀλλὰ νὰ ἀντιμετωπίζουν τὸν κίνδυνον καὶ νὰ προστατεύουν τοὺς ἐγκαταλελειμμένους χριστιανούς μετὰ τὴν ἐλπίδα εἰς τὸν Θεόν»¹.

Ἐν τῷ μεταξύ, εἰσέρχεται εἰς τὴν πόλιν ὁμᾶς ἀτάκτων τσετῶν ἱππέων, ὁ δὲ Μητροπολίτης ἐπανερχεται εἰς τὴν Μητρόπολιν πρὸς διανομὴν τροφίμων εἰς τοὺς ἐν αὐτῇ εὐρισκομένους, ὁμιλῶν ἐπὶ περικοπῶν τοῦ Εὐαγγελίου πρὸς παραμυθίαν αὐτῶν.

Τὸ ἐσπέρας τῆς ἰδίας ἡμέρας μετὰ τῶν προύχόντων τῆς Σμύρνης Τσουρουκτσόγλου καὶ Κλιμάνογλου, τῇ συνοδείᾳ Τούρκων στρατιωτῶν καὶ ἐνὸς ὑπαστυνόμου, ὁδηγεῖται πρὸ τοῦ ἐπανελθόντος εἰς Σμύρνην νέου αἱμοβόρου διοικητοῦ αὐτῆς Νουρεδδίν πασᾶ, ἀνακληθέντος πρὸ τριετίας ἐξ αὐτῆς ταῖς ἐνεργείαις τοῦ Χρυσοστόμου, ἀφοῦ προηγουμένως εἶχε ὁδηγηθῇ εἰς τὸν Φρούραρχον αὐτῆς Σαλῇ Ζεκῇ βέην, ὅστις εὐρίσκει εὐκαιρὸν δι' αὐτὸν τὴν περιστασιν, ἵνα τὸν ἐκδικηθῇ. Ποῖον ἄρα γε ἦτο τὸ περιεχόμενον τῆς δραματικῆς ἐκείνης συνομιλίας; τὸ μυστικὸν αὐτῆς τὸ διατηρεῖ ὁ μαρτυρικὸς Ἑθνάρχης, ὁ ὁποῖος ἀψηφῶν πάντοτε τὸν θάνατον θὰ ὤρθωσε καὶ αὐτὴς τὴν ὑπερήφανον αὐτοῦ ψυχὴν καὶ θυσιάζων τὸν ἑαυτὸν του εἰς τὸν βωμὸν τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ καθήκοντος προσέφερε τὸν ἑαυτὸν του θυσίαν καὶ ὀλοκαύτωμα πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ ἔθνος, πρὸς δόξαν τῶν ὁποίων εἰργάσθη ὅσον ἐλάχιστοι, μετὰ ἀποτέλεσμα ὥστε νὰ καταταγῇ εἰς τὴν χορείαν τῶν ἐνδόξων μαρτύρων Ἱεραρχῶν, οἵτινες διὰ τοῦ τοιούτου ὑπερόχου αὐτῶν παραδείγματος ἔδειξαν, ὅτι θάνατος διὰ τοιούτους, οὕτως εἰπεῖν, ὑπερανθρώπους δὲν ὑπάρχει, εἰ μὴ μόνον ζωὴ, ζωὴ πλήρης πνεύματος καὶ ἀθανασίας.

Τὸ μαρτύριον, ὁ δραματισμὸς τοῦ ὁποίου ἀπέβη διὰ τὸν Χρυσόστομον ἡ πεμπτοσύνη τῆς ὅλης αὐτοῦ ιδιοσυγκρασίας, ζωῆς καὶ πορείας, τὸ ἀντεμετώπισε μετὰ τὴν χριστιανικὴν καὶ ἐθνικὴν εὐτολμίαν, ἥτις πάντοτε τὸν διέκρινεν· ὁ εἰπὼν εἰς αὐτὸν Νουρεδδίν ὅτι «δὲν θὰ σὲ κρίνω ἐγώ, θὰ σὲ κρίνῃ ὁ λαός», τὸν παρέδωκεν εἰς τὸ κάτωθι τοῦ Διοικητηρίου ἐξηγριωμένον πλῆθος, τὸ ὁποῖον μετὰ λυσσώδους φανατισμοῦ τὸν ἐλάκτισε, τὸν ἐκολάφισε, τὸν ἔπτυνε, τὸν ἐχλεύασε καὶ τέλος συρόμενον ἀνά τὰς δόδους τῆς πόλεως τὸν κατεκρεοῦργησε, χωρὶς νὰ διασωθῇ ἵχνος τοῦ σώματός του μετὰ τὸ τραγικὸν μαρτύριόν του, «τὸ ὁποῖον ὑπέστη μετὰ θεῖαν καρτερίαν ὁ ἱεράρχης αἰσθανόμενος ὅτι ἐτέλει τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὑστάτην λειτουργίαν...»².

Τοιαύτην ὑπερλάμπρον ἐξοδὸν εἶχεν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ὁ Χρυσόστομος, ἀναδειχθεὶς εἰς ἐξέχουσαν Ἀρχιερατικὴν φυσιογνωμίαν, ἡ πνοὴ τῆς ὁποίας πάντοτε θὰ θερμαίνῃ τὰς ψυχὰς ἐκείνων, οἱ-

1. Ὁ Μητροπολίτης Σμύρνης Χρυσόστομος, ἐνθ' ἄνωτ. σ. 13.

2. Ὁ Μητροπολίτης Σμύρνης Χρυσόστομος, ἐνθ' ἄνωτ. σ. 14.

«Ο ΕΞΑΓΟΡΑΣΜΕΝΟΣ ΚΑΙΡΟΣ»

Ἐν γνώσει τῆς συμπληρωθείσης πεντηκονταετίας τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ταύτης, κλίνομεν εὐλαβῶς τὸν αὐχένα πρὸ τοῦ Μυστηρίου τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ τῶν Πατέρων ἡμῶν καὶ ἐνούμεθα πάντες εἰς εὐχαριστήριον Δοξολογίαν, ὅτι τῇ πανσθενουργῷ Αὐτοῦ δυνάμει καὶ καθοδηγίᾳ ἡζιώθημεν νὰ διανύσωμεν χρονικὴν περίοδον μεγάλης σημασίας καὶ ἀξιολόγων πνευματικῶν βιωμάτων.

Ἀξιολογοῦντες τὴν σημασίαν τῶν γεγονότων τούτων τοῦ πνευματικοῦ βίου μας ἐν τῇ Χώρα ταύτῃ, καλούμεθα σήμερον νὰ ἐνατενίσωμεν τὸ μέλλον καὶ νὰ ὀρίσωμεν πρόγραμμα ἐπιδιώξεων καὶ ἐργασίας, ἡ ὁποία, ἂν δὲν εἶναι τοσοῦτον ἀποδοτική, ὥς ἡ τοῦ παρελθόντος, ὅμως πρέπει νὰ εἶναι ἀξία αὐτοῦ καὶ δυναμένη νὰ μεταποιήσῃ τοῦ χρόνου τὴν φυσικὴν ῥοὴν εἰς Καيرὸν εὐπρόσδεκτον τῷ Θεῷ καὶ διδακτικὸν τοῖς ἀνθρώποις.

Ἡ φυσικὴ χρονικὴ διατομὴ τῆς παρελθούσης πεντηκονταετίας ἀπεδείχθη πράγματι Καيرὸς εὐπρόσδεκτος ἐναντι τοῦ Θεοῦ καὶ ἀξιοπρόσεκτος εἰς τοὺς ἀνθρώπους, πᾶγμα ὅπερ παρέχει εἰς ἡμᾶς τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἴδωμεν μεταξὺ ἄλλων καὶ τὴν διάκρισιν χρόνου καὶ Καίρου.

τινες αἰρόμενοι εἰς ὑψηλοτέρους ἀναβαθμοὺς θὰ προβάλλωσι τὴν θυσίαν αὐτῶν ὡς ὑποχρέωσιν πρὸς ἐπιτέλεσιν καθήκοντος πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Ἔθνος, καὶ θὰ διαιωνίζουν τὴν ὡραίαν παράδοσιν, ὅτι οἱ κληρικοὶ τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐκτὸς μεμονωμένων παραδειγμάτων, ὁδηγοῦμενοι πρὸς τὸν Γολγοθᾶν, θὰ ἐπισφραγίζουν τὴν ἀλήθειαν, ὅτι «ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ παλλομένη ἀπὸ ἐλληνικὸν ἰδεῶδες καὶ χριστιανικὴν πίστιν μεταβάλλει τὸ πῦρ εἰς δρόσον καὶ τὸν μαρτυρικὸν θάνατον εἰς εὐθανασίαν»³.

Καὶ ὁ μαρτυρικὸς τοῦ Χρυσόστομου θάνατος, ὅστις ἀπετέλεσε πανελλήνιον ὕμνον, τοσοῦτον μᾶλλον καθ' ὅσον, κατὰ Μάρτιον τοῦ 1923, προϋτάθη ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Μάρκου (Ἀλεξανδρείας) ἡ ἀνακήρυξις τούτου εἰς ἅγιον, θὰ συγκινῇ πάντοτε τὰς ψυχὰς οὐ μόνον τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀνθρωπότητος γενικώτερον, διότι ἡ θυσία αὐτοῦ ἀποτελεῖ τὸν ἀντιπροσωπευτικὸν τύπον ἐκείνων, οἱ ὅποιοι διαβιοῦν εἰς κόσμους ὑψηλοτέρους καὶ εὐγενεστέρους.

Καὶ παρὰ τὴν πολυκύμαντον καὶ περιπετειώδη αὐτοῦ ζωὴν, ἐν τοσοῦτον ὅμως ὁ Χρυσόστομος ἀνεδείχθη καὶ διέπρεψε καὶ ὡς ῥήτωρ καὶ ὡς συγγραφεὺς καταλιπὼν καὶ ἔργα, ἐν οἷς τὰ «Περὶ Ἐκκλησίας», δίτομον, «Περὶ τοῦ οἴκου καὶ τοῦ τάφου τῆς Παναγίας τῆς Θεοτόκου ἐν Ἐφέσῳ», ἀρχαιολογικῆς

3. «Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία», τ. ΙΒ'. σ. 417.

Χρόνον ἐννοοῦμεν τὴν φυσικὴν διαδοχὴν τῶν φαινομένων, τὴν ῥοὴν τῶν κοσμικῶν γεγονότων, τὴν ὁρολογιακὴν κίνησιν καὶ ἐναλλαγὴν τῶν ἐποχῶν, τὴν συσχετιζομένην πρὸς τὴν κίνησιν τῆς γῆς περὶ τὸν ἥλιον καὶ περὶ τὸν ἀόρατον αὐτῆς ἄξονα.

Οἱ Ἕλληνες ἐξ ὅλων τῶν λαῶν δὲν ἱκανοποιήθησαν μὲ τὴν ποσοτικὴν ἐννοιαν τοῦ χρόνου, ἡ ὁποία ἐξαντλεῖται εἰς τὴν μετρικὴν μόνον ἐναλλαγὴν. Δι' αὐτὸ ἐπεχείρησαν νὰ τοποθετήσουν τὸν χρόνον μέσα εἰς τὰ ἰδεατὰ πλαίσια τῆς ποιότητος καὶ τῆς σημασίας. Πρὸς τοῦτο, ἐπῆραν τὸν χρόνον ἀπὸ τὴν φυσικὴν ῥοὴν τῆς μετρικῆς ἐναλλαγῆς καὶ τὸν ἐτοποθέτησαν εἰς τὰ ὅρια τῆς ἀξιολογίας, καὶ τοιοῦτοτρόπως συνέλαβον μίαν νέαν ἐννοιαν, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ χρόνος κρίνεται καὶ γίνεται Καيرός.

«Ὅ,τι ἀπλῶς γίνεται καὶ φυσικῶς συμβαίνει καὶ μεταβάλλεται σταδιακῶς, τοποθετεῖται εἰς τὴν συνέχειαν τοῦ μετρικοῦ καὶ ποσοτικοῦ χρόνου. Ὅ,τι γίνεται ὅμως διὰ νὰ μένῃ καὶ νὰ ἐπηρεάζῃ καὶ νὰ προαγάγῃ καὶ νὰ ἐλευθερώῃ καὶ νὰ ἐξυψώσῃ, ἔχει παραμόνιμον σημασίαν καὶ τοποθετεῖται εἰς τὸ ποιο-

σημασίας, ὡς καὶ πολλὰς πραγματείας καὶ ὁμιλίας εἰς τὴν «Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν» Κων/λεως, ἄρθρα εἰς τὸν ἡμερήσιον καὶ περιοδικὸν τύπον Κων/πόλεως, Σμύρνης, διαφόρους ἐκκλησιαστικοὺς λόγους καὶ ἄλλας ἐργασίας εἰς τὸ ὑπὸ τὴν εὐλογίαν αὐτοῦ ἐκκλησιαστικὸν ἐπιστημονικὸν περιοδικὸν «Ἱερὸς Πολύκαρπος».

Καὶ πρὸς διαιώνισιν τοῦ ὑπερόχου αὐτοῦ μαρτυρικοῦ θανάτου καὶ τῆς καθ' ὅλου τούτου ἐθνικῆς πολιτείας ἔχουν στηθῇ ἀνδριάντες τούτου εἰς Ἀθήνας, ὅπισθεν τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἐν αὐταῖς καθεδρικοῦ ναοῦ, ἐν Σμύρνῃ εἰς τὴν ὁμώνυμον πλατεῖαν, Δράμαν καὶ ἀλλαχοῦ, καὶ καταχωροῦνται παρὰ τοῦ ὑποφαινομένου αἱ ὀλίγαι αὐταὶ γραμμαῖ, οὐ μόνον εἰς μνημόσυνον αἰώνιον αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἄλλων σὺν τούτῳ συναθλησάντων Ἀρχιερέων, τῶν ἀναφερομένων ἐν τῷ παρόντι βιογραφικῷ δελτίῳ, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐκδήλωσις παρ' αὐτοῦ αἰδίου εὐγνωμοσύνης πρὸς τοιαύτας ὑπερλάμπρους φυσιογνωμίας καὶ προσωπικότητας, διὰ τὰς ὁποίας σεμνύνονται Ἐκκλησία τε καὶ Ἔθνος⁴.

† Ὁ πρ. Λήμνου ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

4. Ὁ Μητροπολίτης Σμύρνης Χρυσόστομος. Βιογραφικὸν σημείωμα. Ἐν Ἀθήναις 1929, σ. 5-14. «Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία», τ. ΙΒ', σ. 411-417. Εὐγενίου Κωσταρίδου (Ἀρχιμ.), Ἡ σύγχρονος Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία κ.λ.π. ἐνθ' ἀνωτ., σ. 181-183. Σπυρίδ. Λοβέρδου: Ὁ Μητροπολίτης Σμύρνης Χρυσόστομος. Ἀθήναι 1934. Χρίστου Σολομωνίδου: Ἡ Ἐκκλησία τῆς Σμύρνης. Ἀθήναι 1960, σ. 221-266. Τὸ ὅ αὐτοῦ, Ὁ Σμύρνης Χρυσόστομος, Ἀθήναι 1971, τόμ. Β'.

τικὸν πλαίσιον τοῦ Καιροῦ. Δι' αὐτὸ καὶ μετροῦμεν τὴν φυσικὴν κίνησιν μὲ τὰ ἔτη καὶ τοὺς μῆνας καὶ τὰ λεπτά, ἐνῶ τὴν Ἱστορίαν ποὺ ἀποτελοῦν τὰ γεγονότα τῆς ἀναγεννητικῆς σημασίας, τὴν διακρίνομεν καὶ τὴν ἀξιολογοῦμεν μὲ τοῦ Καιροῦ τὰ νοήματα καὶ τὰς περιόδους.

Φαίνεται, ὅτι μόνον οἱ Ἕλληνες ἠγόησαν τὴν ποσοτικὴν διάστασιν τοῦ χρόνου καὶ τὴν ἐπλούτισαν μὲ τὴν ποιοτικὴν ἐννοίαν τοῦ Καιροῦ, καὶ εἰς τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον καὶ τὸ παρελθὸν τῆς ποσοτικῆς ῥοῆς προσέθεσαν νόημα καὶ σημασίαν καὶ ἀξίαν μὲ τὴν ιδέαν τοῦ Καιροῦ, ἡ ὁποία δὲν μεταφράζεται. Δι' αὐτὸ εἰσῆλθεν αὐτοῦσία εἰς ἄλλας γλώσσας ἢ χρῆσις τῆς λέξεως ὁ «Καιρός», ὡς δηλωτικὴ τῆς σημασίας τῶν μεγάλων στιγμῶν τῆς φυσικῆς χρονικῆς ῥοῆς, στιγμῶν κατὰ τὰς ὁποίας κάτι ἀξιόλογον ἐπετελέσθη. Διὰ τοῦτο καὶ τὸ Μυστήριον τοῦ Χριστοῦ δὲν εἶναι σημεῖον τοῦ χρόνου, ἀλλὰ στιγμή τοῦ Καιροῦ. Πληρεστέραν στιγμήν καὶ πλουσιωτέραν πνευματικὴν ἀνασύνταξιν δὲν παρουσίασεν οὔτε πρόκειται νὰ περιλάβῃ ἄλλο μονιμώτερον γεγονός ὁ βίος ἡμῶν ἀπὸ τοῦ Μυστήριον ποὺ ἀπεκάλυψεν ἡ ἐνσάρκωσις τοῦ Λόγου, ἡ ζωὴ τοῦ Ὁποίου ἐγένεν ὁρόσημον τῆς Ἱστορίας καὶ πλήρωμα τοῦ χρόνου καὶ νόημα τοῦ ἐξαγορασμένου Κ α ι ρ ο ῦ.

Εἰς τὴν περίπτωσιν τὴν ἰδικὴν μας βλέπομεν, ὅτι ἡ διαρρευσάσα πεντηκονταετία τοῦ βίου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ταύτης ὁ χρόνος μετεποιήθη εἰς Καιρόν, ἐξαγορασμένον ἐν Χριστῷ, διότι κάτι μόνιμον εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ζωῆς μας ὡς Ἑλλήνων Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν. Καὶ τοῦτο εἶναι ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ.

Ὁ σκοπὸς τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ταύτης ἦτο ἀναμφιβόλως ποιμαντικὸς, δηλαδὴ ἡ Διακονία τοῦ Λαοῦ τοῦ Θεοῦ τῶν Ὁρθοδόξων Ἑλλήνων Χριστιανῶν, τῶν κατοικούντων ἐν τῇ Μεγάλῃ Βρετανίᾳ καὶ Δυτικῇ καὶ Κεντρικῇ Εὐρώπῃ.

Ἐκτὸς ὅμως τοῦ ποιμαντικοῦ τούτου σκοποῦ, ὁ ὀξυδερκὴς καὶ εὐρύνους Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Μελέτιος ὁ Δ' ἰδρῶν τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν ἐξυπηρετεῖ ἐν προφητικῇ ἐνοράσει καὶ ἐτέραν ἀνάγκην, τὴν κατεύθυνσιν δηλονότι τῆς Οἰκουμενικῆς ἀποστολῆς τῆς Ἐκκλησίας.

Εἶχεν ἀποδειχθῇ, ὅτι ἡ χωρισμένη Χριστιανικὴ Ἐκκλησία δὲν ἦτο δυνατόν νὰ εἶναι ὑγιὲς ὁργανικῶς, διότι εἶναι μία ὁμὰς ἀνθρώπων, πιστευόντων μὲν ἐν εὐδοκίᾳ καθ' ἑαυτοὺς εἰς τὸν ἐν Τριάδι Θεὸν καὶ λατρεύνοντων τὸν ἴδιον Σωτῆρα Χριστὸν καὶ εἰς τὸ ἴδιον Βάπτισμα τοῦ θανάτου καὶ τῆς Ἀναστάσεως Αὐτοῦ βαπτισθέντων καὶ διὰ τῶν ἰδίων Μυστηρίων τρεφομένων καὶ ὑπὸ τῶν αὐτῶν Ἀγίων παραδειγματιζομένων. Πλὴν ἡ ἰδία αὕτῃ ὁμὰς τῶν ἀνθρώπων, καίτοι ἐνσωματωμένη εἰς ἐνότητα, Κεφαλὴν ἔχουσαν τὸν ἴδιον τὸν Χριστόν, ὅμως εἰς τὰ μέλη αὐτῆς παρουσιάζεται κεχωρισμένη. Τὰ μέλη αὐτῆς δὲν εἶναι ἀπλῶς χωρισμένα καὶ μὴ συνδεόμενα διὰ φιλίας καὶ συνεργασίας, ἀλλὰ παρουσιάζονται ὡς ἀλληλοαποστρεφόμενα καὶ ἀλληλοβλεπόμενα καὶ ἐν πολλοῖς ἀλληλομισούμενα, παρὰ τὴν ἐντολὴν ποὺ ἀποτελεῖ τὴν εἰδοποιὸν διαφορὰν αὐτῶν, τὴν ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ δοθεῖσαν, τούτεστι τὴν ἐντολὴν τῆς ἀγάπης.

Ταῦτα πάντα καταλογίζονται εἰς βάρος τῶν Χριστιανῶν καὶ ὑπὸ τῶν φίλων καὶ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τῆς Κεφαλῆς τῆς Ἐκκλησίας, δηλαδὴ τοῦ Χριστοῦ. Μένουν ταῦτα δείγματα ἀποτυχίας τοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας καὶ πληγὴ χαίνουσα καὶ τὸ ὅλον σῶμα ἐν ἀσθενείᾳ κατακρατοῦσα, σῶμα ὅπερ ἀποτελοῦν οἱ βαπτισθέντες, οἱ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς παρεμβολῆς αὐτῆς Χριστιανοί.

Διὰ τοῦτο τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως ἐν τῇ ἐξασκήσει τῆς Οἰκουμενικῆς αὐτοῦ Διακονίας, διὰ τῆς πρὸ πεντηκονταετίας ἰδρύσεως τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ταύτης ἐγκατέστησε κέντρον πρὸς ἐπιδίωξιν φιλίας καὶ συνεργασίας μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν, πρὸς καλλίεργειαν τῆς ἐνότητος.

Καὶ εἰς τοῦτο ἀπεστάλη τὸ 1920 ὁ Μητροπολίτης Γερμανός, ἵνα ἐπιδώσῃ εἰς τοὺς ἐκπροσώπους τῆς Χριστιανικῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως τὴν Ἐγκύκλιον τοῦ Πατριαρχείου, ἡ ὁποία εἶναι γνωστὴ ὡς ἀναφερομένη εἰς τὴν ἐνότητα τῶν Χριστιανῶν. Μετὰ διετίαν δέ, δηλαδὴ τὸ 1922, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον τοποθετεῖ τὸν ἴδιον Μητροπολίτην εἰς τὸ Λονδίον, ὡς Ἀρχηγὸν τῆς νέας Μητροπόλεως καὶ Ποιμένα τῶν Ἑλλήνων Χριστιανῶν Ὁρθοδόξων τῆς Μεγάλης Βρετανίας καὶ τῆς Δυτικῆς καὶ Κεντρικῆς Εὐρώπης, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ ἀφιερῶν πνευματικούς καμάρους εἰς μελέτας καὶ συνεργασίαν μετὰ τῶν Χριστιανῶν καὶ δὴ μετὰ τῆς ἡγεσίας τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, ἐντὸς τῆς ὁποίας, ὡς γνωστόν, ἐγεννήθη ἡ Οἰκουμενικὴ Κίνησις, ἡ γνωστὴ ὡς Πίστις καὶ Τάξις (Faith and Order), ἡ σκοποῦσα τὴν μελέτην τῆς συμφωνίας καὶ τῶν διαφορῶν περὶ τὴν πίστιν.

Αὐτὸ δηλαδὴ ποὺ ὁ ἀείμνηστος Πάπας Ἰωάννης ὁ 23ος πρὸ δεκαετίας περίπου ἐφῆρμοσεν ἰδρύσας τὴν Γραμματεῖαν τῆς Χριστιανικῆς Ἑνότητος εἰς τὸ Βατικανόν, ὁ μεγάλωνος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Μελέτιος Μεταξάκης, ἐξ ἀποφάσεως Συνοδικῆς, ἐπραγματοποίησε πρὸ πεντηκονταετίας διὰ τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ταύτης, τῆς ὁποίας ὁ Κλῆρος καὶ ὁ Λαός, συνεργαζόμενος μετὰ τῶν Ποιμένων αὐτοῦ, παρουσίασεν ἀξιόλογα δείγματα εἰς τὸν τομέα τῆς ἐργασίας διὰ τὴν συμφιλίωσιν, ἀλληλοκατανόησιν καὶ ἀλληλοεκτίμησιν τῶν Χριστιανῶν.

Διὰ τοῦτο, ἡ διαρρευσάσα πεντηκονταετία δὲν εἶναι ἀπλῶς διέλευσις φυσικοῦ χρόνου διὰ τὴν Ἐκκλησίαν μας, ἀλλ' εἶναι διάρκεια πνευματικοῦ Κ α ι ρ ο ῦ, ἐξαγορασμένου καὶ εὐπροσδέκτου τῷ Θεῷ. Εἶναι Κ α ι ρ ὸς πλήρης ἀγιασθέντων στιγμῶν πνευματικῆς ἐκφαντορίας καὶ μυστικῆς ἐνοράσεως βιωμάτων ἀγάπης πρὸς τὸν ἄνθρωπον καὶ πρὸς τὸν Θεόν.

Τοιαῦτα μαθήματα χριστιανικῆς ἐμπράκτου ἀγάπης παρέδωκε πρὸς ἡμᾶς καὶ ἡ διδασκαλία τοῦ ἀειμνήστου Πατριάρχου Ἀθηναγόρου, ἡ παρουσία τοῦ ὁποίου εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἀνεπτόρωσε τὸ φρόνημα τοῦ Λαοῦ μας καὶ ἀνενέωσε τὴν ἀποστολὴν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ταύτης διὰ τὴν συνέχισιν τῆς Οἰκουμενικῆς ἐξορμήσεως. Ἡ ὅλη Διακονία τοῦ Μεγάλου Πατριάρχου καὶ τὸ κήρυγμά του διὰ τὴν Χριστιανικὴν ἐνότητα καὶ τὸ κοινὸν Ποτήριον ἀποτελεῖ δι' ἡμᾶς παρακαταθήκην, τὴν ὁποίαν καλοῦμεθα νὰ φυλάξωμεν καὶ νὰ σε-

ΣΧΕΣΙΣ ΤΗΣ ΛΑΤΡΕΙΑΣ ΜΕ ΤΗΝ ΖΩΗΝ*

Εἶναι σύνθηρες, ὅταν ἡ θρησκευτικὴ στάθμη ἀκολουθῇ τὴν κατιοῦσαν, νὰ κακίζωμεν θεσμούς, τὴν ποιμαίνουσιν Ἐκκλησίαν, ἀκόμη καὶ τὴν Λατρείαν, ὡς νὰ εἶναι αὐτὴ ἡ ὑπεύθυνος. Πολλοὶ νομίζουν, ὅτι μὲ προσθέσεις καὶ ἀφαιρέσεις ὑποθετικὰς ὅλα θὰ ἔλθουν εἰς τὴν θέσιν των. Ἡ Λατρεία, ὡς θεοσύστατος ἐπικοινωνία τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεόν, θὰ παραμένῃ ἀμετάβλητος κατὰ τὴν οὐσίαν της. Οἰοσδήποτε οὐσιαστικὸς ἀκρωτηριασμός δὲν θὰ ὠδήγῃ εἰς βελτίωσιν, ἀλλὰ μᾶλλον θὰ ἐπέφερε σύγχυσιν καὶ παρέκκλισιν ἀπὸ τὸ βασικὸν ἔρεισμα τῶν σχέσεων τοῦ ἀμαρτωλοῦ μὲ τὸν Λυτρωτὴν του. Ἡ λειτουργία μας καθ' ἑαυτὴν δὲν πταίει. Ἐὰν δὲν ὑπάρξῃ μετάνοια, ταπείνωσις καὶ κάθαρσις, οἰαδήποτε μεταβολαὶ καὶ ἂν ἐπέλθουν, δὲν θὰ παύσωμεν νὰ ἀντλῶμεν εἰς πῖθον Δαναΐδων. Καὶ φοβούμεθα, ὅτι θὰ συμβῇ ὅ,τι συνέβη καὶ εἰς ἄλλας Ἐκκλησίας. Ἐπειραματίσθησαν διάφορα μέσα πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς λατρευτικῆς ζωῆς καὶ τῆς ἠθικῆς

κρίσεως. Δὲν ἐδίστασαν νὰ προβοῦν εἰς μεταρρυθμίσεις ἐντυπωσιακάς. Μὲ τὴν πρόφασιν τῆς ἀπλοποιήσεως ἀπεγύμνωσαν τὴν Λατρείαν ἀπὸ κάθε συμβολικὸν καὶ ἱερατικὸν στοιχεῖον. Ὅπως εἰς τὴν προσπάθειαν κατανοήσεως τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς λογικῆς Τὸν ἀνθρωποποίησαν πλήρως καὶ Τὸν ἀπεγύμνωσαν τῆς θείας Του ιδιότητος.

Πρέπει νὰ διαπιστώσωμεν ἐν τούτοις μὲ πολλὴν εἰλικρίνειαν πολλὰς υπερβασίας, ἀφορώσας εἰς τὸ νόημα τῆς Λατρείας μας. Ὅπως ἡ Ἐκκλησία συχνὰ ἐθεωρεῖτο, λόγῳ τῆς ἐξωτερικῆς της δομῆς, ὡς ὀργάνωσις (institutio) μᾶλλον παρὰ ὡς Σῶμα Χριστοῦ, οὕτω καὶ ἡ Θ. Εὐχαριστία ἐκρίνετο ὡς θεσμός μᾶλλον παρὰ ὡς Κοινωνία τοῦ Ἀγ. Πνεύματος. Τὰ Μυστήρια (βάπτισμα, γάμος, εὐχέλαιον) ἐξελαμβάνοντο ὡς ἐπιβεβλημέναι ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα τελεταί. Ἀντεμετωπίζοντο χωρὶς ἐπαρκῆ συναίσθησιν τῆς σωτηριολογικῆς των διαστάσεως. Συχνὰ ἐχαρακτηρίζοντο ὡς «ἱεροπραξίαι», «μέσα σωτηρίας» καὶ «ἀγωγοὶ χάριτος». Εἰσεχώρησε δηλ. μία διχοτομία μεταξὺ τοῦ μυστηριακοῦ ἔργου ἀφ' ἑνὸς καὶ τῆς ἐξωτερικῆς ὁλομορφικῆς ἐπενδύσεως τῶν Μυστηρίων ἀφ'

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 564 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 20 τεύχους.

βώμεθα ἀποβλέποντες, προσευχόμενοι καὶ ἐργαζόμενοι ἐν προσοχῇ, εἰς τὴν μεταποίησιν τῶν ἡμερῶν ἡμῶν εἰς **Κ α ι ρ ὸ ν** εὐπρόσδεκτον, ὅτε ἡ κοινὴ ἐκ τοῦ κοινοῦ Ποτηρίου κοινωνία τῶν πιστευόντων εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ ἐχομένων καὶ ὁμολογούντων τὴν πίστιν τῆς Μιάς, Ἀγίας Ἐκκλησίας Αὐτοῦ, θὰ γίνῃ πραγματικότητα.

Πρὸς τὴν ἰδίαν κατεύθυνσιν ἐν ὑπομονῇ καὶ προσοχῇ ὁδηγεῖ ἡμᾶς ἐν πολλῇ συνέσει ὁ νέος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Δημήτριος ὁ Α', τὰς ἀπαρχὰς τοῦ ἔργου τοῦ ὁποίου ἐσεβάσθη ὁλόκληρος ὁ Χριστιανικὸς κόσμος καὶ διὰ τὰς ὁποίας πάντες ἡμεῖς σεμνυνόμεθα, ἀλλὰ καὶ δεόμεθα, ἵνα ὁ Κύριος κατευθύνῃ ἐν δυνάμει τὰς ἀναζητήσεις Αὐτοῦ, ἐκεῖ ὅπου τὸ φρόνημα τῶν Ἀγίων ὁδηγεῖ καὶ ἡ Ὁρθοδοξία ὑπαγορεύει.

Εὐχαριστῶν τὴν ἀντιπροσωπείαν τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, τὴν παροῦσαν ἐν τῷ ἑορτασμῷ τούτῳ, καὶ δὴ τὸν ἐκπρόσωπον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου Σεβ. Μητροπολίτην Χαλδίας κ. Κύριλλον, τὸν ἀντιπρόσωπον τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας Ἀρχιμ. Πέτρον Γιακουμέλον, Μ. Πρωτοσύγκελλον, τὸν ἀντιπρόσωπον τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων Σεβ. Μητροπολίτην Τρανουπόλεως κ. Δαμασκηνόν, τὸν ἀντιπρόσωπον τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας Σεβ. Μητροπολίτην Ἀντώνιον Bloom, τὸν ἀντιπρόσωπον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Σεβ. Μητροπολίτην Μυτιλήνης κ. Ἰάκωβον, τοὺς παρόντας Σεβ. ἀδελφοὺς Μητροπολίτας ἐν Εὐρώπῃ Γαλλίας κ. Μελέτιον, Γερμανίας κ. Εἰρηναῖον, Βελγίου κ. Αἰμιλιανόν, τοὺς Θεοφιλ.

Ἐπισκόπους τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, Τρωάδος κ. Ἀνδρέαν τῆς Μάλτας, τῆς Βίλνο κ. Ματθαῖον ἐν Λονδίῳ, Τροπαίου κ. Γρηγόριον τῆς Wood Green, Κυανέων κ. Χρυσόστομον τῆς Camden Town, ὡς ἐπίσης καὶ τοὺς ἀγαπητοὺς ἀδελφοὺς ἐλθόντας ἐπὶ τούτῳ ἐξ Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς καὶ Καναδᾶ καὶ δὴ τὸν Ἐντιμολογιώτατον κ. Κων. Γκέρτσον, Γενικὸν Πρόξενον τῆς Ἑλλάδος ἐν Ζυρίχῃ, Ἀρχοντα καὶ προστάτην τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τὸν κ. Φριῆζον Παπαχριστίδην, Ἀρχοντα Νομοφύλακα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, τὸν κ. Δημ. Angleton ἐκ Μαϊάμι τῆς Φλωρίδας, Ἀρχοντα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τὴν Δίδα Ἀνναν Dowd, εὐεργέτιδα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τὸν κ. Νικ. Στασινόπουλον, Ἀρχοντα Πρωτονοτάριον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐλθόντα ἐξ Ἀθηνῶν.

Ἐπὶ πᾶσιν εὐχαριστῶ τὸν Ἐξοχ. Ἐπιτετραμένον τῆς Ἑλλάδος κ. Νικόλαον Διαμαντόπουλον καὶ τὴν ἀκολουθίαν αὐτοῦ, τὸν Ἐξοχ. Ἀρμοστήν τῆς Κύπρου κ. Κων. Ἀσσιώτην καὶ τὴν ἀκολουθίαν αὐτοῦ καὶ πάντας ὑμᾶς, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, καὶ εὐχομαι ἀπὸ βάθους ψυχῆς, ἵνα ὁ Κύριος τοῦ παρόντος καὶ τοῦ μέλλοντος διὰ τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς πρακτικῆς ἐπὶ τὴν διάδοσιν τοῦ Εὐαγγελίου τῆς καταλλαγῆς ἐπιδόσας πάντων ἡμῶν μεταποίησιν τὴν μέλλουσιν πεντηκονταετίαν εἰς **Κ α ι ρ ὸ ν** πνευματικῆς σημασίας, εὐπρόσδεκτον τῷ Κυρίῳ πρὸς δόξαν καὶ ἔπαινον πάντων ἡμῶν. Ἀμήν.

† Ὁ Θυατερίων καὶ Μ. Βρετανίας ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ

έτερου. Δὲν ἐτονίζετο ἐπαρκῶς τὸ οὐσιῶδες στοιχεῖον τούτων, δηλ. ἡ δι' αὐτῶν ἔνωσις τοῦ πιστοῦ εἰς τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Κατὰ συνέπειαν, ἐξησθένησαν πολὺ τὰ πρακτικὰ ἐπακόλουθα καὶ οἱ καρποὶ τῶν Μυστηρίων, δηλ. ὁ ἁγιασμός καὶ ἡ θέωσις τοῦ ὅλου ἀνθρώπου. Συνήθως τὰ Μυστήρια τελοῦνται ἀκόμη ἀπὸ μίαν ξηρὰν ἀντίληψιν καθήκοντος, τὸ πνεῦμα δὲ τοῦτο ἐμφανίζεται καὶ εἰς πολλὰ ἐγχειρίδια Ποιμαντικῆς.

Αἱ ἐπιπτώσεις μιᾶς τοιαύτης ἀντιλήψεως παρουσιάζονται καὶ εἰς τὴν ὅλην ζωὴν τῶν πιστῶν. Ἡ ἐπιδιωκομένη διὰ τῶν Μυστηρίων ἐνότης μετὰ τὸ μυστικὸν Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, τὴν Ἐκκλησίαν, δὲν ἐπιτυγχάνεται. Ἐκαστος κοινωνεῖ δι' ἰδικόν του λογαριασμόν. Ἐξ οὗ καὶ αἱ σχέσεις μεταξὺ τῶν πιστῶν δὲν εἶναι σχέσεις μεταξὺ ἀδελφῶν. Ἡ ἐνότης, καίτοι ἐχορηγήθη διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἰς τὸν κόσμον τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς, ἐναπόκειται ὅμως εἰς τοὺς πιστοὺς νὰ τὴν ἀνανεώσουν καὶ νὰ τὴν ὁλοκληρώσουν σταδιακῶς, διὰ τῆς προσωπικῆς τῶν ἀποδοχῆς καὶ συμβολῆς. Τοῦτο ἐπιτυγχάνεται κατ' ἀρχὴν διὰ τοῦ ἐγκεντρίσμου τῶν εἰς τὴν θεϊαν ζωὴν τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος προσέλαβε τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν διὰ νὰ τὴν θεώσῃ. Ἄνευ ἀποδοχῆς καὶ οἰκειοποιήσεως αὐτῆς τῆς «προσλήψεως» ὁ πιστὸς ματαιοπονεῖ. Διότι, ὅπως λέγει Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός, «τὸ ἀπρόσληπτον καὶ ἀθεράπευτον» θὰ παραμένῃ. Τὸ ἔργον τοῦ Χριστοῦ συνίσταται εἰς τὸ νὰ συναγάγῃ τοὺς πάντας εἰς ἓν, εἰς τὸ νὰ μᾶς συσσωματώσῃ. «Τί ταύτης τῆς συναγωγῆς ἴσον», ἐρωτᾷ ὁ ἱ. Χρυσόστομος, διὰ ν' ἀπαντήσῃ: «καὶ πάντων κεφαλὴ ὁ Χριστός» (P. G. 59,361).

Ἡ ἔνωσις τοῦ πιστοῦ μετὰ τὸν Χριστὸν διὰ τῆς Ἐκκλησίας Του γίνεται τόσον αἰσθητῇ, ὥστε ὁ ἄνθρωπος παύει νὰ ὑποφέρῃ ἀπὸ τὴν μόνωσιν καὶ τὴν ἐγκατάλειπιν, ἀπὸ τὰ συμπτώματα αὐτὰ τῆς ἐποχῆς μας. Ὅποιος δὲν ἔχει τὴν συναίσθησιν, ὅτι ἀνήκει εἰς κάποιον, ὑποφέρει ἀπὸ αἴσθημα ἀνασφαλείας, κατέχεται ἀπὸ φόβον καὶ ἀπὸ τὸ ἄγχος τῆς ἀβεβαιότητος.

Ὁ ἱ. Κυπριανὸς ἐν προκειμένῳ βεβαιώνει, ὅτι ὁ βαπτισθεὶς εὐρίσκεται συνεχῶς ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως ὁ μικρὸς ἐντὸς τῆς μητρικῆς ἀγάπης καὶ φροντίδος:

«Ἐὰν θέλῃς νὰ ἔχῃς τὸν Θεὸν ὡς Πατέρα, πρέπει προηγουμένως νὰ αἰσθάνεσαι τὴν Ἐκκλησίαν ὡς μίαν μητέρα»¹.

Ὁ ἱ. Αὐγουστίνος ὑπενθυμίζει, ὅτι ἡ Ἐκκλησία δὲν πρέπει νὰ μᾶς φαίνεται ὡς ἓνα ἴδρυμα ἐγκόσμιον, ἀλλ' ὡς μία «κοινωνία πνευματικὴ»². Καὶ μετὰ πάθος κηρυκτικὸν συνιστᾷ τὴν προσήλωσιν εἰς τὸ μυστικὸν αὐτὸ σῶμα:

«Ἀγαπήσατε αὐτὴν τὴν Ἐκκλησίαν, εὐρεθῆτε

ἐντὸς αὐτῆς τῆς Ἐκκλησίας, γίνετε σεῖς οἱ ἴδιοι αὐτὴ ἡ Ἐκκλησία»³.

Ἡ μυστηριακὴ ζωὴ ἀπεργάζεται τὴν ἔνωσιν τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τὸν Χριστὸν καὶ οὕτω τὸν ἱκανώνει νὰ συμμετάσχῃ εἰς τὰς θείας δωρεάς. Ἡ καινὴ αὐτῆς ζωὴ, κατὰ τὸν Οἰκουμένιον, ἐκκινεῖ ἀπὸ τῆς Θείας Κεφαλῆς «κατιοῦσα ὡς πνευματικὴ δύναμις ἄπτεται ἐνὸς ἐκάστου μέλους»⁴.

Μέσα εἰς τὸ σύνολον, ὁ πιστὸς ἀποτελεῖ ἓνα μέρος. Ὅλοι δὲ μαζὶ ἀποτελοῦν τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Θεοφύλακτος ὁ Βουλγαρίας ἐπεξηγεῖ τὰς ἐκκλησιαστικὰς διαστάσεις ἐκάστου πιστοῦ:

«Ὡςπερ τὸ σῶμα πλήρωμά ἐστι τῆς κεφαλῆς, ἀναπληροῦν αὐτὴν διὰ τῶν οἰκείων μελῶν, οὕτω καὶ ἡ Ἐκκλησία πλήρωμά ἐστι τοῦ Χριστοῦ, τοῦ τὰ πάντα ἐν πᾶσι πληρουμένου. Πληροῦται γὰρ ὁ Χριστὸς καὶ οἶον ἀναγεμίζεται πάντα τὰ μέλη ἐν πᾶσι τοῖς πιστοῖς... Τότε γὰρ πληροῦται ἡ κεφαλὴ ἡμῶν, ὁ Χριστός, τοὔτεστι λαμβάνει τέλειον τὸ σῶμα, ὅταν ὁμοῦ πάντες ὦμεν ἡνωμένοι καὶ συγκεκολλημένοι»⁵.

Αἱ σχέσεις μας δὲν εἶναι περιοδικαὶ οὔτε μερικαί. Εἴμεθα ἡνωμένοι μετ' αὐτοῦ μετὰ ὅλον τὸ εἶναι μας καὶ συμμετέχομεν τῆς ἁγίας ζωῆς Του. Ὁ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς ἐκφράζει τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν μετὰ θεολογικὴν βαθύτητα:

«Ὅλον ὅλος ἀνέλαβέ με, καὶ ὅλος ὅλω ἡνώθη, ἵνα ὅλω τὴν σωτηρίαν χαρίσῃται· τὸ γὰρ ἀπρόσληπτον ἀθεράπευτον»⁶.

Ἐπὶ πλέον ἡ ἐνότης μας μετὰ τὸν Χριστὸν εἰς τὰς πληρεστέρας διαστάσεις αὐτῆς ἀντικατοπτρίζει τὴν ἐνότητα, τὴν ὑπάρχουσαν μεταξὺ τῶν προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ὅπως δηλαδὴ ἡ Τριάς ἐνοῦται εἰς μίαν Θεότητα, οὕτω καὶ τὰ πλήθη τῶν πιστῶν ἐνώνονται εἰς ἓν σῶμα, τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, ὅπως λέγει ὁ Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής:

«Εἰκὼν ἐστὶ τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ ἡ ἁγία Ἐκκλησία, ὡς τὴν αὐτὴν τῷ Θεῷ περὶ τοὺς πιστοὺς ἐνεργοῦσα ἔνωσις, κἂν διάφοροι τοῖς ἰδιώμασι καὶ ἐκ διαφόρων καὶ τόπων καὶ τρόπων οἱ κατ' αὐτὴν διὰ τῆς πίστεως ἐνοποιοῦμενοι τύχῳσιν ὄντες»⁷.

Ὅπως αἱ δύο φύσεις τοῦ Χριστοῦ ἡνώθησαν κατὰ τὸν τρόπον ἀνερμήνευτον καὶ υπερφυσικόν, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ἀκριβῶς μετὰ τὴν συμμετοχὴν τῶν εἰς τὰ Μυστήρια οἱ ἄνθρωποι ὀντολογικῶς ἐνοῦνται μετὰ τὸν Λυτρωτὴν τῶν. Κατὰ τὸν Γρηγόριον Νύσσης καθίστανται «σύσσωμοι τοῦ Χριστοῦ καὶ συμμετοχοὶ»⁸, τοῦ Χριστοῦ «ἀνακεκραμένου πρὸς τὸ ἴδιον

3. Sermo 138, P.L. 38, 769.

4. Εἰς Ἐφεσίους 6, P.L. 118, 1221.

5. Εἰς Ἐφεσίους 1, P.G. 124, 1049.

6. Ἐκθ. Ὁρθοδόξου πίστεως, 3,6 P.G. 94, 1005.

7. Μυσταγωγία, 1, P.G. 91, 668.

8. Πρὸς Ἀπολλινάριον ἀντιρρητικὸς P.G. 45, 1184.

1. De Cathol. Unitate, VI, P.L. 4, 503.

2. Sermo 71, P.L. 38, 462.

Α' ΔΙΑΣΚΕΨΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΤΗΣ ΚΑΤ' ΑΝΑΤΟΛΑΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΔΙΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ*

3. Περί τῶν λαϊκῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.

Πληρεστέρα συμμετοχή τοῦ λαϊκοῦ στοιχείου ἐν τῇ λατρευτικῇ καὶ ἄλλῃ ζωῇ τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ Διορθόδοξος Προπαρασκευαστικὴ Ἐπιτροπὴ ἐπὶ τοῦ θέματος «πληρεστέρα συμμετοχὴ τοῦ λαϊκοῦ στοιχείου ἐν τῇ λατρευτικῇ καὶ ἄλλῃ ζωῇ τῆς Ἐκκλησίας» εἰσηγεῖται τὰ ἀκόλουθα:

Ἀναγνωρίζει, ὅτι ἡ δογματικὴ καὶ κανονικὴ διδασκαλία τῆς Ἀγίας ἡμῶν Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας εἶναι σαφής. Οἱ λαϊκοὶ μετὰ τῶν κληρικῶν ἀποτελοῦσι σῶμα Χριστοῦ (Ρωμ. 12,5, Α' Κορ. 12,27, Ἐφεσ. 5,30), τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ (Ματθ. 1,21, 2,6, Β' Κορ. 7,16 πρβλ. Ἐβρ. 10,30.11,25, Ἀποκ. 18,4, 21,3), βασιλεῖον ἱεράτευμα (Α' Πέτρ. 2,9). Ἐν τῇ ὁρατῇ ὁμως Ἐκκλησίᾳ ἔχουν κατασταθῇ ποιμένες καὶ ποιμαινόμενοι (Πράξ. 20,28, Α' Πέτρ. ε', 2, Ἐφεσ. 4,12). Ἡ ἐπὶ γῆς Ἐκκλησία ἀπετελέσθη ἐκ δύο τάξεων, τῆς Ἱεραρχίας καὶ τῶν λαϊκῶν, καθ' ὅσον «τάξεις ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις, τὸ μὲν εἶναι τι ποιμνιον, τὸ δὲ ποιμένας διώρισεν» (Γρηγ. Ναζιανζηνός, PG 36, 185). Ἀμφότεραι αἱ τάξεις αὗται εἶναι ἀπαραίτητα καὶ ἀναγκαῖα συστατικὰ στοιχεῖα τῆς Ἐκκλησίας, ἡνωμένα καὶ ἀχώριστα. Καὶ ἡ μὲν πρώτη τάξις τῶν ποιμένων συνίσταται ἐκ τῆς θείας βουλήσε διὰ τοῦ μυστηρίου τῆς Ἱερωσύνης καθισταμένης ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ὑφισταμένης ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας, ἡ δὲ δεύτερα τάξις συνίσταται ἐκ τοῦ χριστεπωνύμου ποιμνίου, τοῦ διὰ τῶν μυστηρίων τοῦ Βαπτίσματος καὶ τοῦ Χρίσματος καθισταμένου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Καὶ αἱ δύο

ὁμως τάξεις τῶν κληρικῶν καὶ τῶν λαϊκῶν ἀποτελοῦν ὁμοῦ τὸ ἐν ἀδιαίρετον σῶμα τοῦ Χριστοῦ, τὴν μίαν καὶ ἀδιαίρετον Ἐκκλησίαν. Πάντες, κληρικοὶ καὶ λαϊκοί, συμμετέχουσιν εἰς τὸ μυστήριον τοῦ Βαπτίσματος, δι' αὐτοῦ συσσωματοῦνται εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ σῶμα, τὴν Ἐκκλησίαν, μετέχουσι τοῦ Μυστηρίου τῆς θείας Εὐχαριστίας καὶ πασῶν τῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ διὰ τῶν μυστηρίων καὶ ἄλλως χορηγουμένων δωρεῶν τοῦ Ἀγίου Πνεύματος. Οἱ κληρικοὶ διακρίνονται τῶν λαϊκῶν, ἐνεκα τῆς μυστηριακῆς Ἱερωσύνης, ἣν λαμβάνουν κατὰ τὴν χειροτονίαν αὐτῶν, κατὰ ἀδιάκοπον ἀποστολικὴν διαδοχὴν τῶν ἐπισκόπων, ὡς φορέων τῆς ἀληθείας τῆς ἀποστολικῆς παραδόσεως. Τὰ δύο ταῦτα, ὁμως, συστατικὰ στοιχεῖα καὶ τμήματα τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας ἔχουν ἰδιαίτερα δικαιώματα καὶ καθήκοντα ἐν αὐτῇ, ἅτινα προσιδιάζουσιν ἐκάστῳ ἐξ αὐτῶν, ἀποκλειομένης πάσης καταργήσεως ἢ συγχύσεως, ἢ ἀλληλεπεμβάσεως εἰς τὰ ἰδιαίτερα ἐκάστου δικαιώματα καὶ καθήκοντα. Ἀμφότερα εἶναι «εἰς ἐν Κυρίῳ, οἱ μὲν καθοδηγούμενοι πρὸς τὸ ἀγαθόν, οἱ δὲ ἐφεπόμενοι μετὰ συμπνοίας...» (Μ. Βασίλειος, PG, 32,820).

Τὸ θέμα, λοιπόν, τοῦτο, τῆς συμμετοχῆς τῶν λαϊκῶν εἰς τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας, σαφές ἐκ τῆς δογματικῆς καὶ τῆς κανονικῆς αὐτῆς διδασκαλίας, δὲν ἀπασχολεῖ ἰδιαίτερώς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, δὲν εἶναι, τό γε νῦν ἔχον, φλέγον καὶ δὲν συνιστᾷ πρόβλημα δι' αὐτήν. Εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν πιστεύεται συνειδητῶς, ὅτι οὐδέποτε ὑπῆρξεν οὔτε ὑπάρχει αὐθόρμητος κινήσεις τῶν λαϊκῶν πρὸς ἀπόκτησιν ἄλλων δικαιωμάτων καὶ καθηκόντων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, διαφόρων ἐκείνων τὰ ὅποια εἶχον ἀπὸ τῆς ιδρύσεως τῆς Ἐκκλησίας, διότι ἀνέκαθεν οὗτοι μετεῖχον ἐνεργῶς εἰς τὴν λατρευτικὴν, διοικητικὴν-ποιμαντικὴν καὶ διδασκτικὴν διακονίαν τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὰ σαφῶς ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως καὶ τῶν Ἱ. Κανόνων καθωρισμένα δικαιώματα καὶ καθήκοντα αὐτῶν. Τὰ κυριώτερα δὲ δικαιώματα καὶ καθήκοντα αὐτῶν, ἦτοι τῶν λαϊκῶν, ὡς καὶ τῶν λοιπῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι τὸ ζῆν ἐν τῇ πληρότητι τῶν δωρεῶν τῆς θείας Χάριτος ἐν τῇ ἀγίᾳ ἡμῶν Ἐκκλησίᾳ καὶ τὸ παρέχειν μαρτυρίαν διὰ τοῦ λόγου καὶ αὐτῆς ταύτης τῆς ζωῆς αὐτῶν περὶ τοῦ Χριστοῦ Σωτῆρος καὶ τοῦ Εὐαγγελίου Αὐτοῦ.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 568 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 20 τεύχους.

σῶμα, ὅπερ ἐστὶν ἡ Ἐκκλησία»⁹. Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας ὑπογραμμίζει τὴν ἐπακολουθοῦσαν ιδεώδη συναδέλφωσιν καὶ τὴν ἐνοποιητικὴν ἐνέργειαν τοῦ Ἀγίου Πνεύματος:

«Ὡςπερ τῆς ἀγίας σαρκὸς ἡ δύναμις συσώμους ἀποτελεῖ τοὺς ἐν οἷς ἂν γένοιτο, τὸν αὐτόν, οἶμαι, τρόπον, ἐν τῷ ἐν πᾶσιν ἀμέριστον ἐνοικῆσαν Πνεῦμα Θεοῦ πρὸς ἐνότητα τὴν πνευματικὴν συνάγει τοὺς πάντας»¹⁰.

(Συνεχίζεται) † Ὁ Καλαβρίας ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΣ

9. Εἰς τὸ «ὅταν ὑποταγῇ...» P.G. 44, 1317.

10. Εἰς Ἰωάν. 17, 20-21 P.G. 74, 561.

(Συνεχίζεται)

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΡΜΙΡΗΣ

Καθηγητὴς Πανεπιστημίου

Η ΚΑΤΑΛΟΓΟΓΡΑΦΗΣΙΣ ΤΩΝ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ ΚΑΙ ΤΑ ΕΞ ΑΥΤΗΣ ΠΡΟΚΥΠΤΟΝΤΑ ΑΜΕΣΑ ΟΦΕΛΗ *

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, μετὰ σχετικῇν Εἰσήγησιν τῆς ἐπὶ τῆς Θείας Λατρείας καὶ Τέχνης Μονίμου Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ πρότασιν τοῦ Μ. Ἀρχιεπισκόπου, τὴν 24ην Ἰουνίου 1970 προήλθεν εἰς τὴν ἀπόφασιν τῆς συστάσεως τοῦ ἐπιστημονικοῦ Ἰδρύματος Βυζαντινῶν Μουσικῶν Σπουδῶν ἢ ἐπὶ τὸ συντομώτερον Ἰδρύματος Βυζαντινῆς Μουσικολογίας. Οἱ λόγοι, οἵτινες ὑπηγόρευσαν τὴν σύστασιν τοῦ Ἰδρύματος τούτου, ἀναφέρονται εἰς τὴν πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον Εἰσήγησιν, διαλαμβάνουσιν ἐπὶ λέξει εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο τὰ ἑξῆς:

«Ἡ ἐν τῇ θεῇ λατρεῖᾳ ἀπὸ αἰώνων μουσικὴ εἶναι κληρονομία τῆς Βυζαντινῆς Ἐκκλησίας, διασώζει δὲ στοιχεῖα τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς μουσικῆς. Διὰ τοῦτο ὀνομάζεται Ἑλληνικὴ Ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ καὶ ἀποτελεῖ ἐθνικὸν πνευματικὸν κεφάλαιον τοῦ νεωτέρου Ἑλληνισμοῦ.

Ὡς Ἑλληνικὴ, ἢ Ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ εἶναι ὁ ἕτερος κλάδος τῆς ἐθνικῆς μας μουσικῆς, δηλαδὴ τῆς μουσικῆς τῶν ἑλληνικῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν. Ὑπάρχει ὁμοῦ πολλὴ ἀντιλογία καὶ μεγάλῃ διαφορᾷ γνωμῶν περὶ τῆς γνησιότητος τῆς Βυζαντινῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, καθὼς αὕτη ἔφθασε μέχρις ἡμῶν καὶ ψάλλεται σήμερον εἰς τὰς Ἐκκλησίας. Ἡ ἀντιλογία αὕτη μεταξὺ τῶν ξένων καὶ τῶν ἰδικῶν μας, ἀλλὰ καὶ τῶν ἰδικῶν μας μεταξὺ τῶν, προέρχεται εἴτε ἐξ ἐπιδράσεως τῆς μουσικῆς τέχνης τῆς Δύσεως εἴτε ἐξ ἀβασανίστου ἀποδοχῆς τῶν ἐπιστημονικῶν πορισμάτων τῶν ξένων μουσικολόγων. Διότι εἰς τὴν Δύσιν ἢ βυζαντινὴ ἢ μεσαιωνικὴ μουσικὴ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἀποτελεῖ ἀντικείμενον ἐπιστημονικῆς μελέτης ἀπὸ μιᾶς ἤδη ἑκατονταετίας. Κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν σήμερον εἰς τὴν Δύσιν ἐπιστημονικὴν γνώμην, ἡ μουσικὴ, τὴν ὁποῖαν σήμερον ψάλλομεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἐδέχθη τὴν ἀνατολικὴν ἐπίδρασιν κατὰ τοὺς χρόνους τῆς τουρκοκρατίας, ὥστε οὐδεμίαν πλέον σχέσιν ἔχει πρὸς τὸ Βυζάντιον.

Εἶναι εὐνόητον, ὅτι τὸ πρᾶγμα ἔχει σημασίαν ὄχι μόνον ἐκκλησιαστικὴν, ἀλλὰ καὶ ἐθνικὴν, διότι ἀμφισβητεῖται εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ἡ ἐνότης τῆς παραδόσεως τοῦ νέου Ἑλληνισμοῦ. Ἀλλὰ παραμένει ἀνεξήγητον πῶς ἡ μὲν λαϊκὴ μουσικὴ, ἡ ποιήσις, ἡ γλῶσσα καὶ τὰ ἥθη καὶ ἔθιμα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἐξειλήχθησαν ὁργανικῶς καὶ φυσικῶς ἀπὸ τὴν Βυζαντινὴν ἐπο-

χὴν μέχρι σήμερον, ἡ δὲ Ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ τοῦ αὐτοῦ λαοῦ ἐνοθεύθη καὶ ἐφθάρη τόσον, ὥστε νὰ διακοπῇ ἡ παράδοσίς της. Καὶ ἐνῶ εἶναι γεγονός, ὅτι ἡ Ἐκκλησία διέσωσε τὴν πίστιν καὶ τὴν ἐθνικὴν συνείδησιν τῶν ὑποδούλων, εἶναι ἐτέρωθεν ἀπορίας ἄξιον, πῶς ἡ Ἐκκλησία αὕτη μὲ τὴν συντηρητικότητά της ἐδέχθη τόσον βαθεῖαν ἐξωτερικὴν ἐπίδρασιν εἰς τὴν μουσικὴν τῆς λατρείας της».

Εὐθὺς σχεδὸν μετὰ τὴν σύστασιν αὐτοῦ, τὸ Ἰδρυμα Βυζαντινῆς Μουσικολογίας, προσλαβὼν ὡς πρῶτον ἐπιστημονικὸν συνεργάτην τὸν θεολόγον καὶ μουσικολόγον κύριον Γρηγόριον Στάθην, εἰδικῶς ἐπὶ ἐξαετίαν διατρέψαντα ἐν Ἐδρῶνι πρὸς συμπλήρωσιν τῶν μουσικολογικῶν αὐτοῦ σπουδῶν, ἀπέστειλε τοῦτον εἰς Ἁγίον Ὄρος πρὸς καταλογογράφησιν τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τῶν ἐκεῖσε Ἱερῶν Μονῶν πολυαριθμῶν καὶ πολυτίμων μουσικῶν χειρογράφων. Κατὰ τὴν ἐσπέραν ταύτην, καθ' ἣν τὸ Ἰδρυμα Βυζαντινῆς Μουσικολογίας ποιεῖται τὴν πρώτην αὐτοῦ καὶ ἐπίσημον ἐμφάνισιν, ὁ κ. Στάθης θὰ ἐκθέσῃ τὰ πορίσματα τῆς ἄχρι τοῦδε ἐν Ἁγίῳ Ὄρει μετὰ ἀσκητικῆς ὄντως ἐγκατεργήσεως ἐπιστημονικῆς αὐτοῦ ἐργασίας, ὁ δὲ χορὸς τοῦ Πανελληνίου Συλλόγου Ἱεροφυλάτων «Ρωμανὸς ὁ Μελωδὸς καὶ Ἰωάννης ὁ Λαμασκηνός» ὑπὸ τὸν Πρόεδρον τοῦ Συλλόγου καὶ χοροῶν κ. Ἀντώνιον Μπελούσην θὰ ἐκτελέσῃ ἀνεκδότους βυζαντινοὺς ὕμνους.

Ἦδη ὁ κύριος Στάθης παρακαλεῖται, ὅπως παρέλθῃ εἰς τὸ βῆμα.

† Ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Α'.

Μακαριώτατε,
Σεβασμιώτατοι,
Κυρίαί καὶ Κύριοι,

1. Τὸ χρέος, τὸ ὁποῖον κινεῖ τὰ χεῖρά μου τὴν ὥραν αὐτὴν πρὸς ἐκτύλιξιν τοῦ λόγου ἐνώπιόν σας, εἶναι ὁμοῖον μὲ ἐκεῖνο τὸ χρέος, ὅπου αἰσθάνεται ὁ ὀργιστός ἀγρότης, ὅταν μὲ τὸ χάρμα τῆς ἡμέρας κάμνη τὸν σταυρόν του πρὸς τὴν ἀνατολὴν καὶ πιάνη τὸ ἄλετρι νὰ ὀργώσῃ μίαν ἀνικμον ἔρημον, ὄντας βέβαιος ὅτι ἡ γῆ θὰ ἀποδώσῃ ἑκατονταπλασίονας καρπούς, ἀφοῦ θὰ τὴν καταρδεύσῃ μὲ τὰ νάματα ἑνὸς ποταμοῦ. πού καταβαίνει ἀπὸ ὑψηλὸ βουνό, ἀλλὰ τοῦ ὁποίου τὸν ῥοῦν καιρικαὶ συνθῆκαι ἔστρεψαν ὀπίσω.

* Διάλεξις γενομένη ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας τὴν 8ην Ἰουνίου 1972.

Ἡ εἰκόνα, ἡ τόσον ἀγαπητὴ εἰς ἐμὲ ἀγροτικὴ αὐτὴ εἰκόνα, δείχνει μὲ ζωηρότητα βασικῶς δύο πράγματα: α) ὅτι ὑπάρχει ἀνικμος καὶ ἔρημος γῆ εἰς τὸν τόπον μας, ἐξ ἐπόψεως ἐπιστημονικῆς, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ πεδῖον τῆς βυζαντινῆς Μουσικολογίας, καὶ β) ὅτι ἐπὶ ὑψηλοῦ βουνοῦ εἰς τὴν ἔρημον αὐτὴν ὑπάρχει ποταμὸς μὲ εὐεργετικὰ νάματα, δηλαδὴ ὁ πλοῦτος τῆς χειρογράφου μελοφυγικῆς καὶ προφορικῆς ἁσματικῆς παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ὅτι τὸ πρῶγμα οὕτως ἔχει, δηλοῦται, ὑπὸ ἄλλην φρασεολογικὴν διατύπωσιν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν (α) τῆς σελίδος δ' τῶν Προλεγομένων τοῦ Α' Τόμου τῆς τετρατόμου «Πανδέκτης τῆς ἱερᾶς ἐκκλησιαστικῆς Ὑμνωδίας τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ» τῶν Ἰωάννου Λαμπαδαρίου καὶ Στεφάνου Α' Δομεστίκου τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, ὅταν γίνηται λόγος περὶ τῆς ἀγνοίας τῆς σημειογραφίας τοῦ θησαυροῦ τῶν μουσικῶν χειρογράφων, τῶν γεγραμμένων πρὸ τοῦ 1814, πρὸ τῆς μεταρρυθμίσεως τῆς Νέας Μεθόδου ὑπὸ τῶν τριῶν Διδασκάλων¹. «Ἡ ἀγνοία αὕτη προῆλθεν, ὡς εἰκός, ἐκ τε τῆς δυσκολίας τοῦ πράγματος καὶ ἐκ τῆς ἐμφύτου βραδύτητος τῆς ἐφίξανουσας εἰς τὸν φύσει τὰ ῥᾶστα διώκοντα ἄνθρωπον, πρόσθετος δὲ καὶ ἐκ τῆς ἀκηδίας τῶν κατὰ καιροὺς τὴν προστασίαν τῆς ἱερᾶς ταύτης τέχνης, καθὼς καὶ τῆς ἱερᾶς γραφικῆς καὶ πάσης ἄλλης τεχνικῆς δεξιότητος ἀναδεδεγμένων. Εἶχε γὰρ ἡ γραφὴ ἐκεῖνη, ἡ διὰ τῶν σημαδιῶν ἢ σηματοδοφάνων, πολλὰς καὶ ἀξιολόγους τὰς ἀρετάς, οἷον τὸ σύντομον, φέρε, τὸ εὐμνημόνευτον καὶ τὸ εὐμαθὲς τῆς παραδόσεως· νῦν δὲ κεῖνται, φεῦ! ἄφωνα καὶ κωφὰ σημεῖα, τεθαμμένα εἰς πολλὰς Μοναστηρίων Βιβλιοθήκας ὡς εἰς νεκρικοὺς λάρνακας, ἐφ' ὧν ματαίως περιπλανᾶται τὸ περιέργον ὄμμα τοῦ τὰ ἀρχαῖα καὶ πάτρια τεθηπότος ὑστεροχρόνου μουσικοῦ, καὶ περὶ ᾧ ὡς εἰς περικεκλεισμένον καὶ ἐσφραγισμένον θησαυρὸν καθέζεται σκυθρωπὴ καὶ βαθυμέριμος τοῦ καθ' ἡμᾶς πεφωτισμένου αἰῶνος ἢ φιλολογικῆ καὶ ἀρχαιολογικῆ σοφία, ἀμυδρὰς ὑποθάλπουσα ἐλπίδας, εἰπὼς δυνήσεται ἐξ αὐτῶν ἀνακαλύψαι τι πρὸς διασάφησιν τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς προσωδίας καὶ τῶν πολυθρῦλτων νόμων καὶ ῥυθμῶν τῆς καθ' Ἑλλήνας Μουσικῆς. Ἀρα φανήσεται τις ἐκ τῶν ὁμογενῶν νέος τῆς ἱερογλυφικῆς ταύτης γραφῆς Σαμπολιόν, ὁ τὴν δύναμιν καὶ τὴν σημασίαν τῶν σημαδιῶν ἐκείνων ἀκριβῶς καὶ ἐπισταμένως προσδιορίσων; ὁψὲ Κύριος»². Καὶ νὰ φαντασθῶμεν ὅτι τ' ἀνωτέρω ἐγράφησαν τὸ 1850, τριανταπέντε μόλις χρόνους μετὰ τὴν μεταρρυθμίσιν εἰς τὸ σύστημα τῆς γραφῆς τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς καὶ τὴν διάδοσιν τῆς Νέας Μεθόδου, τῆς ἐν χρήσει ἕκτοτε μέχρι σήμερον. Ἡ Παλαιὰ Μεθόδος εἶχε καταπλήσει ἱερογλυφικὸς γρῆφος³ καὶ ὁ

θησαυρὸς τῶν μουσικῶν χειρογράφων ἐλησμονήθη εἰς τὰς Βιβλιοθήκας καὶ μαζὶ μὲ τὰ χειρόγραφα συνεκλείσθη καὶ ἡ γνῶσις τῆς ἐξελίξεως τῆς βυζαντινῆς σημειογραφίας καὶ τῆς κατ' οὐσίαν μουσικῆς, ἐφειμώθη ἡ ἱστορία τῶν μουσουργῶν καὶ ἐσιωπήθη ἡ Παλαιογραφία καὶ μόνον ψίγματα ἐξ αὐτῶν ἀνεσῆρθησαν καὶ ἀπετέλεσαν τὸν πυρῆνα τῆς ἱστορήσεως τοῦ πράγματος εἰς ἐκδόσεις καὶ ἐπανεκδόσεις, χρησιμοποιοῦμενα πολλὰς φορὰς κατ' ἐσφαλμένον τρόπον⁴.

Εἰς τὴν Σχολὴν Βυζαντινῆς Μουσικῆς τοῦ Ὁδείου Ἀθηνῶν ἐδιδάχθη καὶ ἐγώ, ὅπως καὶ τόσοι ἄλλοι, ὅτι ἡ πρὸ τοῦ 1814 μουσικὴ γραφὴ εἶναι διάφορος τῆς σημερινῆς τοιαύτης, τῆς γνωστῆς ὡς ἀναλυτικῆς γραφῆς τῆς Νέας Μεθόδου, καὶ ὅτι ἀκόμη εἰς τὴν Εὐρώπην οἱ εἰδικοί ἐρευνῶνται ἀσχολοῦνται μὲ τὴν μεταγραφὴν τοῦ βυζαντινοῦ μέλους ἀπὸ τῶν παλαιῶν κωδίκων εἰς τὸ πεντάγραμμον. Ἡ μεταγραφὴ ὅμως αὐτῆς τῶν ξένων, καθὼς δίδεται εἰς τὰ Ὁδεῖα ἢ συμπληρωματικὴ πληροφόρησις, εἶναι ἐσφαλμένη.

Εὐτύχησα νὰ τύχω ὑποτροφίας, ὡς Ἡπειρώτης, ἀπὸ τοῦ Τοσιτισεῖου Ἰδρύματος καὶ μετὰ τὸ πέραν τῶν ἐδῶ πανεπιστημιακῶν καὶ μουσικῶν μου σπουδῶν, ἐσπουδάσα εἰς τὴν Ρώμην πρῶτον τρεῖς χρόνους, εἰς τὴν Κοπεγχάγην ὕστερον—εἰς τὴν φωλεὰν τῶν ξένων βυζαντινομουσικολόγων, τὰ Μνημεῖα Βυζαντινῆς Μουσικῆς—δύο χρόνους καὶ τέλος εἰς τὴν Ὁξφόρδην ἓνα ἄλλον χρόνον. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί-οἱ ξένοι μουσικολόγοι-εἶναι σοφaroὶ καὶ συνεπεῖς ἐρευνῆται, καὶ ἰδίως ἀπὸ τοῦ 1931 καὶ ἐντεῦθεν παρουσίασαν μὲ μεθοδικότητα τὴν ἐργασίαν των εἰς σαράντα περίπου τόμους, κατανεμημένους εἰς τέσσαρας σειρὰς ἐκδόσεων⁵. Διατείνονται, ὅτι ἀπεκρυπτογράφησαν τὴν παλαιὰν βυζαντινὴν σημειογραφίαν καὶ ἐχώρησαν εἰς τὴν δημοσίευσιν⁶ τῶν μεταγραφῶν τοῦ βυζαντινοῦ μέλους εἰς τὸ πεντάγραμμον. Ἐδήλωσαν ὅμως ἐξ ἀρχῆς, ὅτι ἐνδιεφέρθησαν διὰ τὰ μουσικὰ χειρόγραφα τῆς χρονικῆς περιόδου⁷ I-IE' αἰῶνος, τῆς συμπίπτουσας καὶ μὲ τὴν

παραπονεῖται· σ. 276: «Τοῦτο δὲ βλέπω, ὅτι ὁ σχηματισμὸς τῶν μεγάλων ἐκείνων ὑποστάσεων ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν διαφθείρεται, ἐπεὶ οἱ μαθηταὶ δὲν μαθάνουσι διὰ ζώσης φωνῆς τοὺς σχηματισμοὺς αὐτῶν τῶν ὑποστάσεων, ἀλλὰ πᾶσχουσι (πασχίζου) μὲ ἐξήγησιν τινὰ νὰ τὰς μαθάνωσιν, αἱ οἷται ἐξηγήσεις, οἷται καὶ ἂν ὦσιν, ἔπρεπε νὰ χρησιμεύουν εἰς τὸ νὰ ἀνακαλῇ εἰς τὴν μνήμην τοῦ ὁ μαθητῆς τὰς ὑποστάσεις αὐτὰς ἀφοῦ τὰς μάθῃ διὰ ζώσης φωνῆς καὶ τὰς γνωρίῃ, ὅχι δὲ αἱ ἐξηγήσεις νὰ προσενήσωσιν εἰς τὸν μαθητὴν τελείαν τῶν μουσικῶν βιβλίων ἀκαταληψίαν».

4. Σχεδὸν πάντες οἱ ἀσχοληθέντες μὲ τὴν ἱστορίαν τοῦ πράγματος ἐστηρίχθησαν εἰς τὸ τοῦ Χρυσάνθου, Θεωρητικὸν Μέγα τῆς Μουσικῆς, Τεργέστη 1832, καὶ ἀκολούθως εἰς τὴν γέμουσαν ἀνακριβεῖν συγγραφὴν τοῦ Γεωργίου Ι. Παπαδοπούλου, Συμβολαὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς παρ' ἡμῖν Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, Ἀθήναι 1890. Ὡστόσο, τὸ σύγγραμμα τοῦτο περιέχει παντοσεδεῖς πληροφoρίας περὶ τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς.

5. Πλήρη βιβλιογραφία ἐπὶ τῶν ἐκδόσεων αὐτῶν δύναται νὰ εὑρῇ ὁ ἐνδιαφερόμενος εἰς τὸ τελευταῖον ἐκδοθὲν ἔργον «Hirmologium Sabbaiteum» τοῦ Jørgen Raasted, MMB, série Facsimilés, Copenhagen 1969.

6. Αἱ μεταγραφαὶ ἀποτελοῦν τὴν σειρὰν Transcripta τῶν Μνημείων Βυζαντινῆς Μουσικῆς.

7. Ἰδὲ καὶ Milos Velimirovic, Present status of Research in Byzantine Music, εἰς Acta Musicologica, τεῦχος I-II τοῦ Τόμου XLIII, 1971, σ. 4.: «The attention of the pioneers

1. Γρηγόριος Λαμπαδάριος — Πρωτοψάλτης, Χρυσάνθος ἐκ Μεδόντων, Χουρμούζιος Χαροφυλάξ.

2. Πανδέκτης τῆς ἱερᾶς Ἐκκλησιαστικῆς Ὑμνωδίας τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ, ἐκδοθεῖσα ὑπὸ Ἰωάννου Λαμπαδαρίου καὶ Στεφάνου Α' Δομεστίκου τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, Τόμος 1, Κων/πολις 1850, σ. δ' τῶν Προλεγομένων, ὑποσ. (α).

3. Καὶ ὁ Βασίλειος Στεφανίδης εἰς τὸ σύγγραμμά του «Σχεδιάσμα περὶ Μουσικῆς ἰδιαίτερον Ἐκκλησιαστικῆς» (Παράρτημα Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας, τεῦχος Β', σελ. 207-279)

τελευταίαν περίοδον τῆς Βυζαντινῆς Αυτοκρατορίας. Ἡ ἐπισταμένη σπουδὴ ἐπὶ τῶν ἐργασιῶν τῶν δυτικῶν μουσικολόγων ἐκυφόρησε μίαν προσεκτικὴν κριτικὴν μετὰ βάσιν τὸ ἀδιάκοπον τῆς λατρευτικῆς καὶ ἁσματικῆς παραδόσεως τῆς κατ' ἀνατολὰς ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τὸν ζῆλον πρὸς διαφύλαξιν καὶ ὑπεράσπισιν τῶν ἀπειλουμένων μετὰ τελείαν παραμόρφωσιν πατροπαραδότων βυζαντινῶν μελῶν. Αὕτῃ ἡ κριτικὴ, ἀσκηθεῖσα μετὰ σεβασμὸν πρὸς τὸν ἐπιστημονικὸν λόγον, ἀλλὰ καὶ μετὰ παρησίαν καὶ μετὰ βάσιν τὰς πηγὰς, ἤγαγεν εἰς τὴν διαπίστωσιν τῶν λαθῶν⁸ τῶν ξένων μουσικολόγων, ἐπειδὴ κυρίως ἠγνόησαν ἡθελημένως⁹ τὴν ἐξέλιξιν τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς κατὰ τὴν μεταβυζαντινὴν περίοδον, καὶ εἰς τὴν διαπίστωσιν τῆς ἀνάγκης πάντως συστάσεως Ἰδρύματος Βυζαντινῆς Μουσικολογίας εἰς τὴν Ἑλλάδα, διὰ τὰ ἐξέλθωμεν ἀπὸ τὸν ἐρασιτεχνισμὸν¹⁰ καὶ χωρήσωμεν εἰς διάλογον μετὰ τῶν ξένων μουσικολόγων καὶ διακρίβωσιν τοῦ πράγματος μετὰ συστηματικὰς ἐπιστημονικὰς μελέτας.

Λέγοντες συστηματικὰς ἐπιστημονικὰς μελέτας ἐννοοῦμεν τὴν θεμελίωσιν καὶ ἀνάπτυξιν τῆς Ἐπιστήμης τῆς Μουσικολογίας, καὶ εἰς πρῶτον στάδιον τῆς Βυζαντινῆς Μουσικολογίας. Ἡ Βυζαντινὴ Μουσικολογία εἶναι ἡ Ἐπιστήμη, ἡ ὁποία ἀντικείμενον ἐρεύνης ἔχει τὴν ἀνακάλυψιν, γνῶσιν καὶ ταξινομήσιν τῶν πηγῶν τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς, τὴν σπουδὴν τῶν περὶ τὴν γένεσιν καὶ ἐξέλιξιν τῆς βυζαντινῆς σημειογραφίας, τὴν σπουδὴν τῶν διαφορῶν τύπων κατὰ τὰς

διαφόρους περιόδους τῆς σημειογραφίας αὐτῆς, τὴν ἐρευναν τῶν θεωρητικῶν καὶ ἱστορικῶν συγγραμμάτων περὶ τῆς μουσικῆς, τὴν ἐξακρίβωσιν χρονολογικῶν στοιχείων καὶ ἱστορήσιν τῶν βυζαντινῶν Μελουργῶν¹¹, τὴν ἐξέτασιν τῆς συναφείας τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς μετὰ τῆς βυζαντινῆς Ὑμνογραφίας, τὴν ἐξέτασιν τῶν ἐπιδράσεων ἐξ Ἀνατολῆς¹² ἢ ἐκ τῆς Δύσεως¹³ ἐπὶ τοῦ βυζαντινοῦ μέλους, τὴν μορφολογικὴν ἀνάλυσιν τῶν βυζαντινῶν εἰδῶν μελοποιίας καὶ τὴν ἐξέτασιν τοῦ γεγονότος τῆς μεταρρυθμίσεως εἰς τὴν σημειογραφίαν ὑπὸ τῶν τριῶν Διδασκάλων κατὰ τὸ 1814. Ἐξ ὧν αὐτῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα σήμερον γνωρίζομεν πολὺ ὀλίγα ἢ σχεδὸν τίποτε ἢ καλὺτερον ὀλίγα, καὶ αὐτὰ ἐσφαλμένα, καὶ γνωρίζομεν τὸ πρακτικὸν μέρος τῆς Νέας Μεθόδου.

Εἰς τὴν Εἰσήγησίν¹⁴ τοῦ ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κοζάνης κ. Διονύσιος ἀνέφερεν ὅλα τὰ σχετικὰ μετὰ τὴν σύστασιν τοῦ Ἰδρύματος Βυζαντινῆς Μουσικολογίας πρὸς πληροφόρησίν σας. Ἐκ μέρους μου, εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ πρέπει νὰ λεχθῇ, ὅτι κατὰ τὴν ἐπαγγελσίαν μου ἐκ τῶν μουσικολογικῶν μου σπουδῶν, εὗρηκα εἰς τὸ πρόσωπον¹⁵ τοῦ Ἀγίου Κοζάνης ἀντιλήπτορα τῶν ἐπιδιώξεών μου οὐ τὸν τυχαῖον, ἐνεργοῦντα ὑπὸ τὴν ιδιότητα τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Ἰδρύματος Βυζαντινῆς Μουσικολογίας, κατ' ἀνάθεσιν ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Εἰς τὰς συζητήσεις διὰ τὴν ὀργάνωσιν καὶ λειτουργίαν τοῦ Ἰδρύ-

as well as most of recent scholars has been concentrated on the study of the first two stages in the evolution of the neumatic notation (10th cent. to the 12th and 12th to the 15th cent.) stages contemporary with the existence of the Byzantine Empire.

8. Ἀκριβὴς παρουσίασις τοῦ θέματος καὶ ἀσκήσεις κριτικῆς γίνεται ὑπὸ τοῦ γράφοντος εἰς τὴν ὑπὸ δημοσίευσιν εἰς τὸν Δ' Τόμον τοῦ Περιοδικοῦ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ τῆς Θεσσαλονίκης μελέτην, «Ἡ Βυζαντινὴ Μουσικὴ εἰς τὴν λατρείαν καὶ τὴν ἐπιστήμην—Ἐισαγωγικὴ Τετραλογία» καὶ εἰδικώτερον εἰς τὸν Δ' λόγον αὐτῆς: Ἡ Βυζαντινὴ Μουσικὴ καὶ τὰ Μνημεῖα Βυζαντινῆς Μουσικῆς. Ἰδὲ καὶ Σίμωνος Καρᾶ, Ἡ ὀρθὴ ἐρμηνεία καὶ μεταγραφή τῶν βυζαντινῶν μουσικῶν χειρογράφων, εἰς τὰ Πεπραγμένα τοῦ Θ' Διεθνoῦς Βυζαντινολογικοῦ Συνεδρίου, Τόμος Β' (Ἀθῆναι 1955), σσ. 140-149.

9. Ἰδὲ ἀνωτέρω ὑποσ. 7.

10. Ἄν ἐξαίρεσωμεν τὰς φιλοτιμίας προσπάθειάς καὶ τὴν ἀξίαν ἐπροσώπησιν τῆς ἑλληνικῆς Βυζαντινῆς Μουσικολογίας εἰς τὸν διεθνή στῖβον ὑπὸ τοῦ ζηλωτοῦ Σίμωνος Καρᾶ, ἐγὼ τοῦλάχιστον—καὶ δὲν ἐθελοτυφλῶ—δὲν βλέπω ἄλλους βυζαντινομουσικολόγους εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ βάσιν γνῶσιν καὶ εὐθύνην τοῦ πράγματος. Ἡ ἐπισταμένη παρακολούθησις τῶν ἐξελίξεων τῆς Βυζαντινῆς Μουσικολογίας ἐν τῇ Δύσει καὶ ἡ παρουσίασις αὐτῶν μετ' ἀσκήσεως κριτικῆς ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κοζάνης κ. Διονυσίου Ψαριανοῦ, εἶναι ὅπως ἰδιαιτέρως ἀξιωματικὸν ἐνταῦθα. Βεβαίως ὑπάρχουν οἱ διαθρόνιστοι ἐπιστημονικὴν κατάρτισιν, ὡς σπουδασάντες εἰς τὴν Εὐρώπην ἢ Ἀμερικήν, ἑλληνες μουσικολόγοι, ἐκ τῶν πραγμάτων ὅμως φαίνεται, ὅτι οὗτοι ἠκολούθησαν τὰ πορίσματα τῆς ἐρεύνης τῶν ξένων καὶ ὅτι δὲν ἔδωσαν τὴν ἀπαιτούμενην προσοχὴν εἰς τὴν ἐξέλιξιν τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς, κατὰ τὴν μεταβυζαντινὴν περίοδον. Ὁ ὅρος «ἐρασιτεχνισμός», ἐκτὸς τοῦ γνωστοῦ του περιεχομένου, λαμβάνεται ἐνταῦθα καὶ ὑπὸ τὴν ἑννοίαν τῆς ἐλλείψεως ἐνὸς Κέντρου, ἐνὸς Σπουδαστηρίου ἱκανοῦ νὰ δώσῃ τὴν εὐκαιρίαν εἰς πάντα μουσικολόγον ἢ μουσικολογοῦντα νὰ ἀναπτύξῃ πλέον ὑπεύθυνον καὶ γόνιμον δραστηριότητα.

11. Ὁμοιάζει νὰ εἶναι ἐθνικὴ ἀχαριστία ἡ ἀδιαφορία μας διὰ τοὺς βυζαντινοὺς μελουργοὺς, πολλοὶ τῶν ὁποίων ἔγραψαν 4, 5 ἢ καὶ 7 τόμους συνθέσεων. Ἀγνοοῦμεν τὰς συνθέσεις τῶν, ἀλλ' ἀγνοοῦμεν καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν, καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν—ἂς ἀναφερθῇ πρὸς αἰσχύνην μας—ὑπερβαίνει τοὺς 500. Καὶ ὅμως εἰς τὴν Δύσει καὶ τοῦ πλέον ἀσέμου συνθέτου γνωρίζομεν πλείστας ὅσας λεπτομερείας καὶ αἱ Βιβλιοθηκαὶ ἢ ἄλλα Μουσεῖα πληρώνουν τεράστια ποσὰ διὰ τὰ ἀποκτήσαντες ἔστω καὶ ἐν ἀπολεσθῶν φύλλον ἐκ τινος συνθέσεως αὐτῶν.

12. Ὅπωςδήποτε οἱ χαρακτηρισμοὶ εἰς τὰ χειρόγραφα συνθέσεων τινῶν ὡς «ἄσμα περσικόν» ἢ «ἱσματηλικόν», καλοῦμενον ναγμέες, ἢ ἀπλῶς «ἐθνικόν» καὶ «ὀργανικόν», μαρτυροῦν περὶ τοῦ πράγματος.

13. Ἀνεκάλυψα μέχρι τώρα πέντε περιπτώσεις διφορῶν μελῶν, γεγραμμένων μετὰ τὰ βυζαντινὰ μουσικὰ σημάδια. Ἡ μία ἐξ αὐτῶν χαρακτηριστικῶς τιτλοφορεῖται: «Διπλοῦν μέλος κατὰ τὴν τῶν Λατίνων Φαλτικὴν» εἰς κώδικα τοῦ 17ου αἰῶνος. Θὰ δοθῇ συντόμως εἰς τὴν δημοσίευσιν σχετικὴ μελέτη, ὑπὸ τοῦ γράφοντος, ἐπ' αὐτοῦ.

14. Ἡ εἰσήγησις—πρόλογος τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κοζάνης κ. Διονυσίου Ψαριανοῦ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς 8ης Ἰουνίου 1972 εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας. Τὸ Ἰδρυμα Βυζαντινῆς Μουσικολογίας στεγάζεται εἰς τρεῖς νεοδημιουργηθῆσας παρὰ τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Πεντέλης, τῶν ὁποίων ἡ ἐτοιμία ἐπιπλοῦσι καὶ ὁ ἀρξάμενος τεχνικὸς ἐξοπλισμὸς (ραδιομαγνητοφωνικὴ ἐγκατάστασις, φωτογραφικὴ μηχανὴ μετὰ τῶν ἀπαραιτήτων ἐξαρτημάτων διὰ τὴν φωτογράφησιν τῶν χειρογράφων, Ἀναγνώστηριον φίλμς, κ.λπ.) ὀφείλονται εἰς τὸν ζῆλον καὶ τὸ εὐλαϊκρὸν ἐνδιαφέρον τοῦ ἁγίου Καθηγουμένου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Πεντέλης, Ἀρχιμ. κ. Θεοκλήτου Φεφέ.

15. Ἡ πρώτη μας γνωριμία καὶ τὸ φῶτομα τῆς ἐλπίδος διὰ μίαν ἀγαστὴν συνεργασίαν ἐγένετο εἰς τὴν Κοζάνην, ἀρχὰς Αὐγούστου τοῦ 1970. Μὴ προφθάσας αὐτὸν εἰς Ἀθήνας, κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν μου ἐξ Εὐρώπης ἐκλείσαμεν, τηλεφωνικῶς, συνάντησιν εἰς τὴν Κοζάνην. Μετέβην πρῶτον εἰς Ἰωάννινα, εἰς τοὺς οἰκίους μου, καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν Κοζάνην μετὰ τὸν καύσωνα τοῦ Αὐγούστου καὶ τὸν πυρετὸν τοῦ ἐνδιαφέροντος διὰ τὴν Βυζαντινὴν Μουσικολογίαν.

ματος διεπιστώθη ταυτότης ἀντιλήψεων ἐν πολλοῖς. Ἐτέθη, ὑπὸ τοῦ ὁμιλοῦντος, ὡς θεμελιακὴ προϋπόθεσις διὰ μίαν δημιουργίαν συστήματος Βυζαντινῆς Μουσικολογίας ἢ γνῶσις τῶν πηγῶν, τοῦ ὕλικου δηλαδὴ τῆς ἐπιστήμης· ἄρα ἡ καταλογογράφησης τῶν χειρογράφων τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς. Ὑπάρχουν, κατὰ ἓνα πρόχειρον ὑπολογισμόν, περὶ τὰ 5.000 μουσικὰ χειρόγραφα εἰς ὅλον τὸν κόσμον, τὰ ὅποια ἀγκαλιάζουν τὴν χρονικὴν ἑκτασιν μιᾶς χιλιετηρίδος ἀπὸ τοῦ 950¹⁶ καὶ ἐντεῦθεν. Μόνον εἰς τὸ "Ἅγιον" Ὅρος ὑπάρχουν περὶ τὰ 2.200¹⁷ βυζαντινὰ μουσικὰ χειρόγραφα.

Αἱ σκιαὶ τῶν μελογράφων, τῶν ποιητῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν βιβλιογράφων, αἱ σκιαὶ ὅλου αὐτοῦ τοῦ ἀπολησμονημένου κόσμου τῶν βυζαντινῶν μουσικῶν χειρογράφων, ποὺ ἐγείμιζαν τὰ ὄνειρά μου κατὰ τὰς μακρὰς νύκτας τοῦ Βορρᾶ καὶ τῆς Ἀλβιῶνος συνεκρότησαν χορείαν καὶ μετ' ἄφατα ψάλλματα ἐτόνιζον τὴν πρόσκλησιν τοὺς νὰ μεταβῶ εἰς τὸ "Ἅγιον" Ὅρος, διὰ νὰ ἀνασύρω τὸν πέπλον τῆς λήθης ἀπ' αὐτῶν! Ὁμολογῶ ὅτι εἶχα ἀποφασίσαι — ὦν ἀκόμη εἰς τὴν Δύσιν — τὴν μετάβασίν μου εἰς τὸ "Ἅγιον" Ὅρος καὶ ἐβιαζόμην νὰ τὴν πραγματοποιήσω, ἔστω καὶ χωρὶς οὐδεμίαν βοήθειαν ὑπὸ τινος. Ἐπρεπε νὰ γίνουιν θυσίαι. Τὰς ἀνέλαβα μετ' εὐχαρίστησιν¹⁸. Συνεφωνήθη μία συνεργασία μετὰ τοῦ Σεβασμιωτάτου Κοζάνης καὶ τοῦ ὁμιλοῦντος, κατὰ κάποιον τρόπον — ὅς τὸν χαρακτηρίσω — πρωθύστερον. Λέγω πρωθύστερον, διότι τὸ Ἱδρυμα δὲν εἶχε λάβει ὑπόστασιν ἀκόμη.

Ἐφοδιασμένος μετὰ τὰ συστατήρια γράμματα, τὰ ὅποια ἀπητοῦντο, ἐπῆρα τὴν ἄγρυσαν εἰς "Ἅγιον" Ὅρος κατ' Ὀκτώβριον τοῦ 1970, συναποκομίζων ἐκεῖ τὴν προικὰ μου, τοὺς φακέλλους τῆς μουσικολογικῆς κατάρτισέως μου, διὰ νὰ βοηθηθῶ εἰς τὸ ἔργον τῆς καταλογογραφήσεως τῶν βυζαντινῶν μουσικῶν χειρογράφων. Ἀκόμη τὸ κινητόν μου γραφεῖον εὐρίσκεται εἰς τὸ "Ἅγιον" Ὅρος, διότι τὸ ἔργον δὲν ἐπερατώθη εἰσέτι. Παρῆλθον εἴκοσιν ὅλοι μῆνες ἀπὸ τότε. Ἐπραγματοποίησα εἰκοσιεννέα ταξίδια εἰς αὐτὸ τὸ διάστημα. Ἐχάρηκα τὸ "Ἅγιον" Ὅρος καὶ εἰς τοὺς ὄρθρους καὶ εἰς τὰ δειλινὰ του καὶ «τίς ὥρες τῆς ἄγρυπνης αὐγῆς στὴ λειτουργία, στὸ γνόφο τοῦ θυμιάματος καὶ στίς

πτεροῦγες τῶν ψαλμῶν ἀναπαμένες...»^{18α}. Ἐχάρηκα τὰ κυκλάμινα εἰς τοὺς ὄχτους τῶν μονοπατιῶν μετὰ τὸ ἱλαρὸν φῶς τοῦ φθινοπώρου. Ἐζῆσα τὴν μεγαλοπρέπειαν τοῦ "Ἀθωνος καὶ τῆς θαλάσσης τὸν ἡμερον κυματισμὸν ἢ τὸν τάραχον καὶ τὰ κλυδωνιά της. Ἐζῆσα τὸ "Ἅγιον" Ὅρος μετὰ τοὺς πολλοὺς προσκυνητὰς καὶ ἐπισκέπτας κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνας, ἀλλὰ τὸ ἔζῆσα καὶ ἔρημον, μοναχικόν, μόνον τοῦ κατὰ τὸν χειμῶνα, ὅταν οἱ κλιματαριεῖς δὲν ἔχουν σταφύλια, ὁ βασιλικὸς εἰς τὰ παράθυρα τῶν μοναχῶν εἶναι στεγνωμένος, τὰ παράθυρα εἶναι κλειστά, καὶ ὅς ἀγναντεύουν κατὰ τὴν θάλασσαν, ἡ θάλασσα ψάλλει τὸν ἰδικόν της ἄγριον ψαλμὸν εἰς τὰ ἀκρογιάλια, τὰ ἀκρογιάλια τηροῦν τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου «ὄριον ἔθου, ὃ οὐ παρελεύσονται»... Ἦκουσα τὸν ἄλλον τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ — καὶ συμφέρει πράγματι νὰ κρεμάη κανεὶς τὴν δέησίν του εἰς τὸ ράμφος τοὺς — καὶ ἐταράχθη ὁ ὕπνος μου ἐκ τῶν ἀγρίων κραυγῶν τῶν θηρίων τοῦ δρυμοῦ, καθὼς ἐτρύγων τὴν φροντίδα τοῦ Θεοῦ γύρω ἀπὸ τὰ κάστρα τῶν Μοναστηριῶν — «σχύμνοι ὠρυόμενοι τοῦ ἀρπάσαι καὶ ζητῆσαι παρὰ τῷ Θεῷ βοῶσιν αὐτοῖς»¹⁹. Ἐζῆσα τὸ "Ἅγιον" Ὅρος μετὰ τὰς χορείας τῶν ἀγρίων ἀγιογραφημένων εἰς τοὺς Ναοὺς, μετὰ τοὺς λόγους τῶν Ἀββάδων, εἰλητάρια γραμμένα εἰς τὰς τοιχογραφίας, μετὰ τὴν Παναγίαν Θεοτόκον, Ἀξιόν Ἐστιν, Πορταῖτισσαν, Γοργοῦπήκοον, Φοβερὰν Προστασίαν, Γλυκοφιλοῦσαν, Τριχεροῦσαν, Ἀκάθιστον, Κουκουζέλισσαν, μετὰ τὴν εὐλογίαν τοῦ Παντοκράτορος ἀπὸ τῶν τρούλων τῶν μεγαλοπρεπῶν βυζαντινῶν Ναῶν τοῦ Ἀγίου Ὁρους. Καὶ ἐταλαιπωρήθηκα εἰς τὸ "Ἅγιον" Ὅρος, καὶ ἐχειμιάσθηκα καὶ ἐδοκιμάσθηκα. Μετὰ ἐνεδυνάμωναν ὅμως νὰ καρτερῶ οἱ μελωδοὶ καὶ ποιηταὶ τῶν μουσικῶν χειρογράφων. Αὐτοὶ με ἐβοήθησαν νὰ τελειώσω μέχρι τῶρα τὴν ἐργασίαν εἰς δώδεκα ἐκ τῶν εἴκοσι Ἱερῶν Μονῶν τοῦ Ἀγίου Ὁρους. Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον τὰ ὀνόματά τους.

Ἐὰν ὁ λόγος μέχρις ἐδῶ ἦτο προσωπικός, ὁμολογῶ τὴν ἀδυναμίαν μου νὰ πράξω ἄλλως. Ἐθεώρησα χρέος ὀφειλόμενον νὰ ἱστορήσω τ' ἀνωτέρω καὶ δὲν ἦτο εὐκολον ν' ἀποφύγω τὸ πρῶτον πρόσωπον, ἐπειδὴ κυρίως ἡ ταπεινότης μου συνεδέθη μετὰ αὐτοὺς τοὺς τόπους, ἐπειδὴ ἴσως οἱ τόποι αὐτοὶ ἐκέρδισαν τὴν καρδίαν μου.

(Συνεχίζεται)

ΓΡ. ΣΤΑΘΗΣ

16. Τὸ πρῶτον μουσικὸν χειρόγραφον ἐγράφη μετὰ τῶν ἐτῶν 950-1025. Ἰδὲ, Oliver Strunk, Specimina Notationum Antiquiorum, Copenhagen 1965, σελ. 10-14.

17. Ἐκ τῶν Καταλόγων τῶν χειρογράφων τοῦ Ἀγίου Ὁρους τῶν Σπ. Λάμπρου καὶ Σωφρονίου Εὐστρατιάδου, βασικῶς, καὶ τῶν ἄλλων συμπληρωματικῶν, γνωρίζομεν μόνον τὸν ἀριθμὸν τῶν 1600 περίπου χειρογράφων.

18. Αἱ θυσίαι εἰς τὸ "Ἅγιον" Ὅρος ἔχουν σχέσηιν μετὰ τὴν ταλαιπωρίαν τῶν ταξιδίων (ἰδίως κατὰ τὸν χειμῶνα) καὶ τὸ κινδυνῶδες αὐτῶν, τὴν διαβίωσιν, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν κατοικίαν (ψῆχος, καπνός, φῶς τῆς λάμπας πετρελαίου), τὴν διατροφήν, τὴν κόπωσην, τὴν μόνωσιν, τὴν θλίψιν ὅταν μένης μονώτατος εἰς τὰς θυσίας αὐτάς, χωρὶς τὴν ἡν ἀναμένης ἀντίληψιν παρὰ τινος.

18α. Στίχοι ἐκ τῆς ποιητικῆς συλλογῆς τοῦ γράφοντος «Οἱ ἀγιορειτικὲς ἐννεάδες».

19. Ψαλμὸς 102,21.

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΙΣ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ

Θέσεις καὶ ἀπόψεις

1. Ὁ γάμος καὶ ὁ ἄνθρωπος.

Τρεῖς εἶναι οἱ μεγάλοι καὶ ἀποφασιστικοὶ σταθμοὶ τῆς ἐπιγείου ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου: Ἡ γέννησις, ὁ γάμος καὶ ὁ θάνατος. Ἐξ αὐτῶν, ὁ πρῶτος καὶ ὁ τρίτος σταθμὸς εὐρίσκονται ἐκτὸς ἐλέγχου καὶ εὐθύνης τοῦ ἀνθρώπου, διότι οὐδεὶς δύναται νὰ προσδιορίσῃ καὶ νὰ ρυθμίσῃ τὰ τῆς γεννήσεώς του καὶ τοῦ θανάτου του. Ὁ δεῦτερος ὁμοῦς σταθμὸς, ὁ γάμος, ἐξαρτᾶται καὶ ὁρίζεται ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν ἄνθρωπον, διότι ἡ ἀπόφασις, ἡ ἐκλογὴ, αἱ συνέπειαι, αἱ εὐθύναι κ.λπ., προέρχονται ἀπὸ τὴν ἐλευθέραν θέλησιν καὶ συγκατάθεσιν αὐτοῦ τοῦ ἰδίου. Διὰ τοῦ γάμου ἀποσπᾶται ὁ ἄνθρωπος ἐκ τῆς πατρικῆς του οἰκογενείας, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἐγεννήθη, ἀνετράφη καὶ ἀνεπτύχθη, ἐγκαταλείπει σεβαστοὺς γονεῖς καὶ προσφιλεῖς ἀδελφοὺς καὶ ἀδελφάς καί, διὰ τῆς ἐνώσεώς του μετὰ ξένον καὶ ἄγνωστον πρόσωπον, δημιουργεῖ νέαν οἰκογένειαν καὶ θεμελιώνει νέαν ζωὴν¹. «Δὲν ἐξηγεῖται λογικῶς τὸ γεγονός, ὅτι ἄγνωστα πρόσωπα, χωρὶς νὰ ὑπάρχουν στοιχεῖα δικαιολογοῦντα τὴν κατὰ τὰ ἀνθρώπινα κριτήρια σύναψιν κοινωνίας, τοποθετοῦν τὸ ἕτερον τῆς μελλούσης συζυγίας μέλος ὑπεράνω φίλων καὶ συγγενῶν εἰς τάξιν ἰδίας σαρκός...»². Ὁ γάμος ἀποτελεῖ τὴν εἰσοδὸν τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν ὀργανωμένην κοινωνίαν καὶ τὴν ἀφეთήριαν ὑπευθύνου οἰκογενειακῆς ζωῆς καὶ κοινωνικοῦ βίου. Συγχρόνως ὁμοῦς ἀποτελεῖ ἐφαρμογὴν καὶ ἐκπλήρωσιν θεοῦ σχεδίου, διὰ τοῦ ὁποίου τελειοῦται καὶ ὁλοκληροῦται ὁ ἄνθρωπος καὶ καθίσταται πολίτης τῆς ἐπουρανίου βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

Ἡ ἱστορικὴ ἔρευνα μᾶς πληροφορεῖ καὶ ἀποδεικνύει, ὅτι εἰς ὅλους τοὺς λαοὺς τῆς γῆς ὁ γάμος ἔθεωρεῖτο ἀνέκαθεν ὡς ἐκτακτὸν οἰκογενειακὸν καὶ κοινωνικὸν γεγονός, τοῦ ὁποίου ἡ ἀρχὴ ἀνάγεται εἰς αὐτὸν τὸν Δημιουργὸν τοῦ παντός. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἀκόμη τῶν πρωτογόνων μορφῶν τῆς κοινωνίας, ὁ γάμος ὑφίστατο ὡς θεσμὸς ἱερὸς καὶ περιεβάλλετο

πάντοτε μετὰ τελετουργικὸν τυπικόν, ἄνευ τοῦ ὁποίου ἔθεωρεῖτο βέβηλος καὶ ἀνίερος πράξις, μετὰ δυσμενεῖς συνεπειάς διὰ τὸ μέλλον τῆς οἰκογενείας, τῆς ὁμάδος καὶ τῆς φυλῆς. Ἡ τελετουργία αὐτῇ τοῦ γάμου, (θυσίαι, δῶρα, δεῖπνα, συμπόσια, χοροὶ, διασκεδάσεις κ.λπ.), ἀνάλογος πάντοτε πρὸς τὸ πολιτιστικόν ἐπίπεδον, τὰ ἦθη καὶ τὰ ἔθιμα τοῦ λαοῦ, εἶχε πρωτίστως θρησκευτικὸν χαρακτήρα καὶ ἀνεφέρετο εἰς τοὺς θεοὺς ὡς αἰτήσεις ἐγκρίσεως, εὐγνωμοσύνης καὶ προστασίας διὰ τὴν ἰσόβιον ἔνωσιν τῶν δύο ἑτεροφύλων προσώπων.

Κατὰ τὸ παρελθόν, κατεβλήθη ἐνεπιτυχὴς προσπάθεια νὰ διατυπωθοῦν διάφοροι ἐξελικτικαὶ περὶ γάμου θεωρίαι. Ἰδίως φιλόσοφοι καὶ κοινωνιολόγοι τοῦ 18ου αἰῶνος (Ρουσσώ, Χοὺμ κ.ἄ.) ὑπεστήριξαν ὅτι ὁ γάμος καὶ ἡ μονογαμία ἀποτελοῦν προῖον τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τὸ τέρμα μακρᾶς ἐξελικτικῆς πορείας, καὶ ὅτι ἡ ἐλευθέρω ἔνωσις τῶν ἀνδρογύνων ὑπῆρξεν ἡ πρώτη καὶ ἡ φυσικὴ κατάστασις, ὅτι οἱ πρωτόγονοι ἄνθρωποι ἔζων ὅπως τὰ ζῶα, ὁ ἄνδρας ἐλάμβανεν ὡς σύζυγον καὶ σύντροφον οἰανδήποτε γυναῖκα ἠθελε καὶ τὴν ἐγκατέλειπεν, ὅταν ἠθελε κ.λπ. Διακεκριμένοι ὁμοῦς ἐπιστήμονες, καὶ ἰδίως ὁ πολὺς Ἄγγλος Westermach, ἤλεγξαν τὰς θεωρίας αὐτάς ὡς ἐσφαλμένας καὶ ἀπέδειξαν τὴν ἀναμφισβήτητον πλέον ἱστορικὴν ἀλήθειαν, ὅτι ὁ θεσμὸς τοῦ γάμου μετὰ τὴν μορφήν τῆς μονογαμίας ὑπῆρξε πάντοτε ἡ βάση καὶ τὸ θεμέλιον τῆς συμβιώσεως καὶ εἰς τὰς πλέον ἀρχαῖκὰς καὶ πρωτογόνους κοινωνίας³.

2. Ἰδρυσις τοῦ θεσμοῦ τοῦ γάμου.

Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἀγίας Γραφῆς, ὁ Θεὸς ἔπλασε τὸν Ἀδὰμ καὶ τὴν Εὐὰν κατὰ τρόπον μοναδικόν, ἐπιδείξας ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον καὶ στοργήν, ὥστε νὰ ἐξυπηρετῆται ἐν πληρῇ σχέδιον, μετὰ τὴν συνεργασίαν Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου. Καθώρισε πανσόφως τὰς μεταξὺ τῶν πρωτοπλάστων βιολογικὰς καὶ πνευματικὰς ιδιότητας, ὁμοιωτάς καὶ διαφοράς καὶ ἔθεσε τὰ θεμέλια τῆς συζυγικῆς ζωῆς τοῦ πρώτου ἀνδρογύνου. Τὰ κατωτέρω ἀγιογραφικὰ χωρία, ἂν καὶ δὲν ἐξαντλοῦν τὸ περὶ γάμου ὕψιστον θέμα, ἐν τούτοις παρέχουν ἰσχυράς βάσεις, ἐπὶ τῶν ὁποίων δύναται νὰ θεμελιωθῇ καὶ ἀναπτυχθῇ ἔγκυρος καὶ συστηματικὴ διδασκαλία:

«Οὐ καλὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον μόνον, ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθόν... Ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίη-

1. Ὁ μέγας Πατὴρ καὶ οἰκουμενικὸς Διδάσκαλος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος περιγράφει διὰ τῶν ἐξῆς τὸ γεγονός τοῦτο: «Ὦντως μυστήριόν ἐστι, καὶ μέγα μυστήριον ὁ γάμος, ὅτι τὸν φόντα, τὸν γεννησάμενον, τὸν ἀναθρεψάμενον, τὴν ὠδινῆσασαν, τὴν ταλαιπωρηθεῖσαν ἀφείς, τοὺς τὰ τοσαῦτα εὐεργετήσαντας, τοὺς ἐν συνηθείᾳ γενομένους, τῇ μηδὲ ἀφθείσῃ, μηδὲ κοινόν τι ἐχούσῃ πρὸς αὐτόν, προσκολλᾶται καὶ πάντων αὐτὴν προτιμᾷ...» Πρὸς Ἐφεσ. Ὁμιλία 20, παρ. 4. Πρβλ. καὶ Ἐγκώμιον εἰς Μάξιμον, κεφ. 3, παρ. 3, καὶ Σεραφεῖμ Παπακώστα, Τὸ Ζήτημα τῆς Τεκνογονίας, σελ. 96. Ὁμοίως, τοῦ αὐτοῦ, Ἀγνότης, Γάμος, Γυναίκα, σελ. 37.

2. Θεοδώρου Ζήση, Ἡ Περὶ Γάμου διδασκαλία Ἰωάννου τοῦ Χρυσόστομου, περιοδ. Σύνγραμμα ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ, τόμ. 1, σελ. 304.

3. Δημ. Ὑακίνθου, Ὁ Γάμος, Ἀθήναι 1938, σελ. 9. Ὁμοίως Θρ. καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία, τόμ. Δ, σ. 197.

σεν αὐτοὺς καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς λέγων. Αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ πληρώσατε τὴν γῆν... Ἐνεκεν τούτου, καταλείπει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα καὶ προσκολληθῆσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν...» (Γεν. κεφ. Α-Β).

Εἰς τὴν κατηγορηματικὴν καὶ συμπεπυκνωμένην αὐτὴν περιγραφὴν, τὴν ὁποίαν ἐπεκύρωσε καὶ διηύρυνεν ἀργότερον ὁ Ἰησοῦς Χριστός, στηρίζει καὶ ἐποικοδομεῖ ἡ Ἐκκλησία τὴν περὶ γάμου διδασκαλίαν της, ἡ ὁποία συνοψίζεται εἰς τὰς ἐξῆς σαφεῖς καὶ θεμελιώδεις ἀρχάς:

— Ὁ Θεὸς θεσπίζει τὴν μονογαμίαν τῶν πρωτοπλάστων καὶ ἀποκλείει τὴν πολυγαμίαν, ἥτοι τὴν σύγχρονον συμβίωσιν τοῦ ἑνὸς φύλου μετὰ πολλῶν τοῦ ἐτέρου.

— Μίαν μόνον γυναῖκα προσφέρει εἰς τὸν Ἀδὰμ καὶ ἓνα μόνον ἄνδρα εἰς τὴν Εὕαν.

— Τόσον ἡ πολυανδρία, ὅσον καὶ ἡ πολυγυνία ἀποκλείονται καὶ καταδικάζονται αὐστηρῶς.

— Νομοθετεῖται ὁ μονοπρόσωπος χαρακτήρ τοῦ γάμου καὶ ἡ ἀποκλειστικότης τῶν συζυγικῶν σχέσεων.

Τὴν βασικὴν αὐτὴν περὶ γάμου διδασκαλίαν τῆς Παλ. Διαθήκης, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ καὶ πανανθρώπινον ἔμφυτον συνείδησιν, ἤλθε νὰ ἐπικυρώσῃ καὶ νὰ διευρύνῃ ὁ ἴδιος ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ἀποκαλύπτων ὅλας τὰς διαστάσεις, ὅλον τὸ βάθος καὶ τὸ πλάτος τῆς συζυγικῆς ζωῆς, καὶ προσθέτων νέα στοιχεῖα εἰς τὴν πνευματικὴν τοῦ γάμου ὑπόστασιν. Περαιτέρω, ὁ Ἰησοῦς Χριστός ἀποκαθιστᾷ τὰς μέχρι τῆς ἐποχῆς του προκληθείσας εἰς τὸν θεσμόν τοῦ γάμου φθοράς, ἐπαναφέρει αὐτὸν εἰς τὴν προτέραν αὐτοῦ ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν βάσιν καὶ ἀποκαθαίρει αὐτὸν ἀπὸ τὰς ἁμαρτωλὰς ἀντιλήψεις τοῦ παρεκτραπέντος ἀνθρώπου.

«Ἐκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, οὐ μοιχεύσεις. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτὴν ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ» (Ματθ. 5,27).

«Ἐρρέθη δέ· ὅς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, δότω αὐτῇ ἀποστάσιον. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι, ὅς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, παρεκτός λόγου πορνείας, ποιεῖ αὐτὴν μοιχεῖσθαι καὶ ὅς ἂν ἀπολελυμένην γαμήσῃ μοιχᾶται...» (Ματθ. 5,31).

«Καὶ προσῆλθον οἱ φαρισαῖοι λέγοντες τῷ Ἰησοῦ· εἰ ἐξεστὶν ἄνθρωπῳ ἀπολύσαι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ κατὰ πᾶσαν αἰτίαν; Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· Οὐκ ἀνέγνωτε ὅτι ὁ ποιήσας ἅπ' ἀρχῆς Θεὸς ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτοὺς καὶ εἶπεν, ἔνεκεν τούτου καταλείπει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα καὶ

κολληθήσεται τῇ γυναικὶ αὐτοῦ καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν; Ὡστε οὐκέτι εἰσὶ δύο, ἀλλὰ σὰρξ μία. Ὁ οὖν ὁ Θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω. Μωϋσῆς πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἐπέτρεψεν ὑμῖν ἀπολύσαι τὰς γυναῖκας ὑμῶν καὶ ἐνετείλατο δοῦναι βιβλίον ἀποστασίου... Ἀπ' ἀρχῆς δὲ οὐ γέγονεν οὕτω. Λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι ὅς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ μὴ ἐπὶ πορνείᾳ καὶ γαμήσῃ ἄλλην μοιχᾶται. Καὶ ὁ ἀπολελυμένην γαμήσας μοιχᾶται...»⁴ (Ματθ. 19,31).

«Προσελθόντες οἱ φαρισαῖοι ἐπηρώτων τὸν Ἰησοῦν λέγοντες· Τί ἡμῖν ἐνετείλατο Μωϋσῆς βιβλίον ἀποστασίου γράφαι καὶ ἀπολύσαι; Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἔγραψεν ὁ Μωϋσῆς τὴν ἐντολὴν ταύτην. Ἀπὸ δὲ ἀρχῆς κτίσεως ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτοὺς ὁ Θεός. Ἐνεκεν τούτου καταλείπει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα καὶ προσκολληθῆσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. Ὡστε οὐκέτι εἰσὶ δύο, ἀλλὰ μία σὰρξ. Ὁ οὖν ὁ Θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω. Καὶ εἰς τὴν οἰκίαν πάλιν οἱ Μαθηταὶ περὶ τούτου ἐπηρώτων αὐτὸν καὶ ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς· Ὅς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ γαμήσῃ ἄλλην μοιχᾶται ἐπ' αὐτὴν. καὶ ἂν γυνὴ ἀπολύσασα τὸν ἄνδρα γαμηθῇ ἄλλῳ μοιχᾶται» (Μάρκου 10, 2-12).

«Πᾶς ὁ ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ γαμῶν ἑτέραν μοιχεύει, καὶ πᾶς ὁ ἀπολελυμένην ἀπὸ ἀνδρὸς γαμῶν μοιχεύει» (Λουκᾶ 16,18).

Τὴν ἀνωτέρω σαφῆ καὶ κατηγορηματικὴν ἠθικὴν διδασκαλίαν καὶ νομοθεσίαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀκολουθεῖ καὶ ὁ θεόπνευστος Ἀπόστολος Παῦλος, καθὼς καὶ ὅλη ἡ χορεία τῶν Μεγάλων Πατέρων καὶ Διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας. Ἰδιαιτέρως ὁ ἀπ. Παῦλος, ἐξαίρων τὸν θεοῖδρυτον θεσμόν τοῦ γάμου καὶ περιφρουρῶν τὸν ἀπαρβίαστον ἠθικὸν αὐτοῦ χαρακτήρα, ἀνάγει αὐτὸν εἰς Μυστήριον μέγα.

«Τὸ μυστήριον τοῦτο (τοῦ γάμου) μέγα ἐστὶ...» (Ἐφεσ. 5, 22-32, ἐνθα εὐρυτάτῃ ἀνάλυσιν καὶ περιγραφῇ).

«Τοῖς νυμφευομένοις παραγγέλλω, οὐκ ἐγὼ

4. Ἐρμηνεύων ὁ ἱερός Χρυσόστομος τὴν περικοπὴν αὐτὴν παρατηρεῖ τὰ ἐξῆς: «Οὐδὲ ὁ Μωϋσῆς προηγουμένως τοῦτο ἐνομοθέτησεν, ἀλλ' ἀναγκαζόμενος συγκαταβῆναι τῇ τῶν νομοθετουμένων ἀσθενείᾳ. Ἐπειδὴ γὰρ πρὸς φόνους ἦσαν ἔτοιμοι, καὶ συγγενικῶν αἱμάτων τὰς οἰκίας ἐπλήρουν, καὶ οὕτε τῶν οἰκείων, οὕτε τῶν ἀλλοτριῶν ἐφείδοντο· ἵνα μὴ κατασφάττωσι τὰς γυναῖκας ἐνδον, ἐκέλευσεν ἐκβαλεῖν, μείζον ἀναιρῶν κακόν, τὴν περὶ τὰς σφαγὰς εὐκολίαν...», βλ. Ὁμιλίαν εἰς τὸ ρητὸν «Γυνὴ δέδετα νόμῳ ἐφ' ὅσον χρόνον ζῇ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς» κεφ. Β'.

Ο ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

ΩΣ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΟΣ *

Ἐπίλογος.

Αὕτη ὑπῆρξεν ἡ θαυμαστή δρᾶσις τοῦ Ἀγίου Χρυσοστόμου ὡς ἱεραποστόλου τῆς ἐκκοσμικευμένης κοινωνίας, ὡς ἱεραποστόλου τῶν αἵρετικῶν καὶ ὡς ἱεραποστόλου τῶν εἰδωλολατρῶν, ὅπως τὴν διέσωσεν ἡ Ἱστορία.

Τί κρύπτεται ὀπίσω ἀπὸ τὴν ἁγίαν αὐτὴν ζωὴν τῆς προσφορᾶς καὶ τῆς θυσίας, δὲν εἶναι δύσκολον νὰ ἀντιληφθῶμεν. Ἡ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, ποὺ εἶχε γίνεαι καὶ ἀγάπη τοῦ Χρυσοστόμου. Μόνον ὅποιος ἔχει ἀποκτήσει καρδίαν Χριστοῦ, νοῦν Χριστοῦ, Πνεῦμα Χριστοῦ ἡμπορεῖ νὰ ἀγαπᾷ τὸν κόσμον καὶ νὰ θυσιάζεται διὰ τὸν κόσμον, ὅπως ὁ Χριστός.

Ἰσχύουν συνεπῶς διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Χρυσοστόμου αὐτά, τὰ ὁποῖα ὁ ἴδιος ἔλεγε διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Παύλου· «τῇ ἀγάπῃ, φλογὸς πάσης σφοδρότερος ἦν· καὶ καθάπερ σίδηρος εἰς πῦρ ἐμπесῶν, ὅλος γίνεται πῦρ, οὕτω καὶ αὐτὸς τῷ πυρὶ τῆς ἀγάπης ἀναφθείς, ὅλος γέγονεν ἀγάπη· καὶ ὥσπερ κοινὸς πατὴρ τῆς οἰκουμένης ἀπάσης ὧν, οὕτω τοὺς γεγεννηκότας αὐτοὺς ἐμιμεῖτο· μᾶλλον δὲ καὶ πάντας ὑπερηκόντισε πατέρας, καὶ σωματικῶν καὶ πνευματικῶν ἔνεκεν φροντίζων, καὶ χρήματα, καὶ ῥήματα, καὶ σῶμα, καὶ ψυχὴν, καὶ πάντα ἐπιδιδούς ὑπὲρ τῶν ἡγαπημένων»⁴⁷. Πόθος τοῦ Χρυσοστόμου, ὅπως καὶ τοῦ Παύλου, ἦτο νὰ καταστήσῃ κάθε ἄνθρωπον τέλειον ἐν Χριστῷ. «Καὶ γὰρ ὥσπερ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν γεννήσας αὐτός, οὕτως ἐθορυβεῖτο, οὕτως ἔτρεχεν, οὕτω πάντας ἐσπούδαζεν εἰσαγαγεῖν εἰς τὴν βασιλείαν, θεραπεύων, παρακαλῶν, ὑπισχνούμενος, εὐχόμενος, ἰκετεύων, τοὺς δαίμονας φοβῶν, τοὺς διαφθείροντας ἐλαύνων,

διὰ παρουσίας, διὰ γραμμάτων, διὰ ῥημάτων, διὰ πραγμάτων, διὰ μαθητῶν, δι' ἑαυτοῦ τοὺς πίπτοντας ἀνορθῶν, τοὺς ἐστῶτας στηρίζων, διεγείρων τοὺς χαμαὶ κειμένους, θεραπεύων τοὺς συντετριμμένους, ἀλείφον τοὺς ῥαθυμοῦντας, φοβερὸν ἐμβῶν ἐπὶ τοῖς ἐχθροῖς, δριμύ βλέπων ἐπὶ τοῖς πολεμίοις»⁴⁸.

Ἡ ἱεραποστολὴ δὲν ἦτο διὰ τὸν Χρυσοστόμον ἔν καθῆκον ἐξωθεν ἐπιβαλλόμενον, ἀλλὰ ἀνάγκη τῆς ἡνωμένης μετὰ τὸν Χριστὸν ψυχῆς του⁴⁹. Ὅσον στενότερον συνδέεται ὁ πιστὸς μετὰ τὸν Χριστόν, τὴν κεφαλὴν τοῦ Σώματος τῆς Ἐκκλησίας, τόσον ἐντονότερον αἰσθάνεται τοὺς ἄλλους χριστιανοὺς ὡς μέλη τοῦ σώματός του καὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ὡς τέκνα τοῦ ἰδίου Πατρὸς καὶ ὡς ἀδελφοὺς του, μὴ δυνάμενος παρὰ νὰ συμπάσχῃ μαζί των.

Αὐτὴν τὴν ἐκκλησιολογικὴν ἀγάπην, ποὺ ἀπορρεῖ ἀπὸ τὴν ἀξίαν συμμετοχὴν τοῦ πιστοῦ εἰς τὴν θεῖαν Εὐχαριστίαν, ἐξῆ ὁ ἱ. Χρυσοστόμος καὶ δι' αὐτὸ ἡδύνατο νὰ αἰσθάνεται τοὺς βαρβάρους Σκύθας, Φοίνικας, Γότθους, Πέρσας, ὡς ἀδελφοὺς του. «Τί ἐστίν, ἵνα συναγάγῃ τοὺς ἐγγύς, καὶ τοὺς μακράν; Ἐν σῶμα ἐποίησεν. Ὁ ἐν Ρώμῃ καθήμενος, τοὺς Ἰνδοὺς μέλος εἶναι νομίζει ἑαυτοῦ. Τί ταύτης τῆς συναγωγῆς ἴσον; Καὶ πάντων κεφαλὴ ὁ Χριστός»⁵⁰.

Δὲν εἶναι λοιπὸν καθόλου παράδοξον, ὅτι ὁ ἱ. Πατὴρ ὄχι μόνον κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ποιμαντορίας του ἐν Ἀντιοχείᾳ καὶ Κωνσταντινουπόλει, ἀλλὰ καὶ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς πικρᾶς ἐξορίας καὶ ἀσθενείας του δὲν ἡδύνατο νὰ δώσῃ ὑπνον τοῖς βλεφάροις του καὶ νυσταγμὸν τοῖς κροτάφοις του, ἕως ὅτου οἱ ἀδελφοὶ του ἐπιστρέψουν εἰς τὸν Σωτῆρα Χριστόν.

Δὲν εἶναι ἐξ ἄλλου καθόλου τυχαῖον, ὅτι ὁ Χρυσοστόμος, ὁ κατ' ἐξοχὴν ποιμαντικὸς καὶ ἱεραποστολικὸς πατὴρ τῆς Ἐκκλησίας εἶναι καὶ ὁ κατ' ἐξοχὴν θεολογῆσας περὶ Ἐκκλησίας καὶ Εὐχαριστίας, ὥστε δικαίως νὰ κοσμηθῇ καὶ μετὰ τὸν τίτλον τοῦ διδασκάλου τῆς εὐχαριστίας⁵¹. Οὐτε πάλιν εἶναι τυχαῖον, ὅτι ὁ ἐκκλησιολογικώτατος αὐτὸς Πατὴρ εἶναι καὶ ὁ κατ' ἐξοχὴν κοινωνιολόγος εἰς τὴν θεωρίαν καὶ τὴν πράξιν.

Ὁ Χριστὸς ἐν τῇ Θεῇ Εὐχαριστίᾳ καὶ τῇ Λειτουργίᾳ εἶναι τὸ μόνον ζωηφόρον κέντρον, ἀπὸ τὸ

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 579 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 20 τεύχους.

47. Ὁμιλ. Γ' εἰς τὸν Ἀπ. Παῦλον, ἐκδ. Bareille τ. Δ', 148.

ἀλλὰ ὁ Κύριος, γυναῖκα ἀπὸ ἀνδρὸς μὴ χωρισθῆναι, ἐὰν δὲ χωρισθῇ μενέτω ἄγαμος, ἢ τῷ ἀνδρὶ συμφιλιωθῇτω...» (Α' Κορ. 7, 10-12).

«Ζῶντος τοῦ ἀνδρὸς μοιχαλὶς χρηματίζει ἡ γυνή, ἐὰν γένηται ἀνδρὶ ἐτέρῳ...» (Ρωμ. 7, 2-3).

«Τίμιος ὁ γάμος ἐν πᾶσιν καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος...» (Εβρ. 13,4).

(Συνεχίζεται)

Ἀρχιμ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ Ν. ΚΑΚΟΥΛΙΔΗΣ

48. Ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 146-147.

49. Βλ. Ἀρχιμ. Ἀναστ. Γιαννουλάτου, Σκοπὸς καὶ κίνητρον τῆς ἱεραποστολῆς, Ἀθήναι 1971, σελ. 19.

50. Ὁμιλ. εἰς τὸν Ἰωάννην, PG 59, 361.

51. Κωνστ. Μουρατίδου, Ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 33. Βλ. καὶ Ἱερομ. Γρηγορίου, Ἡ Λειτουργία τῆς Εὐχαριστίας τοῦ Θεοῦ, Ἀθήναι 1971.

ὁποῖον εἶναι δυνατόν νὰ ἐκπηγάσῃ κάθε γνησίᾳ ἀποστολικῇ καὶ ποιμαντικῇ δρᾷσις, χωρὶς νὰ ἐκφυλισθῇ εἰς ἓνα οὐμανιστικὸν ἀκτιβισμόν καὶ ἠθικισμόν. Ἡ εὐχαριστιακὴ ἐνωσις τῶν πιστῶν εἰς ἓν σῶμα, τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ἀποτελεῖ τὸ θεμέλιον τῆς ἀγίας θεανθρωπίνης ἀγάπης, καὶ συνεπῶς τῆς ἐπιλύσεως τῶν κοινωνικῶν προβλημάτων κατὰ τὸ πρότυπον τῆς πρώτης χριστιανικῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων, τὴν ὁποίαν ὁ Χρυσόστομος εἶχεν ὡς στόχον καὶ καθημερινὴν ἐπιδίωξιν.

Ἡ ἀδιαφορία μας διὰ τοὺς ἀδελφούς μας, ποὺ ζοῦν εἰς τὴν αἵρεσιν ἢ τὴν εἰδωλολατρίαν ἢ τὴν ἀθεΐαν, δεικνύει πόσον ὀλίγην πίστιν καὶ ἀγάπην ἔχομεν καὶ πόσον χαλαρὸς καὶ ἐξωτερικὸς εἶναι ὁ δεσμός μας μετὰ τὸν Χριστόν. Ἡ ἐγωκεντρικὴ καὶ αὐτάρκης εὐσέβεια, ποὺ δὲν ἐνδιαφέρεται, δὲν ἀγωνιᾷ, δὲν προσεύχεται καὶ δὲν ἐργάζεται διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ πλησίον, δὲν ἔχει καμμίαν σχέσιν μετὰ τὴν Ὁρθόδοξον ἐκκλησιολογικὴν εὐσέβειαν, ποὺ τροφοδοτεῖται ἀπὸ τὴν ἐν τῇ Θεῇ Εὐχαριστίᾳ καὶ τῇ λοιπῇ ζωῇ τῆς Ἐκκλησίας ζῶν τοῦ Χριστοῦ καὶ ποὺ συνεχῶς ἀποβλέπει εἰς τὴν σύναξιν ὅλων τῶν διεσκορπισμένων παιδιῶν τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν ἀγίαν ποίμνην τοῦ Χριστοῦ καὶ εἰς τὴν διὰ τῆς συνάξεως αὐτῆς μεταμόρφωσιν καὶ ἀνακαίνισιν ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου εἰς βασιλείαν Θεοῦ.

Ἀγαπητοί μου νέοι,

Ὁ ἅγιος Χρυσόστομος εὐρέθη κάποτε εἰς τὴν ἡλικίαν, ποὺ εὐρίσκεσθε καὶ σεῖς. Ἦτο ἓνας ἀριστοκράτης ταλαντοῦχος καὶ πολὺ μορφωμένος νέος, ποὺ θὰ ἠδύνατο νὰ ἀκολουθήσῃ μίαν θανμασίαν κοσμικὴν σταδιοδρομίαν. Ἐν τούτοις ἠθέλησε νὰ κάμῃ κάτι ἀνώτερον, κάτι ὑψηλότερον, κάτι αἰώνιον, ποὺ θὰ τοῦ ἐχάριζε τὸ πλήρωμα τῆς ζωῆς καὶ διὰ τοῦ ὁποίου θὰ ἠδύνατο νὰ ἀξιοποιήσῃ κατὰ τὸν καλῶτερον τρόπον τὰ πολλὰ τοῦ προσόντα. Ἐξέλεξε τὴν χριστιανικὴν πίστιν καὶ τὴν ἱερωσύνην.

Ἡ κοσμικὴ κοινωνία τῆς ἐποχῆς του, ποὺ δὲν διέφερε πολὺ ἀπὸ τὴν ἰδικὴν μας, θὰ ὑπεδέχθη τὴν ἀπόφασίν του μετὰ γέλωτος καὶ εἰρωνείας. Ἀλλ' ὁ νεαρὸς Ἰωάννης εἶχεν ἀνακαλύψει τὸν πολὺτιμον μαργαρίτην καὶ δι' αὐτὸ ὅλα τὰ ἀγαθὰ καὶ ὅλαι αἱ ἀξίαι τοῦ κόσμου τοῦ ἥσαν εὐκαταφρόνητα.

Ὁ Χριστὸς ἠλόγησε τὴν ἀπόφασίν του καὶ τὸν ἀνέδειξε δεῦτερον Παῦλον, «ἐπιστήμονα τῆς ἱερωσύνης»⁵² κατὰ τὸν βιογράφον του, «totium populi doctor et pastor» (τοσοῦτων λαῶν ποιμένα καὶ διδάσκαλον), ὅπως τὸν ἐχαράκτηρισεν ὁ Πάπας Ἰννοκέντιος εἰς ἐπιστολὴν του πρὸς αὐτόν⁵³ στῦλον τῆς ἐνότητος τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας⁵⁴ καὶ οἰκουμενικὸν καὶ αἰώνιον διδάσκαλον αὐτῆς. Ἡ δὲ

«ἐκ τοῦ στόματός του καθάπερ πυρρὸς ἐκλάμψασα χάρις» τὴν οἰκουμένην ἐφώτισε καὶ φωτίζει.

Ἔτσι τιμᾷ ὁ Χριστὸς ὅσους μετὰ πίστιν καὶ ζῆλον ἀφιερῶνται εἰς τὴν διακονίαν Του.

Ἀλλ' ἡ Ἐκκλησία ἐξακολουθεῖ τὴν πορείαν της, τὴν στρατείαν της, τὴν μάχην της πρὸς τὰς δυνάμεις τοῦ σκότους καὶ τὸν ἄρχοντα τοῦ αἰῶνος τούτου.

Ἡ Ἐκκλησία ζητεῖ στρατιώτας καὶ ἀγωνιστάς. Ὅσοι νέοι ἀγαποῦν τὸν Χριστόν καὶ ἔχουν ταπεινὸν καὶ ἡρωϊκὸν φρόνημα, ἃς μὴ διστάσουν νὰ μιμηθοῦν τὸν Χρυσόστομον καὶ νὰ ἀφιερωθοῦν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ὡς ἱερεῖς, ὡς θεολόγοι, ὡς μοναχοί, ὡς κατηχηταί, ὡς ἱεραπόστολοι, ὡς συνεργάται τῶν ἔργων τῆς ἀγάπης.

Ἀλλὰ καὶ ὅσοι καλοπροαίρετοι νέοι δὲν ἔχουν γνωρίσει τὸν Χριστόν συνειδητῶς καὶ δι' αὐτὸ αἰσθάνονται κενόν, ζοῦν χωρὶς νόημα καὶ χωρὶς σκοπὸν καὶ ὁμῶς διποῦν διὰ κάτι μεγάλον καὶ ἡρωϊκόν, καλοῦνται ἐπίσης νὰ ἀναζητήσουν εἰς τὸν Χριστόν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν Του αὐτὸ τὸ «κάτι» ποὺ τοὺς λείπει καὶ χωρὶς τὸ ὁποῖον καμμία κοσμικὴ ἐπιτυχία, ὀλικὴ ἄνεσις, καμμία ἀνθρωπιστικὴ αὐταπάτη δὲν δύναται νὰ δικαιώσῃ τὴν ὑπαρξίν των.

Πρὸς αὐτοὺς τοὺς νέους ὁμιλεῖ ὁ Χρυσόστομος μετὰ τὴν πάντοτε ἐπικάϊρον γλῶσσάν του: «μὴ ἀπέχου Ἐκκλησίας· οὐδὲν γὰρ Ἐκκλησίας ἰσχυρότερον. Ἡ ἐλπίς σου ἢ Ἐκκλησία, ἡ σωτηρία σου ἢ Ἐκκλησία, ἡ καταφυγὴ σου ἢ Ἐκκλησία. Τοῦ οὐρανοῦ ὑψηλότερα ἐστὶ, τῆς γῆς πλατυτέρα ἐστίν. Οὐδέποτε γηρᾷ, αἰεὶ δὲ ἀκμάζει. Διὰ τοῦτο τὸ στερρὸν αὐτῆς καὶ ἀσάλευτον δηλοῦσα ἡ Γραφὴ ὅρος αὐτὴν καλεῖ· τὸ ἀφθόρον, αὐτὴν καλεῖ παρθένον· τὸ πολυτελές, βασίλισσαν αὐτὴν καλεῖ· τὸ συγγενές τὸ πρὸς τὸν Θεόν, θυγατέρα αὐτὴν καλεῖ...μυρία ὀνόματα, ἵνα παραστήσῃ αὐτῆς τὴν εὐγένειαν»⁵⁵.

Πράγματι, δὲν ὑπάρχει πόθος νεανικὸς τόσον εὐρύς, τόσον ὑψηλός, τόσον εὐγενής, τόσον ἅγιος, τόσον δυναμικός, ὥστε νὰ υπερβαίῃ τὸ εὖρος, τὸ ὕψος, τὴν εὐγένειαν, τὴν ἀγιότητα καὶ τὸν δυναμισμόν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ δι' αὐτὸ ὁποῖος νέος ἐζήτησε νὰ ξεδιψάσῃ τὸν λυτρωτικὸν ὑπαρξιακὸν του πόθον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, δὲν ἐφυγεν ἀλύτρωτος καὶ διψασμένος.

Εἴθε τὸ Ἅγιον Πνεῦμα διὰ πρεσβειῶν τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου νὰ πνεύσῃ καὶ εἰς τὸν ἰδικὸν μας κόσμον, διὰ νὰ ἀναστήσῃ καὶ μέσα ἀπὸ τὴν σύγχρονον νεότητα γενναίους Ὁρθοδόξους Χριστιανοὺς ἀγωνιστάς.

Ἱερομ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΨΑΝΗΣ, Δρ. Θ.

52. Χρυσ. Παπαδοπούλου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 71.

53. Ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 118.

54. Κωνστ. Μουρατίδου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 34.

55. Ὅτε τῆς Ἐκκλ. ἐξω εὐρεθείς ὁ Εὐτρόπιος, PG 52, 402.

ΤΟ ΟΡΑΜΑ ΤΟΥ ΡΩΜΑΝΟΥ ΤΟΥ ΜΕΛΩΔΟΥ*

6. Τὸ χάρισμα τοῦ Ρωμανοῦ.

Εἶδομεν ἀνωτέρω κατὰ τὴν περιγραφὴν τοῦ ὁράματος, ὅτι ὁ Ρωμανὸς ἐδέξατο τὸ χάρισμα τῶν κοντακίων παρὰ τῆς Θεοτόκου. Εἰς τὸ γενικὸν τοῦτο σημεῖον συμφωνοῦν πᾶσαι αἱ πηγαί. Δὲν διαλευκαίνεται ὅμως εἰς αὐτὰς κατὰ πόσον τὸ χάρισμα τοῦτο ἀφεῶρα εἰς τὴν ποίησιν μόνον ἢ εἰς τὰς πρωτοτύπους μελωδίας ἢ καὶ εἰς τὸ σύνολον αὐτῶν γενικῶς.

Ἐπηρεαζόμενοι ἐκ τοῦ συναξαρίου πολλοὶ μελετηταὶ περιορίζουν τὸ χάρισμα τοῦ Ρωμανοῦ εἰς μόνην τὴν ποίησιν αὐτοῦ. Τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν βασίζονται σχετικῶς καὶ εἰς τὴν ἰα' στροφὴν τοῦ κοντακίου (8) εἰς τὸν λεπρόν, καθ' ἣν ὁ ποιητὴς ἀναγνωρίζει, ὅτι ἦτο προηγουμένως «ιδιώτης» εἰς τὸν λόγον καὶ ὅτι διὰ τῆς πίστεως (μετὰ τὸ ὄραμα;) ἐγένετο «πάνσοφος ρήτωρ» συντάσσων μετὰ ὑψηλῆς ποιήσεως τὰ κοντάκια. Ἄλλοι πάλιν κατὰ τὸν Νικηφόρον Κάλλιστον τονίζουν, ὅτι «τὸ χάρισμα ἀφεῶρα οὐχὶ εἰς τὴν σύνταξιν τῶν κοντακίων, διότι καὶ πρὸ τοῦ θαύματος ἦτο ἤδη ποιητὴς ὁ Ρωμανός, ἀλλ' εἰς τὴν ἀμέλειαν καὶ «ἀηχίαν» αὐτοῦ, ἔνεκα τῆς ὁποίας καὶ περιεπαίζετο ὑπὸ πάντων»²⁷.

Διὰ τὴν δευτέραν ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἀπόψεων προσάγεται ὡς ἔμμεσον ἐπιχείρημα καὶ τὸ κοντάκιον «εἰς ὁσίους μοναχοὺς ἀσκητὰς καὶ μοναζούσας», ἐν τῷ ᾧ ὁποῖον παρουσιάζεται ὁ Ρωμανὸς ὡς συμβουλευὼν τοὺς μοναχοὺς, ὅπως μὴ ἐπαίρωνται οἱ ἐξ αὐτῶν ἔχοντες τὰ χαρίσματα τῆς καλλιφωνίας καὶ τοῦ λόγου ἐναντίον τῶν στερουμένων ἐκ τούτων ἀδελφῶν. Θεωρεῖται ὑπ' αὐτῶν δέ, ὅτι τὸ κοντάκιον τοῦτο ἐγράφη, ὅτε ὁ Ρωμανὸς ἦτο ἀκόμη «ἀμελὴς καὶ ἄηχος», καὶ ὅτι εἰς τὰς σχετικὰς πρὸς τὸ θέμα τοῦτο

στροφὰς τοῦ ἐν λόγῳ κοντακίου ἐκφράζει ὁ ἴδιος τὸ προσωπικόν του πρόβλημα²⁸.

Ἀλλὰ τὸ κοντάκιον τοῦτο δὲν φαίνεται νὰ ἐγράφη πρὸ τοῦ ὁράματος, ἤτοι εἰς νεανικὴν ἡλικίαν τοῦ Ρωμανοῦ, ἀλλὰ μᾶλλον κατὰ τὴν ὀριμότητα αὐτοῦ καὶ ὅτι εἶχεν ἤδη ἀποκτήσει τὸ κύρος καὶ τὴν φήμην του, ἐκ τῶν ὁποίων ἀντλῶν συνεβούλευε τοὺς μοναχοὺς. Ἀπὸ τὰς πρώτας στροφὰς τούτου φαίνεται ἡ μεγάλη πείρα τῆς ζωῆς τοῦ συνθέτου αὐτοῦ. Ταλανίζων οὗτος τὸν βίον αὐτοῦ τοποθετεῖ ὑπεράνω τῶν κοσμικῶν ἐπιδιώξεων τὰ πνευματικὰ κατορθώματα καὶ ἰδιαιτέρως τὴν ταπείνωσιν καὶ τὴν προσευχὴν. Ἀπώτερος σκοπὸς τοῦ κοντακίου εἶναι ἡ ὑποταγὴ τῶν μοναχῶν εἰς τὸν ἡγούμενον²⁹.

Εἰς τὸν Σωφρόνιον Εὐστρατιάδην εὐρίσκομεν δύο θεωρίας διαφόρους μεταξὺ τῶν, διὰ τῶν ὁποίων προσπαθεῖ οὗτος νὰ ἐξηγήσῃ τὸ πρόβλημα. Κατὰ τὴν πρώτην τὸ «ἀμελὴς καὶ ἄηχος» καὶ τὸ ὅτι «γέλως τοῖς ἅπασιν καὶ παίγνιον πρόκειται», σημαίνει, ὅτι ὁ Ρωμανὸς ἦτο φύσει κακόφωνος καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ ψάλλῃ, ὡς ἔδει, τὰ ὑπ' αὐτοῦ ποιούμενα, ὡς συμβαίνει τοῦτο εἰς ποιητὰς καὶ μουσουργούς. Τοῦτο ὅμως δὲν ἀποκλείει τοῦτον νὰ εἶναι μέγας ποιητὴς καὶ μελωδός. Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ἡ παραφωνία πρέπει νὰ

28. Σ. Παπαδοπούλου, ἐνθ. ἀνωτέρω, σ. 93. Τὸ κείμενον τῶν ἐν λόγῳ στροφῶν ἔχει ὡς ἑξῆς:

55 ιζ' 1-6 «Ὅταν εἰς καθ' ἑνὸς ὑπεραίρεσθε, τότε ὑπὸ [τοῦ] ἐχθροῦ παρεμπαίξεσθε· τὸ γὰρ ἔργον αὐτοῦ ὑπείσέρχεται καὶ φαντάζει τὸν νοῦν τῶν σαθρῶν ἀδελφῶν. | τὸν μὲν ἐπαίρει ὡς καλλιφῶνον, τὸν δὲ πάλιν ὡς τραυλόλον φυσιοῖ | καὶ τυφλώσας αὐτοὺς ἐγγελά πρὸς αὐτούς· | ἀλλ' ἐκνήψαντες στήκετε ἐν τῇ φῶδι· | Ἀλληλοῦτα.

ιη' 1-6 «Ὑπεισῆλθε πολλάκις τῷ κάμνοντι ἀδελφῷ καὶ φησι «τί εἰς μάτην μοχθεῖς; |

ἰδοὺ ἄλλος μὴ κάμνων πρωτεύει σου, σὺ δὲ πάντων τυγχάνεις περίψημα» |

κάκεϊνος τούτοις ὡς ἀπλούστερος πιστωθεὶς εἶασεν ὁθεν ἐδικαιοῦτο |

καὶ λιπὼν τὸ καμεῖν μελετᾷ τὸ λαλεῖν· |

μὴ οὖν σχῇ [ποτε] λαλιὰν παρεκτός τῆς φῶδης· | Ἀλληλοῦτα

29. Ἐμμ. Παντελάκη, Συμβολαὶ εἰς τὴν χριστ. Ἑλληνικὴν ποίησιν, Ἀθηνᾶ 30 (1919), σ. 127. Τωμαδάκη Ρ.Μ.Υ. Γ' σ. 295 ἐξ.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 590 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 20 τεύχους.

27. Σ. Εὐστρατιάδου, μν. ἔργ. σ. 196 ἐξ., Σ. Παπαδοπούλου, Οἱ δύο Πίνδαροι, Ἀθῆναι 1966 σ. 93. Τὸ κείμενον τοῦ Ν. Καλλίστου ἔχει ὡς ἑξῆς: «... Οὗτος γὰρ τὰ πρῶτα καλλιφωνίας ἐπιμελούμενος ἀμελὴς παντάπασιν ὑπῆρχεν καὶ ἄηχος· διὸ καὶ γέλως τοῖς ἅπασιν καὶ παίγνιον προῖκετο, κἂν ἄλλως ἀρετῆς ἐργάτης ἦν δόκιμος· ἀμέλει καὶ τῷ ἐν τοῖς Κύρου ναφ προσίων, τῆς μητρὸς ἐδέετο τοῦ θεοῦ δοῦναι χάριν αὐτῷ καὶ εἰς θαῦμα μεταστρέψαι τὸ ὄνειδος».

προεκάλεσε τὴν χλεύην καὶ τὸν γέλωτα τῶν ἀκουόντων ἀνθρώπων³⁰.

Ἡ δευτέρα ἐξήγησις τοῦ Σ. Εὐστρατιάδου εἶναι ἡ ἐξής: «Ὁ Ρωμανὸς ἔταμε νέαν ὁδὸν καὶ ἄγνωστον ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ποιήσει. Ἐπὶ τῇ βάσει ἀρχαίων κλασσικῶν μέτρων ἐτόνισεν ἴδια μέλη, ὅλως ἄγνωστα ἐν τῇ ἐκκλησ. μελωδίᾳ. Τὰ ἔργα του διακρίνει πρωτοτυπία καὶ εἰς τὸν ρυθμὸν καὶ τὸ μέλος. Ἴσως δὲ τοῦτο νὰ προὐκάλεσε τὰ σκώμματα καὶ τὸν γέλωτα τῶν ἀκουόντων αὐτὸν ψάλλοντα νέα μέλη ἄγνωστα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ»³¹.

Ἡ γνώμη μας εἶναι, ὅτι εἰς τὴν διήγησιν τοῦ Νικηφόρου Καλλιῥστου ἐκφράζεται μερικὴ μόνον ἀποψις τοῦ θέματος. Αἱ ἄλλαι πηγαὶ μὴ ἀναφέρουσαι τοιαύτην λεπτομέρειαν ἐκφράζουν γενικώτερον τὸ χάρισμα τοῦ Ρωμανοῦ, ὅτι εἶναι «τὸ χάρισμα τῆς συντάξεως τῶν κοντακίων». Τοῦτο περιλαμβάνει ἀμφότερα καὶ τὴν ποίησιν καὶ τὴν μελωδίαν. Κατὰ ταῦτα ἡ ἀποψις τοῦ Καλλιῥστου δὲν πρέπει νὰ ἐκληφθῇ ὡς γενικὴ.

Θὰ ἦτο ἴσως δυνατόν τὸ πρόβλημα νὰ συνοψισθῇ ὡς ἐξής: Ὁ Ρωμανὸς δὲν εἶναι μόνον ποιητής, εἶναι μελωδός, ἥτοι συνθέτει πρωτότυπα μέλη καὶ ἐξευρίσκει συγχρόνως κείμενα δι' αὐτά. Ἡ μουσικὴ συντίθεται τὴν ἰδίαν στιγμὴν ἀκριβῶς, κατὰ τὴν ὁποίαν γεννᾶται καὶ ὁ λόγος εἰς τὰ κοντάκια, μὲ ποικίλον καὶ πολύπλοκον μέτρον. Τὸ χάρισμα λοιπόν, τὸ ὁποῖον ἔλαβεν οὗτος, πρέπει νὰ ἀφορᾷ καὶ εἰς τὰ δύο ταῦτα μέρη τοῦ ἔργου του, ἐκ τῶν ὁποίων ἀποτελεῖται τὸ κοντάκιον. Αἱ περιγραφαὶ τοῦ χαρίσματος τούτου δύνανται νὰ ποικίλουν, ἐπηρεαζόμεναι ἀπὸ περιστατικά ἐκ τῶν ἐπὶ μέρους συμβαινόντων πρὸ τοῦ δράματος. Περισσότερα δὲ τοιαῦτα λεπτομερειακὰ στοιχεῖα διασωζόμενα τυχὸν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ συμβάλλουν εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ δράματος τούτου, διαφωτίζοντα ὅλα τὰ σημεῖα τοῦ προβλήματος.

Ὁ Ρωμανὸς εἶχε προφανῶς καὶ προηγουμένως ἰκανότητος ποιητοῦ ἢ καὶ μελωδοῦ. Δείγματα ὅμως τοῦ ἔργου του προερχόμενα ἀπὸ τὴν περίοδον αὐτὴν δὲν ἔχομεν. Τὰ διασωθέντα ἔργα του εἶναι εἰλημμένα ἐκ τῶν μεταγενεστέρων κωδίκων τῶν ἱερῶν μονῶν καὶ

περιέχουν τὰ καθιερωθέντα εἰς τὴν θ. λατρείαν κοντάκια μετὰ τὴν ἐπικράτησίν των, καὶ οὕτω πρέπει νὰ ἀνήκουν τρόπον τινὰ εἰς τὴν μετὰ τὸ ὄραμα ἐποχὴν. Ἀποτελοῦν μέρος τῶν χιλίων κοντακίων, τὰ ὁποῖα μετὰ τὸ ὄραμα ἔγραψε καὶ «ἀπόκεινται» εἰς τὴν ἰ. μονὴν τῶν Κύρου κατὰ τὸ συναξάριον.

Ἡ ἔννοια τοῦ χαρίσματος ἄλλωστε περιλαμβάνει τὴν ὑπὸ τῆς θ. Χάριτος δαψιλῇ παροχὴν ὀρισμένων ἰκανοτήτων εἰς μίαν περιοχὴν τοῦ εὐεργετουμένου ἀνθρώπου. Εἰς τὸν Ρωμανὸν ἡ περιοχὴ αὕτη εἶναι ἡ καλλιτεχνικὴ, σχετιζομένη μὲ τὸν λόγον καὶ τὸ μέλος ἐν συνδυασμῷ. Ἐὰν ἐπηρεασθῶμεν ἀπὸ τὴν περὶ μουσικῆς βυζαντινὴν ἀντίληψιν καὶ μάλιστα τῆς κατὰ τὴν θεῖαν λατρείαν χρησιμοποιουμένης, θὰ διακρίνωμεν, ὅτι τονίζεται ἡ σημασία τῶν λόγων εἰς τοὺς ὕμνους τούτους περισσότερο τῆς μουσικῆς αὐτῶν. Πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην ὁδηγεῖ καὶ ὁ τύπος τοῦ δράματος, ἡ κατάποσις δηλαδὴ γεγραμμένου χάρτου ἢ βιβλίου, ὅστις, συμφώνως καὶ πρὸς τὰ πρότυπά του, ἐννοεῖ τὴν ἐξωτερικέυσιν τῶν λόγων καὶ τῶν ἰδεῶν, τῶν περιεχομένων εἰς τὸν χάρτην ἢ βιβλίον τοῦτο.

Ἐξ ἄλλου, εἰς μίαν ὁμως θεῖαν ἐνέργειαν δὲν δυνάμεθα νὰ προβάλωμεν περιορισμούς. Τὸ θεῖον Πνεῦμα εἶναι ἐλεύθερον νὰ πνεύσῃ εἰς πᾶσαν κατεύθυνσιν. Ἀλλὰ καὶ αὕτη ἡ βυζαντινὴ περὶ λατρείας γενικὴ ἀντίληψις ὑπῆρξεν εὐρεῖα καὶ δημιουργικὴ, οὐ μόνον δὲ συνεκρότησε μίαν νέαν δομὴν πνευματικῆς ζωῆς καὶ εἰς τὸν καλλιτεχνικὸν τομέα διὰ τῶν νέων μορφῶν ποικίλης καὶ ὑψηλῆς τέχνης, τὰς ὁποίας ἐφεῦρε, ἀλλὰ ἐσχημάτισε καὶ τὸ ὅλως ἰδικόν της πνευματικὸν κλῖμα, ἐντὸς τοῦ ὁποίου κατηξιώθησαν αἱ ἐν λόγῳ τέχναι, οὕτως ὥστε τὰ δύο ταῦτα νὰ συνδεθοῦν ἀρρήκτως καὶ ἀποτελέσουν πρωτοφανῇ καὶ ἀμίμητον πολιτισμὸν.

Δυνάμεθα λοιπὸν βάσει τῶν μέχρι τοῦδε λεχθέντων νὰ συμπεράνωμεν περὶ τοῦ χαρίσματος τοῦ Ρωμανοῦ τοῦ Μελωδοῦ, ὅτι αἱ βιογραφικαὶ αὐτοῦ πηγαὶ οὐ μόνον συμφωνοῦν μετὰ τῶν, ἀλλὰ καὶ συμπληρώνουν ἀλλήλας. Καὶ εἰς μὲν τὴν γενικωτέραν φράσιν τῶν συναξαρίων: «τὸ χάρισμα τῶν κοντακίων», ὑπάρχει τὸ ὅλον καὶ κυρίως τὸ ποιητικὸν αὐτῶν μέρος, εἰς δὲ τὰς διηγήσεις τοῦ Νικηφόρου Καλλιῥστου καὶ τοῦ Ἀκακίου Σαββαΐτου τονίζεται μόνον ἡ Μελωδία, ἥτις ἀποτελεῖ τὸ μουσικὸν μέρος αὐτῶν.

(Συνεχίζεται)

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΟΡΑΚΙΔΗΣ

30. Ἐνθ' ἀνωτ. σ. 196.

31. Αὐτόθι.

Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΙΣ ΕΙΣ Δ. ΓΕΡΜΑΝΙΑΝ *

7. Τὸ στοιχεῖον τῆς κοινωνίας εἰς τὴν σύγχρονον ἐποχὴν.

Κατὰ τὴν ἀκολουθήσαν συζήτησιν ἀνεφέρθη, ὅτι αἱ ὡς ἂν θέσεις τῶν ὀρθοδόξων ἱερέων προϋποθέτουν μίαν «χριστιανικὴν κοινωνίαν», ἡ ὁποία, διὰ τὴν Δύσιν τοῦλάχιστον, ἔπαυσε πρὸ πολλοῦ νὰ ὑπάρχῃ. Εἰς τὴν Δύσιν, ἀνεφέρθη, ἡ κοινωνία εἶναι πλουραλιστικὴ καὶ ὄχι χριστιανική. Φαίνεται λοιπόν, ἀνεφέρθη, ὅτι ἔχομεν ἐνταῦθα τὴν συνάντησιν δύο ἐποχῶν.

Κατὰ μίαν ἄλλην ὅμως ἄποψιν, ἐκφρασθεῖσαν ὑπὸ Καθηγητοῦ τῆς Δογματικῆς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Ἐρλαγκεν, δυνάμεθα νὰ θεμελιώσωμεν χριστολογικῶς καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν προσπάθειαν πρὸς βελτίωσιν τῶν δομῶν, περὶ τῆς ὁποίας ἐγένετο λόγος, καὶ νὰ εὕρωμεν, συνεπῶς, τὸ συνδετικὸν σημεῖον μεταξὺ τῆς προσπάθειας αὐτῆς καὶ τῆς χριστιανικῆς πίστεως.

Ἐξ ὀρθοδόξου ἐξ ἄλλου πλευρᾶς ὑπεγράμμισθη, ὅτι ἡ κοινωνία, περὶ τῆς ὁποίας ἐγένετο λόγος, εἶναι ἡ Ἐκκλησία, τὸ ἴδιον τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸ ὁποῖον καλούμεθα νὰ μείνωμεν ἐνσωματωμένοι διὰ τῆς ζωῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἡ τοιαύτη κοινωνία φέρει χαρακτηρισθῆρα δυναμικόν, εἶναι κάτι τὸ ὁποῖον κατακτᾶται διαρκῶς καὶ μεταμορφοῦται εἰς νέαν ζωὴν καὶ ἐκτὸς τῆς λατρευτικῆς συνάξεως.

Δι' αὐτὸν τὸν λόγον εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν γίνεταί λόγος περὶ προσλήψεως εἰς τὸν λειτουργικὸν χώρον καὶ μεταμορφώσεως ὁλοκλήρου τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς καὶ δραστηριότητος. Ἀναμφιβόλως, ἡ σημερινὴ κοινωνία εἶναι κοινωνία πλουραλιστικὴ καὶ ἡ ἐποχὴ μας ἐποχὴ ἐκκοσμικευμένη.

Εἶναι ἐπίσης γεγονός, ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἀπέβαλε πολλὰ ἐκ τῶν στοιχείων ἐκείνων, τὰ ὁποῖα εἶχε προσλάβει κατὰ τὸ παρελθὸν καὶ τὰ ὁποῖα δὲν ἀπετέλουν οὐσιώδη στοιχεῖα τῆς ζωῆς Αὐτῆς. Τοῦτο δὲν δύναται ἐξ ὀρθοδόξου πλευρᾶς νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς μία μεγάλη ἀπώλεια. Ἐκεῖνο ὅμως, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ οὐσιώδες γνῶρισμα τῆς Ἐκκλησίας καὶ οὐσιώδες χαρακτηριστικὸν τῆς ζωῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, εἶναι τὸ στοιχεῖον τῆς ἐν Χριστῷ κοινωνίας. Τοῦτο δὲν δύναται ἡ Ἐκκλησία νὰ ἐγκαταλείψῃ. Ἄλλως, θὰ παύσῃ νὰ εἶναι Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, Σῶμα τοῦ Κυρίου.

Εἰς μίαν ἐποχὴν ὡς ἡ ἰδική μας τὸ καθῆκον τῶν ὑπευθύνων ἐκκλησιαστικῶν παραγόντων καὶ τῶν διακόνων τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ δὲν συνίσταται εἰς τὴν ἀποδέσμευσιν τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὸ στοιχεῖον τῆς κοινωνίας, τοῦ διαχωρισμοῦ δηλαδὴ τῆς πνευμα-

τικῆς ζωῆς ἀπὸ τὴν κοινωνικὴν ζωὴν καὶ δραστηριότητα, ἀλλὰ εἰς τὴν ἀντίθετον ἀκριβῶς προσπάθειαν εἰς τὴν ἀναζήτησιν τρόπων, διὰ τῶν ὁποίων τὸ στοιχεῖον αὐτὸ θὰ διασωθῇ καὶ θὰ ἐνισχυθῇ ἔτι περισσότερον.

Διὰ τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ τὴν ὀρθόδοξον παράδοσιν ἡ προσπάθεια αὕτη πρέπει νὰ κατευθύνεται πρὸς τὰ ἑσω. Ἐνταῦθα ἀνανέωσις δὲν σημαίνει πλέον ἀλλαγὴν ἢ ἀναζήτησιν νέων σχημάτων, ἀλλὰ, κυρίως, ἐπανέσεις τοῦ γνησίου πνεύματος τῆς Ὀρθοδοξίας, τὸ ὁποῖον μόνον ἐνότητα καὶ κοινωνία (μετὰ πάντων τῶν ἁγίων) ἐν Χριστῷ γνωρίζει καὶ οὐδέποτε μίαν πνευματικὴν ἢ καὶ ἐν γένει ζωὴν μεμονωμένων ἀτόμων διὰ μιᾶς ἀπ' εὐθείας ἐνώσεως μετὰ τοῦ Θεοῦ.

Ὅταν ὁμιλῶμεν περὶ ἐσωτερικῆς ἐνότητος μεταξὺ θείας λατρείας καὶ διακονίας, δὲν ἔχομεν ὑπ' ὄψιν μας μίαν «πατερναλιστικὴν» κοινωνίαν, ἀλλὰ μίαν λατρευτικὴν συνάξιν, τὴν ὁποίαν ἀποτελοῦν ζῶντα μέλη τῆς Ἐκκλησίας. Ὅταν τὰ μέλη αὐτὰ δροῦν καὶ κινοῦνται ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς λατρευτικῆς αὐτῆς συνάξεως, αἰσθάνονται βαθύτατα τὸν ἀδελφικὸν σύνδεσμον μέσφ τοῦ κοινοῦ Ποτηρίου καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς ἐκφράσεως τοῦ βιώματος αὐτοῦ εἰς τὴν καθημερινὴν ζωὴν.

8. Οἱ ἐκ Σερβίας ἐργάται.

Εἰς τὰ πλαίσια τῆς συζήτησεως περὶ τῆς καταστάσεως τῶν ὀρθοδόξων ἐργατῶν ἐν Γερμανίᾳ, τὸν λόγον ἔλαβεν ὁ Σεβασμιώτατος ἐπίσκοπος Λαυρέντιος, ὅστις ἀνέφερεν ὅτι εἰς τὴν Γερμανίαν εὐρίσκονται περὶ τοὺς 140.000 ὀρθοδόξους Σέρβους.

Πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν Σέρβων ἐργατῶν, ἀνέφερεν ὁ Σεβασμιώτατος Λαυρέντιος, ἀντιμετωπίζει τὸ Πατριαρχεῖον Σερβίας μεγάλας δυσκολίας. Ἐκ τῶν 8 συνολικῶς ἱερέων ἐν Γερμανίᾳ οἱ πλεῖστοι ἡγοῦνται κυρίως τῶν κοινοτήτων, τὰς ὁποίας ἔχουν σχηματίσει οἱ Σέρβοι πρόσφυγες.

Μεταξὺ τῶν προσφύγων αὐτῶν ὑφίσταται ὥργανωμένη κοινοτικὴ ζωὴ. Ἀντιθέτως διὰ τοὺς ἐργάτας, παρ' ὅλον ὅτι ἡ ἐξεύρεσις ἱερέων εἶναι εὐκόλος, ἡ ἐξεύρεσις τῶν ἐξόδων διαβιώσεως αὐτῶν καὶ τῶν ἀπαραιτήτων μέσων τῆς ποιμαντικῆς τῶν δραστηριότητος καθίσταται δυσκολωτάτη. Εἶναι χαρακτηριστικόν, ὅτι ὁ π. Tucakov ἀπασχολεῖται ὡς ἀπλοῦς ἐργάτης βιομηχανίας, προκειμένου νὰ συντηρήσῃ τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ. Ὁ σχηματισμὸς τῶν νέων κοινοτήτων καὶ ἡ αὐτοσυντήρησις αὐτῶν καθίσταται δυσκολωτάτη, λόγφ τῆς συνεχοῦς μετακινήσεως τῶν ἐργατῶν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον βεβαίως δὲν συμβαίνει μεταξὺ τῶν προσφύγων.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 512 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 17-18 τεύχους.

Ο επίσκοπος Λαυρέντιος ανέφερεν ένδεικτικώς, ότι ή Ρωμαιοκαθολική Έκκλησία διώρισεν εις την περιφέρειαν του Βερολίνου δια 12.000 Κροάτας 12 κοινωνικούς λειτουργούς. Αντιθέτως, δια 24.000 ορθοδόξους Σέρβους, οι οποίοι εργάζονται εις την ίδιαν περιοχήν ή «Εργατική Περίθαλψις» (Arbeiterwohlthat), οργανισμός προνοίας, εις τόν όποϊόν έχει ανατεθή ή εξυπηρέτησις των ορθοδόξων Σέρβων, διώρισε μόνον ένα κοινωνικόν λειτουργόν.

Αυτοί οι άνθρωποι, ανέφερεν ό Σεβασμιώτατος, δηλαδή οι Σέρβοι ορθόδοξοι εργάται, διακρίνονται υπό μιās βαθυτάτης θρησκευτικής ζωής. Τοῦτο διότι εις την Χώραν μας ή πίστις δοκιμάζεται.

9. Κοινωνικο - πολιτικά και ήθι - και συνέπειαι.

Τό θέμα αυτό ανέπτυξεν ό Μ. Bartelt, συνεργάτης του Κοινωνικού-Επιστημονικού Ινστιτούτου της Εὐαγγελικῆς Έκκλησίας (Bochum). Η εισηγήσις αὐτή έλαβε χώραν την Κυριακήν μετά την θείαν λειτουργίαν. Δυστυχώς, ό σημειών τās γραμμάς αὐτάς παρεχολούθησε μόνον τό δεύτερον μέρος της εισηγήσεως, ή όποία όντως έπαρουσίασεν ιδιαίτερον ένδιαφέρον.

Αναφερόμενος εις τό θέμα της φυσικῆς εντάξεως των ξένων εργατών εις τό γερμανικόν περιβάλλον, ανέφερεν ότι υφίστανται τρία κυρίως πρότυπα (Model) της εντάξεως ταύτης (Intergration):

α) Τό πρότυπον της απόστασεως (Distanzmodel), τό όποϊον χαρακτηρίζει την παρουσίαν των ξένων εργατών ως προσωρινόν φαινόμενον, ως «ανάγκαιον κακόν που πρέπει νά γίνη άνεκτόν προσωρινώς, χωρίς νά υφίσταται ανάγκη ή και νά αξίζη νά τεθοῦν αι σχέσεις πρός αὐτούς επί σταθερωτέρας βάσεως και νά αναπτυχθοῦν εις έντονώτερον βαθμόν»¹⁴.

Κατά την άποψιν αὐτήν οι ξένοι εργάται έκλαμβάνονται ως πρόβλημα της γερμανικῆς οίκονομίας και όχι ως πρόβλημα δομῆς (Strukturproblem). Έπ' αὐτῆς δέ της βάσεως στηρίζεται και ό τελευταίος νόμος περί αλλοδαπών (1965), ό όποϊος ασχολείται κυρίως με τό θέμα, πώς θά απαλλαγῇ κανείς από τούς ξένους εργάτας και όχι πώς θά ρυθμίση τά προβλήματα της παραμονῆς των.

β) Πρότυπον φυσικῆς εντάξεως (Intergrationmodel). Πολλοί γερμανοί έκλαμβάνουν τοῦτο υπό μίαν έννοιαν, ή όποία εις την πραγματικότητα δέν είναι Intergration, αλλά Assimilation (άφομοίωσις).

Κατά τόν όμιλητήν δυνάμεθα νά διακρίνωμεν τρεῖς φάσεις εις την προσπάθειαν των ξένων πρός Intergration:

1. Εις την πρώτην φάσιν καταβάλλεται προσπά-

θεια, κατά την όποίαν οι ξένοι εργάται έρχονται εις πρώτην επαφήν με τās εκδηλώσεις του πολιτισμοῦ της Χώρας και με έν νέον σύστημα αξιών, εις έν περιβάλλον όλιγώτερον πατριαρχικόν (πλουραλιστική κοινωνία).

2. Τηροῦν μίαν κάποιαν απόστασιν και προσπαθοῦν νά συνέλθουν εκ της κοπώσεως της προηγουμένης φάσεως. Είναι ή φάσις της στροφῆς πρός τά έσω, της φυγῆς εις την ομάδα των συμπατριωτών, της μοναξιάς, της νοσταλγίας, ή φάσις ή όποία περικλείει πολλούς και ποικίλους κινδύνους.

3. Η φάσις της δράσεως. Εις την φάσιν αὐτήν καταβάλλεται προσπάθεια οργανώσεως και συντονισμοῦ των προσπαθειών πρός υπεράσπισιν των ιδίων συμφερόντων και ή συνάντησις του συνανθρώπου επί του αὐτοῦ επιπέδου. Συνοδεύεται δέ και μετά της επιθυμίας πρός συμμετοχήν εις την ευθύνην της διαμορφώσεως των κοινωνικῶν πραγμάτων. Τοῦτο όμως έχαρακτηρίσθη υπό του όμιλητοῦ ως οὐτοπία.

Είναι φανερόν, ότι ή διάρκεια της παραμονῆς διαδραματίζει ένταῦθα ένα αποφασιστικόν ρόλον και έμποδίζει τούς ξένους εργάτας νά εισέλθουν εις την τελευταίαν αὐτήν φάσιν της προσπάθειας των πρός πλήρη ένταξιν εις την γερμανικὴν κοινωνίαν.

Τά άνωτέρω καθιστοῦν σαφή την κατεύθυνσιν, εις την όποίαν πρέπει νά κινηθῇ ή βοήθεια από μέρος της Έκκλησίας. Πρέπει αὐτή νά αποβλέπη εις την δραστηριοποίησιν των ξένων εργατών και εις την μεταβολήν αὐτῶν από αντικείμενα φιλανθρωπίας εις υποκείμενα, εις πρόσωπα ισότιμα πρός τούς άλλους ανθρώπους, εις παράγοντας, οι όποιοι αντιμετωπίζουν μόνον των τά προβλήματά των και συναντοῦν τούς συνανθρώπους των επί ενός κοινοῦ επιπέδου.

Ο ρόλος λοιπόν των έντοπιῶν Έκκλησιῶν είναι νά βοηθήσουν τούς ξένους εργάτας νά άπελευθερωθοῦν από την κατάστασιν ενός «υποπρολεταριάτου» (Subproletariat), εις την όποίαν εύρίσκονται. Τοῦτο θά επιτευχθῇ βεβαίως όχι δι' ενός συστήματος «εξυπηρέτησεως» και «κηδεμονίας» των ξένων εργατών από μέρος των Έκκλησιῶν της Δύσεως, αλλά δια της ενισχύσεως της αὐτοπεποιθήσεως των ιδίων των ξένων εργατών. Και ή αὐτοπεποίθησις αὐτή κατορθοῦται μόνον βάσει επιτυχιῶν εις τόν κοινωνικόν, πολιτιστικόν και επαγγελματικόν τομέα. Ένταῦθα, καλοῦνται αι Έκκλησίαι νά δημιουργήσουν τās άπαραιτήτους εκείνας προϋποθέσεις πρός επιτυχίαν των σκοπῶν αὐτῶν.

Ο όμιλητής προέτεινε π.χ. διδασκαλίαν της γλώσσης εις τούς ξένους εργάτας, κατά τās τρεῖς πρώτας εβδομάδας μετά την άφιξιν των εις την Γερμανίαν, δια της μεθόδου των όπτικοακουστικῶν μέσων, ή όποία οὐδεμίαν σχολικήν μόρφωσιν προϋποθέτει, την παροχήν εις τούς ξένους εργάτας καταλλήλων αἰθουσῶν πρός ανάπτυξιν της κοινωνικῆς και πολιτιστικῆς και θρησκευτικῆς ζωῆς των κ.ά.

14. M. Bartelt, ένθ' άνωτ., σελ. 133.

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΕΝΤΑΕΤΙΑΣ

Πέντε ἔτη συνεπληρώθησαν ἀπὸ τῆς ιδρύσεως τοῦ Συνοδικοῦ Γραφείου Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς (Ὀκτώβριος 1967-Ὀκτώβριος 1972) παρὰ τῇ Ἀποστολικῇ Διακονίᾳ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ οἰκονομικὸς ἀπολογισμὸς αὐτῆς τῆς πενταετίας ἔχει ὡς κάτωθι:

Ἑσοδα ἐν συνόλῳ 8.556.993,90
 Ἐξοδα ἐν συνόλῳ 6.974.156,00
 Ὑπόλοιπον εἰς τὸ ταμεῖον τὴν 20-10-72 1.582.837,90

Ἀνάλυσις τῶν ἐσόδων:

Σύνολον ἐκ Δίσκου 4.603.693,40
 Σύνολον ἐκ Δραχμῆς 2.928.520,90
 Σύνολον ἐκ Δωρεῶν καὶ ἐπιχορηγήσεων 1.024.779,60

Ἀνάλυσις τῶν ἐξόδων:

α'. Ἐμβάσματα εἰς Ἱεραποστολικὰς Ἐκκλησίας διαφόρων Χωρῶν:

1) Εἰς Ἱ. Μητρόπολιν Εἰρηνουπόλεως 2.465.541,30
 2) Εἰς Ἐκκλησίαν Ν. Κορέας 165.865
 3) Εἰς Ἐκκλησίαν Κογκὸ 181.718
 4) Εἰς Ἐκκλησίαν Ἰνδιῶν 30.173
 5) Εἰς πρόσωπα διαφόρων Χωρῶν δι' ἱεραποστολικούς σκοπούς 33.463
 Σύνολον ἐμβασμάτων 2.876.760,30

β'. Λοιπαὶ δαπάναι.

1) Ὑπὲρ προσώπων καὶ τοῦ ἱεραπ. ἔργου τῆς Ἀ. Ἀφρικῆς 1.815.211,65
 2) Ὑπὲρ προσώπων καὶ ἔργου ἄλλων ἱεραπ. Χωρῶν 634.288
 3) Ὑπὲρ τῆς ὁργανώσεως καὶ λειτουργίας τοῦ ΚΙΣ ἢ ΚΕΣΟΜ καὶ τοῦ Οἰκοτροφείου του 562.195,30
 4) Ὑπὲρ ὁργανώσεως καὶ λειτουργίας διαφόρων ἱεραποστολικῶν Ὑπηρεσιῶν 669.533,25
 5) Ὑπὲρ λοιπῶν δραστηριοτήτων ἐν-τός καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος 416.167,50

Κατὰ δὲ τὸν Προϋπολογισμὸν καὶ Προγραμματισμὸν ἔργου τοῦ 1973 ἔχει ἀποφασισθῇ ἡ διάθεσις σοβαρωτάτων κονδυλίων δι' ἀνέγερσιν Καθεδρικοῦ Ναοῦ εἰς Κένυαν καὶ ἄλλων Ναῶν καὶ Σχολείων ἐν Ἀνατολικῇ Ἀφρικῇ, ὡς καὶ ἡ χρηματοδότησις πολλῶν ἔργων Ἱεραποστολικῆς σκοπιμότητος εἰς διαφόρους ἄλλας Χώρας.

Ἀρχιμ. ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΡΩΜΑΙΟΣ

γ) Τὸ τρίτον πρότυπον, τὸ ὁποῖον ἐπεκρότησεν ὁ ὁμιλητής, χαρακτηρίζεται ὡς «πρότυπον τῆς ἀμοιβαιότητος» (Partnerschaftsmodel), ἀναφέρεται δὲ τοῦτο κυρίως εἰς τὴν τρίτην φάσιν τῆς διεργασίας ἐκείνης πρὸς ἔνταξιν τῶν ξένων ἐργατῶν εἰς τὴν ἐν Γερμανίᾳ κοινωνίαν.

Κατὰ τὸν ὁμιλητὴν, πρέπει νὰ δοθῇ εἰς τοὺς ξένους ἐργάτας ἡ δυνατότης τῆς συμμετοχῆς τῶν εἰς τὴν εὐθύνην τῆς διοικήσεως τῶν ἐπιχειρήσεων, καὶ μάλιστα κατὰ τὸν αὐτὸν βαθμὸν μὲ τοὺς γερμανοὺς συναδέλφους των, καὶ ἡ δυνατότης ἀποφάσεως διὰ τὰ θέματα, τὰ ὁποῖα τοὺς ἀφοροῦν.

Ἐνταῦθα, κατέληξεν, ἡ Ἐκκλησία καλεῖται νὰ

ἐφαρμόσῃ τὸ εὐαγγελικὸν μήνυμα τῆς ἀδελφότητος καὶ τῆς δικαιοσύνης.

Κατὰ τὸν κ. Bartelt «ἡ παρουσία τῶν δύο ἑκατομμυρίων ξένων ἐργατῶν θὰ ἡδύνατο νὰ καταστῇ διὰ τὴν γερμανικὴν κοινωνίαν εἰς ἐμπλουτισμὸς ἀπροσδοκήτου ἐκτάσεως. Ἡ συμβολὴ των εἰς τὸν κοινωνικόν, πολιτικὸν καὶ πολιτιστικὸν τομέα θὰ ἡδύνατο μίαν ἡμέραν νὰ ἐκτιμηθῇ ὑψηλότερον ἀπὸ τὴν συμβολὴν αὐτῶν εἰς τὴν ἄνοδον τῆς οἰκονομικῆς μας ἀνάμεως»¹⁵.

(Συνεχίζεται) Πρεσβ. ΑΝΤ. ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

15. Bartelt, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 147.

ΣΥΝΟΔΙΚΑΙ ΕΓΚΥΚΛΙΟΙ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀριθ. { Πρωτ. 4225 Ἀθήνησι τῇ 5ῃ Ἰουλίου 1972
Διεκπ. 2152

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 1924

Π ρ ό ς

Τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Ἵνα ἀπαλλαγῶσιν οἱ κληρικοὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τῶν δυσαρέστων συνεπειῶν, τὰς ὁποίας ἀντιμετωπίζουν κατὰ τὴν νοσηλείαν των εἰς τὰ διάφορα νοσηλευτικὰ Ἰδρύματα τῆς Χώρας, εἶχεν, ὡς γνωστόν, προγραμματισθῇ ἡδη ἀπὸ τοῦ ἐνθρονιστηρίου τοῦ 1967 ἡ Ἱδρυσις εἰδικῶ δι' αὐτοὺς Νοσοκομείων.

Ἡ σκέψις αὕτη ἤρχισεν εἰσερχομένη εἰς τὴν ὁδὸν τῆς πραγματοποιήσεως πρώτον διὰ τῆς γενομένης προσωπικῆς δωρεᾶς τοῦ προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐκ διακοσίων χιλιάδων (200.000) δραχμῶν, πρὸς σύστασιν τοῦ Ἰδρύματος «Νοσηλευτικὸν Ἰδρυμα Κληρικῶν Ἑλλάδος» (Ν.Ι.Κ.Ε.) καὶ δευτέρον χάρις εἰς τὴν ὁσιωτάτην μοναχὴν Παρασκευὴν Πέππα, ἡ ὁποία ἀντὶ μόνον 10.180.000 δραχμῶν προσέφερεν εἰς τὸ ΤΑΚΕ δύο ἀκίνητα, ἥτοι α) τὴν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Χαλκίδος 15-17 (Τέρμα Πατησίων) Κλινικὴν τῆς, δυνάμεως 80-90 κλινῶν καὶ β) τὸ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Βασιλ. Γεωργίου 14 (Ἀγ. Παρασκευῇ) Ἀναρρωτήριόν τῆς, ἡ ἀξία τῶν ὁποίων κατ' ἐκτίμησιν εἰδικῆς Ἐπιτροπῆς ἀνήρχετο εἰς δέκα ἐξ ἑκατομμύρια (16.000.000) δραχμῶν, τὰς ὁποίας τὸ ΤΑΚΕ κατέβαλεν ὡς ἀμέσως ἐνδιαφερόμενον, ἵνα ἀποκτήσῃ κατάλληλον νοσηλευτικὸν Ἰδρυμα διὰ τοὺς ἡσφαλισμένους του.

Τὸ νοσηλευτικὸν ὅμως Ἰδρυμα, διὰ τὰ καταστῆ ἀντάξιον τοῦ σκοποῦ του, ἔπρεπε ἀφ' ἐνὸς μὲν νὰ δύναιτο νὰ διαθέτῃ τὸ κατάλληλον ἱατρικὸν καὶ νοσηλευτικὸν προσωπικόν, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ ἔχῃ τὸν ἀπαραίτητον ἐξοπλισμόν.

Καὶ διὰ μὲν τὴν ἀπόκτησιν τοῦ καταλλήλου ἱατρικοῦ προσωπικοῦ ἔπρεπε νὰ γίνοντο δύο τινά: Πρῶτον, νὰ ἀναζητηθῇ τοῦτο μεταξὺ τῶν ἀρίστων ἱατρῶν, τοὺς ὁποίους διαθέτει ἡ Πρωτεύουσα, δευτέρον δὲ τὸ Ἰδρυμα νὰ καταστῇ δυνάμεως τοῦλάχιστον 150 κλινῶν, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν τὸ κατώτατον ὅριον, διὰ τὰ ἔχῃ τοῦτο τὸ δικαίωμα νὰ ἐκπαιδεύσῃ ἱατροὺς εἰς ὠρισμένας ἱατρικὰς ἐιδικότητας. Πρὸς τοῦτο, ἔπρεπε εἰς τὸ ὑπάρχον κτίριον νὰ προστεθῇ νέα πτέρυξ, ἡ ὁποία θὰ περιελάμβανε τὰς νέας κλῖνας, διὰ τῶν ὁποίων

τὸ νοσηλευτικὸν ἡμῶν Ἰδρυμα θὰ ἀνεβίβαζε τὸ δυναμικόν του εἰς 150.

Ἡ νέα αὕτη πτέρυξ, θεμελιωθεῖσα κατὰ τὸ 1969, εἶναι πλέον κατὰ πάντα ἑτοιμος. Παράλληλως, ἡδη ἀπὸ τοῦ 1970, ἤρχιζεν ἡ ἔρευνα διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῶν ἱατρικῶν στελεχῶν, τὰ ὁποῖα χάριτι θεῆς ἀνέλαβον ἡδη τὸ ἔργον των καὶ τὰ ὁποῖα εἶναι ὄχι μόνον ἐκ τῶν ἀρίστων ἐπιστημόνων τῆς εἰδικότητός των, ἀλλὰ καὶ πλήρως ἀφωσιωμένα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν.

Ἐκεῖνο ὅμως, τὸ ὁποῖον δι' ἅπαντα τὰ νοσοκομεία καὶ τὰς κλινικὰς ἀποτελεῖ τὴν πραγματικὴν δυσκολίαν, εἶναι ἡ ἐξέυρεσις τοῦ καταλλήλου νοσηλευτικοῦ προσωπικοῦ, δηλαδὴ τῶν Ἀδελφῶν Νοσοκόμων. Πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς βασικῆς ταύτης δυσκολίας κατεφύγομεν εἰς τὴν λήψιν ῥιζικοῦ μέτρου. Ἦτοι ἰδρύσαμεν τὴν ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν ἀνεγνωρισμένην Ἀνωτέραν Σχολὴν Διακονισσῶν Ἀδελφῶν Νοσοκόμων (Α.Σ.Δ.Α.Ν.) ἢ «Ὀλυμπιάς», τριετοῦς φοιτήσεως.

Ἐπομένως, διὰ τὰ ἔχωμεν τὴν πρώτην ἐκ τῆς Σχολῆς ταύτης σειρὰν τῶν Ἀδελφῶν ἔπρεπε νὰ παρέλθῃ τριετία ἀπὸ τοῦ 1969. Ἡδη δὲ διαθέτει τὸ Νοσοκομεῖον τῆς Ἐκκλησίας Ἀδελφάς, αἱ ὁποῖαι διακρίνονται ὄχι μόνον διὰ τὴν ἀρίστην κατάρτισίν των, καὶ τὸ ἀνεπίληπτον ἠθὸς των, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἀγάπην των πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸν σεβασμὸν των πρὸς τὸν κλῆρον.

Ἀφ' ἑτέρου, διὰ τὰ ἔχωμεν τὸν ἀπαραίτητον ἐξοπλισμόν, ἔπρεπε νὰ γίνοντο δύο τινά: Πρῶτον νὰ γίνῃ ἡ κατάλληλος διαρρύθμισις τῶν χώρων τοῦ παλαιοῦ κτιρίου καὶ δευτέρον ἡ προμήθεια τῶν ἀναγκασιούτων μηχανημάτων καὶ ὀργάνων. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον συνετελέσθη ἡδη καὶ τὸ παλαιὸν κτίριον συνεδέθη πλέον λειτουργικῶς μετὰ τοῦ νέου, ἐνῶ παράλληλως ἐδημιουργήθησαν οἱ ἀπαραίτητοι χώροι ἐργαστηρίων, Τραπεζῆς αἵματος, Πλυντηρίων, Μαγειρίου, ἀποθηκῶν κ.λπ. Ἡ δὲ προμήθεια τῶν ἀναγκασιούτων μηχανημάτων καὶ ὀργάνων ὁλοκληροῦται ἐντὸς ὀλίγου. Ὡς πρὸς αὐτά, ἐργυτάνευσεν ἡ ἀρχή, ὅπως εἶναι τὰ τελειότερα τοῦ εἴδους των, τόσον ὥστε τινὰ ἐξ αὐτῶν εἰς οὐδὲν ἕτερον νοσηλευτικὸν Ἰδρυμα τῆς Χώρας ἡμῶν ὑπάρχουν.

Διὰ τὰ ἀνοικοδομηθῇ ἡ νέα πτέρυξ, νὰ διαρρυθμισθῇ τὸ παλαιὸν κτίριον, νὰ ἐξοπλισθῇ τὸ Νοσοκομεῖον καὶ νὰ λειτουργήσῃ ἐπὶ δύο καὶ ἡμισυ ἔτη ἡ Σχολή, παρ' ὅλην τὴν φειδῶ καὶ τὴν προσπάθειαν περισυλλογῆς, ἀπητήθη νὰ δαπανηθῶσι σημαντικώτατα κεφάλαια. Τοιοντοτρόπως, ἐκτὸς τοῦ χρηματικοῦ ποσοῦ, τὸ ὁποῖον διετέθη ὑπὸ τοῦ ΤΑΚΕ διὰ τὴν ἀγορὰν τοῦ ἀκινήτου, ἐδαπανήθησαν μέχρι τοῦδε περὶ τὰ εἴκοσι ἑκατομμύρια δραχμῶν (20.000.000). Σημειωτέον, ὅτι διὰ τὴν μισθοδοσίαν τῶν προσωπικῶν θὰ εἶχον δαπανηθῇ περισσότερα, ἐὰν οἱ ἐκάστοτε Διευθύνται τοῦ Νοσοκομείου, ἥτοι τόσον ὁ Ἀρχία-

τρος κ. Ἀθαν. Καραντώνης καὶ ὁ κ. Γ. Καρράς, ὅσον ὁ νῦν Διευθύνων Σύμβουλος καθηγητῆς κ. Θωμάς Δοξιάδης μετὰ τοῦ Διοικητικοῦ Διευθυντοῦ Αἰδεσιμ. Πρωτοπρεσβυτέρου κ. Ἐλευθερίου Πετρισοπούλου ἐν- γενῶς φερόμενοι δὲν παρῆχον τὰς ὑπηρεσίας των ἐντε- λῶς δωρεάν, ὡς ἐπίσης καὶ οἱ κ. κ. Ἴατροι ὡς Σύμβου- λοι κατὰ τὸν καθορισμὸν τῶν διαφόρων προμηθειῶν καὶ τὴν λύσιν ἐτέρων τινῶν προβλημάτων τοῦ Νοσο- κομείου.

Αἱ τεράστιαι ὡς ἄνω δαπάναι κατὰ τὸ ἥμισυ περιῶπον ἐκαλύφθησαν διὰ δανείων ἐκ τοῦ TAKE καὶ τοῦ ΟΔΔΕΠ, τοῦ μὲν πρώτου χορηγήσαντος ὀκτῶ (8), τοῦ δὲ δευτέρου δύο καὶ ἥμισυ (2,5) ἑκατομμύρια δραχμῶν. Τὸ ἕτερον ἥμισυ περιῶπον τῶν δαπανῶν ἐκαλύφθη ἐκ δωρεῶν. Οὕτως, ὁ ἐφοπλιστὴς κ. Γεώρ- γιος Χρ. Λαϊμὸς προσέφερε διὰ τὸν ἐξοπλισμὸν τοῦ Νοσοκομείου ἑπτὰ (7) ἑκατομμύρια δραχμῶν, ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν περὶ τὰ τρία καὶ ἥμισυ (3,5), ἑκατομμύρια, ἅπασαι αἱ ὑπόλοιποι Μητροπόλεις ἐν συνόλῳ περὶ τὰς ὀκτακοσίας (800) χιλιάδας δραχμῶν καὶ τέλος ἄλλοι μικρότερα τίνα ποσά, μὴ συμπλη- ροῦντα ἐν τῷ συνόλῳ τὰς ἑκατὸν (100) χιλιάδας δρα- χμῶν.

Καὶ ἀπὸ μὲν τοῦ 1973 τὸ Νοσοκομεῖον, ἐλπίζεται, ὅτι θὰ δύναιται νὰ ἰσοσκελίῃ τὰ ἐξοδά του διὰ τῶν ἰδίων του ἐσόδων. Τώρα δμως, κατὰ τὴν πρώτην περιόδον τῆς λειτουργίας του, πρὸς ἐξόφλησιν τῶν ἀνειλημμένων ἤδη ὑποχρεώσεων του καὶ συνέχισιν τῆς λειτουργίας τῆς Σχολῆς Ἀδελφῶν, ἀπαιτοῦνται περὶ τὰ δέκα (10) ἀκόμη ἑκατομμύρια. Πρὸς κάλυ- ψιν τοῦ ποσοῦ τούτου εἶναι ἀπόλυτος καὶ ἐπείγουσα ἀνάγκη, ἵνα συμβάλουν γενναϊότερον ἅπαντες. Ἦτοι ἅπασαι αἱ Μητροπόλεις, ἅπαντες οἱ Ναοὶ καὶ ἅπασαι αἱ Μοναί, ἀκόμη καὶ ἅπαντες οἱ κληρικοί, θὰ πρέπει ἕκαστος μὲν ἱερός Ναὸς ἀμέσως νὰ συνεισφέρῃ κατὰ μέσον ὅρον περὶ τὰς ὀκτακοσίας δραχμάς, ἑκάστη ἱερὰ Μονὴ περὶ τὰς 20.000 δραχμῶν κατὰ μέσον ὅρον, τέλος δὲ ἕκαστος κληρικὸς τὸ ἀνώτερον ποσὸν τὸ ὅποῖον δύναιται, διὰ νὰ ἀντιμετωπισθοῦν αἱ ἐπερχό- μεναι δαπάναι, καὶ νὰ καταστῇ δυνατόν νὰ λειτουρ- γήσῃ τὸ Νοσοκομεῖον ἐν τῷ συνόλῳ του καὶ ἄνευ δυσκολιών, ἰδίᾳ κατὰ τὴν πρώτην περιόδον τῆς λει- τουργίας αὐτοῦ.

Ὅθεν, ἐπεὶ ἐκ τῶν ὡς ἄνω (10) δέκα ἑκατομ- μυρίων τὰ δύο (2) περίπου πρέπει νὰ πληρωθῶσιν ἐντὸς τοῦ Ἰουλίου καὶ ἕτερα τέσσαρα (4) ἐντὸς τοῦ Αὐγούστου, Συνοδικῇ ἀποφάσει, ποιούμεθα ἑκκλησίαν πρὸς τὴν ὑμετέραν Σεβασμιότητα, ἵνα αὕτη, τὸ ταχύ- τερον δυνατόν, ἔλθῃ γενναίως ἀρωγὸς εἰς τὸ σημαν- τικὸν τοῦτο ἔργον τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐμβάσῃ εἰς τὸν ὑπ' ἀριθμ. 558001 λογαριασμὸν τοῦ ὑποκατα- στήματος τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς Νεαπόλεως (Ἀθη- νῶν) τοῦλάχιστον τὸ κατὰ μέσον ὅρον τῇ ὑμετέρᾳ Θεοσώτῳ Ἱ. Μητροπόλει κατὰ τὸν ὡς ἄνω ὑπολο- γισμὸν ἀναλογοῦν ποσόν.

Οὕτω τὸ Ἱδρυμα τοῦτο θὰ προκόψῃ, δι' εὐχῶν καὶ τῇ συνδρομῇ καὶ τῆς ὑμετέρας Σεβασμιότητος, θὰ ἀποτελέσῃ δὲ τὴν βάσιν δι' εὐρύτεραν εἰς τὸ τομέα τοῦτον ἐξόρμησιν τῆς Ἐκκλησίας.

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

† Ὁ Ἀθηνῶν Ἱερώρυμος, Πρόεδρος
† Ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας Γεώργιος
† Ὁ Μυτιλήνης Ἰάκωβος
† Ὁ Ἰωαννίνων Σεραφεῖμ
† Ὁ Σεβίων καὶ Κοζάνης Διονύσιος
† Ὁ Ναυπακτίας καὶ Ἐδρυτανίας Δαμασκηνὸς
† Ὁ Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης Στυλιανὸς
† Ὁ Ξάνθης Ἀντώνιος
† Ὁ Λιδυμοτείχου καὶ Ὁρεστιάδος Κων/τῖνος
† Ὁ Κασσανδρείας Συνέσιος
† Ὁ Νικαίας Γεώργιος

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

† Ὁ Δέσβης Κοσμάς

Ἀριθ. { Πρωτ. 4492
Διεκπ. 2375

Ἀθήνησι τῇ 1-8-1972

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 1929

Πρὸς

Τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Διαπέμποντες ὑμῖν τὸ παρὰ πόδας ὑπ' ἀριθ. Ἐμπ. 4049/338 Ἐμπ. 38/12-7-1972 ἔγγραφο τοῦ Ὑπουργείου Κοιν. Ὑπηρεσιῶν ἐν σχέσει πρὸς τὰ διὰ πράξεων ὑμῶν συσταθέντα Φιλανθρωπικὰ Ἰδρύματα, Συνοδικῇ ἐξουσιοδοτήσει, παρακαλοῦμεν ὑμᾶς, ἵνα λάβητε γνώσιν.

† Ὁ Ἀθηνῶν Ἱερώρυμος, Πρόεδρος
Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος
† Ὁ Δέσβης Κοσμάς

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΚΟΙΝ. ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ Δ/ΝΣΙΣ ΚΟΙΝ. ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΔΗΜ. ΑΝΤΙΛΗΨΕΩΣ
ΤΜΗΜΑ Γ'.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 12ῃ Ἰουλίου 1972

ΕΜΠ. 4049/338 ΕΜΠ. ΕΓΚ. 38

ΠΡΟΣ: 1. Ἀπάσας τὰς Νομαρχίας, Δ/σεις καὶ Τμή- ματα Κοιν. Ὑπηρεσιῶν.

2. Κέντρον Κοιν. Πολ. Ἀθηνῶν

3. Κέντρον Κοιν. Πολ. Πειραιῶς

ΘΕΜΑ: Ἐφαρμογὴ διατάξεων Ν.Δ. ΙΙΙ/72 «περὶ Φιλανθρωπικῶν Σωματείων»

ΣΧΕΤ: α) Ν.Δ. ΙΙΙ/72

β) ΔΙΓ/4951 ΕΓΚ. 407/72 ἐγκύκλιος ἡμῶν

Ἐν συνεχείᾳ τῆς ὑπερθεῖν σχετικῆς (β) καὶ ἐξ ἀφορμῆς ἐρωτημάτων ὑμῶν, ἀναφορικῶς μὲ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν διατάξεων τοῦ Ν.Α. ΙΙΙ/72, ὑπὸ τῶν διὰ Πράξεων τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων συσταθέντων Χριστιανικῶν Φιλανθρωπικῶν Σωματείων, γνωρίζομεν ὑμῖν, ὅτι ταῦτα ὑπόκεινται μόνον εἰς τὴν ὑποχρέωσιν τῶν διατάξεων τοῦ ἄρθρου 29 τοῦ ὑπὸ στοιχ. (α) Νομ. Δ/τος περὶ ἀπογραφῆς καὶ οὐχὶ εἰς τὴν τοιαύτην τοῦ ἄρθρου 6 περὶ συστάσεως Ἰδρύματος.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΜΠΕΡΝΑΡΗΣ

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 1935

Πρὸς

Τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Συμπληρουμένων κατὰ τὸ τρέχον ἔτος πενήκοντα ἑτῶν ἀπὸ τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς καὶ τραγωδίας, ἐν ἧ αἰ ἐν Ἰωνίᾳ ἀνθοῦσαι Ἑλληνικαὶ παροικίαι καὶ λοιπαὶ ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ ἐστὶναι τοῦ ἀπ' αἰῶνων Ἑλληνισμοῦ ἐκ θεμελίων ἠφανίσθησαν, μέγας δ' ἀριθμὸς ἀδελφῶν ἡμῶν μαρτυρικῶς ἐτελειώθη ὑπὸ τὸ ἀδυσώπητον καὶ ἀπαισίας μνήμης φάσγανον, αἰδιμοὶ τε Ἱεράρχαι περικοσμήσαντες ἐν εὐκλειᾷ ἀρχιερωσόνῃ τὴν Ἀγιοτάτην ἡμῶν Ἐκκλησίαν καὶ ἕτεροι ὑπ' αὐτοὺς Κληρικοὶ τὴν ὁδὸν τοῦ μαρτυρίου ἐβράδισαν, κρείττονα ἠγησάμενοι τὸν ἐν τῷ ἀγῶνι θάνατον ἢ τὴν ἐν τῷ πτώματι ζωὴν, Συνοδικῇ ἐξουσιοδοτήσῃ γνωστὸν ποιούμεθα ὑμῖν, ὅτι κατόπιν συνεννοήσεως μετὰ τῆς Ἀ' Ἐπιτροπῆς τῆς Πεντηκονταετηρίδος ἀπὸ τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς ὥρισάμεν τὴν Κυριακὴν 19ην Νοεμβρίου ἐ.ἔ., ὡς ἡμέραν τελέσεως ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν τῷ Καθεδρικῷ ἡμῶν Ναῷ, παρούσης συμπάσης τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, συνοδικῆς Θ. Λειτουργίας καὶ πανδήμου Μηνυσίου ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τοῦ τε Ἐθνομάρτυρος Μητροπολίτου Σμύρνης Χρυσόστομου καὶ τῶν ἐν Μ. Ἀσίᾳ σφαγιασθέντων Ἀρχιερέων καὶ λοιπῶν κληρικῶν, ὡς καὶ τῶν ἐκεῖσε πεσόντων στρατιωτικῶν καὶ πολιτῶν, τῆς τελέσεως τῶν ἀντιστοίχων ἐκδηλώσεων ἐν ταῖς ὑμετέραις Θεοσώστοις Ἐπαρχίαις ἐπαφειθείσης διὰ τὴν 8ην Ὀκτωβρίου ἐ.ἔ., ἢ ἥντινα ἄλλην ἡμέραν ὥρισεν ἡ ἀγάπη ἐκάστων τῶν ἀγίων ἀδελφῶν.

† Ὁ Ἀθηνῶν Ἱερώνομος, Πρόεδρος
Ὁ Ἀρχιεραρχία
† Ὁ Δέρβης Κοσμάς

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 1936

Πρὸς

Τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἀπὸ τίνος χρόνου τηρεῖται ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἀγιοτάτῃ Ἐκκλησίᾳ τὸ ὥραϊον ἔθιμον τῆς ταυτοχρό-

νου καθ' ἅπασαν τὴν περιφέρειαν Ἀυτῆς ἐνάρξεως τῶν μαθημάτων τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων, πρὸς συστηματικωτέραν καὶ μεθοδικωτέραν ἀσκήσιν τῆς Κατηχητικῆς Διακονίας. Διὰ τὴν προσεχῆ Κατηχητικὴν περίοδον, ὡς ἡμέρα ταυτοχρόνου ἐνάρξεως τῶν μαθημάτων ὥρισθη ἡ Κυριακὴ 15ῃ Ὀκτωβρίου.

Ἐν ὅφει τῆς κατὰ τὴν ὡς ἄνω ἡμερομηνίαν ἐνάρξεως τῆς Κατηχήσεως ὑπομνησκόμεν ὑμῖν καὶ ἀπόφασιν τῆς Δ. Ἱερᾶς Συνόδου, ληφθεῖσαν μετὰ πρότασιν τῆς Μ.Σ.Ε. ἐπὶ τῆς Χριστιανικῆς Ἀγωγῆς τῆς Νεολαίας καὶ τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων, κατόπιν καὶ τῶν πορισμάτων τοῦ Α'. Πανελληνίου Συνεδρίου τῶν Ὑπευθύνων τοῦ Κατηχητικοῦ Ἔργου τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων, καθ' ἣν δέον ὅπως, πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς λειτουργίας τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων, προγραμματισθῶσι παρ' ἐκάστης Ἱερᾶς Μητροπόλεως εἰδικαὶ ἐκδηλώσεις καὶ καταβληθῇ ἐντονωτέρα προσπάθεια, ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς δημιουργίας καταλλήλων προϋποθέσεων διὰ τὴν ἀπρόσκοπτον λειτουργίαν καὶ μείζονα ἀπόδοσιν τῶν Κατηχητικῶν μας Σχολείων. Ὁ ἐν λόγῳ προγραμματισμὸς, δυνατόν, πρὸς τοῖς ἄλλοις, νὰ περιλαμβάνῃ:

1) Εἰδικὰς συνάξεις πρὸς περισυλλογὴν, αὐτοκριτικὴν, ἐμψύχωσιν καὶ ἀναθέρμανσιν τοῦ ἐνυπάρχοντος ζήλου τῶν Κατηχητικῶν.

2) Τέλεισιν Θ. Λειτουργίας εἰδικῶς διὰ τοὺς Κατηχητάς.

3) Δεξιῶσιν καὶ ἄλλας εὐκαιρίας πρὸς χάριν τῶν Καθηγητῶν καὶ διδασκάλων τῆς περιφερείας ἐπὶ τῷ σκοπῷ, ὅπως καλλιεργηθῇ ἡ προσέγγισις Ἐκκλησίας καὶ εκπαιδευτικῶν καὶ ἐπιτευχθῇ οὕτω ἡ παρ' αὐτῶν μείζων προσφορὰ διευκολύνσεων εἰς τὸ ἔργον τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων.

Ὅθεν, Συνοδικῇ ἐξουσιοδοτήσῃ παρακαλοῦμεν, ὅπως ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τὰ ἀνωτέρω ἐνεργήσητε ὅ,τι δεῖ κατὰ τὴν ὑμετέραν κρίσιν, πρὸς ἐπιτυχῆ προπαρασκευὴν τοῦ ἐν γένει Κατηχητικοῦ Ἔργου τῆς Ἐκκλησίας.

† Ὁ Ἀθηνῶν Ἱερώνομος, Πρόεδρος
Ὁ Ἀρχιεραρχία
Ὁ Δέρβης Κοσμάς

Ἀθήνησι τῇ 21ῃ Ὀκτωβρίου 1972

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 1941

Πρὸς

Τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως τίθεται καὶ κατὰ τὸ τρέχον ἔτος εἰς κυκλοφορίαν Λαχειοφόρον Ὁμολογιακὸν Δάνειον Οἰκονομικῆς Ἀναπτύξεως, ὅπερ ἀποβλέπει εἰς τὴν περαιτέρω οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῆς Χώρας καὶ εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ διὰ τοῦ Προϋπολογισ-

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

«Δεσμός ἄρρηκτος».

Ἡ εἰς Ἑλλάδα ἐπίσκεψις τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας κ. Π ο ι μ έ ν ο ς καὶ τῆς ἐκλεκτῆς συνοδείας αὐτοῦ ἔδωκεν ἀφορμὴν, ἵνα ἀναζωπυρηθοῦν οἱ ἀκατάλυτοι δεσμοὶ ἀγάπης, οἵτινες συνδέουν τοὺς Ἕλληνας μετὰ τοῦ εὐσεβοῦς ὁσίου λαοῦ, ὅστις, παρὰ τοὺς διωγμοὺς τοῦ ἀθεϊστικοῦ κομμουνιστικοῦ καθεστώτος, ἐξακολουθεῖ νὰ κρατῇ ἀνημμένην καὶ ἀκτινοβολοῦσαν τὴν λαμπάδα τῆς πίστεως.

Ὡς χαρακτηριστικῶς ἐτόνισεν ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἰερώνυμος, προσφωνῶν τὸν Μακ. Πατριάρχην, «ἡ κοινὴ Ὁρθόδοξος πίστις καὶ ἡ μεταξὺ τῶν δύο λαῶν ἀγάπη ἀπεδείχθη δεσμός ἄρρηκτος, στερεώτερος καὶ τῆς στενοτέρας ἐξ αἵματος συγγενείας καὶ οἰασθῆναι ἄλλης διακρίσεως, διατηρεῖται δὲ οὗτος καὶ θὰ διατηρῆται εἰς τοὺς αἰῶνας, ἐφ' ὅσον ὁμολογοῦμεν ὁμοφρόνως καὶ ὁμοφώνως Χριστὸν τὸν ἀληθινὸν Θεὸν ἡμῶν, κατὰ τὰ θεῖα τῶν ἁγίων Πατέρων ἡμῶν θεσπίσματα».

Ἡ σύγκλησις τῆς Συνόδου τῆς Σεπτιῆς Ἱεραρχίας.

Ἡ μετὰ τοσοῦτον ἐνδιαφέροντος ἀναμενομένη σύγκλησις τῆς Συνόδου τῆς Σεπτιῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἶναι σπουδαιότατη εὐκαιρία, ἵνα ἀφ' ἐνὸς διαπιστωθῇ ἡ προὐχὴ τοῦ συντελουμένου κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἀνακαινιστικοῦ ἔργου ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Ἐκκλησίᾳ, τοῦ ὁποῖου ἡ ἀνοδικὴ καὶ πρὸς τὰ πρόσω πορεία εἶναι ἐνδόλως ἀντιληπτή, ἀφ' ἑτέρου γίνῃ ἐπισημάνσεις τῶν ἀναποφεύκτων εἰς πᾶσαν ἐκτεταμένην πνευματικὴν ἐργασίαν σφαλμάτων καὶ λαθῶν, ἅτινα χρήζουσιν διορθώσεως, καὶ ἐκ τρίτου

καθορισθοῦν οἱ κύριοι στόχοι, πρὸς τοὺς ὁποίους πρέπει νὰ στραφῇ τὸ σπουδαιότατον ἔργον τῆς διαποιμάνσεως τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Ὅθεν, παρακαλεῖται θερμῶς τὸ Χριστεπώνυμον πλήρωμα, ἵνα διαπύρως προσερχῆται, ὅπως ὁ Παράκλητος λαλήσῃ ἀγαθὰ εἰς τὰς καρδίας πάντων τῶν μετεχόντων, ἵνα οὗτοι, ἐν πνεύματι ἐνότητος, ἀγάπης καὶ εὐλικρινοῦς συνεργασίας λάβουν ἀποφάσεις, ἀνταποκρινόμενας εἰς τὸ ἀληθές συμφέρον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τὰς πνευματικὰς ἀνάγκας τοῦ ἐκλεκτοῦ καὶ εὐσεβοῦς ποιμνίου τῆς.

Ἡ εὐλάβεια τῶν Μικρασιατῶν.

Μετὰ βαθυτάτης συγκινήσεως ὁ ἑλληνικὸς λαὸς παοακολουθεῖ τὰς ἐπιμελῶς ὀργανωμένας ποικίλας ἐκδηλώσεις ἐπὶ τῇ συμπληρώσει 50 ἐτῶν ἀπὸ τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς. Αἱ ἐκδηλώσεις αὗται ἀνενέωσαν εἰς τὴν μνήμην τῶν Ἑλλήνων οὐ μόνον τὰ θλιβερὰ γεγονότα τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς, ἀλλὰ καὶ τὰ ὑπέροχα χαρίσματα τῶν Ἑλλήνων Μικρασιατῶν, οἵτινες διεκρίνοντο διὰ τὴν ἀφοσίωσίν των εἰς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν, τὴν φιλοστοργίαν καὶ τὸν πατριωτισμὸν των.

Οὕτω, καθ' ἃ γράφει ὁ ἀκαδημαϊκὸς κ. Ἡλίας Βενέζης, «ὅλοι σχεδὸν οἱ πληροφροῦντες τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν ἀναφέρουν στίς ἀφηγήσεις τοὺς τὸν ἀποχαιρετισμὸ τῶν νεκρῶν τοὺς καὶ τὴν τελευταία λειτουργίαν στὴν Ἐκκλησίαν τους, ποῖν μαζέφουν τίς εἰκόνες καὶ τὰ ἱερὰ σκευῖ, ποῖν θὰ τὰ μεταφέρουν στὴν Ἑλλάδα. Μετὰ ἀπὸ αὐτὰ τὰ χρέη—στοὺς νεκροὺς καὶ στοὺς Ἀγίους— ἄρχιζε ἡ ἔξοδος».

Ἡ εὐλάβεια αὕτη τῶν Μικρασιατῶν ἐξηγεῖ, διατὶ οὗτοι διεκρίνοντο, ὅπως καὶ διακρίνονται, μὲ τὸν δυνα-

σμοῦ τῶν Δημοσίων Ἐπενδύσεων ἐκτελουμένων προγράμματος. Τὸ ἐν λόγῳ πρόγραμμα περιλαμβάνει βασικὰς ἐπενδύσεις εἰς ἀγγειοβελτιωτικὰ ἔργα πρὸς ἐπιβοήθησιν τοῦ ἔργου τῶν ἀγροτῶν, εἰς ἔργα ἀνεγέρσεως ἢ βελτιώσεως Ἐκπαιδευτικῶν Ἱδρυμάτων πρὸς ἀρτιωτέραν μόρφωσιν τῶν Ἑλληνοπαίδων καὶ ἀνύψωσιν τοῦ ἐκπολιτιστικοῦ ἐπιπέδου τοῦ πληθυσμοῦ, καὶ γενικῶς εἰς παραγωγικὰ καὶ ἀναπτυξιακὰ ἔργα, ἐξ ὧν προσδοκᾶται ἡ εὐημερία τοῦ λαοῦ καὶ ἡ ἐθνικὴ ἐν γένει πρόοδος.

Τῷ λόγῳ τούτῳ ἡ Διαρκὴς Ἱερὰ Σύνοδος θεωρεῖ ἐπ' ἀνάγκης, ἵνα παρακαλέσῃ ὑμᾶς, ὅπως, ἐν ἐκτιμῇσει τοῦ πρόσθεν διαληφθέντος ὑψηλοῦ ἐθνικοῦ σκοποῦ, εἰς ὃν διακονεῖ καὶ ἡ ἐφετερινὴ ἐκδοσις τοῦ ἐν λόγῳ Λαχειοφόρου Ὁμολογιακοῦ Δανείου, καταβάλλετε πᾶσαν μέριμναν διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς ἐθνικῆς ταύτης προσπάθειας, συνιστῶντες εἰς τε τὰ ὅφ' ὑμᾶς λειτουργοῦντα ἐκκλησιαστικὰ νομικὰ πρόσωπα (Μονὰς, Ναοὺς,

Ἱδρύματα) καὶ εἰς τὰ ἀφ' ὧν ἐξαρτῶμενα ἐκκλησιαστικὰ πρόσωπα τὴν συμμετοχὴν αὐτῶν εἰς τὸ ἐν λόγῳ Δάνειον καὶ τὴν ἐνημέρωσιν ὅπ' αὐτῶν τοῦ κύκλου ἐπιρροῆς αὐτῶν περὶ τῆς διαγραφείσης ἐν τοῖς πρόσθεν ὑψηλῆς σημασίας τῆς τοιαύτης κυβερνητικῆς πρωτοβουλίας.

- † Ὁ Ἀθηνῶν Ἰερώνυμος, Πρόεδρος
- † Ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας Γεώργιος
- † Ὁ Ἰωαννίνων Σεραφεῖμ
- † Ὁ Σεβρίων καὶ Κοζάνης Διονύσιος
- † Ὁ Ναυπακτίας καὶ Ἐδροντίας Δαμασκηνὸς
- † Ὁ Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης Στυλιανὸς
- † Ὁ Διδυμοτείχων καὶ Ὁρεστιάδος Κων/τινος
- † Ὁ Νικαίας Γεώργιος

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς

† Ὁ Δέσβης Κοσμάς

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος κατὰ τὸ διάστημα ἀπὸ 15ης ἕως 31ης Ὀκτωβρίου 1972:

Προήδρευσε τὴν 16ην, 17ην, 18ην, 19ην καὶ 20ην Ὀκτωβρίου τῆς Διαρκoῦς Ἱερᾶς Συνόδου.

Τὴν 23ην Ὀκτωβρίου τοῦ Δ. Συμβουλίου τοῦ Οἴκου Τυφλῶν.

Ἐτέλεσε τὴν 26ην Ὀκτωβρίου, συμπαραστατούμενος ὑπὸ τῶν Μητροπολιτῶν Δράμας κ. Διονυσίου, Κεφαλληνίας κ. Προκοπίου, Ζακύνθου κ. Ἀποστόλου, Βερροίας κ. Παύλου καὶ Τρίκκης καὶ Σταγῶν κ. Σεραφεῖμ, τὴν Θείαν Λειτουργίαν ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ Ἀγίου Δημητρίου Θεσσαλονίκης.

Τὴν 29ην Ὀκτωβρίου τὸν Ἀγιασμόν ἐπὶ τῇ ἐγκαταστάσει ἐν Ἑκάλῃ τοῦ Ὁρφανοτροφείου Βουλιαγμένης.

Ἐπεδέχθη τὴν 18ην Ὀκτωβρίου, μετὰ τῶν μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τὸν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος προσκεκλημένον Πατριάρχην Μόσχας καὶ Πάσης Ῥωσίας κ. Ποιμένα μετὰ τῆς συνοδείας αὐτοῦ ἐν τῷ Ἀεροδρομίῳ Ἑλληνικοῦ.

Πρόεστη τὴν 18ην Ὀκτωβρίου εἰς τὴν Δοξολογίαν ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῷ, ἐπὶ τῇ ἀφίξει τοῦ Πατριάρχου Μόσχας καὶ Πάσης Ῥωσίας κ. Ποιμένος.

Τὴν 28ην Ὀκτωβρίου, παρουσία τῆς Α.Ε. τοῦ Ἀντιβασιλέως — Πρωθυπουργοῦ, τῆς Δοξολογίας ἐπὶ τῇ Ἑθνικῇ Ἑορτῇ, ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῷ.

Παρέστη τὴν 20ην Ὀκτωβρίου εἰς τὴν ὑπὸ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς πρὸς τιμὴν τοῦ Πατριάρχου Μόσχας καὶ Πάσης

μισμὸν ἐκείνον, ὅστις συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ ἐγκλιματισθοῦν ὁργανικῶς εἰς τὰς νέας τῶν πατρίδας καὶ νὰ γίνον ἐν Ἑλλάδι συντελεσταὶ σοβαρᾶς πολιτιστικῆς προόδου καὶ γονίμου πνευματικῆς δημιουργίας.

Ἡ θεμελίωσις τοῦ Ναοῦ τῆς Ὀδοντιατρικῆς Σχολῆς.

Εἶναι γεγονός ἐνφύσης σπουδαιότητος ἡ ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ κτιρίου τῆς Ὀδοντιατρικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ παρουσία τοῦ ἐκπροσωποῦντος τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Θεοφ. Ἐπισκόπον Βρεσθένης κ. Δημητρίου πρόσφατος θεμελίωσις καλλυμασμάρον ναοῦ ἐπ' ὀνόματι Ἰωάννου τοῦ Προδρομοῦ, Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου καὶ τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἀντίπα, προστάτου τῶν Ἑλλήνων Ὀδοντιάτρων.

Ἡ σπουδαιότης τοῦ γεγονότος αὐτοῦ ἐγκτεται πρῶτον εἰς τὸ ὅτι ὁ διὰ τὸν φοιτητὰς τῆς Ὀδοντιατρικῆς Σχολῆς προοριζόμενος ναὸς οὗτος ἀναγείρεται δαπάναις τοῦ διαπρεποῦς ὁμοτίμου καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ὁρέστον Λουριδίου, ὅστις διαθέτων τὸ ὑστέρημα αὐτοῦ συνεχίζει τὴν λαμπρὰν παράδοσιν τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Γένους καὶ τοῦ Πανεπιστημίου. Δεύτερον ἡ θεμελίωσις τοῦ ναοῦ ἔδωκεν ἐνκαιρίαν εἰς τὸ νὰ διακηρυχθῇ δημοσίᾳ ἡ προσήλωσις κορυφαίων ἀκαδημαϊκῶν διδασκάλων εἰς τὴν χριστιανικὴν κοσμοθεωρίαν καὶ βιοθεωρίαν. Ἡ διακήρυξις αὕτη ἐγένετο οὐ μόνον εἰς τὸν λόγον τοῦ ἐδσεβοῦς καθηγοῦ κ. Λουριδίου, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἐπὶ τῇ ἐνκαιρίᾳ ταύτῃ προσφωνήσεις τόσον τοῦ Πρυτάνεως τοῦ Πανεπιστημίου κ. Ἀλεξοπούλου, ὅσον καὶ τοῦ Κοσμήτορος τῆς Ὀδοντιατρικῆς Σχολῆς κ. Χαραλαμπίκη. Πάντες μεθ' ὑποδειγματικῆς ἐδλαβείας διεκήρυξαν, ὅτι, παρὰλλήλως πρὸς τὴν ἐπιστημονικὴν ἐρευναν, ἀπαιτεῖται ἡ Χριστιανικὴ πίστις, διὰ νὰ προσφέρῃ φωτισμόν, βοήθειαν, παρηγορίαν καὶ πνευματικὴν ὁλοκληρώσιν.

Ἡλεκτρονικοὶ ὑπολογισταὶ καὶ ἄνθρωποι.

Ὁρθῶς ὁρθόδοξον χριστιανικὸν περιοδικὸν ἐξαίρει ὁμιλίαν τοῦ Καθηγητοῦ Πολ. Μηχανικοῦ κ. Ἀλ.

Καραβασίλη, ἀναφερομένην εἰς τοὺς ἡλεκτρονικοὺς ὑπολογιστάς. Ἐν τῇ ὁμιλίᾳ ταύτῃ μεταξὺ ἄλλων ὁ κ. Καραβασίλης ἐτόνισε τὰ ἑξῆς: «Ἀπέφυγα νὰ χαρακτηρίσω τοὺς ὑπολογιστάς ὡς ἐγκεφάλους, ἔστω καὶ ἡλεκτρονικούς. Τοῦτο τὸ ἔπραξα ἐν τῇ πεποιθήσει, ὅτι ὁ ὅρος ἐγκέφαλος, ὅστις προϋποθέτει δυνατότητα αὐτενεργοῦ σκέψεως, δεόν νὰ ἀποδίδεται μόνον κυρίως εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὅστις θὰ ἀποτελῇ πάντοτε τὸν ἡγήτορα τῶν πνευματικῶν δραστηριοτήτων τῆς ζωῆς, ὅργανα τῶν ὁποίων θὰ εἶναι οἱ ὑπολογισταί, ὅσον καὶ ἂν περαιτέρω ἐξελίσσωνται. Ἄν εἰς ταῦτα προστεθῇ καὶ ὁ συναισθηματικὸς ἀπαράμιλλος ἀνθρώπινος παράγων, ὃν οὐδεμία μηχανὴ προφανῶς θὰ δυνήθῃ ποτὲ νὰ ἀντικαταστήσῃ, ἐδραϊνεται ἡ πεποίθησις, ὅτι αἱ περὶ ὧν πρόκειται συσκευαὶ ποτὲ δὲν πρόκειται νὰ ἀντικαταστήσουν τὴν ψυχοπνευματικὴν δραστηριότητα, ἥς τὸ μονοπῶλιον θὰ κατέχῃ ὁ ἄνθρωπος με ὁριακὴν τάσιν τὴν πρὸς τὸ Θεῖον ἐξελίξιν».

Ἡ διακήρυξις αὕτη καθιστᾷ φανερόν, ὅτι ἡ πρόοδος τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τοῦ πολιτισμοῦ ἐξαρτᾶται οὐχὶ ἐκ τῆς τελειοποιήσεως τῶν ἡλεκτρονικῶν ὑπολογιστῶν, ἀλλ' ἐκ τῆς ἀξιοποιήσεως τῶν ψυχοπνευματικῶν τάσεων τοῦ ἀνθρώπινου ὄντος, τῶν ὁποίων ἡ πρωταρχικωτέρα καὶ βαθυτέρα εἶναι ἀναμφισβητήτως ἡ πρὸς τὸ Θεῖον φορὰ.

† Δημήτριος Α. Κοντοδήμος

Μετέστη πρὸς Κύριον ὁ παλαιὸς ἀκόλουθος καὶ συνεργάτης τῆς Ἀδελφότητος «Ὁ Σωτήρ» Δημήτριος Α. Κοντοδήμος. Ταπεινός, γλυκὺς καὶ εὐπροσῆγορος, ἐξυπηρετικὸς, ἀκάματος εἰς ἀγαθοεργίαν, ἐμπεποτισμένος ὑπὸ φλογεράς καὶ θεομνηγοῦ πίστεως, διέτρεχε πόλεις, χωρία καὶ οἰκους χριστιανῶν, μεταδίδων, σὺν τῇ διαδόσει τῶν Θεοσκευτικῶν φύλλων τῆς Ἀδελφότητός του, καὶ λόγους ἐδσεβείας, μεστοὺς ἀγάπης, παρηγορίας καὶ χριστιανικῆς ἐποικοδομῆς καὶ οὕτω πολλοὺς καλοπροαιρέτους χριστιανοὺς εἰλκυσεν εἰς ἐγγυτέραν καὶ βαθύτεραν γνώσιν τῆς κατὰ Χριστὸν ζωῆς.

Αἰωνία του ἡ μνήμη!

Ρωσίας κ. Ποιμένος δοθείσαν δεξίωσιν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν.

Τὴν 21ην Ὀκτωβρίου εἰς τὴν ὑπὸ τῆς ἐν Ἀθήναις Ρωσικῆς Πρεσβείας δοθείσαν δεξίωσιν πρὸς τιμὴν τοῦ Πατριάρχου Μόσχας καὶ Πάσης Ρωσίας κ. Ποιμένος.

Τὴν 29ην Ὀκτωβρίου εἰς τὴν ὑπὸ τῆς Ἑλλ. Χωροφυλακῆς δοθείσαν δεξίωσιν ἐν τῷ Ξενοδοχείῳ Ἰ. Μεγ. Βρετανίας ἐπὶ τῇ Ἐθνικῇ Ἑορτῇ.

Παρεκάθησε τὴν 19ην Ὀκτωβρίου εἰς τὸ ὑπὸ τῆς Ριζαρείου Ἐκκλ. Σχολῆς παρατεθὲν γεῦμα ἐν τοῖς Διδακτηρίοις αὐτῆς καὶ εἰς τὸ ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως παρατεθὲν δείπνον ἐν τῷ Ξενοδοχείῳ Ἰ. Βασιλεὺς Γεώργιος πρὸς τιμὴν τοῦ Πατριάρχου Μόσχας καὶ Πάσης Ρωσίας κ. Ποιμένος.

Τὴν 29ην Ὀκτωβρίου εἰς τὸ γεῦμα τῶν τροφίμων τοῦ Ὁρφανοτροφείου Βουλιαγμένης, ἐν Ἐκάλῃ.

Παρηκολούθησε τὴν 18ην Ὀκτωβρίου τὴν διάλεξιν τοῦ κ. Χρ. Σολωμονίδου ἐν τῇ αἴθουσῃ τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου «Παρνασσός», ἐπὶ τῇ 50ῇ ἐπετειῇ ἀπὸ τῆς καταστροφῆς τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐν Μ. Ἀσίᾳ.

Τὴν 22αν Ὀκτωβρίου ἀπὸ τοῦ Ἱεροῦ Βήματος τὴν Πατριαρχικὴν καὶ Συνοδικὴν Θείαν Λειτουργίαν ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῷ, ἱεουργοῦντος τοῦ Πατριάρχου Μόσχας καὶ Πάσης Ρωσίας κ. Ποιμένος.

Τὴν 25ην Ὀκτωβρίου ἀπὸ τοῦ Ἱεροῦ Βήματος, τὸν Μ. Ἑσπερινὸν ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ Ἀγίου Δημητρίου Θεσσαλονίκης.

Πρόεψε ἐν τῇ 22αν Ὀκτωβρίου τὸν ἀναχωροῦντα ἐξ Ἀθηνῶν δι' Ἁγίων Ὁρος Πατριάρχην Μόσχας καὶ Πάσης Ρωσίας κ. Ποιμένα ἐκ τοῦ Ἀεροδρομίου Ἑλληνικοῦ.

Τὴν 25ην Ὀκτωβρίου τὸν ἀναχωροῦντα ἐξ Ἑλλάδος Πατριάρχην Μόσχας καὶ Πάσης Ρωσίας κ. Ποιμένα ἐκ τοῦ Ἀεροδρομίου Μικρᾶς Θεσσαλονίκης.

Ἐδέξωθον τὴν 18ην Ὀκτωβρίου ἐν τῷ Μεγάλῳ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ τὴν 19ην Ὀκτωβρίου ἐν τῇ Αἰθούσῃ τελετῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τὸν Πατριάρχην Μόσχας καὶ Πάσης Ρωσίας κ. Ποιμένα, ἀπονειμας Αὐτῷ καὶ τὸν Μεγαλόσταυρον τοῦ Τάγματος τοῦ Ἀποστόλου Παύλου.

Παρέθεσε τὴν 22αν Ὀκτωβρίου ἐπίσημον γεῦμα ἐν τῷ Διορθόδοξῳ Κέντρῳ Πεντέλης, πρὸς τιμὴν τοῦ Πατριάρχου Μόσχας καὶ Πάσης Ρωσίας κ. Ποιμένος.

Ἐπεσκέφθη τὴν 20ὴν Ὀκτωβρίου, μετὰ τοῦ Πατριάρχου Μόσχας καὶ Πάσης Ρωσίας κ. Ποιμένος τὴν Α.Ε. τὸν Ἀντιβασιλέα-Πρωθυπουργὸν κ. Γεώργιον Παπαδόπουλον, τὸ Νοσηλευτικὸν Ἰδρυμα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν Σχολὴν Διακονιστῶν.

Ἐδέχθη τὴν 16ην Ὀκτωβρίου τὸν L. Farkouh, τὸν κ. Α. Ἐφραίμου, τὸν κ. Παν. Παύλου, τὸν κ. Ἀρ. Πανώτην, τὸν κ. Γερ. Φραγκῆτον, τὸν κ. Φίλιππον Στρατηγόν, τὸν κ. Γ. Παυλίδην, τὸν Πρεσβυτὴν τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Γερμανίας κ. Ὁνκεν, τὸν Καθηγητὴν κ. Werner Küppers, τὸν Διευθυντὴν τῆς Ριζαρείου Ἐκκλ. Σχολῆς Αἰδεσιμώτατον κ. Κων. Φούσκην.

Τὴν 24ην Ὀκτωβρίου τὸν Βέλγον δημοσιογράφον κ. Wilviet, τὸν Αἰδεσιμώτατον P. Gabriel τῆς Μονῆς τῆς Chevetogne, τὸν κ. Ἀθ. Παράσχον, τὸν κ. Σ. Βαφειδην, τὴν Καν. Σοφ. Προδρομίδου, τὸν κ. Γ. Χρυσουλᾶκην, τὴν δ. Ζαφειρίου, τὴν Καν. Γ. Τσελίκαν, τὸν κ. Φίλιππον Δραγούμην, τὸν κ. Tomkins καὶ τὴν δ. France Marie Dauntun, δημοσιογράφον τῆς ἐφημερίδος Figaro.

Τὴν 30ὴν Ὀκτωβρίου τὸν κ. Γ. Δράκον, τὸν κ. Ἐπ. Σπηλιωτόπουλον, τὸν κ. Ἀλεξανδράτον, τὸν Ἀρχιμανδρίτην κ. Κάλιστον Λαβδακην, τὸν κ. Στ. Γερωνυμάκην καὶ τὸν κ. Κ. Παπαλουκάν.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Ἐκ τῆς «Ἐπισκέψεως» Γενεῦτης παραλαμβάνομεν τὴν κατωτέρω συνέντευξιν.

Προβλήματα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν Γαλλίᾳ.

Συνέντευξις τοῦ καθηγητοῦ Olivier Clément.

Πρὸ 30ετίας καὶ πλέον ἰδρύθη ἡ καλουμένη «Καθολικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Γαλλίας» ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Εὐγραφίου Κοναλένσκυ, βραδύτερον Ἐπισκόπου Ἰωάννου. Ἡ κοινότης αὕτη διετέλεσε κατὰ καιροὺς ὑπὸ διαφόρους ἐν Γαλλίᾳ ὑφισταμένας Ὁρθόδοξους δικαιοδοσίας. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, πρὶν αὐτοανακηρυχθῆ ἀνεξάρτητος, διετέλει ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τῆς Ὑπερορίου Ρωσικῆς Ἐκκλησίας. Μετὰ τὸν πρὸ διετίας θάνατον τοῦ Ἐπισκόπου Ἰωάννου Κοναλένσκυ ἦτο ἀνεπίσκοπος, δι' ὃ καὶ ἀπετάθη εἰς τὴν Ρουμανικὴν Ἐκκλησίαν, ἡ ὁποία ἐδέχθη τὴν δημιουργίαν μιᾶς «αὐτονομῆς ἐπισκοπῆς» ἐν Γαλλίᾳ, τῆς ὁποίας ὁ Ἐπίσκοπος θὰ συμμετέχη εἰς τὴν Σύνοδον τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ρουμανικῆς Ἐκκλησίας ἀνεὺς δικαιοδοσίας ψήφου.

Ἡ χειροτονία τοῦ νέου Ἐπισκόπου Germain Hardy ἔγινε εἰς Παρίσιον τὴν 11 Ἰουνίου ὑπὸ τριῶν Ἱεραρχῶν, ἐλθόντων ἐπὶ τούτῳ ἐκ Ρουμανίας. Ἡ χειροτονία ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ εἰς τὸν ναὸν τῶν Ταξιάρχων-πλησίον τῆς Σορβόνης- τῆς Ρουμανικῆς κοινότητος τῶν Παρισίων, ἡ ὁποία ὑπάγεται εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς Ὑπερορίου Ρωσικῆς Ἐκκλησίας. Ὁ ἐπὶ κεφαλῇ τῆς ἐν λόγῳ κοινότητος Ἐπίσκοπος Θεόφιλος ἐγκατέλειπε τὴν δικαιοδοσίαν ταύτην καὶ προσεχώρησε εἰς τὴν Ρουμανικὴν Ἐκκλησίαν, χωρὶς ὁμῶς νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ ὁ κληρὸς καὶ οἱ πιστοὶ τῆς Ἐπισκοπῆς του. Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, ὁ κληρὸς καὶ οἱ πιστοὶ ἐμπόδιον διὰ τῆς βίας τὸν εἰσὸδον εἰς τὸν ναὸν τῶν Ταξιάρχων εἰς τοὺς ἐκ Ρουμανίας ἐλθόντας Ἱεράρχας, εἰς τὸν Ἐπίσκοπον Θεόφιλον καὶ εἰς τὸν ὑποψήφιον πρὸς χειροτονίαν Ἐπίσκοπον Germain. Κατὰ τὴν συμπλοκὴν ἡ ὁποία ἐπηκολούθησεν, ἐτραυματίσθησαν ἐλαφρῶς πολλὰ πρόσωπα. Τελικῶς ἡ χειροτονία ἔγινεν εἰς τὸν Ἅγιον Εἰρηναίου-καθεδρικὸν ναὸν τῆς «Καθολικῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας Γαλλίας»-ἐπὶ παρουσίᾳ ἀντιπροσώπων τῆς Ρουμανικῆς Πρεσβείας. Ἐξ ἀφορμῆς τῶν συμβάντων τούτων, ὁ γνωστός καθηγητὴς Olivier Clément παρεχώρησεν εἰς τὴν «Ἐπισκεψιν» τὴν ἀκόλουθον συνέντευξιν.

—Τί σκέπτεσθε περὶ τῶν ἐπεισοδίων, τὰ ὁποῖα ἔλαβον χώραν εἰς Παρίσιον τὴν 11ην Ἰουνίου, πρὸ τῶν Ναῶν τῶν Ταξιάρχων καὶ τοῦ Ἀγίου Εἰρηναίου, καὶ περὶ τῶν ὁποίων ὁλος ὁ γαλλικὸς Τύπος ἔγραψε;

Αὐτὸ τοῦτο τὸ γεγονός μιᾶς βίαιας συμπλοκῆς εἶναι ἐξόχως θλιβερόν καὶ δύναται νὰ ἐξευτελίσῃ τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν εἰς τὰ μάτια τοῦ δυτικοῦ κοινοῦ. Ὅταν πρόκειται περὶ τόπου λατρείας, διατὶ νὰ καταφεύγωμεν—ὡς ἐὰν μὴ εἴμεθα χριστιανοί-εἰς τὸ κοσμικὸν δίκαιον, καὶ μάλιστα εἰς τὴν βίαν;

Πάντως ἡ περὶ τῆς ὁ λόγος γαλλικὴ κοινότης δὲν ἔχει σχεσιν μὲ τὰ ἐπεισόδια ταῦτα, εἰς τὰ ὁποῖα συνεκρούθησαν Ὁρθόδοξοι ρομᾶνοι μεταξύ των.

Διερωτᾶται κανεὶς, διατὶ αὐτοὶ οἱ Ὁρθόδοξοι γάλλοι ἀπηνυθύνθησαν εἰς τὴν Ρουμανικὴν Ἐκκλησίαν. Ἰσως, ἐν τῇ προοπτικῇ των, ἡ ὁποία εἶναι πολὺ «ἐθνικὴ» καὶ κάπως «μηχανικὴ» ὡς πρὸς τὴν κανονικότητα, οἰαδήποτε αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία θὰ ἠδύνατο νὰ κάμῃ τοῦτο. Ἰσως ἠλκύσθησαν ἐκ τοῦ γεφυρωτικοῦ ρόλου, τὸν ὁποῖον πολλὰκις ἔπαιξεν ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἡ ρουμανικὴ Ὁρθόδοξία, ἀκόμη δὲ ἐκ μιᾶς κοινῆς λατινικότητος, τοιάχιστον εἰς τὸ ἐπίπεδον τῶν γλωσσῶν.

Ἀλλὰ τὰ ἐπιχειρήματα ταῦτα εἶναι ἱστορικῆς ψυχολογικῆς τάξεως καὶ ὄχι καθ' ἑαυτὸ ἐκκλησιαστικῆς. Ἐκπλήσσομαι, πῶς ἡ ρουμανικὴ Ἐκκλησία ἐπενέβη εἰς τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην, χωρὶς προηγουμένως νὰ ζητήσῃ μίαν κοινὴν προετοιμασίαν, τόσοσιν μεταξύ τῶν Πατριαρχείων, ὅσων καὶ εἰς τοπικὸν ἐπίπεδον.

Τούτο με εκπλήσσει ακόμη περισσότερο, όταν σκέπτομαι ότι η ρουμανική Έκκλησία μετέχει ενεργῶς εἰς τὴν σύγχρονον ἀνανέωσιν τῆς συνοδικότητος ἐν τῇ Ὁρθοδοξίᾳ καὶ ὅτι οὐδὲν ἕτερον θέμα ἐξαργατὰ τόσο ἐκ τῆς συνοδικότητος ταύτης, ὅσον τὸ θέμα τῆς ὁργανώσεως τῆς Διασπορᾶς.

Ἐν μᾶθίμα, τὸ ὁποῖον ἀντλοῦμεν ἐκ τῶν ἐπεισοδίων, εἰς τὸν τομέα αὐτόν, εἶναι, ὅτι μᾶς χρειάζεται περισσότερο παρὰ ποτὲ νὰ ἐπανευρώμεν τὸ νόημα τῆς Ἐκκλησίας ὡς ὁργανισμοῦ εὐχαριστιακοῦ καὶ συνοδικοῦ, ὡς ὁ ρυθμισμοῦ καθολικοῦ περὶ ἓν καθολικὸν κέντρον συνεργασίας καὶ συμφωνίας.

Πέραν τούτου, διὰ τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος γαλλικὴν κοινότητα, νομίζω ὅτι θὰ εἶναι μέγα καλὸν νὰ ἐξέλθῃ ἐκ τῆς ἀπομονώσεώς της. Ἡ μᾶλλον ὅτι θὰ εἶναι μέγα καλὸν, ἐὰν ἡ εἰσδοχὴ της εἰς τὴν ρουμανικὴν Ἐκκλησίαν συνοδευθῇ ἀπὸ αὐτὴν τὴν προσπάθειαν συμφωνίας καὶ συνεργασίας. Ὑπάρχουν εἰς τὴν κοινότητα αὐτὴν ἀνθρώποι μετ' ἐν μεγαλειώδους ὄραμα τῆς συναντήσεως Ὁρθοδόξιας καὶ Γαλλίας καὶ οἱ ὅποιοι, ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν, αἰσθάνονται ὡς μίαν ὁδυνήραν προσωπικὴν τραγωδίαν τὰς περιπετείας τῆς ἐκκλησιαστικῆς τῶν καταστάσεως. Χαίρω σήμερον σκεπτόμενος, ὅτι οὗτοι αἰσθάνονται ὅτι οἱ ἄλλοι τοὺς ὑποδέχονται, τοὺς κατανοοῦν, τοὺς ὑποστηρίζουν. Ἀκόμη καὶ ἐὰν τὰ κίνητρα τῆς ρουμανικῆς Ἐκκλησίας εἶναι λίαν περίπλοκα εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην, δὲν δυνάμεθα νὰ ἀρνηθῶμεν τὸ ποιματικὸν της αἰσθητήριον. Ἀλλ' οἱ ἀνθρώποι αὗτοι πρέπει νὰ γνωρίζουν, ὅτι εὐρίσκονται μόνον εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ δρόμου.

— Ποῖον εἶναι τὸ μέγεθος καὶ ἡ σύνθεσις τῆς κοινότητος ταύτης;

Μερικαὶ χιλιάδες προσώπων—οἱ ὑπολογισμοὶ κυμαίνονται ἀπὸ 1.500 ἕως 7.000 μέλη μετ' 15 ἱερεῖς καὶ 7 διακόνους. Μερικοὶ εἶναι πρωτοπρόδρομοι, στρατευμένοι, ἀξιοθαύμαστοι διὰ τὴν πίστιν καὶ τὸν ζήλόν των καὶ εἰς τὸν ζυγὸν τῆς ἱστορίας, ἕκαστος ἐξ αὐτῶν βαρύνει περισσότερο ἀπὸ ἑκατοντάδας Ὁρθόδοξων, οἱ ὅποιοι εἶναι τρόπον τινὰ Ὁρθόδοξοι ἐκ πρώτης γεννήσεως καὶ ὄχι ἐκ δευτέρας. Ἄλλοι ὅμως, εἶναι ἀλήθεια, ἔχουν ἀποκρυφιστάς τάσεις. Ἄλλοι ἐπίσης ἀντιθέτουν μετ' πολλὴν ἐλαφρότητα ἓνα συγκεκριμένον Καθολικισμὸν, τοῦ ὁποῖου γνωρίζουν πρὸ παντός τὰ παρασκήνια, τὸν Καθολικισμὸν τῶν συγγενῶν των, τῆς ἐφηβείας των, τῶν συζυγικῶν δυσκολιῶν των, εἰς μίαν Ὁρθοδοξίαν ἰδεώδη, ἐπομένως ἀνεύθυνον.

— Εἴσθε Γάλλοι ἐκ καταγωγῆς. Διατί δὲν ἀνήκετε εἰς τὴν κοινότητα ταύτην;

Μέχρι μίᾱς προσφάτου ἐποχῆς δὲν ἐγνωρίζα οὐδόλως τὸ περιβάλλον τοῦτο. Καὶ κάθε φοράν πού τὸ ἐπλησίασα, πολλὰ πράγματα μετ' ἠνόηλσαν. Κατ' ἀρχὰς ἡ ἐντύπωσις ἐνὸς μικρο-σὺμπαντος κλειστοῦ, θερμοῦ, ἀλλὰ κάπως ἐξημμένου, φέροντος τὴν σφραγίδα μίᾱς προσωπικότητος πολὺ ἰσχυρᾶς, ἀλλ' ὑπερβολικὰ ἀπομονωμένης—τῆς προσωπικότητος τοῦ Ἐπισκόπου Ἰωάννου Κοναλένσκυ — καὶ χρησιμοποιοῦντος ἰδιαίτερον λεξιλόγιον, ἐνίοτε τόσο περισσότερο παράδοξον, ὅσον φαίνεται προφανὲς εἰς ἐκείνους οἱ ὅποιοι τὸ χρησιμοποιοῦν. Ἐπειτα μετ' ἠνόηλει ὁ τρόπος μετ' ὃν ὁποῖον παρουσιαζαν ὡς χειρίστην τὴν πραγματικότητα τῶν ἄλλων χριστιανῶν, ἀναμφιβόλως διὰ προσηλυτικὰς ἀνάγκας: διὰ νὰ πείσῃ, πρέπει νὰ σχηματοποιῇς! Ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀπόψεως, εἰμαι πολὺ ἱκανοποιημένος, διότι εἰς τὸ μήνυμα τὸ ὁποῖον συνέταξεν ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς χειροτονίας τοῦ Ἐπισκόπου Germain (Hardy) ὁ Πατριάρχης Ἰουστινιανῶς ὑπεγράμμισεν, ὅτι ὁ προσηλυτισμὸς ἀποτελεῖ μίαν τακτικὴν, ἡ ὁποία δὲν ἰσχύει εἰς τὴν ἐποχὴν μας.

Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐν τούτοις ἔχει μεγάλην ἀξίαν εἰς τὴν σκέψιν τοῦ Ἐπισκόπου Ἰωάννου Κοναλένσκυ, εἶναι ἡ διαίσθησις, ὅτι ἓνας Ὁρθόδοξος οὐδόλως εἶναι ξένος πρὸς τὴν πνευματικὴν παράδοσιν τῆς Γαλλίας, ὅτι συνδέεται τρόπον τινὰ κατ' ἐξέχοντα μετ' ἡ τὰς ἰσχυρὰς βάσεις τῆς ἀδαιρέτου Ἐκκλησίας, αἱ ὁποῖαι δὲν ἔπαυσαν νὰ τρέφουν τὴν παράδοσιν ταύτην. Οἱ ἐν Γαλλίᾳ ζῶντες Ὁρθόδοξοι δύνανται πράγματι νὰ παῖξουν ἓνα τεράστιον ρόλον εἰρηνευοῦσας καὶ ἐνοποιούσας ἐμβαθύνσεως, δύνανται νὰ εἶναι ὅπως οἱ ραβδοσκόποι αὐτῶν τῶν βαθέ-

ων ὑδάτων. Τούτο δὲ ὄχι διὰ κατακτητικῆς θριαμβολογίας, ἀλλὰ δι' ἐκείνου τὸ ὁποῖον ὁ Νικ. Νησιώτης ἀποκαλεῖ, τόσο δικαίως, οἰκουμένην μαρτυρίαν τῆς Ὁρθοδόξιας.

— Καὶ ποῖαν γνώμην ἔχετε περὶ τοῦ «γαλλικανικοῦ» τυπικοῦ, τὸ ὁποῖον χρησιμοποιεῖ ἡ κοινότης αὕτη;

Εἶναι ἓνα τυπικὸν βάσει τοῦ ὁποῖου ἑκατοντάδες, χιλιάδες Ὁρθόδοξων ἀδελφῶν μας προσηυχήθησαν ἀπὸ τριακονταετίας. Καὶ μόνον διὰ τὸν λόγον αὐτόν εἶναι ἡδη ἀξιοεῖστος. Ἡ διάρθρωσις του—ἡ λίαν ἐντονὸς ἐπικλητικὴ κίνησις του ἐπὶ παραδείγματι—εἶναι βαθέως ὀρθόδοξος. Διὰ τὸν ἀσπασμὸν τῆς εἰρήνης, διὰ τὸ τριπλοῦν ἀμὴν τὸ ἐπισφραγίζον τὴν ἐπίκλησιν, ἔχει ἐπανευρεθῇ τὸ ἀρχικὸν νόημα τῶν λειτουργικῶν αὐτῶν πράξεων καὶ ὁ λαὸς συμμετέχει εὐρέως εἰς τὴν τελετουργίαν.

Παρὰ ταῦτα, κάτι μετ' ἐνοχλεῖ εἰς τὸ τυπικὸν τοῦτο. Σκέπτομαι ἐνίοτε, ὅτι οἱ φίλοι μας ἔθεσαν τὸ ἄροτρον πρὸ τῶν βοῶν. Ἡ Ὁρθοδοξία δέχεται πλήρως τὴν ποικιλίαν τῶν τυπικῶν. Τούτο δὲν ἀντιτίθεται εἰς τὸ γεγονός ὅτι, *de facto*, τὸ «βυζαντινὸν» τυπικὸν ἔχει ἀποβῆ ὁ κύριος φορεὺς τῆς Ὁρθόδοξης Παραδόσεως. Διὰ τοῦτο ὅταν ἓνας δυτικὸς ἀπίστος γίνεταί Ὁρθόδοξος, νομίζω, ὅτι εἶναι προτιμότερον νὰ βυθισθῇ κατ' ἀρχὰς καὶ ἐπὶ μακρὸν εἰς αὐτὸ τὸ ἀδιάκοπον ρεῦμα, χωρὶς νὰ ἐπιδιώξῃ νὰ δώσῃ εἰς τὴν λατρείαν μίαν μορφήν περισσότερο «δυτικὴν». Ἐπὶ πλέον νομίζω, ὅτι γίνεται ἀδιάκριτος χρῆσις τῶν ἐννοιῶν Ἀνατολὴ καὶ Δύσις, ὡς ἐὰν ἐπρόκειτο περὶ γεωγραφικο-πολιτιστικῶν οὐσιῶν δεδομένων ἀπᾶς διὰ παντός. Εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ ἁγίου Βασιλείου καὶ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσόστομου, Δύσις ἦτο ἡ Ἀλεξάνδρεια, ἡ Ἀντιόχεια, ἡ Κωνσταντινούπολις! Ἐνας σημερινὸς γάλλος διανοούμενος αἰσθάνεται πολὺ περισσότερο ἐγγὺς εἰς τὸν Μάξιμον τὸν Ὁμολογητὴν, παρὰ εἰς τοὺς γάλλους θεολόγους τῆς ἰδίας ἐποχῆς, οἱ ὅποιοι δὲν ἠδύναντο νὰ ἔχουν δύο ἰδέας ταυτοχρόνως εἰς τὴν κεφαλὴν των. Δι' ἐμέ—καὶ οὐδόλως εἰμαι ὁ μόνος μεταξὺ τῶν Γάλλων Ὁρθόδοξων—τὸ «βυζαντινὸν» τυπικὸν εἶναι σήμερον ὁ πλέον ἀσφαλὴς μάρτυς τῆς μεγάλης πατερικῆς συνθέσεως. Τὸ πλέον ἀσφαλὲς κριτήριον. Ἐνῶ ὅταν ἀκούω τὸ ἀνασυντεθειμένον «γαλλικανικὸν» τυπικόν, δὲν ἠξέυρω ποτὲ πού ἀκριβῶς εὐρίσκομαι: τὰ κύρια μέρη εἶναι γαλλικανικά, τὸ «παραγέμισμα» εὐρέως βυζαντινόν, ἡ ἀπόχρωσις ἡ ὁ τονισμὸς διαφόρων σημείων φανερώων πρὸ παντός τὴν εὐαισθησίαν δύο-τριῶν Ρώσων ἀρκετὰ ἰδιοφυῶν τῆς ἐποχῆς μας! Νομίζω λοιπόν, ὅτι εἶναι προτιμότερον οἱ Ὁρθόδοξοι τῆς Δύσεως νὰ ριζώνουν στερεῶς εἰς τὴν διαρκῶς μαρτυρουμένην λατρείαν τῆς Ὁρθοδόξιας καὶ ἔπειτα, ὀλίγον κατ' ὀλίγον, ὡς λαὸς, νὰ ἀναπτύσσουν μερικὰ στοιχεῖα μίᾱς ἐδικῆς λατρείας.

Ἐνίοτε «φρίττω» σκεπτόμενος τὸ θαυμάσιον ἔργον, τὸ ὁποῖον θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπιτελέσουν ἀνθρώποι ὅπως οἱ Εὐγράφις καὶ Μάξιμος Κοναλένσκυ διεγείροντες, μέσα εἰς τὴν ὑπάρχουσαν παράδοσιν, μίαν λειτουργικὴν ἀνανέωσιν. Ποῖαν ὑπηρεσίαν θὰ εἶχον προσφέρει εἰς τὸ σύνολον τῆς Ἐκκλησίας μας!

Ἀλλὰ ταῦτα εἶναι ἀχρηστοὶ θρήνοι. Τὸ ὅλον πρόβλημα τῶρα εἶναι πῶς αὐτὸ τὸ «δυτικόν» τυπικόν, ἀντὶ νὰ ἀπομονώσῃ τοὺς ἀδελφούς μας, ὅπως ἔγινε μέχρι τοῦδε, θὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν κοινὸν θησαυρὸν τῆς Ἐκκλησίας μας, τοιοῦτοτρόπως δὲ νὰ τελειοποιηθῇ, νὰ ἀποβῇ διὰ τῆς ζώσης ἐπαφῆς μετὰ τοῦ «βυζαντινοῦ» τυπικοῦ-κριτηρίου, ἡ ἔκφρασις ὄχι μερικῶν διακεκριμένων προσωπικοτήτων, ἀλλ' ἐνὸς λαοῦ, ἐρριζωμένου ταυτοχρόνως εἰς τὸ πνευματικόν του ἔδαφος καὶ εἰς τὴν καθολικὴν Ὁρθοδοξίαν.

— Πῶς βλέπετε τὸ μέλλον τῆς Ὁρθοδόξιας ἐν Γαλλίᾳ ἔπειτα ἀπὸ τὴν δημιουργίαν αὐτῆς τῆς γαλλικῆς Ἐπισκοπῆς τῆς Ρουμανικῆς Ἐκκλησίας;

Εἶναι δύσκολον νὰ προβλέψῃ κανεὶς, ποῖα θὰ εἶναι ἡ στάσις τῶν διαφόρων αὐτοκεφάλων Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν, ἡ στάσις δὲ αὕτη θὰ ἔχῃ ἀποφασιστικὴν σημασίαν. Ἡ ἀναγνώ-

ριστις τῆς νέας ταύτης Ἐπισκοπῆς οὐδόλως δύναται νὰ θεωρηθῇ, ὅτι εἶναι ἐξησφαλισμένη ἐκ προτέρου. Εἰς τὸ τοπικὸν ἐπίπεδον δυνάμεθα νὰ διαπιστώσωμεν, ὅτι ὑπάρχει τῶρα εἰς τὴν Γαλλίαν, εἰς τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην, διασχίζουσα πάσας τὰς δικαιοδοσίας, ἰσχυρὰ κινήσεις, πρὸς μίαν γαλλόφωνον Ὁρθοδοξίαν, χρησιμοποιοῦσαν τὸ «βυζαντινόν» τυπικόν. Ἡ κίνησις αὕτη ἐκφράζεται ἐπὶ παραδείγματι εἰς τὴν ἐμφάνισιν ἐνοριῶν καὶ ἀδελφοτήτων, εἰς τὴν βραδείαν ἀλλαγὴν τοῦ Ἰνστιτούτου Ἁγίου Σέργιου, εἰς τὸ ἔργον τῆς Συντονιστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Ὁρθοδόξου Νεολαίας, εἰς συνέδρια, ὅπως ἐκεῖνα τοῦ Annecy χθὲς καὶ τῆς Bruges αὐριον. Ἡ κίνησις αὕτη συγκεντρώνει ἀσφαλῶς περισσοτέρους νέους Ὁρθοδόξους γαλλικῆς ὑπηκοότητος, καὶ μάλιστα παλαιᾶς γαλλικῆς καταγωγῆς, ἀπὸ ὅσους ὑπάρχουν εἰς τὴν νέαν ρουμανικὴν Ἐπισκοπὴν.

Ἐν ἐκ τῶν δύο θὰ συμβῇ: ἢ ἡ γαλλικὴ κοινότης, ἢ ἡ ἰδρυθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Κοβαλενσκυ, θὰ ἀναγνωρίσῃ τιμῶς αὐτὴν τὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων, θὰ δεχθῇ δι' αὐτὴν αὐτὸ τὸ ὅποιον εἶναι, δηλ. ἐν μέρει ἐντὸς ἐνὸς συνόλου, θὰ ἐκτείνῃ τὴν συνεργασίαν τῆς μετὰ τῶν ἄλλων γαλλόφωνων, συνεργασίαν ἢ ὁποία ἤρχισε νὰ διαφαίνεται ἀπὸ τοῦ συνεδρίου τοῦ Annecy πρὸς γενικὴν ἱκανοποίησιν. Ἡ, παρερμηνεύουσα τὴν προστάσιν τὴν ὁποίαν τῆς προσφέρει τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Ρουμανίας, θὰ θεωρῇ, ὅτι μόνον αὕτη ἀντιπροσωπεύει τὴν γαλλικὴν Ὁρθοδοξίαν καὶ ὅτι ὅλοι οἱ ἄλλοι εἶναι «ἀνατολικοί», τελικῶς ξένοι, ὅποτε ὁλόκληρος ἡ ὑπόθεσις καταστρέφεται.

Τὸ πᾶν τελικῶς καθίσταται πλέον συγκεκριμένον εἰς τὸν ὥρον τοῦ λεξιλογίου. Οὐδεὶς σήμερον ἔχει ἐν τῷ δικαίῳ νὰ ἀποκαλέσῃ αὐτὸν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Γαλλίας. Ἡ νέα Ἐπισκοπὴ τοῦ Πατριαρχείου Ρουμανίας ἀποτελεῖ μίαν γαλλόφωνον κοινότητα δυτικοῦ τυπικοῦ καὶ πρέπει νὰ δεχθῇ αὐτὴν ὡς τοιαύτην. Χωρὶς νὰ ἀναφερθῶμεν εἰς τὸ οἰκουμενικὸν πρόβλημα καὶ εἰς τὸ παράλογον, τὸ ὁποῖον θὰ ὑπῆρχε διὰ μίαν Ἐκκλησίαν ὡς ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρουμανίας, ἐὰν ἔκαμνε ἀντίστροφον οὐνιτισμόν, πρέπει νὰ ἀντιληφθῶμεν, ὅτι ἡ ἀρχὴ-κλεις τῆς κανονικῆς ὁργανώσεως ἐν τῇ Ὁρθοδοξίᾳ εἶναι ἡ ἐδαφικὴ ἀρχὴ καὶ ὅχι ἡ ἐθνικὴ ἀρχή, ἡ ὁποία κατεδικάσθη τὸ 1872 ὡς φυλετισμός.

Συγκεκριμένως, ὑπάρχει σήμερον εἰς τὴν Γαλλίαν μία κοινότης γαλλικανο-βυζαντινοῦ τυπικοῦ καὶ κοινότης βυζαντινοῦ τυπικοῦ, τῶν ὁποίων τινὲς εἶναι γαλλόφωνοι. Ὅλοι μαζί ὀφειλομέν νὰ ἀναζητήσωμεν τοὺς τρόπους ἐκφράσεως μιᾶς γαλλόφωνου Ὁρθοδοξίας, τρόπους τῶν ὁποίων ζῶμεν ἤδη τὴν πνευματικὴν πραγματικότητα, ἀλλ' εἴμεθα ἀκόμη ἀνίκανοι νὰ φαντασθῶμεν τὴν κανονικὴν πραγματοποίησιν αὐτῶν. Ἄλλωστε τί σημασίαν ἔχει τοῦτο, καὶ διατὶ νὰ θέλωμεν νὰ βιάσωμεν τὴν τύχην τῶν πραγμάτων; Ὡς οἰκοδομήσωμεν πρῶτον τὴν γαλλόφωνον Ὁρθοδοξίαν ἐντὸς τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἡ κανονικὴ μορφή θὰ ἀκολουθήσῃ.

Ἰδοὺ ὅτι ἐπανήλθαμεν εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς συμφωνίας καὶ τῆς συνεργασίας, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνεφέρθη εἰς τὴν ἀρχήν...

—Καὶ ἂν τοῦτο δὲν γίνῃ;...

Ἄν τοῦτο δὲν γίνῃ, ὅς μὴ βαυκαλιζώμεθα, πολλὰ χιλιάδες Ὁρθόδοξοι ἐν Γαλλίᾳ θὰ καταδικασθοῦν εἰς τὸν φατριασμόν (Sectarisation).

Νέος ἀντιπρόσωπος τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας εἰς τὸ Πατριαρχεῖον Μόσχας.

Τὸ Πατριαρχεῖον Μόσχας ἀνεκοίνωσεν, ὅτι «τὴν 5ην Μαΐου 1972 ἀφίχθη εἰς Σοβιετικὴν Ἐνωσιν καὶ ἀνέλαβε τὰ καθήκοντά του ὁ νέος ἀντιπρόσωπος τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας καὶ Πάσης Ἀφρικῆς παρὰ τῷ Πατριαρχικῷ Θρόνῳ τῆς Μόσχας, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος Παπαδόπουλος. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος, γεννηθεὶς τὸ 1933, ἐσπούδασεν εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Ἀντικατέστησεν, εἰς τὴν θέσιν τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀλεξανδρείας εἰς τὴν Ε.Σ.Σ.Δ., τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Εἰρηνοῦ Τελαμπεκόν, ὅστις τῶρα εἶναι Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας».

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Εὐαγγέλιον Κ. Δουζίνα, Ἰατροῦ Παθολόγου, Ἑσωτερικῆ Παθολογία. Ἀθήναι 1972, σ. 187 + 203 (Πρὸς χρῆσιν τῶν ἐκπαιδευομένων εἰς Σχολὰς μοναστοῦς φοιτήσεως Νοσοκόμων, περιέχουσα καὶ ὕλην διὰ φοιτητὰς τῆς Ἱατρικῆς καὶ Ἰατροῦς, ὡς καὶ Παράρτημα στοιχείων Γηριατρικῆς).

Τὸ ἐξαιρετικὸν τοῦτο πόνημα τοῦ ἐπιστήμονος Ἰατροῦ καὶ ἐδικτοῦ Παθολόγου Εὐαγγ. Κ. Δουζίνα συνιστᾶται ἐκθύμως οὐ μόνον εἰς τοὺς ἐιδικοὺς, ἀλλὰ καὶ εἰς πάντα ἐπιστήμονα καὶ ἐκπαιδευτὸν λόγῳ ἀκριβοῦς τῆς σπουδαιότητος καὶ ὠφελιμότητος τοῦ περιεχομένου του. Τὸ βιβλίον ἐνδιαφέρει καὶ τοὺς Θεολόγους καὶ Κληρικοὺς, ἐπεὶ πρὸς ἀπὸ τὴν πραγματεύεται μετ' ἐπιστάσεως καὶ ὁρθῆς κρίσεως καὶ τὸ περὶ ψυχῆς πρόβλημα.

Θεοδώρου Β. Κωνσταντίνου, Οἱ ψαλμοὶ τοῦ Δαβὶδ, Πουητικὴ μετάφρασις ὁλοκληροῦ τοῦ Ψαλτηρίου, Ἐκδόσεις Β' Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Ἀρχηγεῖον Ἀστυνομίας Πόλεων, Ἐκθεσις δραστηριότητος Ἀστυνομίας Πόλεων ἔτους 1971, Ἀθήναι 1972, σ. 168. Εἰς λίαν καλαίσθητον ἐκτύπωσιν ὑπὸ τοῦ Ἀρχηγείου Ἀστυνομίας Πόλεων παρουσιάζεται ἀνάγλυφος ἡ δραστηριότης τῶν Ὑπηρεσιῶν τῆς Ἀστυνομίας, πλεῖστοι δὲ στατιστικοὶ πίνακες καὶ ἐξαιρετικαὶ εἰκόνες διανθίζουν τὸ ὅλον λεύκωμα. Δι' αὐτοῦ ἐμφανίζεται ἡ εἰς πάσας τὰς ἐκφάνσεις τῆς συγχρόνου ζωῆς προσφορά τῆς Ἀστυνομίας Πόλεων.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἐκκλησιαστικὸν Συνοδικὸν Δικαστήριον

Πρὸς τὸν

[1]

Ἱεροδιάκονον Κλαύδιον Καντζούκη
κληρικὸν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλιώτιδος
καὶ Φαναριοφερσάλων (ἀγνώστου διαμονῆς).

Καλοῦμέν σε, ὅπως ἐμφανισθῇς ἐνώπιον ἡμῶν ἐν τῷ γραφείῳ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ὁδὸς Ἰω. Γενναδίου 14 καὶ ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν συνεδριάσεων τοῦ Ἐκκλησι. Συν. Δικαστηρίου τῇ τρίτῃ ἐβδομαδίᾳ τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου 1973, ἡμέρᾳ Παρασκευῇ καὶ ὥρα 9η π. μ., ἵνα δικασθῇς ἐπὶ ἀποδιδόμενῳ σοι κατηγοριῶν. Ἐν περιπτώσει μὴ ἐμφανισέως σου, θέλεις δικασθῇ ἐρήμην.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 31-10-1972.

Ὁ Πρόεδρος

Ὁ Γραμματεὺς

† Ὁ Πατρὼν Κωνσταντῖνος

Ἀρχιμ. Δαμιανὸς Λαζαρίδης

Κλητῆριον Θέσπισμα

Πρὸς

[1]

Τὸν Παν/τατον Ἀρχιεπίσκοπον
Δοσίθεον Ἀνδριανόπουλον, τέως Ἱεροκήρυκα
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Τρίκκης καὶ Σταγῶν
(Ἀγνώστου διαμονῆς)

Ἐνεργοῦντες τακτικὴν ἔνορκον ἀνάκρισιν εἰς ἐκτέλεσιν τῆς ὑπ' ἀριθ. 3372/18/7/1972 σεπτῆς Ἐντολῆς τῆς Ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τῆς ὑπ' ἀριθ. 798/6/9/1972 τοιαύτης τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Τρίκκης καὶ Σταγῶν κ. Σεραφεῖμ, καλοῦμέν

σε, όπως εμφανισθῆς ενώπιον ἡμῶν τὴν 10ην Δεκεμβρίου ἐ.ξ. ἐν τῷ Γραφείῳ τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίου Γεωργίου Ἀκαδημίας Πλάτωνος Ἀθηνῶν, ἵνα ἀπολογηθῆς ἐπὶ τῆς ἀποδομένης σοι κατηγορίας.

Ὁ ἐνεργῶν τὴν ἀνάκρισιν

Πρωτ/ρος Πολύκαρπος Τύμπας
ἐφημέριος Ἱ. Ν. Ἀγίου Νικολάου Τριτάλων

Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 33 καὶ 34 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/69 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱ. Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς ὑπαρχούσης κενῆς θέσεως τακτικοῦ ἐφημερίου ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ Ἀγίας Αἰκατερίνης Πετραλίων, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν ἐφημεριακὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης διακηρύξεως ἐν τῇ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 23ῃ Ὀκτωβρίου 1972

† Ὁ Ἀθηνῶν ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας

1. Ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας λαβούσα ὑπ' ὄψει τὸ ἀρθρον 38 παρ. 8 τοῦ Ν.Δ. 126/69 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας», τὰ ἀρθρα 28 παρ. 2 καὶ 181/26 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 9/1970 Κανονισμοῦ περὶ Κ.Ε.Υ., τὴν ἀπὸ 19-10-1972 ἀπόφασιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας π ρ ο κ η ρ ὖ σ σ ε ι τὴν πλήρωσιν μιᾶς (1) θέσεως Β'. Κατηγορίας τοῦ κλάδου Β1 Γραφῶν διὰ μετακλητοῦ-Κληρικῶ ὑπαλλήλου ἐπὶ εἰσαγωγικῷ βαθμῷ 11ω, κατόπιν ἐπιλογῆς διὰ συνεντεύξεως γενησομένης ἐνώπιον τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως.

2. Οἱ βουλόμενοι νὰ συμμετάσχουν τῆς ὥς ἂνω ἐπιλογῆς δέον νὰ υποβάλλωσι τὴν πρὸς τοῦτο αἴτησίν των τὸ βραδύτερον μέχρι τῆς 6ης Δεκεμβρίου 1972 εἰς τὸ Γραφεῖον τοῦ πρωτοσυγγέλλου τῆς Μητροπόλεως μετὰ τῶν σχετικῶν δικαιολογητικῶν.

3. Διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ὥς ἂνω θέσεως δέον οἱ ὑποψήφιοι νὰ διαθέτουν τὰ πρὸς τοῦτο τυπικὰ καὶ οὐσιαστικὰ προσόντα, πλὴν τοῦ τῆς ἡλικίας, τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὸν ὑπ' ἀριθ. 9/1970 Κανονισμόν περὶ Ἐκκλησιαστικῶν ὑπαλλήλων, δι' οὓς οἱ ὑποψήφιοι δέον, ὡς ὑποβάλλωσι δι' αἰτήσεως τὰ σχετικὰ δικαιολογητικά, ἦτοι: α) Τίτλον σπουδῶν, β) Πιστοποιητικὸν Δήμου ἢ Κοινότητος, εἰς τὰ μητρώα τοῦ ὁποῦ εἶναι ἐγγεγραμμένοι, γ) Πιστοποιητικὸν Στρατολογικῆς Καταστάσεως, δ) Πιστοποιητικὸν Ποινικοῦ Μητρώου, ε) Πιστοποιητικὸν Εἰσαγγελίας (Πλημμ. καὶ Ἐφετῶν) ὅτι δὲν διώκονται, στ) Πιστοποιητικὸν ὑγείας.

4. Ἡ συνέντευξις θὰ λάβῃ χώραν τὴν 12ην Δεκεμβρίου ὥραν 10 π. μ. εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱ. Μητροπόλεως.

Ἐν Αἰγίῳ τῇ 26ῃ Ὀκτωβρίου 1972

† Ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Μαρωνείας

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρου 33 παρ. 2 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ἵνα καταλάβωσι τὴν κενὴν ὀργανικὴν ἐφημεριακὴν θέσιν τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Μεταμορφώσεως τοῦ Σω-

τῆρος Καρυδιᾶς, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν ὑπὸ τοῦ νόμου προβλεπομένων δικαιολογητικῶν, πρὸς κατάληψιν τῆς ὥς ἂνω ἐφημεριακῆς θέσεως.

Ἐν Κομοτηνῇ τῇ 30ῇ Ὀκτωβρίου 1972

† Ὁ Μαρωνείας ΤΙΜΟΘΕΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Μεσσηνίας

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρου 33 τοῦ Κανονισμοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου διὰ τὴν πλήρωσιν τῆς κενῆς ἐφημεριακῆς θέσεως τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίου Ἀθανασίου Βαλῦρας, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων, Ἐκκλησιαστικῶν Νόμων καὶ τῶν Κανονισμῶν ἀπαιτούμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως ἐν τῷ Δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά καὶ πιστοποιητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Καλαμάτῃ τῇ 6ῃ Ὀκτωβρίου 1972

† Ὁ Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρου 33 παρ. 2 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ τε κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ἵνα καταλάβωσι τὰς κενὰς θέσεις τακτικῶν Ἐφημερίων ἐν τοῖς Ἱεροῖς Ναοῖς: α') Καθεδρικοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ «Ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου» Σπάρτης, β') Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος Σπάρτης, γ') Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίου Νικολάου Σπάρτης, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά.

Ἐν Σπάρτῃ τῇ 29ῃ Σεπτεμβρίου 1972

† Ὁ Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης ΙΕΡΟΘΕΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Νικαίας

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρου 33 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» τῆς Δ.Ι.Σ. καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου διὰ τὴν πλήρωσιν τῆς ὑπαρχούσης κενῆς θέσεως ἐνὸς τακτικοῦ Ἐφημερίου ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ Ὁσίας Ξένης Νικαίας, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν ἐφημεριακὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ἀπαιτούμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης διακηρύξεως ἐν τῷ Δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν δικαιολογητικῶν ἐγγράφων των.

Ἐν Νικαίᾳ τῇ 1ῃ Νοεμβρίου 1972

† Ὁ Νικαίας ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Παροναξίας

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 33, 34, 35 καὶ 36 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων τῶν Ἱερῶν Ναῶν:

1) Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Γαλήνης Νάξου, 2) Τὸ Γενέσιον

τῆς Θεοτόκου Κοιμητῆς Νάξου, 3) Ἀγίου Γεωργίου Κυνιδάρου Νάξου, 4) Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου Κεραμωτῆς Νάξου, 5) Ζωοδόχου Πηγῆς Χώρας Νάξου, 6) Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Σκαδοῦ Νάξου, 7) Ἀγίου Παντελεήμονος Κώστου Πάρου, 8) Ἀγίου Γεωργίου Ἀγερίας Πάρου, 9) Ἀγίων Ἀποστόλων Καμαρών Πάρου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως ἐν τῷ Δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα πιστοποιητικά.

Ἐν Νάξῳ τῇ 24 Ὀκτωβρίου 1972

† Ὁ Παροναξίας ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Πατρῶν

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ὑπ' ἀριθ. 9/1970 Κανονισμοῦ «περὶ καταστάσεως προσωπικοῦ ὑπαλλήλων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» (Κώδιξ Ἐκκλησιαστ. Ὑπαλλήλων) ἀριθ. 24,25 καὶ πρὸς πλήρωσιν τῆς κενωθείσης οργανικῆς θέσεως Γραφείως (Β'1) ἐπὶ μισθῷ καὶ βαθμῷ 11, τοῦ Γραφείου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πατρῶν, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα τυπικά καὶ οὐσιαστικά προσόντα, ὅπως ἐντὸς 15θήμερου ὑποβάλλωσι τὰ σχετικά δικαιολογητικά των εἰς τὰ Γραφεῖα ἡμῶν διὰ τὴν συμμετοχὴν των εἰς τὸν διενεργηθῆσόμενον διαγωνισμόν, πρὸς πληρωσιν τῆς ὡς ἄνω θέσεως.

Διὰ πλείονας πληροφορίας εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱ. Μητροπόλεως.

Ἐν Πάτραις τῇ 19ῃ Ὀκτωβρίου 1972

† Ὁ Πατρῶν ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 33,34,35 καὶ 36 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν), προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου διὰ τὴν πλήρωσιν τῆς κενῆς ἐφημεριακῆς θέσεως τοῦ ἐν Ὑδρᾷ Ἱεροῦ Ἑνοριακοῦ Ναοῦ τοῦ Τιμίου Προδρόμου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων, τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Νόμων καὶ Κανονισμῶν ἀπαιτούμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης Προκηρύξεως ἐν τῷ Δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά καὶ πιστοποιητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ὑδρᾷ τῇ 19ῃ Ὀκτωβρίου 1972

† Ὁ Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης ΙΕΡΟΘΕΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Χίου, Ψαρῶν καὶ Οἰνουσσῶν

Προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τοῦ Ἱεροκλήρου τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Μητροπόλεως, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν θέσιν ταύτην καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα προσόντα, ὅπως, ἐντὸς εἰκοσαήμερου ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσιν εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Μητροπόλεως αἰτήσιν μεθ' ἀπάντων τῶν δικαιολογητικῶν.

Ἐν Χίῳ τῇ 14ῃ Νοεμβρίου 1972

† Ὁ Χίου ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἰωαννίνων ΣΕΡΑΦΕΙΜ

† Ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

A) Ἑσωτερικοῦ : Δραχμαὶ 200 ἐτησίως.

B) Ἐξωτερικοῦ : Δολλάρια 9 ἐτησίως.

Τιμὴ ἑκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»
δρχ. 9.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Γράμμα πρὸς τὸν Οἶκ. Πατριάρχην κ. Δημήτριον ἐπὶ τῇ συγίλῃσει τῆς Ἱεραρχίας.

Κωνστ. Γ. Μπόννη, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Διορθόδοξα, διεκκλησιαστικά καὶ παγκόσμια προβλήματα. Τὸ Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων.

Ὁ ἑορτασμός τῆς εὐρέσεως τῆς Εἰκόνος τῆς Μεγαλόχαρης Τήνου.

Ἀρχιμ. Ἀνθίμου Δ. Ρούσσα, Ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Μακ. Πατριάρχου Μόσχας κ. Ποιμένος εἰς Ἀθήνας.

Μητροπ. Μύρων Χρυσοστόμου, Συγκεκριμένοι στόχοι διὰ τὸ ἔργον τῆς προετοιμασίας τῆς Ἀγ. καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξιας.

Μητροπ. πρ. Λήμνου Βασιλείου, Ἐθνομάρτυρες Ἀρχιερεῖς τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων.

Ἀρχιεπ. Θυατείρων Ἀθηναγόρου, «Ὁ ἐξαγορασμένος καιρός».

Μητροπ. Καλαβρίας Αἰμιλιανού, Σχέσις τῆς Λατρείας μετὰ τὴν ζωὴν.

Ἰωάννου Καμρίρη, Α' Διάσκεψις τῆς Προπαρασκευαστικῆς τῆς Ἀγ. καὶ Μ. Συνόδου τῆς κατ' ἀνατολὰς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας Διορθόδοξου Ἐπιτροπῆς.

Γρ. Στάθης, Ἡ καταλογογράφηση τῶν χειρογράφων τῆς Βυζ. Μουσικῆς τοῦ Ἀγ. Ὁρους καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς προκύπτοντα ἄμεσα ὀφέλη.

Ἀρχιμ. Χρ. Κακουλίδου, Χριστιανικὴ θεώρησις τοῦ θεσμοῦ τοῦ γάμου.

Ἱερ. Γεωργίου Καψάνης, Ὁ Ἀγ. Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ὡς Ἱεραπόστολος.

Ἀλεξ. Κορακίδου, Τὸ δράμα τοῦ Ρωμανοῦ τοῦ Μελωδοῦ.

Πρεσβ. Ἀντ. Ἀλεβιζοπούλου, Ἡ μετανάστευσις εἰς Δ. Γερμανίαν.

Ἀρχιμ. Ἀντ. Ρωμαίου, Ἀπολογισμὸς πενταετίας.

Συνοδικαὶ Ἐγκύκλιοι.

Παρατηρήσεων στήλη. Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά. Νέα βιβλία. Παράρτημα.